

Håndbok i alkoholloven m.v.

Rundskriv IS - 5/2008

**Lov om omsetning av alkoholholdig
drikk m.v.**

Tittel: Håndbok i alkoholloven – Rundskriv IS-5/2008

Utgitt: 02/2008

Bestillingsnummer: IS-5-2008

Utgitt av: Sosial- og helsedirektoratet
Avd: Rusmidler
Ansvarlig: Jens J. Guslund

Kontakt: Avdeling rusmidler
Postadresse: Pb. 7000 St Olavs plass, 0130 Oslo
Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo

Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01
www.shdir.no

Heftet kan bestilles hos: Sosial- og helsedirektoratet
v/ Trykksakekspedisjonen
e-post: trykksak@shdir.no
Tlf.: 24 16 33 68
Faks: 24 16 33 69

Ved bestilling, oppgi bestillingsnummer: IS-5-2008
Rundskrivet er også tilgjengelig på www.shdir.no/rusmidler

Trykk: Hamar Trykk AS

Papir: 115g G-Print, aldringsbestandig, trefritt uten bruk av klorgass

Forord

Ved lov av 17. desember 2004 nr. 86 ble det vedtatt en rekke endringer i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27. Endringene trådte i kraft 1. juli 2005. Samtidig trådte det i kraft tilhørende endringer i alkohollovens forskrifter.

Endringene er et resultat av en generell gjennomgang av alkoholloven. Gjennomgangen baserer seg blant annet på en rekke innspill fra kommuner, frivillige organisasjoner og næringsdrivende, samt publikasjoner som NOU 2003:4 Forskning på rusfeltet, og den internasjonale kunnskapsoppsummeringen "Alcohol: no ordinary commodity".

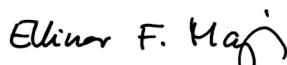
Lov- og forskriftsrevisjonen er foranledningen til at Sosial- og helsedirektoratet har foretatt en gjennomgang av rundskriv I-6/98. Rundskrivet til alkoholloven er nå oppdatert i forhold til alle lov- og forskriftsendringer som har trådt i kraft siden 2. juni 1989. Alle rundskriv til alkoholloven fra denne perioden er innarbeidet i dette rundskrivet. Dette innebærer at tidligere rundskriv i alkoholloven nå oppheves. En oversikt over disse finnes i rundskrivets del V - Vedlegg.

I rundskrivet er alle lovens bestemmelser inntatt og kommentert i form av merknader til de enkelte bestemmelsene. Forskrifter gitt med hjemmel i loven er gjengitt og kommentert med merknader i egen del. Merknadene til loven og forskriftene er i hovedsak basert på lovens forarbeider og tolkningsuttalelser fra departementet.

Den primære målgruppen for rundskrivet er kommunene som bevillingsmyndighet. Kommunene har stor skjønnsfrihet når det gjelder å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid ut fra en vurdering av lokale forhold. Det er i rundskrivet lagt særlig vekt på å gi veiledning i forhold til enkeltsaker, lovtolkningsspørsmål og andre problemstillinger som bevillingsmyndigheten erfaringsmessig står overfor.

Vi håper at også andre aktører som for eksempel fylkesmennene, skjenkenæringen og advokater, vil kunne ha nytte av rundskrivet.

Oslo, 4. februar 2008

Ellinor F. Major e.f.
divisjonsdirektør

Jers J. Guslund
avdelingsdirektør

Innhold

Del I	Lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.	side 1
Del II	Merknader til loven.....	side 27
Del III	Forskrifter til lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.	side 159
Del IV	Merknader til forskriftene	side 192
Del V	Vedlegg	side 247

DEL I

**Lov av 2. juni 1989 nr 27 om
omsetning av alkoholholdig
drikk m.v.**

Innhold

Kapittel 1.	Alminnelige bestemmelser	side	3
Kapittel 2.	Innførsel og utførsel	side	10
Kapittel 3.	Salg av alkoholholdige drikker	side	11
Kapittel 4.	Kommunale skjenkebevillinger	side	14
Kapittel 5.	Statlige skjenkebevillinger	side	16
Kapittel 6.	Tilvirkning	side	17
Kapittel 7.	Gebyrer, avgifter og anvendelse av AS Vinmonopolets overskudd	side	20
Kapittel 8.	Spesielle påbud og forbud	side	21
Kapittel 9.	Reklameforbud	side	23
Kapittel 10.	Straff	side	25
Kapittel 11.	Lovens ikrafttredelse	side	26

Lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

§ 1-1. Lovens formål

Reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

§ 1-2. Lovens virkeområde

Loven får anvendelse på innførsel til, utførsel fra, og omsetning av alkoholholdig drikk i Norge.

Departementet kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard, Jan Mayen og kontinentalsokkelen og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Endret ved lover 22 des 1999 nr. 108 (i kraft 1 jan 2000), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

§ 1-3. Definisjon av alkoholholdig drikk

I denne lov brukes alkoholholdig drikk som fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 også får anvendelse på drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol.

Med brennevin forstås drikk som inneholder tilvirket alkohol ublandet eller i blanding med andre produkter. Enhver drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer, regnes som brennevin.

Som alkoholholdig drikk etter denne lov regnes ikke væsker som ved denaturering eller av andre grunner er uhensiktsmessig som berusningsmiddel og heller ikke væsker som bare er tilsatt den mengde alkohol som er nødvendig for oppløsning eller holdbarhet.

Bestemmelsene i denne lov gjelder ikke alkohol som i medhold av annen lov selges, kjøpes, utleveres eller sendes til medisinsk eller teknisk eller vitenskapelig bruk, eller sprit til desinfeksjonsbruk.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke alkoholholdige produkter som skal regnes som alkoholholdig drikk, og om hvilke alkoholholdige drikker som skal regnes som brennevin. I tvilstilfelle kan departementet avgjøre spørsmålene med bindende virkning.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 2 juli 1999 nr. 57 (i kraft 1 juli 1999), 13 des 2002 nr. 87 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1396), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-4. Definisjon av salg, skjenking og engrossalg

Med salg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk til forbruker mot vederlag for drikking utenfor salgsstedet.

Med skjenking forstås salg for drikking på stedet. Som skjenking regnes det også når bevilingshaver vet om at det drikkes i deler av hans hus som han har rådighet over, eller på andre steder i hans besittelse, eller på husets nærmeste tilliggelser.

Med engrossalg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk mot vederlag som ikke omfattes av første og annet ledd.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

§ 1-4a. Bevillingsplikt

Salg, skjenking og tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling etter denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-4b. Bevillingshaver

Bevilling etter denne lov gis til den for hvis regning virksomheten drives.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

§ 1-4c. Registreringsplikt - engrossalg av alkoholholdig drikk

Engrossalg av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan likevel skje på grunnlag av registrering etter denne lov i samsvar med forskrifter gitt av departementet.

Engrossalg av alkoholholdig drikk som ikke skjer til kjøper i utlandet kan bare skje til den som har bevilling til detalj salg, skjenking eller tilvirkning av vedkommende drikk, eller som kan drive engrossalg. Engrossalg kan likevel ikke skje til den som bare har bevilling til salg eller kjenking for en enkelt bestemt anledning eller en ambulerende skjenkebevilling. Selgeren plikter å forvise seg om at kjøperen har nødvendig bevilling eller kan drive engrossalg.

Departementet kan gi forskrifter om adgang for den som driver engrossalg til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk.

Engrossalg skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i plikten til å sikre at virksomheten utøves i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-5. Aldersgrense

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer må ikke skje til noen som er under 20 år.

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent må ikke skje til noen som er under 18 år.

Den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer, må ha fylt 20 år, og den som selger eller skjenker annen alkoholholdig drikk, må ha fylt 18 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Departementet kan gi forskrifter om unntak fra aldersgrensebestemmelsene for lærlinger og andre under opplæring.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av alkoholholdig drikk.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1. jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-6. Bevillingsperioden

Kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent kan gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

Statlige skjenkebevillinger gis inntil videre.

Statlige tilvirkningsbevillinger gis inntil videre, men kan dersom særlige forhold tilsier det gis for en bestemt periode.

Dersom spørsmålet om fornyelse av gitt bevilling ikke er endelig avgjort innen bevillingsperiodens utløp, er bevillingen fortsatt gyldig inntil utgangen av den måned hvor endelig vedtak om ny bevilling er truffet, likevel ikke utover 3 måneder fra begynnelsen av den nye bevillingsperioden.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 23 juni 1995 og 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-7. Bevilling for salg og skjenking

Bevilling for salg og skjenking gis av kommunen med mindre det gis statlig bevilling etter kapittel 5. Bevilling for skjenking på tog eller ombord i skip som ikke er omfattet av statlig bevillingsmyndighet etter § 5-2, gis av den kommunen som skipet eller toget har som utgangspunkt for sin virksomhet. Når slik virksomhet har flere kommuner som virkeområde, må bevilling gis av samtlige kommuner.

Før kommunestyret avgjør søknaden, skal det innhentes uttalelse fra sosialtjenesten og politiet. Det kan også innhentes uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene. I kommuner som har militær øvingsplass, skal uttalelse innhentes fra vedkommende militære avdeling.

Kommunen kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt, herunder ved behov pålegge søkeren å legge frem finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett for virksomheten.

Melding om gitte bevillinger sendes politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene.

Kommunen kan delegere bevillingsmyndigheten til en interkommunal sammenslutning. Avgjørelser fattet av den interkommunale sammenslutningen kan påklages til vertskommunens klageorgan.

Endret ved lover 13 des 1991 nr. 81, 11 juni 1993 nr. 85, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-7a. Kommunens skjønnsutøvelse ved behandling av søknad om bevilling for salg eller skjenking m.v.

Ved vurderingen av om bevilling bør gis, kan kommunen blant annet legge vekt på antallet salgs- og skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Det kan også legges vekt på om bevillingssøker og personer som nevnt i § 1-7b første ledd er egnet til å ha bevilling.

En bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare utvides hvis tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet, og tilvirkningen og skjenkingen vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og serverings-tilbud.

Kommunen kan beslutte at det ikke skal gis mer enn et bestemt antall bevillinger til salg eller skjenking.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626).

§ 1-7b. Krav til vandel

Bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte- og avgifts- og regnskapslovgivningen.

Person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av et selskap som driver virksomheten, som oppebærer en vesentlig del av dens avkastning eller som i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, vil alltid anses å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

I vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten, kan det også tas hensyn til personens nærstående innflytelse på virksomheten. Med nærstående menes

1. ektefelle eller person som vedkommende bor sammen med i ekteskaplignende forhold
2. slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje, samt søsken
3. ektefelle til eller person som bor sammen med person som nevnt i nummer 2 i ekteskaplignende forhold

Ved vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel etter første ledd kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandelskravene.

Vandelskravene gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet, for adgang til å drive engrossalg etter § 1-4c, eller for bevilling etter § 5-3 og kapittel 6.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998). Endret ved lover 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599 - med unntak av tredje ledd), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601 - gjelder hele paragrafen).

§ 1-7c. Styrer og stedfortreder

For hver bevilling skal det utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Det kan gjøres unntak fra kravet om stedfortreder når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til salgs- eller skjenkestedets størrelse. Kravet om styrer og stedfortreder gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet og for statlig bevilling etter kapittel 6.

Styrer og stedfortreder må være ansatt på salgs- eller skjenkestedet eller arbeide i virksomheten i kraft av eierstilling. Som styrer kan bare utpekes den som har styringsrett over salg eller skjenking, herunder ansvar for å føre tilsyn med utøvelsen av bevillingen. I styrers fravær påhviler styrers plikter stedfortreder. Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer dersom styrer slutter.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år og ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dokumentasjonskravet gjelder ikke ved tildeling av bevilling for en enkelt bestemt anledning etter § 1-6 annet ledd og ambulerende bevilling etter § 4-5.

Styrer og stedfortreder må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål.

Ved vurderingen av styrers og stedfortreders vandel etter fjerde ledd, kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

På anmodning fra bevillingsmyndigheten har styrer og stedfortreder plikt til å legitimere seg.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandels- og kvalifikasjonskravene, herunder om betaling for avleggelse av prøve. Departementet kan gi forskrifter om det nærmere innholdet i styrers og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til bestemmelser gitt i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998 iflg. res. 19 des 1997 nr. 1315, med unntak av dokumentasjonskravet i tredje ledd, som sattes i kraft 1 juli 1999 iflg. res. 18 feb 1999 nr. 162 - 1 juli 2000 for styrere og stedfortredere i virksomhet som har eller har søkt om bevilling før 1 juli 1999), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-7d. Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan

Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

§ 1-8. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

Kommunestyret kan i bevillingsperioden inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfylder sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med denne lovs formål.

Ved vurderingen av om bevillingen bør inndras, og for hvor lenge, kan det blant annet legges vekt på type overtredelse, overtredelsens grovhet, om bevillingshaveren kan klandres for overtredelsen og hva som er gjort for å rette opp forholdet. Det kan også legges vekt på tidligere praktisering av bevillingen.

En bevilling kan også inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året. Departementet gir forskrifter om avgrensning og utfylling av inndragningsadgangen etter dette ledd.

Statlige skjenkebevillinger kan når som helst inndras av departementet, selv om vilkårene etter første ledd ikke foreligger.

Endret ved lover 24 juni 1994 nr. 47, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-8a. **Politiets stengningsadgang**

Politiet kan stenge et sted som driver salg eller skjenking av alkoholholdig drikk uten å ha bevilling.

Politiet kan stenge et salgs- eller skjenkested for inntil to dager når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

§ 1-9. **Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger**

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tilligger kommunen.

Kontroll med utøvelsen av statlig bevilling etter §§ 5-2 og 5-3 annet ledd tilligger departementet.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bevillingshaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrifter om kontroll med salg og skjenking og om utøvelsen av kontrollen.

Departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 105, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-10. **Overdragelse, død og konkurs**

Bevillingen faller bort ved overdragelse av virksomheten. Det samme gjelder ved overdragelse av alle eller en dominerende andel av aksjene eller andelene i et selskap som eier slik virksomhet. Virksomheten kan likevel fortsette på den tidligere bevilling i inntil tre måneder, så fremt bevillingsmyndigheten er underrettet om dette og det søkes om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager, etter overdragelsen. Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, kan kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling i inntil ytterligere en måned. Alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, kan overdras sammen med virksomheten etter forskrifter gitt av departementet.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers død. Dødsboet kan likevel fortsette virksomheten i henhold til den tidligere bevillingen i tre måneder etter dødsfallet dersom bevillingsmyndigheten underrettes om det, eller innen samme frist overdra alkoholholdig drikk til bevillingshavere etter denne lov.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers konkurs. Konkursboet kan i perioden fram til endelig avslutning av bobehandlingen overdra alkoholholdig drikk som inngår i boet til bevillingshavere etter denne lov.

Panthaver kan etter en konkurs få tillatelse fra departementet til å selge pantsatt alkoholholdig drikk til innehaver av bevilling etter denne lov. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og utøvelsen av tillatelsen.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-11. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 1-12. (Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

§ 1-13. (Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

§ 1-14. Opplysninger til statistiske formål m.v.

Departementet kan gi forskrifter om plikt for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Det skal føres et register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter denne lov, og over de som kan drive engrossalg. Departementet kan gi forskrifter om føring og bruk av registeret, og om bevillingsmyndighetenes og toll- og avgiftsetatens plikt til å avgi opplysninger til registeret.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-15. Opplysnings- og meldeplikt

Politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av salgs- og skjenkebevillingssaker.

Dersom politiet eller skatte- og avgiftsmyndighetene avdekker forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet, plikter de av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt, å informere bevillingsmyndigheten om det. Departementet kan gi forskrifter om melde- og opplysningsplikten.

Bestemmelsen gjelder ikke statlige bevillinger etter kapittel 6.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 1-16. Klage

Kommunens enkeltvedtak etter § 1-8 og kap. 3, 4 og 7 kan påklages til fylkesmannen.

Fylkesmannen kan prøve om vedtaket er innholdsmessig lovlig, er truffet av rette organ og om det er blitt til på lovlig måte.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Kapittel 2. Innførsel og utførsel

§ 2-1. Retten til innførsel av alkoholholdig drikk

Alkoholholdig drikk kan bare innføres fra utlandet av den som kan drive engrossalg, har tilvirkningsbevilling, utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd.

Etter forskrifter gitt av departementet kan alkoholholdig drikk likevel innføres av AS Vinmonopolet uten bevilling som nevnt i første ledd. Uten slik bevilling kan alkoholholdig drikk også innføres til personlig bruk og av fremmede makters representasjoner i Norge for tjenestebruk, når det skjer avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet.

Endret ved lover 4 des 1992 nr. 132 (i kraft 1 jan 1994), 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 2-2. Retten til utførsel av alkoholholdig drikk

Som ledd i næringsvirksomhet kan alkoholholdig drikk bare utføres av den som har tilvirkningsbevilling eller som kan drive engrossalg.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 2-3. Hjemmel for forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk

Departementet kan gi forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

Kapittel 3. Salg av alkoholholdige drikker

I. Alminnelige bestemmelser

§ 3-1. Retten til salg av alkoholholdige drikker

Salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent kan bare foretas av AS Vinmonopolet på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a.

Salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd kan bare foretas på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a. Det gjelder også der salget skal drives av et selskap som helt eller delvis eies av kommunen. Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale.

Bevilling etter annet ledd kan utvides til å omfatte innførsel av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd, for salg i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for salg i egen virksomhet. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 3 får anvendelse så langt de passer. Bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent til AS Vinmonopolet kan bare gis dersom det også gis bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk i kommunen.

AS Vinmonopolet kan ikke inneha bevilling til salg av alkoholholdig drikk som ikke omfattes av selskapets enerett etter første ledd eller tilvirkningsbevilling, og kan ikke drive engrossalg av alkoholholdig drikk.

AS Vinmonopolet skal ikke forskjellsbehandle leverandører og produkter på grunnlag av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Departementet kan gi forskrifter om innkjøp, produktvalg, leveringsbetingelser og prisfastsetting.

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er innført med hjemmel i tredje ledd eller av AS Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23 (som endret fjerde ledd, skal være femte ledd), 4 des 1992 nr. 132 (i kraft 1 jan 1994), 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 22 des 1999 nr. 105 (i kraft 1 jan 2000 iflg. res. 22 des. 1999 nr. 1373), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

§ 3-1a. Salg av alkoholholdig drikk på flyplasser

Avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk kan skje etter tillatelse fra toll- og avgiftsetaten. Tillatelse kan kun gis for salg til reisende på vei til utland fra norske flyplasser eller til reisende som ankommer norske flyplasser fra utland. Tillatelse kan ikke gis for reisende på vei til eller fra Svalbard, Jan Mayen og kontinentalsokkelen.

For slikt salg gjelder § 3-1 sjette ledd tilsvarende.

Tilføyd ved lov 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

§ 3-2. Vilkår knyttet til bevillingen

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

II. Salg av brennevin, vin og øl med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent

Endret ved lov 8 jan 1993 nr. 23 (i kraft 1 mars 1993).

§ 3-3. Fastsettelse av antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet

Departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger og fordelingen av disse. Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet. Bestemmelsen i § 1-7a første ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 3-4. Tidsinnskrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utsalg

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00. På dagen før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag. Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg kan likevel ikke være lengre enn fastsatt salgstid for annen alkoholholdig drikk i kommunen.

Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg fastsettes av departementet. Departementet kan bestemme at salgstiden skal begrenses til ukens 5 første hverdager.

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og på folkeavstemning vedtatt ved lov.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599). III. Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 3-5. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 3-6. (Opphevet ved lov 8 jan 1993 nr. 23.)

§ 3-7. Tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 08.00 til kl. 18.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted innskrenke eller utvide tiden for salg i forhold til det som følger av første ledd. Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er likevel forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag. Det kan bestemmes at salg ikke skal finne sted til bestemte tider på dagen eller på bestemte ukedager.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Endret ved lover 31 mai 1991 nr. 22, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 3-8. Salgssteder som ikke kan gis bevilling

Departementet kan gi forskrifter om at visse typer salgssteder ikke skal kunne gis bevilling til salg av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 3-9. Utøvelse av bevillingen

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av denne, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Kapittel 3A

(Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

Kapittel 4. Kommunale skjenkebevillinger

§ 4-1. Skjenking av alkoholholdige drikker

Det kan ikke gis bevilling til salg og skjenking i samme lokale. Flere skjenkebevillinger til samme lokale kan bare gis til én bevillingshaver, med mindre det i bevillingene fastsettes skjenketider som ikke er overlappende, jf. § 4-4.

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er tilvirket eller innført med hjemmel i § 4-2 tredje ledd.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 4-2. Omfanget av bevillingen

Bevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent eller all alkoholholdig drikk.

Bevillingen kan være alminnelig eller bare gjelde skjenking til deltakere i sluttet selskap.

Bevillingen kan utvides til å omfatte tilvirkning av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, eller til innførsel av slik alkoholholdig drikk som bevillingen gjelder, for skjenking i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for skjenking i egen virksomhet. Også statlige skjenkebevillinger kan utvides til å omfatte slik innførsel. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 4 får anvendelse så langt de passer.

Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Bevillingen kan for en enkelt anledning utvides til å gjelde også utenfor skjenkelokalet.

Tilvirkning på grunnlag av kommunal tillatelse knyttet til en skjenkebevilling, kan ikke utøves i samme anlegg som tilvirkning etter lovens kapittel 6.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 4-3. Vilkår knyttet til bevillingen

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

§ 4-4. Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan skje fra kl. 13.00 til 24.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk kan skje fra kl. 08.00 til 01.00.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte skjenkested innskrenke eller utvide tiden for skjenking i forhold til det som følger av første ledd.

Fastsatt skjenketid kan utvides for en enkelt anledning.

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer er forbudt mellom kl. 03.00 og 13.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt mellom kl. 03.00 og 06.00.

Tiden for skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan ikke fastsettes utover den tid det kan skjenkes annen alkoholholdig drikk.

Konsum av utskjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

På overnattingssteder kan det skjenkes alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent til overnattingsgjester uten hensyn til begrensningene i denne paragraf.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 4-5. Ambulerende skjenkebevilling

Kommunestyret kan gi en eller flere bevillinger som ikke blir knyttet til bestemt person eller skjenkested, og kan tillate at en eller flere av disse bevillinger blir utøvd på et sted eller steder som godkjennes for en enkelt anledning og for skjenking til deltakere i sluttet selskap. En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning eller innførsel av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet.

Endret ved lover 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 4-6. Hjemmel for forskrifter om alkoholfrie drikker

Departementet kan gi forskrifter om skjenkesteders plikt til å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie festedrikker og andre alkoholfrie drikker, om deres plikt til å ha slike drikker med i sine vinkart, prislister o.l. og om serveringen av dem.

§ 4-7. Utøvelse av bevillingen

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av denne, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Kapittel 5. Statlige skjenkebevillinger

§ 5-1. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 5-2. Skjenkebevilling på tog, fly og skip

Departementet kan etter å ha innhentet nødvendige uttalelser gi

1. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent på tog som er kollektive transportmidler
2. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent om bord i fly på innenlandske flyvninger
3. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk om bord i skip som er kollektive transportmidler, og om bord i cruiseskip på turer av flere dagers varighet

Bevilling etter første ledd nr. 3 gir bare rett til å skjenke alkoholholdig drikk til passasjerene og, med førerens samtykke, til mannskapet og andre som følger skipet.

Bevilling etter første ledd nr. 3 til skjenking om bord i skip som er kollektive transportmidler, gir videre bare rett til å skjenke alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer dersom skipet går i fart mellom Norge og utlandet eller i kystfart over fire dagers varighet.

Før departementet avgjør søknaden, kan det innhentes uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene.

Departementet kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt.

Departementet fastsetter de nærmere vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 5-3. Skjenkebevilling til Forsvarets befalsmesser m.v.

Befalsmesser som drives i samsvar med retningslinjene for slik virksomhet kan gis bevilling av departementet til å skjenke alkoholholdig drikk.

Når særlige grunner tilsier det, kan departementet gi Forsvaret og Direktoratet for samfunns-sikkerhet og beredskap adgang til å gi skjenkebevilling til befalsmesser ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert.

Før bevilling etter første ledd blir gitt, skal det foreligge uttalelser fra politiet, sosialtjenesten og kommunestyret. Melding om gitte bevillinger sendes politiet.

Departementet fastsetter de nærmere vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig.

For øvrig gis bevillingen etter første ledd etter bestemmelsene i kapittel 4.

Tilføyd ved lov 11 juni 1993 nr. 105, endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Kapittel 6. Tilvirkning

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

§ 6-1. Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet, eller tillatelse etter § 4-2 tredje ledd. Bevillingen kan omfatte alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin, eller all alkoholholdig drikk. Bevillingsplikten gjelder ikke tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin.

Tilvirkningsanlegget skal være innrettet på tilfredsstillende måte. Departementet kan gi forskrifter om dette.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996 iflg. res. 1 des 1995 nr. 926), 21 juni 2002 nr. 46 (i kraft 1 juli 2002 iflg. res. 21 juni 2002 nr. 562), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-2. Vilkår for tildeling av tilvirkningsbevilling

Tilvirkningsbevilling gis dersom følgende vilkår er oppfylt:

1. Bevillingshaver, og person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten eller oppebærer en vesentlig del av dens inntekter eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, har utvist uklanderlig vandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tollovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelovngivningen.
2. Det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for oppfyllelse av krav på alkoholavgift.
3. Varelageret er tilfredsstillende sikret.
4. Bevillingshaver ikke driver annen virksomhet som er uforenlig med tilvirkning av alkoholholdig drikk.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling av denne paragrafen.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-3. Krav til søknaden

Søknaden skal være skriftlig og være ledsaget av et søknadsgebyr. Søkeren skal i søknaden uoppfordret fremlegge de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om lovens krav for å tildele bevilling er oppfylt. Den skal også inneholde opplysninger om annen virksomhet søkeren driver.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til søknaden og om søknadsgebyret.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-4. Innhenting av uttalelser

Før søknaden avgjøres skal det innhentes uttalelse fra politiet, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-5. Opplysningsplikt

Politiet, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av saker etter dette kapittel.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-6. Utøvelse av tilvirkningsbevilling

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på forsvarlig måte. Departementet kan stille nye vilkår dersom dette er nødvendig for å sikre gjennomføringen av loven.

Den som har tilvirkningsbevilling har ansvaret for at distribusjonen av varene skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av denne lov, fra produksjonsstart eller det tidspunkt varene ankommer til landet og til de er levert annen bevillingshaver. Dette gjelder selv om distribusjonen er overlatt til andre.

Dersom tapping eller andre deler av virksomheten er overlatt til andre, har bevillingshaver ansvar for at det skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av denne lov.

Departementet kan gi forskrifter om distribusjon og tapping. Departementet kan også gi forskrifter om plikt for bevillingshaver til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-7. Melding og godkjenning

Før bevilling tas i bruk skal melding om dette sendes departementet. Videre skal det gis melding før virksomheten nedlegges eller avbrytes. Det skal gis melding om etablering eller nedleggelse av lager, om endringer i ledelsen av virksomheten og om overdragelse av vesentlige deler av aksjene eller selskapsandeler. Videre skal det også gis melding dersom virksomhetens omfang endres vesentlig og om andre forhold som har betydning for kontrollen med virksomheten.

Nytt lager eller endring av et lagers innretning må godkjennes av bevillingsmyndigheten før endringen iverksettes. Tilsvarende gjelder dersom nytt tapperi tas i bruk, eller et tapperis innretning endres.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-8. Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen

Kontrollen med utøvelsen av tilvirkningsbevilling tilligger departementet.

Departementet kan når som helst kreve tilgang til virksomhetens lokaler og til dens regnskaper. Bevillingshaver plikter å gi de nødvendige opplysninger om regnskap og drift for at kontrollen kan gjennomføres. Bevillingshaver plikter uten erstatning å utlevere nødvendige vareprøver.

Departementet kan gi forskrifter om kontrollen med utøvelsen av bevillingen. Departementet kan også gi forskrifter om internkontroll og regnskapsførsel for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-9. Bevillingsgebyr

For bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig gebyr som beregnes på grunnlag av omsatt mengde av alkoholholdig drikk. Departementet fastsetter et minstegebyr som skal innbetales før bevillingen utøves og ikke senere enn 1. februar i de påfølgende år.

Departementet kan gi forskrifter om beregning og innbetaling av gebyret.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 6-10. Inndragning av bevilling

Departementet kan inndra bevillingen dersom vilkårene som nevnt i § 6-2 ikke lenger er oppfylt eller bevillingshaver for øvrig ikke oppfylder sine forpliktelser etter denne loven eller ved overtredelse av annen lovgivning som står i sammenheng med denne lovs formål.

Bevillingen skal inndras hvis den ikke lenger utøves.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Kapittel 7. Gebyrer, avgifter og anvendelse av AS Vinmonopolets overskudd

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 7-1. Bevillingsgebyrene

For bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og til skjenking av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig bevillingsgebyr som beregnes i forhold til forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Departementet gir forskrifter om gebyrsatser og innbetaling av gebyret. For bevilling som gjelder skjenking ved en enkelt bestemt anledning og ambulerende bevilling, kan departementet bestemme en særskilt gebyrsats. Bevillingsmyndigheten fastsetter gebyret.

Gebyret tilfaller kommunen, med unntak av gebyr for bevilling etter §§ 5-2 og 5-3 annet ledd, som tilfaller staten.

Endret ved lover 4 des 1992 nr. 131 (i kraft 1 jan 1993), 8 jan 1993 nr. 23, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 7-2. Vinmonopolavgiften

AS Vinmonopolet betaler hvert år en avgift til statskassen.

Avgiften betales av nettoformuen ved utgangen av siste inntektsår og av nettoinntekten samme år. Ved ansettelse av formue og inntekt følges reglene i skattelovene¹ og avgiften beregnes etter satsene i den kommunen der selskapets hovedadministrasjon ligger.

Avgiften skal anvendes til forebyggende tiltak innen helse- og sosialsektoren.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599). 1 Nå lov 26 mars 1999 nr. 14.

§ 7-3. Statens andel av AS Vinmonopolets overskudd

I forbindelse med statsbudsjettet fastsetter Stortinget hvert år en andel av AS Vinmonopolets netto-overskudd som overføres til statskassen.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Kapittel 8. Spesielle påbud og forbud

§ 8-1. Forbud mot tilvirking og omdestillering av brennevin

Det er forbudt å foreta tilvirking eller omdestillering av brennevin for andre enn de som har tillatelse til det.

§ 8-2. Forbud mot ulovlig forvaring og lagring av alkoholholdig drikk

Det er forbudt å forvare eller lagre brennevin som er ulovlig tilvirket eller omdestillert, og å forvare eller lagre alkoholholdig drikk som antas å ha vært eller skulle være gjenstand for ulovlig omsetning.

Forbudet i første ledd mot lagring av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin omfatter også oppbevaring til eget bruk.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997).

§ 8-2a. Forbud mot kjøp av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin

Det er forbudt å kjøpe brennevin som er ulovlig tilvirket eller omdestillert.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997).

§ 8-3. Forbud mot tilvirking, oppbevaring og omsetning av gjærende eller gjæret udestillert væske

Det er forbudt å tilvirke eller overdra eller ha i sin besittelse en gjærende eller gjæret udestillert væske, med mindre det må antas

1. at væsken er bestemt til framstilling av eller er vare som ikke er brennevin
2. at væsken er bestemt til framstilling av brennevin som lovlig kan tilvirkes, eller
3. at væsken er bestemt til framstilling av eller er vare som ikke inneholder over 2,50 volumprosent alkohol.

Overdragelse mot vederlag av væske som nevnt, er forbudt selv om den er bestemt til framstilling av alkoholholdig drikk som nevnt under nr. 1.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 8-4. Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk

Departementet kan utferdige bestemmelser om kontroll med og forbud mot innførsel og omsetning av druesaft, maltekstrakt, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirking av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 8-5. Forbud mot apparater for tilvirking av brennevin m.v.

Uten tillatelse av departementet er det forbudt å ha i besittelse, innføre eller omsette apparater, herunder deler og utstyr, som er bestemt for eller som finnes tjenlige for tilvirking eller omdestillering av sprit eller brennevin.

Endret ved lov 10 des 2004 nr. 77 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 8-6. Forbud mot bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie

Det er forbudt å auksjonere bort eller bruke alkoholholdig drikk som gevinst eller premie, og å la dette skje.

Forbudet er likevel ikke til hinder for bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie i privat sammenheng.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998, med unntak av annet ledd, som trådte i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 21 des 2000 nr. 1345).

§ 8-6a. Forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed

Det er forbudt å dele ut alkoholholdig drikk til forbruker i markedsføringsøyemed.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

§ 8-7. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 8-8. Ulovlig kjøp

Det er forbudt å kjøpe alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer på vegne av noen som er under 20 år eller annen alkoholholdig drikk for noen som er under 18 år.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 8-9. Serverings- og drikkeforbud

Det er forbudt å drikke eller servere alkohol med mindre det foreligger bevilling til dette, og selv om dette skjer uten vederlag:

1. i lokaler med tilliggelser hvor det drives serveringsvirksomhet,
2. i lokaler som vanligvis er allment tilgjengelig for offentligheten,
3. i forsamlingslokaler eller andre felleslokaler,
4. på annet sted der offentlige møter, fester, utstillinger eller andre tilstelninger finner sted,
5. på gate, torg, vei, i park eller på annen offentlig plass,
6. på skip, fly, tog, buss eller annet innenriks transportmiddel for allmennheten.

På steder som nevnt i første ledd, må heller ikke eier eller annen ansvarlig oppbevare, servere eller tillate servering eller drikking av alkohol.

Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i første ledd nr. 1, 2 og 3 gjelder ikke når eier, leier, driver eller ansatt disponerer lokalene til eget bruk til sluttet selskap. Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i første ledd nr. 3 gjelder ikke når beboer i borettslag eller annet boligsamvirke disponerer lokalene til eget bruk til sluttet selskap.

Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i nr. 2 og 3 gjelder heller ikke når lokalet leies eller lånes ut til privatperson for en enkelt bestemt anledning til sluttet selskap, og utleier for øvrig ikke står for andre deler av arrangementet.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998 iflg. res. 19 des 1997 nr. 1315).

§ 8-10. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 8-11. Forbud mot salg og skjenking til rusmiddelpåvirkede personer

Det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 8-12. Forbud mot omsetning med rabatt

Det er forbudt for innehavere av salgsbevilling å gi spesielle rabatttilbud ved omsetning av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

§ 8-13. Forbud mot innførsel og omsetning av visse alkoholholdige drikker

Det er forbudt å skjenke, selge eller omsette en gros brennevin som inneholder over 60 volumprosent alkohol. Det er videre forbudt å innføre slikt brennevin til landet uten tilvirkningsbevilling, jf. § 6-1. Departementet kan likevel bestemme at enkelte særlige sorter brennevin som måtte ha et høyere alkoholinnhold skal være unntatt fra denne bestemmelsen.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Kapittel 9. Reklameforbud

§ 9-1. Reklame for tilvirkingsmidler for alkoholholdig drikk

Uten tillatelse fra departementet er det forbudt i aviser, blad o.l., ved utstilling i butikker eller på annen måte å reklamere for apparater - herunder deler og utstyr - som er bestemt for eller som finnes tjenlige for tilvirking eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol.

Det er forbudt gjennom bøker, skrifter, annonser i pressen eller på annen måte å oppfordre til ulovlig tilvirking eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol eller å gi veiledning som ved sin form framtrer som egnet til å fremme slik tilvirking eller omdestillering blant almenheten eller en større krets av personer.

Det er videre forbudt å reklamere for stoffer som særskilt er beregnet for, eller i reklamen betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensing, utfylling og gjennomføring av første, annet og tredje ledd. Departementet kan gjøre unntak fra forbudet i tredje ledd når særlige grunner foreligger.

§ 9-2. Reklame for alkoholholdig drikk

Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Departementet gir forskrifter om avgrensing, utfylling, gjennomføring av og unntak fra bestemmelsene i første ledd. Departementet kan gjøre ytterligere unntak fra forbudene når særlige grunner foreligger.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 9-3. Tilsyn

Sosial- og helsedirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene om reklameforbud fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes. Sosial- og helsedirektoratet kan foreta slik gransking og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.

Enhver plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av Sosial- og helsedirektoratets oppgaver etter lovens kapittel 9.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), endret ved lov 16 feb 2007 nr. 6 (i kraft 1 mars 2007 iflg. res. 16 feb 2007 nr. 172).

§ 9-4. Retting og tvangsmulkt

Finner Sosial- og helsedirektoratet at reklameforbudet er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig fastsettes en frist for rettingen. Sosial- og helsedirektoratet kan kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom Sosial- og helsedirektoratet ved avdekking av en overtredelse finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklameforbudet som ikke kan stanses etter første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan Sosial- og helsedirektoratet helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), endret ved lov 16 feb 2007 nr. 6 (i kraft 1 mars 2007 iflg. res. 16 feb 2007 nr. 172).

§ 9-5. Klage

Vedtak etter § 9-4 kan påklages til Markedsrådet.

Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) så langt de passer.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626).

Kapittel 10. Straff

§ 10-1. Alminnelige bestemmelser om straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

Dersom overtredelsen er særlig grov, er straffen bøter eller fengsel inntil 2 år. Ved avgjørelsen legges vekt på om overtredelsen har stort omfang eller om det foreligger andre omstendigheter av særlig skjerpene art.

Ved overtredelse av §§ 2-1, 3-1, 8-1, 8-2 og 8-3 som gjelder et meget betydelig kvantum alkoholholdig drikk, kan fengsel inntil 6 år anvendes.

Gjelder overtredelsen tilvirking, omdestillering eller overdragelse mot vederlag, av brennevin eller væske som beskrevet i § 8-3, skal alltid fengselsstraff anvendes med mindre særlig formildende omstendigheter foreligger.

Overtredelse etter denne lov er forseelse, uansett straffens størrelse. Kommer denne paragrafens tredje ledd til anvendelse, er overtredelsen likevel forbrytelse.

Forsøk på forseelse er også straffbart.

Endret ved lov 15 mars 1991 nr. 5.

§ 10-2. Straff ved gjentatt overtredelse

Dersom den skyldige tidligere er straffet etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller alkoholloven av 5. april 1927, kan bøter eller fengsel inntil 2 år anvendes.

§ 10-3. Tilintetgjøring av alkoholholdig drikk m.v.

Dersom vilkårene for inndragning etter straffeloven er oppfylt, kan påtalemyndigheten beslutte at ulovlig tilvirket brennevin og gjærende eller gjæret udestillert væske, tilintetgjøres. Det samme gjelder annen alkoholholdig drikk når den er skjenket i glass eller finnes i opptrukket flaske.

Endres ved lov 20 mai 2005 nr. 28 (i kraft fra den tid Kongen bestemmer).

§ 10-4. Beslag til statskassen

Alkoholholdig drikk som antas å ha vært gjenstand for eller antas bestemt for overtredelse av denne lov, og hvis eier og besitter ikke kjennes, tilfaller statskassen såframt eier ikke har meldt seg innen 1 måned etter at varen kom i det offentliges besittelse.

Kapittel 11. Lovens ikrafttredelse

§ 11-1. Lovens ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Loven trådte i kraft 1 jan 1990 iflg. res. 22 sep 1989 nr. 947.

§ 11-2. Overgangsbestemmelser

Salgs- og skjenkebevillinger gitt med hjemmel i alkoholloven av 5. april 1927 gjelder videre med følgende begrensninger:

Bestemmelsen i § 1-6 får for brennevinsutsalgenes vedkommende anvendelse etter utløpet av bevillingsperioden den 31. desember 1991.

Bestemmelsen i § 4-1 får for brennevinsskjenkingens vedkommende den betydning at A/S Vinmonopolets skjenkebestyrere blir bevillingsinnehavere fra lovens ikrafttredelse.

Bestemmelsen i § 4-2 annet ledd får for kommunale bevillinger anvendelse etter utløpet av innværende bevillingsperiode. For statlige bevillinger får bestemmelsen anvendelse 9 måneder etter lovens ikrafttredelse.

Endret ved lov 8 jan 1993 nr. 23.

§ 11-3. Oppheving av andre lover

§ 11-4. Endringer i andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover:

DEL II

Merknader til loven

Innhold	.....	side	28
Innledning	.....	side	38
Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser	.....	side	40
1.1 § 1-1 Lovens formål	.....	side	41
1.2 § 1-2 Lovens virkeområde	.....	side	41
1.3 § 1-3 Definisjon av alkoholholdig drikk	.....	side	41
1.3.1	Generelt om bestemmelsen	side	42
1.3.2	Nærmere om bestemmelsens innhold	side	42
1.4 § 1-4 Definisjon av salg, skjenking og engrossalg	.....	side	43
1.4.1	Generelt om bestemmelsen	side	43
1.4.2	Overdragelse mot vederlag	side	43
1.4.3	Salg og skjenking	side	44
1.4.4	Engrossalg	side	44
1.4a § 1-4a Bevillingsplikt	.....	side	44
1.4a.1	Bakgrunnen for bestemmelsen	side	44
1.4a.2	Bevillingsmyndighet og bevillingstyper	side	45
1.4a.3	Særlig om forholdet mellom skjenke- og serveringsbevilling	side	45
1.4a.4	Unntak fra bevillings- og registreringsplikten	side	45
1.4a.5	Skjematisk oversikt over prosessen ved behandlingen av kommunale bevillingssøknader	side	46
1.4b § 1-4b Bevillingshaver	.....	side	46
1.4b.1	Generelt om bestemmelsen	side	46
1.4b.2	Den for hvis regning virksomheten drives - hvem som kan være bevillingshaver	side	46
1.4b.3	Én eller flere bevillinger	side	47
	<i>1.4b.3.1 Salgs- og skjenkebevillinger</i>	side	47
	<i>1.4b.3.2 Tilvirkningsbevillinger</i>	side	47
	<i>1.4b.3.3 En bevillingshaver kan ha flere bevillinger</i>	side	47
1.4c § 1-4c Registreringsplikt - engrossalg av alkoholholdigdrikk	.....	side	48
1.5 § 1-5 Aldersgrense	.....	side	49
1.5.1	Generelt om bestemmelsen	side	49
1.5.2	Aldersgrenser for hvem det kan selges eller skjenkes til	side	49
1.5.3	Aldersgrenser for den som selger eller skjenker	side	50
1.6 § 1-6 Bevillingsperioden	.....	side	51
1.6.1	Generelt om bestemmelsen	side	51
1.6.2	Bevillingsperioden for kommunale bevillinger	side	51
1.6.3	Kommunale bevillinger for en bestemt del av året og en enkelt bestemt anledning	side	51
1.6.4	Bevillingsperioden for statlige bevillinger	side	52
	<i>1.6.4.1 Statlige skjenkebevillinger</i>	side	52
	<i>1.6.4.2 Statlige tilvirkningsbevillinger</i>	side	52
1.6.5	Fornyelse av kommunale bevillinger	side	52

1.7	§ 1-7	Bevilling for salg og skjenking	side	53
	1.7.1	Generelt om bestemmelsen	side	53
	1.7.2	Kommunal bevilling til tog, skip og andre transportmidler	side	53
	1.7.3	Generelt om saksbehandlingen ved kommunale bevillingssøknader.....	side	54
	1.7.4	Innhenting av uttalelser	side	55
	1.7.5	Pålegg om dokumentasjon.....	side	56
	1.7.6	Melding om gitte bevillinger	side	57
	1.7.7	Saksbehandlingen ved fornyelse og endringer av bevillingen	side	57
	1.7.8	Delegasjon	side	57
1.7a	§ 1-7a	Kommunens skjønnsutøvelse ved behandling av søknad om bevilling for salg eller skjenking mv	side	58
	1.7a.1	Generelt om bestemmelsen	side	58
	1.7a.2	Eksempler på relevante hensyn	side	58
	1.7a.3	Særlig om bevilling til nettsalg	side	60
	1.7a.4	Særlig om fornyelse av bevilling.....	side	60
	1.7a.5	Eksempler på utenforliggende hensyn	side	61
	1.7a.6	Kommunale retningslinjer for skjønnet	side	61
	1.7a.7	Særskilte vilkår for tillatelse til tilvirkning, jf. § 1-7a annet ledd	side	62
		1.7a.7.1 <i>Vilkår om skjenkestedets helhetlige karakter og serveringstilbud</i>	side	62
		1.7a.7.2 <i>Tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet</i>	side	62
	1.7a.8	Tillatelse til innførsel, jf. § 3-1 tredje ledd	side	63
	1.7a.9	Særlig om "tak" på antallet bevillinger	side	63
1.7b	§ 1-7b	Krav til vandel	side	64
	1.7b.1	Generelt om bestemmelsen	side	64
	1.7b.2	Hvilke personer det stilles krav til	side	65
		1.7b.2.1 <i>Eierskap</i>	side	66
		1.7b.2.2 <i>Avkastning</i>	side	66
		1.7b.2.3 <i>Vesentlig innflytelse</i>	side	66
		1.7b.2.4 <i>Nærstående innflytelse på virksomheten</i>	side	67
	1.7b.3	Kravet om uklanderlig vandel	side	67
	1.7b.4	Dokumentasjon av vandelskravet.....	side	68
1.7c	§ 1-7c	Styrer og stedfortreder	side	69
	1.7c.1	Generelt om bestemmelsen	side	69
	1.7c.2	Styrerens ansvar	side	69
	1.7c.3	Plikt til å utpeke styrer og stedfortreder- Krav til styrer og stedfortreder	side	70
	1.7c.4	Saksbehandling ved godkjenning av styrer og stedfortreder	side	71
	1.7c.5	Legitimering av styrer og stedfortreder	side	71
1.7d	§ 1-7d	Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan	side	71
1.8	§ 1-8	Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger	side	72
	1.8.1	Generelt om bestemmelsen	side	72
	1.8.2	Nærmere om bestemmelsens innhold	side	73
		1.8.2.1 <i>Grunnvilkår for adgangen til å inndra en salgs- eller skjenkebevilling</i>	side	73
		1.8.2.1.1 <i>Kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b er ikke lenger oppfylt</i>	side	73

	1.8.2.1.2	Bevillingshaver oppfyller ikke sine forpliktelser etter alkoholloven eller forskrifter gitt i medhold av denne	side	74
	1.8.2.1.3	Overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med alkohollovens formål	side	74
	1.8.2.1.4	Gjentatt narkotikaomsetning på skjenkested	side	74
	1.8.2.1.5	Gjentatt ulovlig diskriminering ved skjenkested, jf. straffeloven § 349a	side	75
	1.8.2.1.6	Salgs- eller skjenkebevillingen er ikke benyttet i løpet av det siste året.....	side	75
	1.8.2.2	<i>Vurderingen av vilkårene-</i> <i>Om bevillingen bør inndras og for hvor lenge</i>	side	75
	1.8.2.2.1	Type overtredelse	side	76
	1.8.2.2.2	Overtredelsens grovhet	side	76
	1.8.2.2.3	Om bevillingshaver kan klandres for overtredelsen	side	76
	1.8.2.2.4	Hva som er gjort for å rette opp forholdet	side	76
	1.8.2.2.5	Tidligere praktisering av bevillingen	side	76
	1.8.2.3	<i>Krav til bevis</i>	side	76
	1.8.2.4	<i>Inndragningens lengde, partiell inndragning</i>	side	76
	1.8.2.5	<i>Statlige bevillinger</i>	side	76
1.8.3		Inndragning ved eierskifte	side	77
1.8.4		Saksbehandlingen i inndragningssaker	side	77
	1.8.4.1	<i>Før vedtak treffes</i>	side	77
	1.8.4.2	<i>Krav til vedtaket</i>	side	77
1.8a	§ 1-8a	Politiets stengningsadgang	side	77
	1.8a.1	Salg eller skjenking uten bevilling	side	78
	1.8a.2	Salgs- eller skjenkested med bevilling	side	78
1.9	§ 1-9	Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger	side	78
	1.9.1	Generelt om bestemmelsen	side	78
	1.9.2	Nærmere om bestemmelsens innhold	side	79
	1.9.2.1	<i>Kommunalt kontrollansvar</i>	side	79
	1.9.2.2	<i>Statlig kontrollansvar</i>	side	79
	1.9.2.3	<i>Omfanget av kontrollmyndigheten</i>	side	79
1.10	§ 1-10	Overdragelse, død og konkurs	side	80
	1.10.1	Generelt om bestemmelsen	side	80
	1.10.2	Overdragelse		
	1.10.2.1	<i>Hva er "overdragelse"?</i>	side	80
	1.10.2.2	<i>Drift i overgangsperioden</i>	side	81
	1.10.2.3	<i>Overdragelse av varebeholdning</i>	side	82
	1.10.3	Bevillingshavers død	side	82
	1.10.4	Konkurs	side	82
	1.10.5	Spesielt om panthaver i konkurssituasjonen	side	82
1.11	§ 1-11	Opphevet	side	83
1.12	§ 1-12	Opphevet	side	83
1.13	§ 1-13	Opphevet	side	83
1.14	§ 1-14	Opplysninger til statistiske formål mv	side	83

1.15	§ 1-15	Opplysnings- og meldeplikt	side	83
	1.15.1	Generelt om bestemmelsen	side	84
	1.15.2	Opplysningsplikt	side	84
	1.15.3	Meldeplikt	side	84
	1.15.4	Politiet	side	85
		1.15.4.1 <i>Opplysninger som omfattes av politiets</i> <i>opplysnings- og meldeplikt</i>	side	85
		1.15.4.2 <i>Dokumentasjon av opplysningene</i>	side	85
	1.15.5	Skatte- og avgiftsmyndighetene	side	85
		1.15.5.1 <i>Hvem er skatte- og avgiftsmyndighetene?</i>	side	85
		1.15.5.2 <i>Opplysninger som omfattes av skatte- og</i> <i>avgiftsmyndighetens opplysnings- og meldeplikt</i>	side	85
		1.15.5.2.1 <i>Forhold som det er særlig aktuelt å gi</i> <i>melding til bevillingsmyndigheten om</i>	side	86
	1.15.6	Vurdering av opplysningene	side	87
1.16	§ 1-16	Klage	side	87
	1.16.1	Generelt om bestemmelsen	side	88
	1.16.2	Avgjørelser som kan påklages	side	89
	1.16.3	Hvem som har klageadgang	side	89
	1.16.4	Fylkesmannens kompetanse i klagesaker	side	89
		1.16.4.1 <i>Innholdsmessig lovlighet</i>	side	89
		1.16.4.2 <i>Truffet av rett organ</i>	side	91
		1.16.4.3 <i>Tilblivelsesmangler</i>	side	91
	1.16.5	Saksbehandling og saksomkostninger i klagesaker	side	92
Kapittel 2 Innførsel og utførsel			side	93
2.1	§ 2-1	Retten til innførsel av alkoholholdig drikk	side	93
	2.1.1	Nærmere om første ledd	side	93
	2.1.2	Nærmere om annet ledd	side	93
2.2	§ 2-2	Retten til utførsel av alkoholholdig drikk	side	94
2.3	§ 2-3	Hjemmel for forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk	side	94
Kapittel 3 Salg av alkoholholdige drikker			side	95
I. Alminnelige bestemmelser			side	95
3.1	§ 3-1	Retten til salg av alkoholholdige drikker	side	95
	3.1.1	Generelt om bestemmelsen	side	96
	3.1.2	Drikk med over 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 2 og 3)	side	96
	3.1.3	Drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 1)	side	96
	3.1.4	Antall bevillinger	side	96
	3.1.5	Bestemt lokale	side	96
	3.1.6	Bestemt type virksomhet	side	96
	3.1.7	Nettsalg	side	97
	3.1.8	Forbud mot salg og skjenking i samme lokale	side	97

3.1.9	Tillatelse til innførsel av alkoholholdig drikk for salg i egen virksomhet	side	97
	3.1.9.1 <i>Innførselsordningens hovedelementer</i>	side	97
	3.1.9.2 <i>Bevillingsmyndighet</i>	side	97
	3.1.9.3 <i>Tillatelsens lengde, inndragning og fornyelse</i>	side	98
	3.1.9.4 <i>Vandelskrav mv.</i>	side	98
	3.1.9.5 <i>Generelt om bevillingsmyndighetens behandling</i>	side	98
	3.1.9.6 <i>Kontroll</i>	side	98
	3.1.9.7 <i>Gebyr</i>	side	98
	3.1.9.8 <i>Forholdet til statlig tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg</i>	side	98
	3.1.9.9 <i>Forholdet til annet regelverk og andre etater</i>	side	99
3.1.10	AS Vinmonopolets plikt til likebehandling	side	99
3.1.11	Lovlige leverandører	side	99
3.1a	§ 3-1a Salg av alkoholholdig drikk på flyplasser	side	99
3.2	§ 3-2 Vilkår knyttet til bevillingen	side	100
3.2.1	Vilkåret må være lovlig og ikke urimelig	side	100
3.2.2	Ulovlige vilkår, nye vilkår i løpet av bevillingsperioden, brudd på vilkår	side	101
II. Salg av brennevin, vin og øl med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent		side	101
3.3	§ 3-3 Fastsettelse av antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet	side	101
3.4	§ 3-4 Tidsinnskrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utsalg	side	102
III. Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol		side	103
3.5	§ 3-5 Opphevet	side	103
3.6	§ 3-6 Opphevet	side	103
3.7	§ 3-7 Tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol	side	103
3.7.1	Generelt	side	103
3.7.2	Normaltid, kommunens frihet, maksimaltid	side	103
	3.7.2.1 <i>Normaltid</i>	side	103
	3.7.2.2 <i>Kommunens frihet</i>	side	103
	3.7.2.3 <i>Maksimaltid</i>	side	104
3.7.3	Salgstidens slutt	side	104
3.8	§ 3-8 Salgssteder som ikke kan gis bevilling	side	104
3.9	§ 3-9 Utøvelse av bevillingen	side	105
Kapittel 3A	Opphevet	side	105

Kapittel 4 Kommunale skjenkebevillinger	side	106
4.1 § 4-1 Skjenking av alkoholholdige drikker	side	106
4.1.1 Salgs- og skjenkebevillinger i samme lokale	side	106
4.1.2 Flere skjenkebevillinger i samme lokale	side	106
4.1.3 Lovlige leverandører.....	side	107
4.2 § 4-2 Omfanget av bevillingen	side	107
4.2.1 Generelt om bestemmelsen	side	107
4.2.2 Grupper alkoholholdig drikk en skjenkebevilling kan omfatte	side	107
4.2.3 Alminnelig bevilling – bevilling til sluttet selskap	side	108
4.2.4 Bestemt lokale	side	108
4.2.5 Bestemt type virksomhet	side	109
4.2.6 Utvidelse for en enkelt anledning	side	109
4.2.7 Tillatelse til innførsel eller tilvirkning av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet	side	109
4.2.7.1 Ordningenes hovedelementer	side	110
4.2.7.2 Bevillingsmyndighet	side	110
4.2.7.3 Tillatelsens lengde, inndragning og fornyelse	side	110
4.2.7.4 Vandelskrav mv.	side	111
4.2.7.5 Generelt om bevillingsmyndighetens behandling.....	side	111
4.2.7.6 Kontroll	side	111
4.2.7.7 Gebyr	side	112
4.2.7.8 Forholdet til statlig tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg	side	112
4.2.7.9 Forholdet til annet regelverk og andre etater	side	112
4.3 § 4-3 Vilkår knyttet til bevillingen	side	112
4.3.1 Vilkåret må være lovlig og ikke urimelig.....	side	112
4.3.2 Ulovlig vilkår, nye vilkår i løpet av bevillingsperioden, brudd på vilkår	side	114
4.4 § 4-4 Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker	side	114
4.4.1 Generelt.....	side	114
4.4.2 Normaltid, kommunens frihet, maksimaltid	side	115
4.4.2.1 Normaltid	side	115
4.4.2.2 Kommunens frihet	side	115
4.4.2.3 Maksimaltid	side	115
4.4.3 Overgang til sommer- og vintertid	side	115
4.4.4 Utvidelse for en enkelt anledning	side	116
4.4.5 Opphør av konsum	side	116
4.4.6 Overnattingsgjester	side	116
4.5 § 4-5 Ambulerende skjenkebevilling	side	116
4.6 § 4-6 Hjemmel for forskrifter om alkoholfrie drikker	side	117
4.7 § 4-7 Utøvelse av bevillingen	side	117

Kapittel 5	Statlige skjenkebevillinger	side	119
5.1	§ 5-1 Opphevet	side	119
5.2	§ 5-2 Skjenkebevilning på tog, fly og skip	side	119
	5.2.1 Generelt om bestemmelsen	side	120
	5.2.1.1 Om «nødvendige uttalelser»	side	120
	5.2.2 Fly	side	120
	5.2.3 Tog	side	120
	5.2.4 Skip	side	120
	5.2.4.1 Begrensninger i skjenkeretten på skip	side	121
	5.2.5 Saksbehandling, vilkår og innskrenkninger	side	121
	5.2.6 Adgangen til å ha både statlig og kommunal skjenkebevilning	side	122
5.3	§ 5-3 Skjenkebevilning til Forsvarets befalsmesser mv	side	122
	5.3.1 Generelt om bestemmelsen	side	122
	5.3.2 Nærmere om bestemmelsens innhold	side	123
	5.3.3 Adgang til å gi skjenkebevillinger i særlige tilfeller	side	123
	5.3.4 Saksbehandlingen når Sosial- og helsedirektoratet er bevillingsmyndighet	side	123
Kapittel 6	Tilvirkning	side	124
6.1	§ 6-1 Tilvirkning av alkoholholdig drikk	side	124
	6.1.1 Generelt om bestemmelsen	side	124
	6.1.2 Nærmere om bestemmelsens innhold	side	124
6.2	§ 6-2 Vilkår for tildeling av tilvirkningsbevilling	side	125
6.3	§ 6-3 Krav til søknaden	side	127
6.4	§ 6-4 Innhenting av uttalelser	side	127
6.5	§ 6-5 Opplysningsplikt	side	128
6.6	§ 6-6 Utøvelse av tilvirkningsbevilling	side	128
6.7	§ 6-7 Melding og godkjenning	side	129
6.8	§ 6-8 Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen	side	130
6.9	§ 6-9 Bevillingsgebyr	side	131
6.10	§ 6-10 Inndragning av bevilling	side	131
Kapittel 7	Gebyrer, avgifter og anvendelse av AS Vinmonopolets overskudd	side	133
7.1	§ 7-1 Bevillingsgebyrene	side	133
	7.1.1 Nærmere om første ledd	side	133
	7.1.2 Nærmere om annet ledd	side	134
	7.1.3 Nærmere om tredje ledd	side	134

7.2	§ 7-2	Vinmonopolavgiften.....	side	134
7.3	§ 7-3	Statens andel av AS Vinmonopolets overskudd.....	side	134
Kapittel 8 Spesielle påbud og forbud				side 135
8.1	§ 8-1	Forbud mot tilvirking og omdestillering av brennevin.....	side	135
8.2	§ 8-2	Forbud mot ulovlig forvaring og lagring av alkoholholdig drikk.....	side	135
8.2a	§ 8-2a	Forbud mot kjøp av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin	side	136
8.3	§ 8-3	Forbud mot tilvirking, oppbevaring og omsetning av gjærende eller gjæret udestillert væske	side	136
8.4	§ 8-4	Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk.....	side	137
8.5	§ 8-5	Forbud mot apparater for tilvirking av brennevin mv.....	side	138
8.6	§ 8-6	Forbud mot bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie	side	138
	8.6.1	Nærmere om bestemmelsen	side	138
		8.6.1.1 Auksjons- og premieringsforbudet	side	138
		8.6.1.2 Unntak	side	139
8-6a	§ 8-6a	Forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed	side	139
8.7	§ 8-7	Opphevet.....	side	140
8.8	§ 8-8	Ulovlig kjøp	side	140
8.9	§ 8-9	Serverings- og drikkeforbud.....	side	140
	8.9.1	Bestemmelsens hovedregel	side	141
		8.9.1.1 Lokaler og steder som er omfattet av forbudet	side	141
		8.9.1.1.1 Serveringssteder	side	141
		8.9.1.1.2 Allment tilgjengelige lokaler.....	side	141
		8.9.1.1.3 Forsamlingslokaler mv.	side	141
		8.9.1.1.4 Allment tilgjengelige tilstelninger	side	141
		8.9.1.1.5 Offentlig plass og allment tilgjengelig transportmiddel	side	141
	8.9.2	Ansvar og forbud mot oppbevaring mv.	side	141
	8.9.3	Unntak fra forbudet for bestemte personer og bestemt anledning	side	142
		8.9.3.1 Personer med tilknytning til lokalet.....	side	142
		8.9.3.2 Lokaler som leies eller lånes	side	142
		8.9.3.3 «Sluttet selskap»	side	143
	8.9.4	Om skjenking i institusjoner	side	143
8.10	§ 8-10	Opphevet	side	143
8.11	§ 8-11	Forbud mot salg og skjenking til rusmiddelpåvirkede personer	side	143

8.12	§ 8-12	Forbud mot omsetning med rabatt.....	side	144
8.13	§ 8-13	Forbud mot innførsel og omsetning av visse alkoholholdige drikker	side	144
Kapittel 9 Reklameforbud			side	145
9.1	§ 9-1	Reklame for tilvirkingsmidler for alkoholholdig drikk	side	145
	9.1.1	Nærmere om første ledd	side	145
	9.1.2	Nærmere om andre ledd	side	146
	9.1.3	Nærmere om tredje ledd	side	146
	9.1.4	Nærmere om fjerde ledd	side	146
9.2	§ 9-2	Reklame for alkoholholdig drikk.....	side	146
	9.2.1	Generelt om bestemmelsen	side	147
	9.2.2	Begrepet reklame	side	147
	9.2.3	Reklame for alkoholholdig drikk	side	147
	9.2.4	Varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk	side	147
		9.2.4.1 <i>Generelt</i>	side	147
		9.2.4.2 <i>Særlig om støtteannonser</i>	side	148
	9.2.5	Varer som inngår i reklame for andre varer og tjenester	side	148
	9.2.6	Forskrifts- og dispensasjonsadgang.....	side	149
9.3	§ 9-3	Tilsyn.....	side	149
9.4	§ 9-4	Retting og tvangsmulkt	side	150
	9.4.1	Pålegg om retting	side	150
	9.4.2	Fastsettelse av tvangsmulkt	side	150
		9.4.2.1 <i>Ordinær tvangsmulkt</i>	side	151
		9.4.2.2 <i>Forhåndsfastsatt tvangsmulkt</i>	side	151
		9.4.2.3 <i>Frafallelse av tvangsmulkt</i>	side	152
	9.4.3	Saksbehandlingsregler	side	152
	9.4.4	Forholdet til andre sanksjonsmuligheter.....	side	153
	9.4.5	Forskriftshjemmel	side	153
9.5	§ 9-5	Klage.....	side	153
Kapittel 10 Straff			side	155
10.1	§ 10-1	Alminnelige bestemmelser om straff	side	155
	10.1.1	Generelt om bestemmelsen	side	155
	10.1.2	Hvem rammes av straffen.....	side	156
	10.1.3	Grensen mellom første, annet og tredje ledd.....	side	156
		10.1.3.1 <i>Første ledd</i>	side	156
		10.1.3.2 <i>Grove overtredelser</i>	side	156
10.2	§ 10-2	Straff ved gjentatt overtredelse	side	156
10.3	§ 10-3	Tilintetgjøring av alkoholholdig drikk m.v.	side	157
10.4	§ 10-4	Beslag til statskassen	side	157

Kapittel 11 Lovens ikrafttredelse	side	158
11.1 § 11-1 Lovens ikrafttredelse	side	158
11.2 § 11-2 Overgangsbestemmelser	side	158
11.3 § 11-3 Oppheving av andre lover	side	158
11.4 § 11-4 Endringer i andre lover	side	158

Innledning

Lovens virkeområde

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. regulerer innførsel til, utførsel fra og omsetning av alkoholholdig drikk i Norge, samt forhold i tilknytning til slik aktivitet. Videre inneholder loven bestemmelser om anvendelse av alkohol i visse sammenhenger og særlige påbud og forbud knyttet til alkoholholdig drikk.

Loven regulerer tilgjengeligheten av alkoholholdig drikk, blant annet gjennom kommunale og statlige bevillinger, fastsettelse av vilkår for hvordan salg og skjenking skal skje og kontroll med at vilkårene blir overholdt. Loven inneholder også enkelte regler som tar sikte på å påvirke etterspørselen, blant annet aldersgrensebestemmelser og forbud mot alkoholreklame.

Karakteristiske trekk ved loven

Et grunnleggende trekk ved alkohollovgivningen er at all omsetning av alkoholholdig drikk krever særskilt offentlig tillatelse (bevilling eller registrering). Loven bestemmer hvilken offentlig myndighet som kan gi slik bevilling. De fleste bevillinger gis av kommunen, men for enkelte typer virksomhet uten lokal tilknytning, eller med særlige krav til geografisk likhet, er staten bevillingsmyndighet. Prinsippet bak det kommunale bevillingssystemet er at tilgjengelighet av alkohol for forbrukerne i hovedsak skal bestemmes av lokale politiske organer.

Alle bevillinger skal utøves i henhold til alkohollovens regler. Overtredelse av alkoholloven eller forskrifter gitt i medhold av den kan medføre inndragning av bevillingen. Slike overtredelser er også straffbare.

Oppbygging av loven

Loven er delt inn i kapitler etter tema. Første kapittel inneholder alminnelige bestemmelser, blant annet bestemmelser om lovens formål, viktige definisjoner og generelle regler for omsetning av alkoholholdig drikk. Kapittel 2 gir regler for innførsel og utførsel. Kapittel 3 regulerer kommunale salgsbevillinger, kapittel 4 inneholder bestemmelser som gjelder for kommunale skjenkebevillinger, mens kapittel 5 gir særregler for de statlige skjenkebevillingene. Kapittel 6 omhandler tilvirkning. Kapittel 7 gir regler for gebyrer, avgifter og anvendelse av A/S Vinmonopolets overskudd. Kapittel 8 inneholder spesielle forbud og påbud knyttet til omgang med alkohol. Reklameforbudet er omhandlet i kapittel 9. Sist i loven er kapittel 10 om straff og kapittel 11 om lovens ikrafttredelse.

Forarbeider

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. ble vedtatt 2. juni 1989. Loven erstattet tidligere lov av 5. april 1927. Forarbeider til loven er St.meld. nr. 17 (1987-88), Innst. S. nr. 156 (1987-88), Ot.prp. nr. 31 (1988-89) og Innst. O. nr. 57 (1988-89).

Det er foretatt enkelte mindre endringer siden loven ble vedtatt. Tre større revisjoner er foretatt:

I 1995 ble monopolet for import- og engrossalg opphevet, og loven fikk et eget kapittel om engrossalg av alkoholholdig drikk. Forarbeider til denne endringen er Ot.prp. nr. 51 (1994-95) og Innst. O. nr. 74 (1994-95).

I 1997 ble det foretatt en større gjennomgang av erfaringene med alkoholloven. Arbeidet med dette startet i 1994 med opprettelsen av et alkoholpolitisk utvalg oppnevnt av regjeringen. I 1995 leverte Utvalget sin innstilling som NOU 1995:24 Alkoholpolitikken i endring? Samtidig sendte departementet ut et høringsnotat om enkelte andre spørsmål. Forarbeider til endringen er Ot.prp. nr. 7 (1996-97) og Innst. O. nr. 59 (1996-97).

Ved lov av 17. desember 2004 nr. 86 ble det vedtatt en rekke endringer i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27. Endringene trådte i kraft 1. juli 2005. Samtidig trådte det i kraft tilhørende endringer i alkohollovens forskrifter.

Endringene er et resultat av en generell gjennomgang av alkoholloven. Gjennomgangen baserer seg blant annet på en rekke innspill fra kommuner, frivillige organisasjoner og næringsdrivende, samt publikasjoner som NOU 2003:4 Forskning på rusfeltet og den internasjonale kunnskapsoppsummeringen "Alcohol: no ordinary commodity".

Forarbeider til endringen er Ot. prp. nr. 86 (2003-2004) og Innst. O. nr. 19 (2004-2005).

Hensyn bak loven

Alkohol er en lovlig vare - det er i utgangspunktet lovlig både å drikke og omsette alkohol. Mange mennesker har stor glede av å nyte alkohol i moderate mengder og har et ønske om at alkoholholdige drikk skal være rimelig tilgjengelige - både i form av innkjøp og servering ved skjenkesteder. Det er dessuten relativt store næringsinteresser knyttet til salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Salgs- og skjenkenæringen ønsker naturlig nok å drive sin virksomhet med så få restriksjoner som mulig, og i alle fall med gode og trygge rammevilkår. Dette til tross, er det utstrakt enighet om at man, med ulike virkemidler, skal begrense bruken av alkohol. Det har sammenheng med at bruk av alkohol gir store omkostninger i form av alvorlige samfunnsmessige og individuelle skadevirkninger. Omfanget av disse skadevirkningene har direkte sammenheng med omfanget av alkoholforbruket. Begrenset tilgjengelighet av alkohol anses som et av de viktigste virkemidler for å redusere alkoholkonsumet.

I alkoholloven søkes de ovennevnte kryssende hensyn ivaretatt – bl.a. ved at all omsetning og tilvirkning av alkohol i utgangspunktet er bevillingspliktig, ved bestemmelser om åpnings- og skjenketider og aldersgrenser, og forbud mot reklame for alkoholholdig drikk. I tillegg er kommunene gitt en utstrakt frihet til å drive sin egen alkoholpolitikk.

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

Generell innledning

Alkoholovens første kapittel inneholder alminnelige bestemmelser om innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk i Norge.

Første del av kapittelet inneholder definisjoner og avgrensninger. §§ 1-1 og 1-2 definerer lovens formål og virkeområde. §§ 1-3 og 1-4 definerer begrepet alkoholholdig drikk og begrepene salg, skjenking og engrossalg.

Alkoholovens formål er *i størst mulig utstrekning å begrense de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan medføre*, bl.a. ved å begrense forbruket av alkoholholdig drikk. Dette gjøres dels ved å begrense antallet skjenkesteder og utsalgssteder gjennom et bevillingssystem (se nedenfor), dels ved bruk av begrensede salgs- og skjenketider (se kapittel 3 og 4), dels ved hjelp av bestemte påbud og forbud (se kapittel 8) og dels ved hjelp av lovbestemte aldersgrenser (se § 1-5).

Et av alkoholovens hovedprinsipper er at *all omsetning av alkoholholdig drikk krever særskilt offentlig tillatelse (bevilling eller registrering)*. § 1-4a fastslår når det kreves bevilling. Dersom et sted driver bevillingspliktig virksomhet uten bevilling, kan politiet stenge stedet i medhold av § 1-8a. § 1-4b bestemmer at bevillingen skal gis til den som har de økonomiske interessene i omsetningen. Bevillingen faller bort ved overdragelse av virksomheten, død og konkurs, jf. § 1-10.

Alkoholoven har et flersporet bevillingssystem. Hovedregelen er at bevilling til salg og skjenking av alkoholholdig drikk gis av kommunen. For enkelte typer skjenkevirksomheter skal det gis statlig bevilling (se kapittel 5). Adgangen til å gi bevilling til tilvirkning (se kapittel 6) er delegert fra departementet til Sosial- og helsedirektoratet, mens import og engrossalg krever registrering hos toll- og avgiftsetaten, jf. § 1-4c.

Prinsippet bak det kommunale bevillingssystemet er at *tilgjengeligheten av alkohol for forbruker skal bestemmes av lokale politiske organer*. §§ 1-6 til 1-7d og § 1-16 gir særregler for utøvelsen av den kommunale bevillingspolitikken. § 1-6 begrenser bevillingsperioden til maksimalt 4 år, med utløp 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Dette gir hvert kommunestyre frihet til å avgjøre hva slags bevillingspolitikk det ønsker. De nevnte bestemmelsene gir videre regler for kommunens saksbehandling (§ 1-7) og fylkesmannens klagebehandling (§ 1-16), samt retningslinjer for skjønnsmessige avgjørelser av bevillingssøknader (§ 1-7a). Videre oppstiller bestemmelsene krav til bevillingshaver og andre med tilknytning til virksomheten (§ 1-7b), samt til styrer og stedfortreder (§ 1-7c). § 1-7d pålegger kommunene å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan.

Bevillingsmyndigheten kan delegeres i medhold av de ordinære delegasjonsbestemmelsene i kommune-loven. Alkoholoven § 1-7 femte ledd fastslår uttrykkelig at bevillingsmyndigheten også kan delegeres til en interkommunal sammenslutning.

Alle bevillinger skal utøves i henhold til alkoholovens regler. Kommunen og staten er pålagt kontrollplikter for henholdsvis kommunale og statlige bevillinger etter § 1-9. Dessuten er politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene pålagt opplysnings- og meldeplikt til bevillingsmyndighetene etter § 1-15. Dersom det avdekkes brudd på regelverket, kan bevillingen inndras etter § 1-8.

§ 1-1. Lovens formål

Reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål i størst mulig utstrekning å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Merknader til § 1-1 Lovens formål

Alkohollovens utgangspunkt er at all bruk av alkohol kan medføre skade - både samfunnsmessig og individuelt. Utgangspunktet er videre at økende forbruk av alkohol gir økende skadevirkninger. Loven skal bidra til å sikre at skadevirkningene av alkoholbruk blir så små som mulig - dels ved å begrense tilgjengeligheten, dels ved at omsetningsformene er betryggende. De konkrete virkemidlene finnes i lovens øvrige bestemmelser. Lovens formål kan tjene som tolkningsmoment der det hersker tvil om bestemmelsens rekkevidde og lignende

I tillegg til lovens generelle formål i § 1-1 har visse bestemmelser i loven også andre formål enn de rent alkoholpolitiske. Eksempler på dette er formålet i § 1-7b om å hindre økonomisk kriminalitet og formålet i § 1-8 tredje ledd om å hindre narkotikaomsetning og diskriminering.

§ 1-2. Lovens virkeområde

Loven får anvendelse på innførsel til, utførsel fra og omsetning av alkoholholdig drikk i Norge.

Departementet kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard, Jan Mayen og kontinentalsokkelen og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Endret ved lover 22 des 1999 nr. 108 (i kraft 1 jan 2000), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

Merknader til § 1-2 Lovens virkeområde

Bestemmelsens første ledd angir dels lovens materielle virkeområde og dels dens stedlige virkeområde.

Materielt virkeområde

I utgangspunktet gjelder alkoholloven all innførsel til, utførsel fra og omsetning av alkohol i landet. Tax free-salget er likevel unntatt fra bevillingsplikten, jf. § 3-1a.

Stedlig virkeområde

Alkohollovens virkeområde er "Norge". Det vil si at loven gjelder på norsk territorium, herunder norsk territorialfarvann. Territorialfarvannet strekker seg 12 nautiske mil utenfor grunnlinjen (territorialgrensen). Alkoholloven er ikke gitt full anvendelse på Svalbard og kontinentalsokkelen.

Loven gjelder ikke omsetning av alkoholholdig drikk på fly i utenrikstrafikk eller skip utenfor norsk territorialfarvann. For nærmere avgrensning vises til alkoholloven § 5-2 og merknadene til denne.

Med hjemmel i § 1-2 andre ledd er det gitt forskrifter om alkoholordningen for Svalbard og Jan Mayen. Det er ikke gitt forskrifter om lovens anvendelse på kontinentalsokkelen.

§ 1-3. Definisjon av alkoholholdig drikk

I denne lov brukes alkoholholdig drikk som fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 også får anvendelse på drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol.

Med brennevin forstås drikk som inneholder tilvirket alkohol ublandet eller i blanding med andre produkter. Enhver drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer, regnes som brennevin.

Som alkoholholdig drikk etter denne lov regnes ikke væsker som ved denaturering eller av andre grunner er uhensiktsmessig som berusningsmiddel og heller ikke væsker som bare er tilsatt den mengde alkohol som er nødvendig for oppløsning eller holdbarhet.

Bestemmelsene i denne lov gjelder ikke alkohol som i medhold av annen lov selges, kjøpes, utleveres eller sendes til medisinsk eller teknisk eller vitenskapelig bruk, eller sprit til desinfeksjonsbruk.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke alkoholholdige produkter som skal regnes som alkoholholdig drikk, og om hvilke alkoholholdige drikker som skal regnes som brennevin. I tvilstilfelle kan departementet avgjøre spørsmålene med bindende virkning.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 2 juli 1999 nr. 57 (i kraft 1 juli 1999), 13 des 2002 nr. 87 (i kraft 1 jan 2003 iflg. res. 13 des 2002 nr. 1396), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-3 Definisjon av alkoholholdig drikk

1.3.1 Generelt om bestemmelsen

Med alkoholholdig drikk menes drikk som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol.

Tidligere baserte lovens system seg på en inndeling av alkoholholdig drikk etter alkoholtypene øl, vin og brennevin. Lovens system ble i 2005 endret til å bygge på en inndeling som baserer seg på alkoholinnholdet i drikken, målt i volumprosent. Dette betyr at alkoholholdig drikk med samme alkoholinnhold likebehandles.

I alkoholforskriften § 1-1 er det gitt definisjoner av alkoholfri drikk, alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk gruppe 1-3, uten at disse samtidig er gjort til legaldefinisjoner i loven.

Inndelingen etter alkoholstyrke har betydning for retten til produksjon, import, eksport, engrossalg, omfanget av en salgs- eller skjenkebevilling, salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene og omsetningsgebyrene.

1.3.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

Etter bestemmelsens første ledd omfatter loven alkoholholdig drikk som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol. Drikk med lavere alkoholinnhold faller utenfor lovens reguleringer, jf. likevel § 1-5 om aldersgrensene som får anvendelse på drikk som inneholder mer enn 0,7 volumprosent alkohol, og reklameforbudet i § 9-2 første ledd, som får anvendelse på reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol.

Lovens inndelingssystem har medført at definisjonene av øl og vin er opphevet. Definisjonen av brennevin i andre ledd er imidlertid opprettholdt. Dette er fordi loven inneholder en rekke særregler knyttet til brennevin, spesielt i lovens kapittel 8, 9 og 10.

Med brennevin forstås alle drikker som er basert på tilvirket alkohol fremstilt ved destillasjon, gjæring med påfølgende destillasjon eller annen teknisk prosess, uavhengig av alkoholinnhold. Drikken kan være ublandet, blandet med andre produkter eller tilsatt andre produkter. Betegnelsen brennevin dekker dermed alle blandingsprodukter som inneholder tilvirket alkohol. Også sterkvin omfattes av denne definisjonen av brennevin. All alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer regnes som brennevin, uavhengig av fremstillingsmåte.

Etter tredje ledd reguleres omsetningen av denaturert sprit (rødsprit o.l.) ikke av alkoholloven. Det gjør heller ikke varer der alkohol er brukt som oppløsnings- eller konserveringsmiddel. Grensen kan være vanskelig å trekke. I praksis legges det vekt på om en vare er egnet som berusningsmiddel.

I bestemmelsens fjerde ledd trekkes det en grense ved alkohol som ikke er beregnet på å drikkes. Slik alkohol reguleres av særavgiftsforskriften kapittel 3-3. Forskriften administreres av Finansdepartementet.

Departementet er i femte ledd gitt hjemmel til å gi forskrifter om at alkoholholdige produkter som vanskelig kan betegnes som "drikk", likevel skal kunne regnes som alkoholholdig drikk i alkohollovens forstand. Slik forskrift er ikke gitt. Det presiseres imidlertid at man med denne adgangen til å utvide alkohollovens saklige virkeområde ikke har til hensikt å ramme produkter som er uegnet som berusningsmiddel, for eksempel tradisjonell konfektsjokolade og lignende.

Også produkter nevnt i en slik forskrift vil omfattes av avgrensningene i § 1-3 første ledd første punktum. Dette innebærer at produktene omfattes av alkohollovens bestemmelser om alkoholholdig drikk, i den grad de inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol. Likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 også vil få anvendelse på alkoholsvake produkter, som inneholder 0,7-2,5 volumprosent alkohol.

§ 1-4. Definisjon av salg, skjenking og engrossalg

Med salg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk til forbruker mot vederlag for drikking utenfor salgsstedet.

Med skjenking forstås salg for drikking på stedet. Som skjenking regnes det også når bevillingshaver vet om at det drikkes i deler av hans hus som han har rådighet over, eller på andre steder i hans besittelse, eller på husets nærmeste tilliggelser.

Med engrossalg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk mot vederlag som ikke omfattes av første og annet ledd.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

Merknader til § 1-4 Definisjon på salg, skjenking og engrossalg

1.4.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen inneholder definisjoner av sentrale begreper i loven. Salg krever salgsbevilling, mens skjenking krever skjenkebevilling. For å drive import og engrossalg kreves registrering i henhold til særavgiftsforskriften for varer som det skal betales særavgifter for, jf. § 1-4c første ledd første punktum. For grossister som verken importerer eller produserer alkoholholdig drikk, men kun selger engros varer som ikke er avgiftspliktige, kreves registrering hos toll- og avgiftsetaten, jf. § 1-4c første ledd andre punktum. Kravene om bevilling og registrering gjelder uavhengig av om overdragelsen av alkoholholdig drikk er ledd i ordinær forretningsvirksomhet eller er et enkeltstående tilfelle, som for eksempel salg av en vinsamling. Alle grupper alkoholholdig drikk er omfattet av begrepene.

1.4.2 Overdragelse mot vederlag

Det sentrale ved salg, skjenking og engrossalg er at det skjer en overdragelse av alkoholholdig drikk, og at denne skjer mot en eller annen type vederlag. Det regnes som vederlag selv om betalingen settes lik selvkost, og også om varen overdras til underpris. Vederlagets form er ikke avgjørende. Det er salg enten betalingen skjer i form av penger, varer, arbeid, klippekort, bonger eller på andre måter. Det er også vederlag dersom det er betalt for en "pakke" der alkohol er en del av denne, for eksempel når besøk/omvisning inkluderer smaking eller utdeling av alkohol. Videre dreier det seg også om vederlag når man ikke selv betaler vederlaget for alkoholholdig drikk, men for eksempel blir påspandert av andre gjester på stedet.

Tvilsspørsmål kan bli stilt ved såkalte "spleiselag". Det er ikke i strid med loven at flere personer uten bevilling kjøper inn alkoholholdig drikk, selv om en enkelt person står for innkjøpene og senere får betaling av de andre dersom dette er avtalt på forhånd.

Det kan være problematisk å trekke grensen mellom overdragelse mot vederlag som er bevillingspliktig, og gave som ikke er bevillingspliktig. Dersom alkoholholdig drikk blir gitt som gave i en sammenheng der også mottakeren yter noe, må det vurderes konkret om overdragelsen faktisk er en gave, eller om den etter forholdene må anses som vederlag.

1.4.3 Salg og skjenking

Salg og skjenking i lovens forstand forutsetter at det skjer en overdragelse mot vederlag til forbruker. En forbruker er i denne sammenheng enhver som ikke selv, på grunnlag av bevilling eller registrering etter alkoholloven, har som næring å selge alkoholholdig drikk. Det vil si at innkjøp av alkohol til bruk ved firmafester, representasjon og andre tilstelninger, gave til kunder o.l. regnes som salg til forbruker.

Det sentrale skillet mellom salg og skjenking er at ved salg skal drikking skje utenom salgsstedet, mens ved skjenking skal drikking skje på skjenkestedet.

Det kan oppstå tvil om det som skjer er salg eller skjenking. Det regnes alltid som skjenking når bevillingshaver vet at det drikkes på eller i tilknytning til skjenkestedet, enten overdragelsen skjer med dette formål eller selger bare vet at drikking finner sted. I slike tilfeller kreves alltid skjenkebevilling.

Skjenkestedet er i denne sammenheng lokalet der alkoholen skjenkes, eventuelt andre deler av bygningen som skjenkelokalet befinner seg i, og som bevillingshaver har rådighet over, samt lokalets nærmeste tilliggelser. Hva som er lokalets nærmeste tilliggelser må vurderes konkret og avgjøres skjønnsmessig. Typisk eksempel på tilliggelser er uteareal i umiddelbar nærhet av lokalet, for eksempel anneks, terrasse og hage. Kjøperens egen husholdning er normalt utenfor skjenkestedet, selv om den befinner seg i umiddelbar tilknytning til dette, for eksempel i samme bygning.

1.4.4 Engrossalg

Engrossalg er negativt definert i loven og omfatter all overdragelse av alkoholholdig drikk mot vederlag som ikke faller inn under definisjonene av salg eller skjenking.

For å drive engrossalg må virksomheten være registrert hos toll- og avgiftsetaten, jf. § 1-4c.

§ 1-4a. Bevillingsplikt

Salg, skjenking og tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling etter denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-4a Bevillingsplikt

1.4a.1 Bakgrunnen for bestemmelsen

Bestemmelsen fastslår at salg, skjenking og tilvirkning av alkoholholdig drikk bare kan skje på grunnlag av bevilling etter alkoholloven.

Bevillingssystemet er samlet sett et av de viktigste virkemidlene i norsk alkoholpolitikk. Det regulerer tilgjengeligheten av alkohol ved å bestemme hvor og når det kan selges og skjenkes alkohol og hvem som kan drive med slik virksomhet. Systemet regulerer også sanksjonene ved brudd på bestemmelsene.

Alkoholloven gir kommunen stor frihet, men også stort ansvar når det gjelder å bestemme sin egen alkoholpolitikk. Bevilling til å selge eller skjenke alkohol til forbruker er ikke en rettighet. Dette gjelder

selv om alle vilkår i loven er oppfylt. Hvorvidt bevilling bør gis, vil alltid være overlatt til kommunens skjønn.

1.4a.2 Bevillingsmyndighet og bevillingstyper

Bevilling til salg og skjenking av alkoholholdig drikk gis av kommunen, med mindre det gis statlig skjenkebevilling etter kapittel 5. Se nærmere om dette under § 1-7.

Det er tre ulike hovedtyper av bevillinger etter alkoholloven: Bevilling til detaljsalg (jf. Kapittel 3), bevilling til skjenking (jf. kapittel 4) og bevilling til tilvirkning (jf. kapittel 6). For import og engrossalg kreves registrering hos toll- og avgiftsetaten (jf. § 1-4c, særavgiftsforskriften kapittel 5 og engrosforskriften kapittel 5).

Tilvirkningsbevilling gis av Sosial- og helsedirektoratet, som er delegert bevillingsmyndigheten fra departementet, jf. § 6-1. Tilvirkningsbevilling for skjenking i egen virksomhet gis av kommunen, jf. § 4-2 tredje ledd.

Salgsbevillinger kan i henhold til § 3-1 første og andre ledd gjelde:

- alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent (AS Vinmonopolet)
- alkoholholdig drikk som inneholder høyst 4,7 volumprosent alkohol

Skjenkebevillinger kan i henhold til § 4-2 første ledd gjelde:

- alkoholholdig drikk som inneholder høyst 4,7 volumprosent alkohol
- alkoholholdig drikk som inneholder mindre enn 22 volumprosent alkohol
- all alkoholholdig drikk

Statlige tilvirkningsbevillinger kan i henhold til § 6-1 første ledd gjelde:

- brennevin,
- drikk som ikke er brennevin
- all alkoholholdig drikk

1.4a.3 Særlig om forholdet mellom skjenke- og serveringsbevilling

Det er bare skjenkebevilling etter alkoholloven som gir adgang til å skjenke alkoholholdig drikk. Bevilling etter andre lover, som for eksempel serveringsbevilling, gir ikke adgang til å omsette alkohol. På den annen side må et skjenkested som hovedregel ha serveringsbevilling for å kunne utøve sin skjenkebevilling. Dette betyr imidlertid ikke at søker må ha serveringsbevilling for å få behandlet en søknad om skjenkebevilling, men skjenkebevillingen kan ikke utøves før det er gitt serveringsbevilling. Serveringsbevilling gis etter serveringslovens § 3.

1.4a.4 Unntak fra bevillings- og registreringsplikten

Det er gjort unntak fra bevillingsplikten i visse tilfeller, se § 3-1a om avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk på flyplasser.

Det er også gjort enkelte unntak fra hovedregelen om at bare registrerte importører/grossister har rett til å importere alkoholholdig drikk, se kommentarene til § 2-1.

1.4a.5 Skjematisk oversikt over prosessen ved behandlingen av kommunale bevillingssøknader

Proessen ved søknad om kommunal bevilling vil kunne variere noe med hva slags bevilling det søkes om. I tillegg vil prosessen variere noe fordi hver søknad behandles individuelt. En typisk søknadsbehandling vil imidlertid kunne inneholde følgende elementer:

- Søknad
- Eventuelt avslag som følge av et kommunalt tak, eller
- Innhenting av uttalelser, jf. § 1-7
- Obligatoriske uttalelser: Politiet, sosialtjenesten, evt. militære øvingsavdelinger
- Ikke-obligatoriske uttalelser: Skatte- og avgiftsmyndighetene
- Vandelsvurdering, jf. § 1-7b
- Hvilke personer må tilfredsstillende vandelskravene?
- Innhenting av opplysninger/uttalelser om disse
- Har de ansvarlige forbrutt seg mot relevant lovgivning?
- Tilfredsstillende kravet om uklanderlig vandel?
- Skjønnsmessig avgjørelse med et bredt spekter av hensyn, jf. § 1-7a
- Nærmere fastsettelse av salgs- eller skjenketider, vilkår mv. i bevillingen

§ 1-4b. Bevillingshaver

Bevilling etter denne lov gis til den for hvis regning virksomheten drives.

Tilføyd ved lov 16. mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 1-4b Bevillingshaver

1.4b.1 Generelt om bestemmelsen

§ 1-4b regulerer hvem som kan gis bevilling etter alkoholoven. Den gjelder alle bevillinger etter alkoholoven; både salgsbevillinger, kommunale og statlige skjenkebevillinger og tilvirkningsbevillinger.

1.4b.2 Den for hvis regning virksomheten drives - hvem som kan være bevillingshaver

Bevilling gis til "den for hvis regning virksomheten drives". Bevillingen skal altså gis til den juridiske enhet som har den direkte økonomiske interessen i, og ansvaret for, salget, skjenkingen eller tilvirkningen av alkohol.

Bevilling kan gis til både fysiske og juridiske personer. Regelen gjelder både kommunale og statlige bevillinger.

Med juridisk person menes et rettssubjekt som ikke er en fysisk person, men som likevel rettslig sett opptrer utad som en enhet og kan erverve rettigheter og plikter. Hva som må karakteriseres som juridiske personer avgjøres bl.a. av selskapsretten. Som eksempler på de vanligste juridiske personene kan nevnes kommune, aksjeselskap, ansvarlig selskap, selskap med delt ansvar og stiftelse.

Der virksomheten drives av et enkeltpersonforetak, skal bevillingen gis til den fysiske personen som står som innehaver av foretaket, jf. at virksomheten da vil drives for dennes regning. Dersom virksomheten drives av en juridisk person, gis bevillingen til driftsselskapet, dvs. den som har den økonomiske interessen i virksomheten. Dersom det for eksempel er en juridisk enhet som leier ut det lokalet som det selges eller skjenkes alkohol i, evt. med inventar, ansatte etc., mens en annen juridisk enhet har ansvaret for selve salget eller skjenkingen, gis bevillingen til sistnevnte. Bevillingen kan bare gis til en juridisk enhet som er gyldig stiftet.

I et konsern hvor et datterselskap ønsker å drive med alkoholomsetning, er det dette selskapet som må ha bevilling, ikke konsernet som sådan på vegne av datterselskapet.

1.4b.3 Én eller flere bevillinger

1.4b.3.1 Salgs- og skjenkebevillinger

Hvert salgs- eller skjenkested må ha egen bevilling, jf. § 3-1 andre ledd og § 4-2 fjerde ledd. Dersom en virksomhet driver flere steder, skal det i utgangspunktet gis én bevilling til hvert salgs- eller skjenkelokale. Dette er begrunnet i kontrollhensyn. Regelen gjelder i utgangspunktet også der to eller flere salgs- eller skjenkesteder ligger i samme bygning og har samme eier. Enkelte ganger kan det imidlertid være tvil om man står overfor ett eller flere salgs- eller skjenkesteder. I praksis har spørsmålet vært særlig aktuelt i skjenkenæringen.

Der hvor ett driftselskap driver flere skjenkesteder innenfor samme bygning, må det i hvert enkelt tilfelle vurderes om det kreves én eller flere bevillinger, jf. § 4-2 fjerde ledd. Hovedregelen er at hvert skjenke- og salgssted må ha egen bevilling, selv om de har samme eier og ligger i samme bygning. Unntak kan imidlertid tenkes når det dreier seg om skjenkesteder som har nær driftsmessig tilknytning til hverandre, for eksempel en baravdeling, som primært tar sikte på restaurantens gjester. Tilsvarende gjelder hotellets skjenkesteder, som primært tar sikte på dets overnattingsgjester.

Ved vurderingen av om det trengs én eller flere bevillinger, står kontrollhensynene sentralt. I den forbindelse er det relevant å legge vekt på hvorvidt virksomheten fremstår som ett eller flere skjenkesteder. Det kan også legges vekt på om skjenkestedene utad fremstår som en enhet, og om kundestrømmen naturlig beveger seg fra det ene stedet til det andre. I denne forbindelse kan det også tas hensyn til om skjenkestedene har felles målgruppe, skjenkestedenes fysiske tilknytning til hverandre osv. Uansett vil det være en forutsetning for å gi én bevilling i slike tilfeller at styrer og stedfortreder har styringsretten over skjenkingen i alle lokaler bevillingen vil omfatte, jf. § 1-7c.

Dersom skjenkestedene er selvstendige økonomiske enheter, vil det alltid kreves to skjenkebevillinger. I de tilfellene hvor et hotell eller et serveringssted har solgt eller leiet ut en del av bygget til et annet driftselskap, vil det derfor være nødvendig med to skjenkebevillinger.

AS Vinmonopolet kan drive flere utsalg innen kommunen på én kommunal bevilling. Det er imidlertid opp til kommunestyret å bestemme antallet vinmonopolutsalg i kommunen og godkjenne beliggenheten til disse, jf. § 3-3.

1.4b.3.2 Tilvirkningsbevillinger

Det gis som regel én tilvirkningsbevilling til hver virksomhet. Dette gjelder også når virksomheten har flere lagre, produksjons- eller tapperianlegg. Hvert av anleggene må i så fall godkjennes av Sosial- og helsedirektoratet.

Et selskap som driver flere virksomheter, kan likevel gis bevilling for hver virksomhet separat. Avgjørende for om det skal gis én eller flere bevillinger er om virksomhetene drives selvstendig.

1.4b.3.3 En bevillingshaver kan ha flere bevillinger

En bevillingshaver kan ha flere bevillinger. Bevillingshaver må utpeke en styrer og stedfortreder for hver salgs- eller skjenkebevilling, jf. § 1-7c. Salgs- og skjenkebevilling kan ikke utøves i samme lokale, jf. §§ 3-1 andre ledd og 4-1 første ledd.

§ 1-4c. Registreringsplikt - engrossalg av alkoholholdig drikk

Engrossalg av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan likevel skje på grunnlag av registrering etter denne lov i samsvar med forskrifter gitt av departementet.

Engrossalg av alkoholholdig drikk som ikke skjer til kjøper i utlandet kan bare skje til den som har bevilling til detalj salg, skjenking eller tilvirkning av vedkommende drikk, eller som kan drive engrossalg. Engrossalg kan likevel ikke skje til den som bare har bevilling til salg eller skjenking for en enkelt bestemt anledning eller en ambulerende skjenkebevilling. Selgeren plikter å forvise seg om at kjøperen har nødvendig bevilling eller kan drive engrossalg.

Departementet kan gi forskrifter om adgang for den som driver engrossalg til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk.

Engrossalg skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i plikten til å sikre at virksomheten utøves i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-4c Registreringsplikt – engrossalg av alkoholholdig drikk

Alkoholoven § 1-4c inneholder en registreringsplikt for engrossalg. Siktemålet med registreringsplikten er å hindre salg av alkoholholdig drikk gjennom illegale kanaler og unndragelse av avgifter ved å føre kontroll med alle produksjons- og omsetningsledd, distribusjon, lagring mv.

I henhold til alkoholoven § 1-4c første ledd første punktum kan engrossalg av alkoholholdig drikk som det ikke er betalt særavgift for, bare skje på grunnlag av registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Alkoholoven gjør her en henvisning til den plikten til registrering som følger av særavgiftsforskriften § 5-1 første ledd bokstav f for importør av alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent når det ikke foreligger særskilt tillatelse eller bevilling. Retten til import og engrossalg med avgiftspliktige varer avhenger for øvrig av at de vilkår som fremgår av særavgiftsforskriften er oppfylt.

Grossister som selv verken importerer eller produserer alkoholholdig drikk (de "rene" grossistene) er et innenlandsk omsetningsledd. Disse omsetter varer som det allerede er betalt avgift for og faller derfor utenfor registreringsplikten etter særavgiftsforskriften. På bakgrunn av kontrollhensyn er også disse underlagt en registreringsplikt hos toll- og avgiftsetaten. Denne registreringsplikten er hjemlet i § 1-4c første ledd andre punktum. Retten til engrossalg for rene grossister avhenger for øvrig av at vilkårene i engrossalgforskriften kapittel 5 er oppfylt. Engrossalgforskriften inneholder også henvisning til en del regler i særavgiftsforskriften som skal gjelde for rene grossister så langt de passer.

Det følger av § 1-4c andre ledd at engrossalg bare kan skje til bevillingshavere. Engrossalg kan ikke skje til den som kun har bevilling for en enkelt bestemt anledning eller en ambulerende bevilling.

I femte ledd presiseres det at kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten. Toll- og avgiftsetatens kontrolloppgaver reguleres av særavgiftsregelverket og vil i henhold til dette også omfatte kontroll med at engrossalg utøves i samsvar med alkoholoven. Selv om selve registreringsplikten for de rene grossistene følger av alkoholoven, er registrerings- og kontrollordningen for øvrig knyttet opp mot ordningen for de øvrige grossistene (importørene). Dette innebærer å føre kontroll med at driften av virksomheten er i samsvar med alkoholovens krav. Det vil si at alkohol bare kan selges til

mottakere med bevilling, og at oppbevaring, forretningsdrift mv. skjer i betryggende former innenfor alkohollovens rammer.

Alle grossister må utøve engrossalg i samsvar med de vilkår som er gitt i alkoholloven med forskrifter, jf. § 1-4c femte ledd.

§ 1-5. Aldersgrense

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer må ikke skje til noen som er under 20 år.

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent må ikke skje til noen som er under 18 år.

Den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer, må ha fylt 20 år, og den som selger eller skjenker annen alkoholholdig drikk, må ha fylt 18 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Departementet kan gi forskrifter om unntak fra aldersgrensebestemmelsene for lærlinger og andre under opplæring.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av alkoholholdig drikk.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-5 Aldersgrense

1.5.1 Generelt om bestemmelsen

Det er forbudt å selge eller utlevere alkoholholdig drikk til personer under henholdsvis 20 og 18 år. Med "utlevering" menes at overleveringen skjer på et annet tidspunkt enn betalingen, for eksempel ved utkjøring av varene eller ved nettsalg.

Brudd på § 1-5 kan medføre inndragning av bevilling og straffeansvar. Derimot er det ikke straffbart for personer under de nevnte aldersgrenser å kjøpe eller drikke alkoholholdig drikk.

Aldersgrensene i § 1-5 gjelder også for drikk fra og med 0,7 volumprosent til og med 2,5 volumprosent alkohol (f.eks. lettøl). Definisjonen av alkoholholdig drikk i § 1-5 er altså videre enn definisjonen i resten av alkoholloven, jf. § 1-3 første ledd.

Aldersgrensene i tredje ledd gjelder den som foretar salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk.

1.5.2 Aldersgrenser for hvem det kan selges eller skjenkes til

Forbudet omfatter for det første salg eller skjenking til den som er under aldersgrensene.

Det er heller ikke adgang til å utlevere alkoholholdig drikk til en person som ikke oppfyller alderskravene. Dette gjelder selv om den mindreårige viser frem bestilling og fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre, se alkoholforskriften § 2-4.

Alkohollovens aldersgrenser gjelder skjenking og salg av alkoholholdig drikk, men regulerer ikke hvem som kan oppholde seg der det selges eller skjenkes alkohol. Kommunen som bevillingsmyndighet kan sette som vilkår for bevillingen at stedet skal ha en bestemt aldersgrense. Selv om kommunen ikke har satt noe vilkår, kan stedet selv velge å fastsette aldersgrenser.

Særlig om ferdigblandede brennevinsbaserte drinker

Aldersgrensen for salg og skjenking av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent er 18 år. Aldersgrensen for salg og skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer er 20 år.

Både når det gjelder ferdigblandede produkter og drinker som blandes på skjenkestedet, bestemmes aldersgrensen av alkoholinnholdet angitt på originalemballasjen.

Ferdigblandede brennevinsbaserte produkter på boks, flaske mv. som i henhold til originalemballasjen har et lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, har en aldersgrense på 18 år.

Aldersgrensen for drinker blandet på skjenkestedet skal alltid avgjøres ut fra alkoholinnholdet angitt på originalemballasjen til den sterkeste komponenten i drinken. Dette betyr at dersom drinken inneholder et produkt som i henhold til originalemballasje har et alkoholinnhold på 22 volumprosent eller mer, er aldersgrensen 20 år.

1.5.3 Aldersgrenser for den som selger eller skjenker

Den som selger eller skjenker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer, må ha fylt 20 år. For annen alkoholholdig drikk er grensen 18 år.

Begrepet “den som selger” omfatter enhver person som er direkte involvert i salget/skjenkingen av den alkoholholdige drikken, herunder bevillingshaver når denne er en fysisk person, styrer og dennes stedfortreder samt den øvrige betjeningen på salgs- og skjenkestedet. Som en følge av dette kan som hovedregel bare betjening som tilfredsstillt aldersgrensene, forestå salg/skjenking av alkoholholdig drikk.

Det oppstilles ikke et forbud mot at bevillingshaver har ansatt personer under aldersgrensene så lenge vedkommendes befatning med varene ikke gjelder selve omsetningen.

Det er gjort unntak fra hovedregelen om aldersgrenser i tre tilfeller, hvorav to av unntakene følger av selve loven og ett av unntakene følger av alkoholforskriften:

1. Mindreårig servitør med kokk- eller servitørfagbrev kan skjenke all alkoholholdig drikk, jf. § 1-5 tredje ledd andre punktum.
2. Enhver mindreårig kan selge drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol, f.eks. lettøl, dersom en person over 18 år fører daglig tilsyn med salget, jf § 1-5 tredje ledd andre punktum.
3. Mindreårige lærlinger og lærekandidater, jf. opplæringslova § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift kan på visse vilkår få adgang til å selge, utlevere eller skjenke alkoholholdig drikk, jf. alkoholforskriften § 2-3 andre ledd.

Vilkårene etter alkoholforskriften § 2-3, jf. unntak nr. 3 ovenfor, er at det må foreligge en reell opplæringssituasjon. Dessuten må salget, utleveringen eller skjenkingen være nødvendig for opplæringen, og skjenkingen/salget må inngå som en del av en fastlagt læreplan. Se også merknadene til forskriften § 2-3.

§ 1-6. Bevillingsperioden

Kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent kan gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

Statlige skjenkebevillinger gis inntil videre.

Statlige tilvirkningsbevillinger gis inntil videre, men kan dersom særlige forhold tilsier det gis for en bestemt periode.

Dersom spørsmålet om fornyelse av gitt bevilling ikke er endelig avgjort innen bevillingsperiodens utløp, er bevillingen fortsatt gyldig inntil utgangen av den måned hvor endelig vedtak om ny bevilling er truffet, likevel ikke utover 3 måneder fra begynnelsen av den nye bevillingsperioden.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 23 juni 1995 og 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-6 Bevillingsperioden

1.6.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer bevillingsperiodens lengde.

1.6.2 Bevillingsperioden for kommunale bevillinger

Første ledd gjelder bevillinger til AS Vinmonopolets utsalg, jf. § 3-1. AS Vinmonopolets bevillinger gis for 4 år av gangen og utløper alltid 30. juni året etter neste kommunestyrevalg. Det vil si at bevillinger gis ut bevillingsperioden.

Andre ledd gjelder bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og skjenking av all alkoholholdig drikk. Kommunal bevilling til disse salgs- og skjenkestedene kan gis for perioder inntil 4 år, likevel maksimalt ut kommunestyreperioden. Bevillingene opphører senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Bevillingen kan gis for kortere tid, jf. formuleringen "inntil 4 år", dvs. for ett eller flere år av gangen, med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Dette er særlig aktuelt dersom det er ønskelig med hyppigere vurderinger av bevillingene. Det er også mulig å gi bevilling for resten av kommunestyreperioden med utløp som nevnt i forrige avsnitt.

1.6.3 Kommunale bevillinger for en bestemt del av året og en enkelt bestemt anledning

Kommunen kan gi bevilling for en bestemt del av året. Bevillingen kan for eksempel avgrenses til sommersesongen eller perioden før jul. Bevillingen kan også begrenses til ikke å gjelde en bestemt del av året. Dersom et skjenkested i en periode av året drives som leirskole, leier ut grunn til speiderleir e.l., kan derfor kommunen fastslå i bevillingen at den ikke gjelder for denne perioden av året.

Kommunal bevilling for en del av året kan for eksempel kombineres med statlig bevilling for en annen del av året. Dette kan for eksempel være aktuelt for skip som en del av året brukes til skjenkested ved kai i en kommune, noe som krever kommunal bevilling, mens skipet i en annen del av året benyttes i kollektiv rutetrafikk, noe som krever statlig bevilling. Se mer om dette under §§ 1-7 og 5-2.

Kommunen kan videre gi bevilling for en enkelt bestemt anledning. Bevillingen må knytte seg til en bestemt begivenhet. Det må gis særskilt bevilling for hvert enkelt arrangement. Når det gjelder

skjenking, kan bevilling gis som alminnelig bevilling, eller som bevilling til sluttet selskap. Bestemmelsen gir også adgang til å utvide en eksisterende skjenkebevilling for en enkelt bestemt anledning til å omfatte alkoholholdig drikk som ikke er omfattet av den gitte bevillingen.

De to begrepene “en enkelt bestemt anledning” i § 1-6 og “en enkelt anledning” i § 4-2 tredje ledd og § 4-5 skal forstås på samme måte. Hva som er en enkelt bestemt anledning må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Det sentrale er om arrangementet fremstår som et klart avgrenset arrangement. Momenter i en slik vurdering vil være tema, tidsramme mv.

I de tilfeller hvor kommunen gir bevilling for en bestemt del av året eller for en bestemt anledning følger det av begrepet “bestemt” at det må fremgå klart av bevillingen når den begynner og når den opphører.

Et annet alternativ for bevillinger til en bestemt anledning er å tildele ambulerende bevilling etter § 4-5. Det forutsetter imidlertid at det dreier seg om et sluttet lag og at kommunestyret faktisk har opprettet slike bevillinger.

1.6.4 Bevillingsperioden for statlige bevillinger

1.6.4.1 Statlige skjenkebevillinger

Statlige skjenkebevillinger kan etter alkoholloven kapittel 5 gis til skip i kollektiv rutetrafikk eller cruise-fart, tog i kollektiv rutetrafikk, innenriksfly og befalsmesser.

Statlige skjenkebevillinger gis inntil videre. Regelen motsvares av en mer omfattende inndragningsadgang for slike bevillinger, jf § 1-8 enn for kommunale bevillinger.

1.6.4.2 Statlige tilvirkningsbevillinger

Statlige tilvirkningsbevillinger etter alkoholloven kapittel 6 gis som oftest inntil videre. Bevillingsmyndigheten kan gi bevilling for en bestemt periode når særlige forhold tilsier det. Dette kan særlig være aktuelt der bevillingen bare skal utøves for en bestemt periode, eller dersom man ønsker å se bevillingshavers kvalifikasjoner noe an. Det må i slike tilfeller klart fremgå av bevillingen hvilken periode den gis for.

1.6.5 Fornyelse av kommunale bevillinger

Dersom søknaden om ny bevilling ikke er avgjort innen bevillingsperiodens utløp, følger det av siste ledd at bevillingen fortsatt er gyldig inntil utgangen av den måneden hvor endelig vedtak om ny bevilling er truffet. Med “endelig vedtak” menes kommunestyrets, ikke klageinstansens, vedtak i saken.

At en bevilling bortfaller ved bevillingsperiodens utløp, er en følge av lovens tidsfrister. Kommunens avslag på en søknad om fornyelse gjelder en ny bevillingsperiode og står derfor i samme stilling som en søknad om en helt ny bevilling, jf. pkt. 1.7.7. Dette innebærer at det ikke er aktuelt å gi utsatt iverksettelse av avslaget med en slik konsekvens at salget eller skjenkingen kan fortsette inntil en klage er behandlet.

Fristforlengelsen i siste ledd gjelder likevel ikke utover 3 måneder fra begynnelsen av den nye bevillingsperioden. Bevillingen kan altså maksimalt løpe t.o.m. 30. september. Fristforlengelsen gjelder kun i de tilfellene hvor det er kommunens saksbehandling som ikke er ferdig. Dersom bevillingshaver søker etter 30. juni, kan han ikke påberope seg fristforlengelsen. Dette medfører at bevillingen opphører til kommunestyret evt. gir ny skjenkebevilling.

Særlig store kommuner har behov for å organisere arbeidet med fornyelsessøknadene, for eksempel ved å sette tidligere søknadsfrister. Søknader som blir levert innen disse fristene, kan behandles først. Kommunen kan derimot ikke avslå å behandle søknader som kommer etter den kommunale fristen.

Når det gjelder skjønnsutøvelsen ved fornyelse av bevillinger, vises til merknadene til § 1-7a.

§ 1-7. Bevilling for salg og skjenking

Bevilling for salg og skjenking gis av kommunen med mindre det gis statlig bevilling etter kapittel 5. Bevilling for skjenking på tog eller ombord i skip som ikke er omfattet av statlig bevillingsmyndighet etter § 5-2, gis av den kommunen som skipet eller toget har som utgangspunkt for sin virksomhet. Når slik virksomhet har flere kommuner som virkeområde, må bevilling gis av samtlige kommuner.

Før kommunestyret avgjør søknaden, skal det innhentes uttalelse fra sosialtjenesten og politiet. Det kan også innhentes uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene. I kommuner som har militær øvingsplass, skal uttalelse innhentes fra vedkommende militære avdeling.

Kommunen kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt, herunder ved behov pålegge søkeren å legge frem finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett for virksomheten.

Melding om gitte bevillinger sendes politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene.

Kommunen kan delegere bevillingsmyndigheten til en interkommunal sammenslutning. Avgjørelser fattet av den interkommunale sammenslutningen kan påklages til vertskommunens klageorgan.

Endret ved lover 13 des 1991 nr. 81, 11 juni 1993 nr. 85, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-7 Bevilling for salg og skjenking

1.7.1 Generelt om bestemmelsen

Lovens hovedregel er at salgs- og skjenkebevilling gis av kommunen. Dette er også den altoverveiende praktiske regelen. Bevillingsmyndigheten er i utgangspunktet tillagt kommunestyret, men kan delegeres. For mer om delegasjon, se merknadene i punkt 1.7.8.

Unntak gjelder for skjenkebevilling til enkelte tog og skip samt til fly og befalsmesser etter kapittel 5, hvor bevillingsmyndigheten tilligger departementet.

Videre regulerer § 1-7 de tilfellene hvor tog og skip skal ha kommunal bevilling. Spørsmålet om tog og skip skal ha statlig eller kommunal bevilling behandles under § 5-2.

§ 1-7 gir også en del regler om saksbehandlingen i bevillingssaker.

1.7.2 Kommunal bevilling til tog, skip og andre transportmidler

Statlig skjenkebevilling, jf. § 5-2, gis til fly, tog og skip som er kollektive transportmidler og til visse cruiseskip på turer med flere dagers varighet. Med kollektivt transportmiddel menes transportmiddel som går i rute på bestemte strekninger, til fastsatte tider, og som er åpent for allmennheten.

For skjenking på alle andre typer tog og skip, som f. eks. leievogner, rundturer, sightseeingturer, utleie for dagsturer, kreves kommunal bevilling.

Busser er ikke særlig regulert i loven, og bevilling følger derfor av hovedregelen i § 1-7 første ledd, første punktum om kommunal bevilling.

Turbusser kan bare få kommunal bevilling, og ikke statlig bevilling.

I tilfelle toget eller skipet er undergitt kommunal bevillingsmyndighet, skal bevillingen gis av den kommune toget eller skipet har som utgangspunkt for sin virksomhet, dvs. der hvor toget eller skipet starter sine turer fra.

Dersom skipet legger til kai eller til land i en annen kommune på en slik måte at det i realiteten blir et skjenkested i kommunen, må det også foreligge bevilling fra denne kommunen. Dersom det imidlertid bare seiler gjennom en annen kommunes farvann, vil det ikke trenge bevilling fra den aktuelle kommunen. Dette gjelder også i de tilfellene hvor skipet legger til kai eller til land i andre kommuner for å slippe av eller ta opp turdeltakere.

Et tog må bare ha bevilling fra den kommunen turen starter i selv om den stopper i andre kommuner underveis for å slippe av og ta opp turdeltakere. Dersom toget har stopp/opphold i flere kommuner hvor skjenkingen av alkohol gjennomføres på samme måte som om toget var et serveringssted i kommunen, og også skjenker gjester som ikke er med på reisen, må bevilling gis av den aktuelle kommunen.

Bevilling til tog, skip og andre transportmidler reiser spesielle spørsmål, særlig når virksomheten krever bevilling fra flere kommuner. Disse problemene behandles på ulike steder i rundskrivet. Se særlig om kontroll under § 1-9, og § 7-1 om betaling av bevillingsgebyr.

Det kan gis tidsbegrenset statlig bevilling til tog og skip for de deler av året toget/skipet går i kollektiv persontrafikk, og tidsbegrenset kommunal bevilling for andre deler av året når toget/skipet for eksempel har fast tilholdssted i kommunen som restaurant.

Bevillingshaver på tog og skip kan også ha kommunal og statlig bevilling samtidig dersom toget/skipet driver flere typer virksomhet i samme periode. Dette vil for eksempel være nødvendig når et tog eller skip som vanligvis er kollektivt transportmiddel med statlig bevilling, leies ut til formål som krever kommunal bevilling. Kontrollensyn kan imidlertid tilsi at bevillingsmyndigheten i det enkelte tilfellet ikke tillater en slik kombinasjon av bevillinger.

1.7.3 Generelt om saksbehandlingen ved kommunale bevillingssøknader

Alkoholloven inneholder få særlige saksbehandlingsregler i bevillingssaker utover en plikt til å innhente visse uttalelser, se nedenfor.

I tilfeller hvor en avgjørelse i en bevillingssak etter alkoholloven er et enkeltvedtak, kommer forvaltningslovens regler om saksbehandling til anvendelse. Typiske eksempler er vedtak som innvilger eller avslår søknad om bevilling, vedtak som godkjenner eller ikke godkjenner styrer og stedfortreder, vedtak som omgjør bevillingen med fastsettelse av nye vilkår og inndragning av bevilling.

Forvaltningslovens regler for saksbehandling gjelder også for saksbehandling i kommunestyret.

Kommunen har plikt til å utrede saken så godt som mulig etter forvaltningsloven § 17. Plikten til å utrede saken gjelder så langt det er nødvendig for å avgjøre den på en forsvarlig måte, se bl.a. alkoholloven § 1-7a. Bevillingsmyndigheten har derfor ingen plikt til å utrede for eksempel næringspolitiske konsekvenser av bevillingsvedtaket. På enkelte punkter presiserer alkoholloven utredningsplikten ved å gi dels adgang og dels plikt til å innhente uttalelser, se nedenfor.

Det er videre grunn til å trekke frem forvaltningsloven § 24 om begrunnelsesplikt. Begrunnelsen er særlig viktig i forbindelse med vedtak som påklages, men også i forbindelse med eventuell domstolsprøving. I denne sammenheng kan begrunnelsen vise at vedtaket er bygget på et saklig grunnlag, og at den ikke er et utslag av myndighetsmisbruk fra bevillingsmyndighetenes side. På denne måten kan begrunnelsen også være med på å avverge unødvendig kritikk og klager. Plikten til å begrunne vedtaket er videre et insitament til ryddig saksbehandling. Det presiseres at kravet til begrunnelse også gjelder for saksbehandlingen i kommunestyret. Dette vil særlig være praktisk når kommunestyrets vedtak avviker fra administrasjonens innstilling. Når det gjelder reglene om klageadgang vises det til § 1-16.

Virkningen av brudd på saksbehandlingsreglene reguleres av alminnelige forvaltningsrettslige regler, se forøvrig kommentarene til § 1-16.

1.7.4 Innhenting av uttalelser

I alkoholloven § 1-7 andre ledd gis kommunen dels adgang og dels plikt til å innhente uttalelser fra ulike instanser i bevillingssaker. Uttalelsene er aktuelle både i vurderingen av om vandelskravet er oppfylt etter §§ 1-7b og 1-7c, og i vurderingen av om bevilling bør gis, jf. alkoholloven § 1-7a. Plikten til å innhente uttalelser gjelder ikke i saker om ambulerende skjenkebevilling etter § 4-5. Kommunen skal på bakgrunn av uttalelsene foreta en selvstendig vurdering av bevillingsspørsmålet.

Før kommunen fatter vedtak må den innhente uttalelser fra sosialtjenesten, politiet og eventuelt militære øvingsavdelinger.

Sosialtjenesten skal uttale seg om bevillingssøknaden ut fra et sosialt og helsemessig perspektiv. Kommunen må selv avgjøre om det er administrasjonen eller folkevalgte som skal ha myndighet til å uttale seg i saken.

Politiet skal for det første uttale seg om politimessige forhold ved salgs- eller skjenkestedet. Som eksempel på politimessige forhold kan nevnes ordens- og trafikkmessige forhold eller om stedet ligger i et kriminelt belastet område. Politiet skal dessuten vurdere de ansvarligesandel, jf. §§ 1-7b og 1-7c. Politiet kan da legge vekt på opplysninger de har om de ansvarlige i strafferegisteret, dvs. domfellelser, bøter, påtaleunntalser osv. Det kan også legges vekt på opplysninger som ikke fremgår av strafferegisteret, som for eksempel om vedkommende har vært under etterforskning eller har vært mistenkt i saker som ikke er endelig henlagt eller avgjort. Politiets uttalelse skal også omfatte brudd på skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen i de tilfellene politiet sitter med slike opplysninger, jf. § 1-7b. Forøvrig kan politiet uttale seg om alle forhold som kan antas å være relevante for saken, og kan ta hensyn til forhold som ikke skal tas med i en politiattest, jf. strafferegistreringsloven § 7. For øvrig vises det til merknadene til § 1-7a. Er politiet i tvil om et lovbrudd skal føre til at de ikke anbefaler søknaden, kan de overlate vurderingen til bevillingsmyndigheten ved å beskrive overtredelsen, vedlegge utskrift av en eventuell dom etc.

Militære myndigheter skal uttale seg i bevillingssaker i kommuner hvor det er militær øvingsplass. Begrunnelsen er at salg og skjenking av alkoholholdig drikk kan ha uheldige virkninger for den militære virksomheten.

Kommunen kan innhente uttalelser fra skatte- og avgiftsmyndighetene. Disse vil kunne uttale seg om forhold til skatte-, avgifts- og regnskapslovgivning som politiet ikke sitter med opplysninger om. I motsetning til de instanser som er nevnt ovenfor, er det ikke obligatorisk å innhente uttalelse fra disse organene, men i de fleste tilfeller vil det likevel være nødvendig for å kunne ta stilling til om vandelskravet i § 1-7b er oppfylt.

Skatte- og avgiftsmyndighetene skal kun uttale seg om søkerens forhold til skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Uttalelsen kan omfatte både nåværende og tidligere overtredelser og restanser. Det er først og fremst overtredelser i næringsvirksomhet som er relevant. I denne forbindelse bør skatte- og avgiftsmyndighetene, i den grad det er mulig, også opplyse om personene har vært involvert i selskaper som tidligere for eksempel er slått konkurs pga. manglende betaling av skatter og avgifter. Også overtredelser i privatøkonomien bør meddeles, slik at kommunen kan vurdere om disse forholdene har sammenheng med utøvelsen av næringsvirksomhet.

Kommunen kan innhente uttalelser både fra skatte- og avgiftsmyndighetene i egen og andre kommuner dersom dette er nødvendig. Dersom søker driver virksomhet utenlands, må det kunne kreves attester som gir samme opplysninger med samme etterprøvningsbarhet som de norske attestene.

Aktuelle etater for uttalelser om skatte- og avgiftsmessige forhold er skattekontoret (tidligere fylkes-skattekontoret, ligningskontoret, skattefogden) og skatteoppkreverkontoret (kommunekasse/kemner). De ulike kontorene gir opplysninger om ulike skatte- og avgiftsmessige forhold. I mange fylker er uttalelsene koordinert, slik at én instans avgir en samlet uttalelse på vegne av alle kontorene.

Det er viktig å merke seg at en skatteattest som søkeren innhenter selv, ikke gir noen fullstendig oversikt over bevillingssøkers skatte- og avgiftsmessige situasjon, men kun gir en oversikt over visse typer restanser på et gitt tidspunkt (utstedelsestidspunktet).

En slik skatteattest opplyser ikke om:

- Skatte- eller avgiftskrav som er oppstått/beregnet, men ikke forfalt på utstedelsestidspunktet.
- Skatte- eller avgiftskrav som er oppstått/forfalt etter utstedelsestidspunktet. For eksempel forfaller forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift annenhver måned.
- Forhold tilknyttet andre virksomheter bevillingssøker er eller har vært involvert i.
- Historikk for bevillingssøkers skatte- og avgiftssituasjon.
- Skatte- eller avgiftsrestanser andre steder i landet når attesten er utstedt av skatteoppkreveren i kommunen.

Se for øvrig merknadene til § 1-7b om vandelskravet.

På oppfordring fra bevillingsmyndighetene er de aktuelle etatene pliktige til å gi opplysninger som er relevante for saken uten hinder av den taushetsplikten de er pålagt i annen lovgivning, jf. § 1-15. Den som søker om bevilling, har rett til å gjøre seg kjent med uttalelsene i saken, jf. forvaltningsloven § 18. Politiet har også plikt til å sende bevillingssøkerne gjenpart av sine uttalelser uoppfordret.

Uttalelsene i en bevillingssak er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages.

Det understrekes at selv om kommunen har innhentet uttalelser, er det kommunen som på grunnlag av en selvstendig og skjønnsmessig vurdering avgjør bevillingssøknaden.

1.7.5 Pålegg om dokumentasjon

Bevillingsmyndigheten kan etter tredje ledd pålegge søker å fremskaffe nødvendig dokumentasjon. Bevillingsmyndigheten må likevel kontrollere om opplysningene er korrekte og må innhente de opplysningene søkeren ikke kan fremskaffe selv.

Som eksempel på dokumentasjon kan nevnes utskrift fra Regnskapsregisteret som viser at årsoppgjør og revisjonsberetning er levert, firmaattest som viser hvem som har de vesentlige økonomiske interessene i virksomheten, samt bekreftelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene om at det ikke foreligger forfalte utestående krav på skatter og avgifter.

§ 1-7 tredje ledd gir en uttrykkelig hjemmel for bevillingsmyndigheten til å forlange at bevillingssøker legger frem finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett før søknaden avgjøres. Innhenting av slike opplysninger vil medføre en ekstra byrde for bevillingssøkerne. Bevillingsmyndighetene skal derfor kunne be om slike opplysninger etter å ha vurdert det som nødvendig i det aktuelle tilfellet. For eksempel kan dette være aktuelt i vurderingen av hvorvidt virksomheten vil bli drevet for bevillingssøkerens egen regning, jf. § 1-4b. Hvis det etter en vurdering av den ordinære søknaden og øvrig dokumentasjon fortsatt er uklart hvem som for eksempel er den egentlige eier, kan finansieringsplan, drifts- og likviditetsbudsjetter gi nyttig tilleggsinformasjon.

En finansieringsplan skal vise at man har tilstrekkelig kapital i oppstartsfasen til at virksomheten vil være levedyktig, samt hvor denne kapitalen kommer fra. Finansieringsplanen vil også kunne gi informasjon om hvilke personer som skal vandelsvurderes.

Driftsbudsjett (eller resultatbudsjett) viser en samlet oversikt over inntekter og variable (f.eks. materialer) og faste utgifter (f.eks. leie, lønn) i en viss periode.

Likviditetsbudsjett viser hvor mye likvide midler man må ha hver måned for å betale løpende regninger, hvor midlene kommer fra og hva utgiftene går til.

1.7.6 Melding om gitte bevillinger

Meldinger om gitte bevillinger skal ifølge fjerde ledd sendes politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene. Dette er nødvendig for at politiet skal kunne gjennomføre sine kontrolloppgaver og danner grunnlaget for den plikten politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene har til på eget initiativ å informere om bevillingshaveres brudd på vandelskravene, jf. meldeplikten i § 1-15.

Alle salgs- og skjenkebevillinger, unntatt ambulerende bevillinger og bevillinger for en enkelt anledning, skal også registreres i Bevillingsregisteret, jf. alkoholforskriften § 13-3.

1.7.7 Saksbehandlingen ved fornyelse og endringer av bevillingen

Fornyelse av bevillingen ved utløpet av bevillingsperioden skjer ikke automatisk. Bevillingshaver må søke på ny, og bevillingsmyndigheten må foreta en ny vurdering av om bevilling skal gis.

Flytting og driftsendring (jf. §§ 3-1 andre ledd og 4-2 fjerde ledd), overdragelse og konkurs (jf. § 1-10) innebærer at salgs- eller skjenkebevillingen faller bort.

Ved søknad om fornyelse av bevilling har bevillingsmyndighetene i alle disse tilfellene det samme ansvar for å utrede saken og den samme adgang og plikt til å innhente uttalelser som beskrevet ovenfor. For de tilfeller bevillingsmyndigheten ikke rekker å behandle søknaden om fornyelse før den gamle bevillingen utløper, vises det til § 1-6 siste ledd.

Søknad om permanent utvidelse av salgs- eller skjenkelokalet fører ikke til at bevillingen faller bort. Kommunen står helt fritt til å avgjøre hvorvidt utvidelsen er ønskelig eller ikke ut fra de hensynene som er nevnt ovenfor og på grunnlag av de uttalelsene som må innhentes etter § 1-7.

Se også merknadene til § 1-7a.

1.7.8 Delegasjon

I utgangspunktet er bevillingsmyndigheten lagt til kommunestyret. Bevillingsmyndigheten kan imidlertid delegeres, for eksempel til administrasjonen, i henhold til delegasjonsreglene i kommuneloven.

I § 1-7 femte ledd er det presisert at kommunen også kan delegere bevillingsmyndigheten til en interkommunal sammenslutning. Med "sammenslutning" menes alle typer selskaper, dvs. aksjeselskaper, foreninger, selskap opprettet med hjemmel i kommuneloven § 27, stiftelser, selskaper regulert i lov om interkommunale selskaper etc. Kommunen kan også delegere bevillingsmyndigheten til en annen kommune. Delegasjon kan være ressursbesparende for kommunen.

Delegasjonsadgangen omfatter vedtakskompetansen i bevillingssaker og kompetanse knyttet til behandlingen av slike saker, men omfatter ikke adgang til å delegere plikten til å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan eller andre plikter etter alkoholloven. Den myndighet et interkommunalt organ får, vil være begrenset av de alkoholpolitiske retningslinjene som hver kommune skal ha, jf. § 1-7d.

Dersom bevillingsmyndigheten delegeres til en annen kommune eller en interkommunal sammenslutning, vil forvaltningsloven og offentlighetsloven få anvendelse på vanlig måte. Er bevillingsmyndigheten delegert ut av kommunen, vil klageinstansen være fylkesmannen i det fylket vertskommunen ligger, jf. § 1-7 siste ledd siste punktum.

§ 1-7a. Kommunens skjønnsutøvelse ved behandling av søknad om bevilling for salg eller skjenking m.v.

Ved vurderingen av om bevilling bør gis, kan kommunen blant annet legge vekt på antallet salgs- og skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Det kan også legges vekt på om bevillingssøker og personer som nevnt i § 1-7b første ledd er egnet til å ha bevilling.

En bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare utvides hvis tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet, og tilvirkningen og skjenkingen vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og serveringstilbud.

Kommunen kan beslutte at det ikke skal gis mer enn et bestemt antall bevillinger til salg eller skjenking.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626).

Merknader til § 1-7a Kommunens skjønnsutøvelse ved behandling av søknad om bevilling for salg eller skjenking mv.

1.7a.1 Generelt om bestemmelsen

Alkoholoven oppstiller visse vilkår som må være oppfylt for at bevilling skal kunne gis. Når disse vilkårene er oppfylt, er det opp til kommunen, på fritt skjønn, å bestemme om bevilling skal gis. Kommunens skjønn kan ikke overprøves av fylkesmannen. Se for øvrig merknadene til § 1-16.

Det er vide rammer for hvilke hensyn som kan tillegges vekt ved avgjørelsen av bevillingssøknader. I § 1-7a er et utvalg av de vanligste momentene nevnt. Oppregningen er ikke uttømmende. Øvrige aktuelle hensyn vil i hovedsak knytte seg til generelle samfunnsinteresser, lokale alkoholpolitiske vurderinger, vurderinger av det enkelte skjenkested og den enkelte bevillingssøker. Generelt kan det sies at alle hensyn som fremmer alkoholovens formål er relevante. Det kan også til en viss grad legges vekt på andre hensyn enn de som direkte fremmer lovens formål. Det er alltid et krav at avgjørelsen treffes på saklig grunnlag.

Kommunen kan også legge vekt på færre hensyn, dvs. å anvende et snevrere skjønnsstema enn loven angir. § 1-7a er m.a.o. ikke en oppregning av hensyn kommunen plikter å vektlegge. Det pekes også på at flere av hensynene som nevnes, kan slå begge veier

- dvs. at de kan gi begrunnelse både for avslag og godkjennelse av bevillingssøknader
- avhengig av hvilke prioriteringer kommunen gjør i alkoholpolitikken.

Alkoholoven åpner for store variasjoner mellom kommunene. Den enkelte kommune kan velge ikke å gi salgs- eller skjenkebevillinger i det hele tatt, mens andre ønsker å føre en liberal politikk. Dette innebærer ingen usaklig forskjellsbehandling.

Det må skilles mellom den adgangen bevillingsmyndigheten har til å legge vekt på ulike hensyn ved avgjørelsen av bevillingssøknaden, og den noe snevrere adgangen den har til å knytte vilkår til vedtaket etter §§ 3-2 og 4-3. Det vises til de nevnte bestemmelsene. For tillatelse til tilvirkning for skjenking i egen virksomhet etter § 4-2 tredje ledd knytter det seg særskilte vilkår, jf. merknadene til § 1-7a andre ledd i punkt 1.7a.7 nedenfor.

1.7a.2 Eksempler på relevante hensyn

Det må trekkes vide rammer for hvilke hensyn kommunen kan tillegges vekt. Her omtales de hensynene loven nevner, og det gis også eksempler på andre relevante hensyn. Fremstillingen er imidlertid ikke uttømmende. I det følgende er de ulike forholdene kommunen kan ta i betraktning forsøkt gruppert under grunnleggende hensyn som er relevante etter alkoholoven. Av den grunn er lovens rekkefølge noe fraveket.

Hensynet til å begrense tilgjengeligheten av alkohol faller åpenbart innenfor lovens ramme. Kommunen kan derfor legge vekt på det antallet salgs- eller skjenkesteder som eksisterer fra før i kommunen. Videre kan det legges vekt på et ønske om å ha alkoholfrie soner eller områder i kommunen. Det er heller ingenting i veien for at kommunestyremedlemmer stemmer i mot alle bevillingssøknader. Kommunen kan også sette et tak på antallet bevillinger, se kommentarene til tredje ledd nedenfor. Det er dessuten adgang til å bestemme at salg av drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol skal monopoliseres, dvs. at bevilling kun deles ut til én eller flere spesialforretninger.

Ønsket om å begrense tilgjengeligheten av alkohol spesielt for ungdom kan føre til at kommunen avslår en søknad om skjenkebevilling ut fra plasseringen i nærheten av skole, ungdomsklubb eller idrettsarena. Det kan også legges vekt på skjenkestedets målgruppe, og avslag kan begrunnes i at stedet tiltrekker seg ungdom selv om disse er over 18 år.

På den annen side kan også hensynet til en rimelig tilgjengelighet for publikum tillegges vekt. Kommunen kan for eksempel avslå søknad om skjenkebevilling til steder som baserer seg på spesielle adgangskriterier, slik som lukkede klubber.

Kommunen kan legge vekt på trafikale hensyn. For eksempel vil skjenkestedets plassering i forhold til trafikkert vei, fortau etc. være relevante hensyn.

Hensynet til offentlig ro og orden i vid forstand er relevant. Det kan derfor legges vekt på om strøket generelt eller skjenkestedet spesielt tiltrekker seg støy, ordensmessige problemer eller kriminalitet. Kommunen kan også avslå søknaden for eksempel med den begrunnelse at skjenkestedet ligger i et boligstrøk, uten at det pekes på særskilte ordensproblemer knyttet til dette spesielle stedet.

Hensynet til kontroll fører til at kommunen kan legge vekt på salgs- eller skjenkestedets størrelse og innredning. Søknad om skjenkebevilling til et selvbetjeningssted eller til et sted som er for uoversiktlig innredet eller for vagt avgrenset (utendørsservering) kan nektes med den begrunnelse at det vil bli vanskelig å føre tilstrekkelig kontroll med skjenkingen. Det kan også legges vekt på hvorvidt stedet har tilfredsstillende kontroll med at det ikke slippes inn åpenbart påvirkede eller mindreårige gjester, eller at mindreårige ikke får servert alkohol. Se for øvrig merknadene til forsvarlighetskravet i alkoholloven § 4-7.

Bevillingsmyndigheten kan legge vekt på hvorvidt man kan forvente at bevillingen vil bli utøvet i samsvar med loven. Etter første ledd andre punktum kan det legges vekt på om bevillingssøker, eventuelt person med innflytelse over driften, er egnet til å forestå salg eller skjenking. Det kan videre legges vekt på bevillingssøkers ansiennitet, kunnskaper om alkoholloven og utdanning. Bevillingsmyndighetene kan med hjemmel i denne bestemmelsen vektlegge et bredt spekter av forhold som ikke omfattes av vandelkravet i § 1-7b. Det kan for eksempel legges vekt på at den ansvarlige, jf. § 1-7b, har et kriminelt rulleblad av en slik art at han må anses uegnet som bevillingshaver, selv om overtredelsene gjelder lovgivning som ikke har direkte sammenheng med alkohollovens formål. Det kan legges vekt på at søker har alvorlige psykiske problemer, rusproblemer eller vedkommendes evne til å håndtere forretninger forøvrig.

Det kan legges vekt på myndighetenes erfaring med et skjenkested, for eksempel ved ny søknad etter overdragelse.

Dersom det tidligere har foregått narkotikaomsetning eller diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a på skjenkestedet, kan dette vektlegges selv om salget ikke har ført til inndragning etter § 1-8, jf. § 1-8 tredje ledd og merknadene til denne.

Næringspolitiske hensyn kan være relevante i vurderingen. Siden en bevillingshaver kan ha flere bevillinger, kan det oppstå situasjoner hvor en bevillingshaver i realiteten kan få monopol i en kommune. Dersom kommunen ønsker å motvirke slik monopolisering, kan dette hensynet vektlegges i avgjørelsen. Hensynet til en spesiell gruppe personer som er kulturelt og økonomisk viktig for kommunen, for eksempel studenter eller visse innvandrergupper, kan tillegges vekt ved tildeling av bevilling. Det kan også legges vekt på om salgs- eller skjenkestedet har lærlingeordning.

Høyesterett fastslo i dom referert i Rt. 1996 side 78 at en kommune har adgang til å legge vekt på ønsket om å skape et levende sentrum og å øke trivselen der.

Videre vil en kommune kunne avslå en søknad om bevilning dersom avslaget er begrunnet i at stedets konsept vil bidra til forhold man på grunn av et eller flere lovmessige hensyn ønsker å unngå. Dersom det legges til grunn at det å ha et etablissement med et bestemt konsept i kommunen/området vil kunne være næringspolitisk uheldig, vil en kommune kunne avslå søknader fordi man av næringspolitiske grunner ikke ønsker å ha slike steder i kommunen/området.

Kommunen kan legge vekt på ønsket om å stimulere utviklingen i visse deler av kommunen.

Også salgs- eller skjenkestedets karakter kan kommunen legge vekt på. Det kan for eksempel legges vekt på om man ønsker salg av drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kun i dagligvarebutikker med et bredt vareutvalg eller i spesialbutikker. Videre kan det legges vekt på om skjenkestedet skal være et spisested, dansested, rent skjenkested, overnattingssted osv. Eksempelvis vil en spillearkade i et lokalt område kunne være et moment mot å gi skjenkebevilning i dette lokalet, jf. lovens formål § 1-1. Det er videre adgang til å legge vekt på at et begrenset antall bevilninger skal fordeles på ulike driftskonsepter.

Bevillingsmyndigheten kan til en viss grad vektlegge miljøhensyn. For eksempel kan bevilningssøknader fra charterbåter avslås dersom kloakken ikke tømmes på en forsvarlig måte.

Andre lokale hensyn kan begrunne at søknaden avslås eller innvilges. Plassering i nærheten av offentlig strand, kirke, barnehage og andre offentlige bygninger kan begrunne et avslag.

Det vil ikke være et utenforliggende hensyn å begrunne avgjørelsen i en bevilningssak med et partipolitisk vedtak dersom dette er saklig og alkoholpolitisk motivert. Politiske partier kan i vurderingen av enkeltsaker følge de retningslinjer og politiske vedtak som er nedfelt i det partiprogrammet de er valgt inn på.

Kommunen har full adgang til å endre alkoholpolitisk praksis. Det vil ikke innebære usaklig forskjellsbehandling om kommunen avslår en bevilningssøknad etter å ha godkjent andre lignende søknader, så lenge avslaget er motivert i en generell endring av praksis. Kommunestyret kan for eksempel i bevilningsperioden vedta at det ikke lenger er ønskelig med flere bevilninger generelt, bevilninger i en del av kommunen eller for eksempel i tilknytning til idrettsanlegg.

1.7a.3 Særlig om bevilning til nettsalg

Alkoholoven åpner for at det kan gis bevilning til nettsalg av øl, jf. § 3-1 andre ledd. Salgsformen gir utfordringer når det gjelder kontroll med utlevering av varene. Dette er forhold som bevillingsmyndigheten må ta hensyn til ved behandlingen av en søknad om slik bevilning. Det vises spesielt til alkoholforskriften kapittel 2 og 3, som gjelder salg og utlevering av alkoholholdig drikk, særlig bevillingshavers og styrers ansvar for at salget foregår i samsvar med lov og forskrifter.

1.7a.4 Særlig om fornyelse av bevilning

Fornyelse av bevilningen etter bevilningsperiodens utløp står rettslig i samme stilling som ny søknad. Bevillingshaver har ikke rettskrav på å få fornyet bevilning. Hvert kommunestyre står fritt til å innvilge eller avslå søknader om fornyelse av bevilning ut fra en konkret vurdering av hensynene i § 1-7a, eller ønsket om å føre en generelt strengere eller mer liberal bevillingspraksis.

Det er ikke et krav at det må foreligge misbruk eller andre inndragningsgrunner for at kommunen skal kunne nekte fornyelse av bevilningen. Ved behandling av søknad om fornyelse av bevilning kan det altså legges vekt på forhold ved skjenkestedet eller de ansvarlige, jf. § 1-7b, selv om forholdene ikke var graverende nok til å føre til inndragning. Søknad kan for eksempel avslås fordi det fra skjenkestedets side har foregått diskriminering av bestemte grupper på grunn av for eksempel nasjonalitet, hudfarge, funksjonshemninger, religiøst syn eller seksuell legning.

De samme hensynene vil m.a.o. være relevante både ved første gangs søknad og ved søknad om fornyelse av bevilling. Men ved fornyelse vil man i tillegg ha erfaringer med hvordan bevillingen er blitt utøvd og kan ta hensyn til dette. Man kan videre legge vekt på bevillingshavers annsenitet, nedlagt kapital og bestående arbeidsplasser. Det kan således legges vekt på hensynet til stabile vilkår for næringsdrivende.

1.7a.5 Eksempler på utenforliggende hensyn

Loven trekker ikke opp nærmere grenser for hvilke hensyn som må anses for utenforliggende. Man må derfor falle tilbake på alminnelige forvaltningsprinsipper som setter grenser for kommunens skjønnfrihet. Kommunen må i henhold til den forvaltningsrettslige myndighetsmisbrukslære ikke ta utenforliggende hensyn (dvs. ikke gå utenfor rammene av de lovlige hensynene), avgjørelsen må ikke være vilkårlig eller sterkt urimelig, og det må ikke foreligge usaklig forskjellsbehandling. Det skal svært mye til før det kan sies at det er tatt utenforliggende hensyn.

Resultatet av at det legges vekt på utenforliggende hensyn er at vedtaket kan kjennes ugyldig.

Dersom myndighetene som uttaler seg i forbindelse med saksbehandlingen, har lagt vekt på utenforliggende hensyn i sine uttalelser, plikter bevillingsmyndigheten å se bort fra disse under behandling av saken. Det er ikke mulig å gi noen uttømmende beskrivelse av hensyn som vil være utenforliggende. Enkelte eksempler på hensyn som det ikke er adgang til å vektlegge i avgjørelsen av bevillingssøknader, skal likevel nevnes:

Nektelse av bevilling skal ikke kunne benyttes som virkemiddel i en arbeidskamp. Det er derfor et utenforliggende hensyn å legge vekt på at salgs- eller skjenkestedet for eksempel har nektet å inngå tariffavtale og driver virksomheten ved hjelp av streikebrytere.

Det er videre klart at kommunen ikke kan legge vekt på bevillingssøkers politiske sympatier generelt eller hans alkoholpolitiske syn spesielt, så lenge det ikke er grunn til å tro at vedkommende vil utøve bevillingen i strid med alkoholloven. Det er heller ikke adgang til å legge vekt på forhold som hudfarge, religiøs overbevisning, seksuell legning, medlemskap i organisasjoner etc.

1.7a.6 Kommunale retningslinjer for skjønn

Kommunen har adgang til å trekke opp retningslinjer for sin behandling av bevillingssøknader, dvs. interne direktiver som angir hvilke hensyn og avveininger forvaltningsskjønnet skal bygge på. Retningslinjene kan standardisere skjønn og innebærer en operasjonalisering av de relevante hensynene i form av objektive kriterier, slik at det ikke blir nødvendig å foreta et helt fritt skjønn i hver enkelt sak.

Som eksempel på retningslinjer kan nevnes at kommunen skiller mellom ulike typer serveringssteder, slik som spisested, dansested, overnattingssted, ungdomssted e.l. Hvorvidt bevilling skal gis, hva slags alkoholholdig drikk bevillingen skal gi rett til å skjenke og hvilke skjenketider som skal gjelde blir avhengig av hva slags type serveringssted det søkes bevilling for.

Dersom kommunen bruker retningslinjer ved vurdering av bevillingsspørsmål, er det viktig å passe på at retningslinjene blir anvendt på en forsvarlig måte i enkeltsaker. Det er opp til bevillingsmyndigheten å fastslå om den enkelte søker faktisk fyller de lokalt fastsatte kravene for å få bevilling.

Selv om det er utarbeidet retningslinjer, innebærer ikke det at kommunen må følge disse slavisk i hver enkelt sak. Men for å unngå påstand om usaklig forskjellsbehandling, stilles det strenge krav til begrunnelsen dersom disse fravikes i enkeltsaker.

Det anbefales at retningslinjene blir inntatt i en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan. Se i denne sammenheng IS-1362 Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan. Veilederen kan lastes ned eller bestilles på direktoratets nettside: www.shdir.no/publikasjoner/veiledere.

1.7a.7 Særskilte vilkår for tillatelse til tilvirkning, jf. § 1-7a andre ledd

Ved behandling av søknader om utvidelse av en bevilling til å omfatte innførsel for salg i egen virksomhet, jf. alkoholloven §§ 3-1 tredje ledd, eller til å omfatte innførsel og/eller tilvirkning for skjenking i egen virksomhet, jf. 4-2 tredje ledd, skal kommunen på vanlig måte vurdere de alkoholpolitiske sidene etter § 1-7a første ledd.

En skjenkebevilling kan etter § 4-2 tredje ledd utvides til også å omfatte tilvirkning for skjenking i egen virksomhet. Ordningen åpner ikke for at enhver som ønsker det, kan få utvidet sin skjenkebevilling til også å omfatte tilvirkning. Hovedregelen for virksomheter som driver tilvirkning av alkoholholdig drikk er fortsatt den statlige tilvirkningsbevillingen, jf. kapittel 6. Dette gjelder selv om bevillingshaver også driver et skjenkested.

En utvidelse av bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare gis dersom tilvirkningen inngår som en del av stedets helhetlige tilbud og karakter og dersom tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet, jf. § 1-7a andre ledd.

1.7a.7.1 Vilkår om skjenkestedets helhetlige karakter og serveringstilbud

Hvorvidt kravet om at tilvirkningen og skjenkingen må utgjøre en del av stedets "helhetlige karakter og serveringstilbud" er oppfylt, må vurderes i den enkelte sak. Ved vurderingen av om vilkåret er oppfylt, kan bevillingsmyndigheten for eksempel legge vekt på hensynet til lokale tradisjoner. Dette vil bl.a. kunne fremme lokal kultur og turisme. Det stilles ikke krav om at råvarene til tilvirkningen av drikk er egenprodusert, for eksempel at produksjon av sider må foregå med egen dyrket frukt, men dette vil også være et moment ved vurderingen av helheten i tilbudet.

Det kan videre legges vekt på om det er en historisk og kulturell sammenheng mellom tilvirkning, anvendelse og serveringsstedets øvrige tilbud. Videre vil det være viktig å vurdere om stedet serverer både mat og drikke. Det kan også legges vekt på om tilbudet omfatter mer enn servering, for eksempel kulturelle aktiviteter, gjestenes mulighet til deltakelse i innhøsting og produksjon mv. Lokal tilvirkning av alkoholholdig drikk vil, sammen med mat, produksjon og servering, serveringsstedets karakter, omgivelsene for øvrig og muligheten til å være tilstede under produksjonen kunne være et sentralt element i en totalopplevelse. Denne oppstillingen av vurderingsmomenter er ikke uttømmende. Det vil ikke være tilstrekkelig i seg selv at produksjonen og skjenkingen av den alkoholholdige drikken kan skje på samme sted. Ordningen er ikke ment å omfatte barer/restauranter hvor bevillingshaver ønsker å starte produksjon av alkoholholdig drikk, og dermed tilby eget "brygg" som en kuriositet, uten at dette inngår i et bredere og mer sammensatt serveringstilbud.

1.7a.7.2 Tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet

Utvidelsen skal knyttes til det samme lokalet som skjenkebevillingen. Tilvirkning etter den foreslåtte ordningen kan derfor bare skje i tilvirkningslokaler som ligger i samme lokaler som, eller i naturlig forbindelse med, skjenkestedet. Det typiske eksempel på slik naturlig forbindelse er kjeller eller eget bryggerhus på en gård. Av hensyn til at det skal være mulig å kontrollere tilvirkning og skjenking under ett, og å kontrollere at alt det som tilvirkes skjenkes i samsvar med tillatelsen, må det være nærhet mellom tilvirkningssted og skjenkested. Det er ikke tilstrekkelig at serveringssted og tilvirkningssted ligger i samme tettsted, grend eller bygd. Heller ikke kan flere serveringssteder gå sammen om felles tilvirkningssted.

Vilkåret om at tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet må ses i sammenheng med vilkåret om at tilvirkning og skjenking skal inngå i en helhetlig totalopplevelse. Jo større fysisk avstand det er mellom tilvirkning og skjenking, desto mindre vil tilvirkning og skjenking ha preg av å være en del av det samme helhetlige tilbudet.

Det vises for øvrig til merknadene til § 4-2 tredje ledd, i pkt 4.2.7.

1.7a.8 Tillatelse til innførsel, jf. § 3-1 tredje ledd

Det er ikke vedtatt tilsvarende begrensninger som de som er vedtatt for ordningen for tilvirknings-tillatelse, se punkt 1.7a.7 ovenfor, for å kunne få utvidet bevilling til å omfatte innførsel. Dette innebærer ikke at innehavere av salgs- eller skjenkebevilling automatisk vil få rett til å få utvidet sin bevilling til også å omfatte innførsel til egen virksomhet. Det presiseres videre at selv om det ikke stilles krav til at innførselen skal skje som ledd i virksomhetens helhetlige karakter og tilbud, vil bevillingsmyndigheten stå fritt til å la dette, og andre skjønnstema som etter alkoholloven er lovlige hensyn, gå inn i grunnlaget for vurderingen når søknaden behandles.

Alkollovens alminnelige prinsipper om kommunenes skjønnsutøvelse gjelder også ved vurdering av søknad om tilvirknings- eller innførselstillegg til skjenkebevillingen. Bevillingsmyndigheten står m.a.o. like fritt når den behandler søknader om utvidet bevilling til å omfatte tilvirkning eller innførsel, som de står når de behandler søknader om ordinær skjenkebevilling.

1.7a.9 Særlig om "tak" på antallet bevillinger

Det følger av § 1-7a tredje ledd at kommunen har adgang til å fastsette et maksimalt antall bevillinger til salg og skjenking, et såkalt tak.

Det er opp til kommunestyret å bestemme om man ønsker et tak og hvor høyt dette evt. skal settes. Et "tak" på antall bevillinger er ikke bindende for en kommune, men en retningslinje kommunestyret når som helst kan endre. Det skiller seg i så måte ikke fra andre retningslinjer kommunen fastsetter for sin alkoholpolitikk.

I tillegg til et generelt "tak" kan kommunen også sette ulike "tak" på antall bevillinger til forskjellige drifts-konsepter. Det kan således bestemmes at man for eksempel ønsker et visst antall restauranter og et annet antall puber med skjenkebevilling. Det kan også fastsettes særskilte "tak" for skjenkebevillinger, for eksempel når det gjelder skjenkebevillinger til båter. Videre står den enkelte kommune fritt til å ha en bevillingspolitikk, som, grunnet alkoholpolitiske hensyn, innskrenker adgangen til å få utvidet salgs- eller skjenkebevilling til også å omfatte innførsel eller tilvirkning etter §§ 3-1 tredje ledd og 4-2 tredje ledd. Eksempelvis vil det kunne vedtas et eget tak for antall skjenkebevillinger med tilvirknings- eller innførselstillegg eller besluttes at søknader som ikke kan knyttes til konkrete planer om tilvirkning eller innførsel, ikke vil bli innvilget. Av alkoholpolitiske grunner vil en kommune også kunne vedta at det ikke skal gis utvidede bevillinger i kommunen i det hele tatt.

"Tak" på antall bevillinger kan føre til at søkere får avslag på bevillingssøknaden på tross av at denne ikke skiller seg særlig fra tidligere innvilgede søknader. Særlig er dette aktuelt når det bare gjenstår én bevilling før taket er nådd og flere søkere konkurrerer om den ene bevillingen. Dersom kommunen vil holde fast på begrensningen i antallet, må den foreta et valg mellom søkerne. Kommunen trenger ikke i slike situasjoner å innvilge alle søknader ut fra prinsippet om likebehandling, men det bør fremgå av vedtaket hvilke hensyn det er bygget på og hvorfor den ene er foretrukket. I de fleste tilfellene kan valget mellom konkurrentene forankres i de hensynene som er nevnt ovenfor, som for eksempel beliggenhet osv. Men det blir også godtatt at kommunen velger mellom to svært like søkere på grunnlag av små forskjeller, så lenge valget skjer på et saklig grunnlag. Det er ikke adgang til å la valget bero på tilfeldigheter, som for eksempel loddtrekning.

§ 1-7b. Krav til vandel

Bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte- og avgifts- og regnskapslovgivningen.

Person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av et selskap som driver virksomheten, som oppebærer en vesentlig del av dens avkastning eller som i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, vil alltid anses å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

I vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten, kan det også tas hensyn til personens nærstående innflytelse på virksomheten. Med nærstående menes

- 1) ektefelle eller person som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold
- 2) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje, samt søsken
- 3) ektefelle til eller person som bor sammen med person som nevnt i nummer 2 i ekteskapslignende forhold

Ved vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel etter første ledd kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandelskravene.

Vandelskravene gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet, for adgang til å drive engrossalg etter § 1-4c, eller for bevilling etter § 5-3 og kapittel 6.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998). Endret ved lover 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599 - med unntak av tredje ledd), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601 - gjelder hele paragrafen).

Merknader til § 1-7b Krav til vandel

1.7b.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen oppstiller krav om at bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen, bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Formålet med vandelskravet er å hindre ulike former for kriminalitet, særlig økonomisk kriminalitet, samt å skape rettferdige konkurranseforhold.

Vandelskravene i § 1-7b gjelder kommunale salgs- og skjenkebevillinger, samt statlige bevillinger etter § 5-2. I § 1-7b sjette ledd er det gjort unntak fra vandelskravene for bevillinger til AS Vinmonopolet, for adgangen til å drive import og engrossalg etter § 1-4c samt for bevilling etter § 5-3. For statlig bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk gjelder det mer omfattende vandelskravet etter § 6-2 nr. 1. Vandelsbestemmelsene for importører og grossister er regulert i særavgiftsforskriften § 5-3 (3) og engrosforskriften § 5-1.

Vandelskravet skiller seg fra de hensyn bevillingsmyndigheten kan legge vekt på etter § 1-7a, ved at bevillingsmyndigheten plikter å ta hensyn til vandelskravet. Dersom de ansvarlige etter § 1-7b ikke tilfredsstillter vandelskravet, er det utelukket å gi bevilling. Hvis de ansvarlige derimot tilfredsstillter vandelskravet har søkeren likevel ikke automatisk rett til bevilling. Hvorvidt bevilling skal gis i disse tilfellene beror på en skjønnsmessig avgjørelse, jf. §§ 1-7 og 1-7a.

I forbindelse med vandelskravet er det innført en opplysnings- og meldeplikt for politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene, jf. § 1-15. Den skal sikre at bevillingsmyndigheten får opplysninger som er nødvendig for å vurdere om vandelskravet er oppfylt, både ved behandling av søknad om bevilling og når virksomheten er i drift. Kommunen skal foreta en helhetsvurdering av om vandelskravet er oppfylt på bakgrunn av alle de opplysninger som kommer inn fra de ulike etatene.

Bevillingsmyndighetene plikter ikke å innhente uttalelser fra skatte-, avgifts- og regnskapsmyndighetene ved behandling av enhver bevillingssøknad. Hvorvidt bevillingsmyndigheten skal innhente uttalelser må vurderes i hvert enkelt tilfelle, se punkt 1.7.4 under merknadene til § 1-7. Kommunale bevillingsmyndigheter har imidlertid plikt til å innhente uttalelse fra politiet og sosialtjenesten, jf. § 1-7 andre ledd.

Vandelsvurderingen bør foregå i fire etapper:

1. Bevillingsmyndigheten må avgjøre hvilke personer som må tilfredsstillende vandelskravene.
2. Det må vurderes i hvilken grad det skal innhentes opplysninger om disse personene. Se punkt 1.7.4 under merknadene til § 1-7.
3. Det må tas stilling til om de ansvarlige har brutt relevant lovgivning.
4. Hvis det svares ja på det tredje punktet, blir vurderingstemaet om den aktuelle overtredelsen er av slik art og omfang at personen ikke kan sies å tilfredsstillende kravet om uklanderligandel. Bare dersom bevillingsmyndigheten kommer til at personen tilfredsstiller vandelskravet, vil det være aktuelt å gi bevilling.

Det understrekes at bevillingshaver til enhver tid skal oppfylle vilkårene for å inneha en bevilling. Bevillingsmyndigheten kan derfor når som helst i løpet av bevillingsperioden foreta ny vandelsvurdering av bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten.

1.7b.2 Hvilke personer det stilles krav til

Bevillingshaver må alltid oppfylle vandelskravene, jf. § 1-7b første ledd. Dette gjelder uansett om bevillingshaver er en fysisk eller juridisk person. Når bevillingshaver er en fysisk person, skal vedkommendes personlige forhold til den aktuelle lovgivningen sjekkes. Når bevillingshaver er en juridisk person, skal også personene bak selskapet sjekkes.

Også person som eier en vesentlig del av virksomheten, person som eier en vesentlig del av selskap som driver virksomheten, person som oppbeholder en vesentlig del av virksomhetens avkastning og person som i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på virksomheten må oppfylle vandelskravet, da disse alltid anses for å ha vesentlig innflytelse på virksomheten, jf. § 1-7b andre ledd. Denne positive oppregning over personer som alltid anses for å falle innenfor personkretsen etter § 1-7b, er inntatt for å lette anvendelsen av bestemmelsen.

For øvrig skal alle personer som har "vesentlig innflytelse på virksomheten", vandelsvurderes, jf. første ledd. Hvorvidt personen har "vesentlig innflytelse på virksomheten" må avgjøres etter en helhetsvurdering. Det er de reelle forhold som er av betydning, og ikke de formelle. Det er bevillingsmyndigheten som må sannsynliggjøre at vesentlig innflytelse foreligger.

Fordelen med at personkretsen i § 1-7b første ledd er skjønnsmessig utformet, er at kommunen har hjemmel til å vandelsvurdere de personene som faktisk står bak virksomheten. Således forhindrer man at noen bevisst kan organisere virksomheten sin på en slik måte at enkeltpersoner faller utenfor en konkret avgrenset personkrets. Regelen gir mulighet til å hindre stråmannsvirksomhet, indirekte eierskap og fiktive overdragelser.

Regelen innebærer at styremedlemmer i en aktuell sak kan vandelsvurderes – ikke fordi han eller hun i kraft av å være styremedlem i seg selv kan anses å ha vesentlig innflytelse på virksomheten, men fordi styrevervet i kombinasjon med annen tilknytning til virksomheten innebærer at vedkommende har "vesentlig innflytelse" på virksomheten. Videre kan en person som ikke har vesentlige eierandeler likevel vandelsvurderes på grunn av sitt forhold til virksomheten for øvrig.

Ved vurderingen av hvem som har økonomisk interesse i selskapet, er det de underliggende forhold som er avgjørende, ikke hvordan selskapets eierstruktur og ledelse fremstår i det ytre. Formuleringen i § 1-7b er hentet fra dekningsloven § 1-5 nr. 2. Ved tolkningen av § 1-7b vil det derfor i noen grad kunne ses hen til praksis knyttet til dekningsloven.

Nedenfor er eksemplene i loven nærmere omtalt, jf. § 1-7b andre ledd.

1.7b.2.1 Eierskap

Fysisk eller juridisk person som eier en vesentlig del av virksomheten eller driftsselskapet som driver virksomheten, må tilfredsstillende vandelskravene. Hva som er en vesentlig eierinteresse må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Det er ikke gitt en klart definert grense for eierskap, da denne ville være lett å omgå. Som et utgangspunkt vil en eierandel på en tredjedel være retningsgivende for vurderingen, men strukturen i virksomheten kan tilsi at også en eierandel på mindre enn en tredjedel i seg selv utgjør en "vesentlig del". Et eksempel på dette kan være der fire personer eier en fjerdedel av virksomheten hver. Kommunen må foreta en konkret helhetsvurdering, der det avgjørende ikke bare vil være hvor stor eierandel den aktuelle personen sitter med, men også hvordan de øvrige eierandeler er fordelt. Videre vil en mindre eierandel sammen med annen tilknytning til virksomheten kunne føre til at det skal vurderes om en person har "vesentlig innflytelse på virksomheten".

I ansvarlige selskaper (ANS) vil det normalt være aktuelt å undersøke alle deltakerne i selskapet.

Det er ikke bare direkte eierskap som er avgjørende, men også eierskap via andre. For eksempel vil en person som eier en vesentlig del av selskap A, som igjen eier en vesentlig del av selskap B, kunne regnes for å ha en vesentlig eierinteresse i selskap B uten å eie noen del i B direkte.

Eieren av bygningen hvor salgs- eller skjenkelokalet ligger, må i utgangspunktet ikke oppfylle vandelskravene dersom vedkommende ikke er knyttet til driften på en slik måte at personen kan sies å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

1.7b.2.2 Avkastning

Den som oppebærer en vesentlig del av virksomhetens avkastning må tilfredsstillende vandelskravene. Dette gjelder uavhengig av om bevillingshaver er en fysisk eller juridisk person.

Begrepet avkastning er ikke begrenset til økonomisk utbytte, men omfatter også en rekke andre fordeler, eksempelvis rett til billig bolig, lån eller lignende. Begrepet omfatter, i tillegg til fordeler som kan gjøres gjeldende i forbindelse med driften av virksomheten, også fordeler som er gjort gjeldende i forbindelse med etableringen av virksomheten.

Bestemmelsen omfatter bl.a. tilfeller hvor en person har skutt inn kapital i en virksomhet uten å få stilling som medeier, men med rett til en del av overskuddet. Hva som menes med en "vesentlig del" av avkastningen beror på en konkret vurdering. Med "oppebærer" menes at vedkommende har rett til avkastningen, uansett hvilket grunnlag denne retten bygger på. Det er ikke avgjørende om avkastningen faktisk er eller blir utdelt eller mottatt. Lønnsinntakere eller personer som mottar penger i form av husleie, renter og avdrag på lån etc., omfattes ikke av begrepet, med mindre utbetalingene er så høye at det reelt er en utdeling av virksomhetens avkastning. Som eksempel på det siste kan nevnes at et selskap eier et skjenkelokale og leier det ut til et driftsselskap til en pris langt over markedsløse.

1.7b.2.3 Vesentlig innflytelse

For å ivareta hensynet bak vandelskravet stilles det også krav til personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten i kraft av å ha stilling som leder.

Også i tilfeller hvor virksomheten er personlig eid kan andre være i en slik stilling som beskrevet ovenfor. I enkelte tilfeller kan det pga. nær samhørighet mellom eieren og andre personer være grunnlag for å anta at disse har vesentlig innflytelse på eieren. Denne innflytelsen kan bygge på familiebånd, vennskap eller forretningsforhold. Som eksempel på det siste kan nevnes enkelte typer personlige kredittavtaler som i realiteten gir kreditor stor innflytelse på debitor. I så fall gjelder vandelskravene tilsvarende for disse.

1.7b.2.4 Nærstående innflytelse på virksomheten

I tredje ledd er det en regel om at bevillingsmyndigheten i vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten skal kunne legge vekt på at vedkommende har nærstående forhold til andre personer i virksomheten. Dette er for å kunne avdekke den reelle innflytelse personen har over virksomheten. Det innebærer at det skal mindre til for at en person anses for å ha vesentlig innflytelse på virksomheten dersom også dennes nærstående er involvert i virksomheten.

Det er gitt en uttømmende opplisting i bestemmelsen av hvilke personer som anses for nærstående i lovens forstand.

Det presiseres at bestemmelsen ikke innebærer krav om vandelsvurdering av den nærstående. Vandelsvurdering av personer som er nærstående til personer med vesentlig innflytelse på virksomheten, skal kun skje dersom også denne personen (den nærstående), etter en egen vurdering, anses å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

1.7b.3 Kravet om uklanderligandel

Vandelskravet omfatter forholdet til alkohollovgivningen, annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen.

Beviskravet for kommunen er alminnelig sannsynlighetsovervekt. Kommunen må altså kunne sannsynliggjøre de forhold den legger vekt på i vurderingen.

Som eksempel på brudd på lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, nevnes vegtrafikklovens bestemmelser om promillekjøring, tollovens regler om smugling av brennevin og brudd på politivedtektenes bestemmelser om ro og orden.

Det stilles videre krav om uklanderligandel i forhold til skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Som eksempel på slik lovgivning kan nevnes ligningslovens krav om innlevering av selvangivelse, merverdiavgiftslovens krav om at det skal sendes oppgaver over omsetning, betalt merverdiavgift, registrering av firmaet i merverdiavgiftsmanntallet osv, skattebetalingslovens krav om arbeidsgivers forskuddstrekk, regnskapslovens krav om at det føres regnskap og utarbeides årsoppgjør o.l. Kravene gjelder også i forhold til utenlandsk lovgivning.

Det er bevillingsmyndigheten som må vurdere hvorvidt de aktuelle personene oppfyller vandelskravene. Det omfatter både tidligere overtredelser og at bevillingshaver på søknadstidspunktet ikke har betalt alle skyldige og forfalte skatter eller avgifter. Det kreves ikke at noen er straffet for overtredelsen. Det kreves heller ikke at det foreligger endelig avgjørelse fra alle forvaltningsorganer, for eksempel at klagesak er avgjort eller dom avsagt. I verserende saker kan bevillingsmyndigheten på selvstendig grunnlag vurdere om søkeren har overtrådt den aktuelle bestemmelsen. Men bevillingsmyndighetene kan, dersom de finner det hensiktsmessig, avvente utfallet av en verserende sak før søknaden avgjøres endelig. Bevillingsmyndigheten har en selvstendig plikt til å vurdere alle sider av saken. Dette innebærer også at det er adgang til å ta hensyn til avgjørelser som ikke er rettskraftige. Bevillingsmyndigheten kan også komme til at vandelskravet ikke er oppfylt selv om det foreligger frifinnende dom i straffesak mot søker.

Dersom bevillingsmyndigheten avdekker brudd på den nevnte lovgivningen, innebærer ikke dette at søknaden automatisk skal avslås. Det inngår i bevillingsmyndighetens frie forvaltningsskjønn å vurdere hvor stor vekt det skal legges på det faktiske regelbrudd i hvert enkelt tilfelle. Vandelskravet må ved denne vurderingen ses i sammenheng med alkohollovens formål og med formålet bak § 1-7b, som er å bekjempe økonomisk kriminalitet. Regelbruddene bør tillegges vekt dersom det virker til oppfyllelse av disse formålene.

Hvilken vekt det skal legges på ulike regelbrudd vil avhenge av hvor grove de er og hvor lang tid som er gått siden forholdet ble avsluttet. Jo eldre et lovbrudd er, desto alvorligere bør det være for at det skal tillegges vekt. Ved vurderingen av bevillingshavers og andre personersandel etter første ledd, kan det uansett ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år, jf. fjerde ledd. Fristen regnes fra den dag handlingen eller unnlatelsen som var et brudd på den nevnte lovgivningen, opphørte.

Ved overtredelser av skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen kan det være grunn til å skille mellom tilfeller der de personene kravet retter seg mot subjektivt kan klandres for lovbrudd og tilfeller hvor for eksempel manglende betaling skyldes manglende betalingsevne. Det bør derfor ses hen til om betalingsvanskene er forbigående eller om de er av bagatellmessig art.

I enkelte tilfeller kan også søkerens private økonomiske forhold ha relevans for vandelsvurderingen. Det kan særlig være aktuelt å legge vekt på slike forhold når søkeren driver et enkeltpersonforetak med uklare skiller mellom virksomhetens og privatpersonens økonomi, og når personen har vist manglende betalingsvilje i sin personlige økonomi. Bevillingsmyndigheten må i disse tilfellene vurdere om de personlige forholdene er en indikasjon på hvordan disse personene vil utøve sin næringsvirksomhet.

1.7b.4 Dokumentasjon av vandelskravet

Bevillingsmyndigheten kan kreve at søker redegjør for hvem det er aktuelt å vandelsvurdere når søknad kommer inn. Det kan også kreves at dette bekreftes i den grad det er mulig, for eksempel med utskrift fra Brønnøysundregistrene.

Politiet, skatte- og avgiftsmyndighetene har opplysnings- og meldeplikt til bevillingsmyndighetene, jf. § 1-15. Opplysnings- og meldeplikten er aktuell både i forbindelse med bevillingsmyndighetens behandling av bevillingssøknader og den etterfølgende kontrollvirksomheten.

Kommunen må selv, overfor den enkelte etat, angi hvilke fysiske og juridiske personer det ønskes opplysninger om. Meldeplikten kommer til anvendelse når salgs- eller skjenkestedet er i drift og innebærer at politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene har plikt til, av eget tiltak, å informere bevillingsmyndigheten om forhold som kan ha betydning for bevillingsspørsmålet. Se merknadene til § 1-15.

I henhold til § 1-7 tredje ledd har bevillingsmyndigheten hjemmel til å pålegge søkeren å dokumentere de opplysningene som er nødvendig for å kunne ta stilling til om vandelskravet er oppfylt, herunder å legge frem finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett for virksomheten. Se merknadene til § 1-7.

Som et virkemiddel i den kontinuerlige kontrollen av om vandelskravet er oppfylt når virksomheten er i drift, kan bevillingsmyndigheten kreve å få tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift, jf. § 1-9 tredje ledd. Se merknadene til § 1-9.

Det er ikke gitt nærmere forskrifter om innholdet i og dokumentasjonen av vandelskravene, jf. femte ledd.

§ 1-7c. Styrer og stedfortreder

For hver bevilling skal det utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Det kan gjøres unntak fra kravet om stedfortreder når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til salgs- eller skjenkestedets størrelse. Kravet om styrer og stedfortreder gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet og for statlig bevilling etter kapittel 6.

Styrer og stedfortreder må være ansatt på salgs- eller skjenkestedet eller arbeide i virksomheten i kraft av eierstilling. Som styrer kan bare utpekes den som har styringsrett over salg eller skjenking, herunder ansvar for å føre tilsyn med utøvelsen av bevillingen. I styrers fravær påhviler styrers plikter stedfortreder. Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer dersom styrer slutter.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år og ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dokumentasjonskravet gjelder ikke ved tildeling av bevilling for en enkelt bestemt anledning etter § 1-6 annet ledd og ambulerende bevilling etter § 4-5.

Styrer og stedfortreder må ha utvist uklanderligandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål.

Ved vurderingen av styrers og stedfortredersandel etter fjerde ledd, kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

På anmodning fra bevillingsmyndigheten har styrer og stedfortreder plikt til å legitimere seg.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandels- og kvalifikasjonskravene, herunder om betaling for avleggelse av prøve. Departementet kan gi forskrifter om det nærmere innholdet i styrers og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til bestemmelser gitt i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998 iflg. res. 19 des 1997 nr. 1315, med unntak av dokumentasjonskravet i tredje ledd, som sattes i kraft 1 juli 1999 iflg. res. 18 feb 1999 nr. 162 - 1 juli 2000 for styrere og stedfortreder i virksomhet som har eller har søkt om bevilling før 1 juli 1999), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-7c Styrer og stedfortreder

1.7c.1 Generelt om bestemmelsen

Det skal oppnevnes en styrer og en stedfortreder for hver bevilling. Bare personer som har det daglige ansvaret for salget eller skjenkingen kan oppnevnes som styrer. Styreren må være over 20 år og ha uklanderligandel.

Det sentrale i bevillingssystemet er å sikre at salg og skjenking av alkoholholdig drikk skjer i henhold til alkohollovens bestemmelser. Det er derfor viktig at en bestemt utpekt person har ansvaret og kan holdes ansvarlig for salget eller skjenkingen av bevillingsmyndigheten ved kontroll.

1.7c.2 Styrerens ansvar

Styreren har ansvaret for den faktiske utøvelsen av bevillingen og skal sørge for at virksomheten er slik organisert at det ikke skjer brudd på alkohollovgivningen i forbindelse med skjenkingen eller salget. Dette innebærer at styreren har ansvaret for at de ansatte har nødvendig kunnskap om regelverket, og at de overholder dette, for eksempel at det ikke skjenkes til åpenbart påvirkede personer eller mindreårige.

Systemet med styrer fratrar ikke bevillingshaveren ansvar når det gjelder reglene for inndragning, straff og erstatningsansvar.

Styrer kan også ilegges straffe- eller erstatningsansvar etter alkoholloven. Styrer er ansvarlig for at alkoholloven og andre lovbestemmelser med tilsvarende formål følges og plikter å sette seg utover eventuelle lovstridige direktiver fra bevillingshaver eller ledelsen. Styreren fritas m.a.o. ikke uten videre for ansvar selv om han eller hun handler på ordre fra overordnede.

Det vises forøvrig til alkoholforskriften, særlig § 2-2.

1.7c.3 Plikt til å utpeke styrer og stedfortreder. Krav til styrer og stedfortreder

Første ledd stiller krav om at én person skal godkjennes som styrer og én som stedfortreder for hver bevilling. Kravet gjelder i utgangspunktet også ved søknad om bevilling for en bestemt anledning og ambulerende skjenkebevilling. Dersom kravet om stedfortreder er urimelig tyngende, kan kommunen gjøre unntak fra kravet, for eksempel hvis virksomheten er svært liten.

Andre ledd krever at styrer eller stedfortreder må være ansatt i virksomheten eller arbeide der i kraft av sin eierstilling. Dersom styrer eller stedfortreder ikke er medeier e.l., kreves m.a.o. et formelt ansettelsesforhold. Selvstendige oppdragstakere kan ikke oppnevnes som styrer eller stedfortreder.

Det er den som har det daglige ansvaret for salget eller skjenkingen som skal utpekes som styrer. Med det menes at vedkommende har en overordnet stilling i forhold til øvrige ansatte som driver med salg eller skjenking av alkohol, og kan instruere disse i hvordan salg og skjenking av alkohol skal utføres. Eksempel på en slik person er butikksjef eller hovmester. Det er den reelle og ikke den formelle myndigheten (f.eks. tittel) som er avgjørende. Dersom det er flere som har det daglige ansvaret og den nødvendige instruksjonsretten, skal en av dem oppnevnes som styrer. Bevillingsmyndigheten kan imidlertid godkjenne flere stedfortreder for en bevilling dersom dette anses hensiktsmessig.

Kravet om at det skal godkjennes en styrer og en stedfortreder for hver bevilling skal sikre at en bestemt person har ansvaret og kan holdes ansvarlig for salget eller skjenkingen ved kontroll.

Hensynet til forsvarlig kontroll tilsier også at en person som hovedregel bare kan være styrer og/eller stedfortreder på ett sted. I og med at en stedfortreder til enhver tid må kunne fungere i styrers sted, blir konsekvensen at en person heller ikke bør være styrer et sted og stedfortreder et annet. Hovedregelen er med andre ord at ingen skal inneha flere verv som styrer og/eller stedfortreder samtidig.

Unntak fra denne regelen kan likevel tenkes. I tilfeller hvor hovedregelen vil føre til klart urimelige resultater, og en annen løsning helt klart bedre vil ivareta hensynene bak reglene, åpnes det likevel for at kommunen kan tillate at to personer som er styrere for hver sin bevilling, er stedfortreder for hverandre. Kommunene må foreta en vurdering i hvert enkelt tilfelle ut fra de aktuelle kontrollhensynene mv.

Ovennevnte skal praktiseres som et snevert unntak, som først og fremst bør brukes i de tilfellene hvor det ikke finnes andre aktuelle kandidater til å være styrer og stedfortreder, og alternativet derfor er å unnta stedene for kravet om stedfortreder.

Dispensasjon kan ikke gis dersom dette er uforenelig med de hensyn som ligger bak kravet om at det for en bevilling både skal oppnevnes en styrer og en stedfortreder, herunder hensynet til forsvarlig kontroll med utøvelsen av skjenkebevillingen.

Når det gjelder skip, kan bevillingsmyndigheten velge å godkjenne personer i rederiets landbaserte virksomhet som styrer og stedfortreder for en bevilling som omfatter flere skip, så lenge disse oppfyller alkohollovens vilkår. Det samme gjelder for tog og fly som har flere tog/fly som trafikkerer samme rute.

Styreren/stedfortrederen skal godkjennes av bevillingsmyndigheten. Bevilling skal nektes dersom styrer/stedfortreder ikke tilfredsstillende vandelskravene.

Den som i styrerens fravær overtar pliktene og instruksjonsmyndigheten til styreren, skal utnevnes til stedfortreder.

Det stilles ikke krav om at styreren eller stedfortrederen skal være fysisk til stede på salgs- eller skjenkestedet til enhver tid. Disse har likevel ansvaret for at utøvelsen av bevillingen er forsvarlig også når de ikke er til stede. I og med at styreren skal ha det daglige ansvaret for salget eller skjenkingen, må det som hovedregel kunne kreves at styreren arbeider fulltid ved stedet. Kravet til stillingsbrøk må imidlertid vurderes ut fra virksomhetens type og omfang.

Styreren og stedfortrederen skal være kontrollmyndighetens kontaktpersoner og sørge for at det pekes ut personer kontrollmyndigheten kan forholde seg til ved en kontroll i deres fravær.

Andre ledd siste punktum regulerer skifte av styrer. Skifte av styrer krever ikke ny bevilling, men den nye styreren må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Bevillingshaveren må straks søke kommunen om godkjenning av ny styrer selv om den nye styreren kun er midlertidig oppnevnt. Blir den oppnevnte styreren ikke godkjent, må bevillingshaver straks søke på nytt om godkjenning av styrer. Dersom virksomheten ikke innen rimelig tid erstatter styreren, kan bevillingen inndras. Det er et absolutt krav for å inneha en salgs- eller skjenkebevilling at stedet har en godkjent styrer.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år, jf. tredje ledd. Styrer og stedfortreder må kunne dokumentere kunnskaper om alkoholoven og dens forskrifter, med mindre det søkes om bevilling for en enkelt anledning eller ambulerende skjenkebevilling.

Se også alkoholforskriften kapittel 5.

Styrer og stedfortreder må også oppfylle lovens vandelskrav, jf. fjerde ledd. De må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkoholovngivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkoholovens formål. Ved vandelsvurderingen kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år, jf. femte ledd. Overfor styrer og stedfortreder stilles det ikke krav i forhold til skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen.

1.7c.4 Saksbehandling ved godkjenning av styrer og stedfortreder

Ved en slik godkjennesssak vil det i stor grad være opp til bevillingsmyndigheten hvem man ønsker å innhente uttalelser fra. Bevillingsmyndigheten har også her den samme adgang, men ikke samme plikt, til å innhente uttalelser som beskrevet under merknadene til § 1-7 og § 1-7b. Som regel vil det alltid være grunn til minimum å innhente uttalelser fra politiet.

1.7.c.5 Legitimering av styrer og stedfortreder

Sjette ledd gir bevillingsmyndigheten, i praksis kommunens kontrollører, hjemmel til å forlange at styrer og stedfortreder legitimerer seg. På denne måten blir det praktisk mulig å kontrollere om den godkjente styrer eller stedfortreder faktisk er til stede.

§ 1-7d. Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan

Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 1-7d Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan

Alkoholoven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunene tillagt et betydelig ansvar og en stor frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk. Den kommunale frihet er større på dette området enn på de fleste andre områder. En konsekvens av dette er at den norske alkoholpolitikken i stor grad er avhengig av hvilken politikk kommunene fører.

Kommunen har etter § 1-7d en plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Loven gir ingen direkte anvisninger om hva planen skal inneholde, men den bør angi de alkoholpolitiske hovedmålene og de delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, samt de virkemidlene som vil tas i bruk for å nå disse målene. For eksempel kan virkemidler som tak på antall salgs- og skjenkesteder, åpningstider og kontrolltiltak nedfelles i planen. Planen bør konkretisere hvilke tiltak kommunen vil satse på for å nå den landsomfattende målsetningen om å redusere alkoholforbruket.

Planen bør behandles i hver kommunestyreperiode. Det er ikke utarbeidet nærmere forskrifter til bestemmelsen.

Sosial- og helsedirektoratet har utarbeidet IS-1362 Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan, som kan lastes ned eller bestilles på www.shdir.no/publikasjoner/veiledere. Det anbefales at kommunens alkoholpolitiske handlingsplan utarbeides som del av en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan.

§ 1-8. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

Kommunestyret kan i bevillingsperioden inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med denne lovs formål.

Ved vurderingen av om bevillingen bør inndras, og for hvor lenge, kan det blant annet legges vekt på type overtredelse, overtredelsens grovhet, om bevillingshaver kan klandres for overtredelsen og hva som er gjort for å rette opp forholdet. Det kan også legges vekt på tidligere praktisering av bevillingen.

En bevilling kan også inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året. Departementet gir forskrifter om avgrensning og utfylling av inndragningsadgangen etter dette ledd.

Statlige skjenkebevillinger kan når som helst inndras av departementet, selv om vilkårene etter første ledd ikke foreligger.

Endret ved lover 24 juni 1994 nr. 47, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-8 Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

1.8.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer bevillingsmyndighetens adgang til å inndra kommunale salgs- eller skjenkebevillinger og statlige skjenkebevillinger for alkoholholdig drikk i bevillingsperioden. Når bevillingen er inndratt, tapes retten til å utøve skjenking eller salg av alkoholholdig drikk for den perioden inndragningen gjelder. Inndragningsperioden kan vare ut resten av bevillingsperioden eller for kortere tid.

Inndragning av bevilling kan skje når vilkårene for å ha bevilling ikke lenger er oppfylt. Det er først og fremst brudd på alkoholloven som fører til inndragning. Dette gjelder ikke bare bestemmelser som direkte angår salg og skjenking, men også brudd på andre regler i alkoholloven, for eksempel reklameforbudet eller at kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b ikke er oppfylt. Overtredelse av regler gitt i eller i medhold av andre lover kan gi grunnlag for inndragning når bestemmelsen har sammenheng med alkohollovens formål.

Adgangen til å inndra en kommunal bevilling er i utgangspunktet lagt til kommunestyret. Dersom det i kommunen er foretatt en generell delegasjon av myndighet i bevillingsaker til formannskap, byråd eller faste utvalg i henhold til kommuneloven, vil dette i utgangspunktet også omfatte inndragningsadgangen. Inndragningsadgangen kan også delegeres til administrasjonen i kommunen eller en interkommunal sammenslutning, jf. § 1-7 femte ledd, men dette forutsetter et særskilt delegasjonsvedtak.

Inndragning er et enkeltvedtak, som kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. For kommunale bevillinger er fylkesmannen rette klageinstans, jf. § 1-16 og merknadene til denne.

Det har vært stilt spørsmål om inndragning av bevilling er straff etter Grunnloven § 96 eller Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 6. Spørsmålet har vært behandlet i domstolene og hos Sivilombudsmannen, som begge har kommet til at inndragning ikke er å anse som straff etter verken Grunnloven § 96 eller EMK artikkel 6.

Inndragning av bevillingen må skilles fra inndragning av alkoholholdig drikk, jf. § 10-3. Denne bestemmelsen tilhører alkohollovens kapittel om straff, og denne form for inndragning kan bare utøves av påtalemyndigheten.

1.8.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

1.8.2.1 Grunnvilkår for adgangen til å inndra en salgs- eller skjenkebevilling

Nedenfor behandles de ulike grunnlagene for inndragning.

1.8.2.1.1 Kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b er ikke lenger oppfylt

Kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b skal til enhver tid være oppfylt. Dersom det viser seg at vandelskravet ikke er oppfylt, kan bevillingen inndras. Bevillingsmyndigheten skal ikke bare vurdere kravet til vandel på søknadstidspunktet, men har også ansvaret for å føre kontroll med at vandelskravet er oppfylt når virksomheten er i drift. Dette innebærer at brudd på vandelskravet som blir avdekket i bevillingsperioden, enten bruddet refererer seg til denne perioden eller tidligere perioder, kan føre til inndragning av bevillingen.

Kravet til uklanderlig vandel omfatter bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, altså den samme personkretsen som skal vandelsvurderes på søknadstidspunktet.

Det kan vise seg i driftsperioden at det er andre personer enn de som ble oppgitt i søknaden som har vesentlig innflytelse på virksomheten, og dermed skal vandelsvurderes. Dersom søkeren har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger i forbindelse med kravene for å få bevilling, kan bevillingen inndras. Momenter i vurderingen av om bevillingen bør inndras i slike tilfeller vil bl.a. være hvilke opplysninger det gjelder, hvor store avvik det dreier seg om og om bevillingshaver kan klandres for ikke å ha gitt korrekte eller fullstendige opplysninger på søknadstidspunktet.

Alkolloven forutsetter uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen, bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Forhold som kan tilsa at bevillingshaver ikke har uklanderlig vandel i forhold til skatte-, avgifts- og regnskapsreglene, kan være manglende innsending av selvangivelse, mangelfull regnskapsføring og oppgaver vedrørende merverdiavgift og skattetrekk som ikke er sendt til skattekontor (tidligere fylkesskattekontor)/skatteoppkrever.

I vurderingen av om kravet til vandel er oppfylt, kan bevillingsmyndigheten ta hensyn både til forhold som ikke har vært kjent for bevillingsmyndighetene tidligere, og forhold som har vært kjent, men som ikke alene har vært tilstrekkelig til avslag eller inndragning. Det kan under ingen omstendighet legges vekt på forhold som er eldre enn ti år, jf. § 1-7b fjerde ledd.

For nærmere omtale av vandelskravet vises til gjennomgangen under § 1-7b.

Meldeplikten i § 1-15 andre ledd er et viktig virkemiddel i kontrollen av at vandelskravet til enhver tid er oppfylt. Denne pålegger politiet, skatte- og avgiftsmyndighetene, av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt, å informere bevillingsmyndigheten om forhold som antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet. Se merknadene til § 1-15.

1.8.2.1.2 Bevillingshaver oppfyller ikke sine forpliktelser etter alkoholoven eller forskrifter gitt medhold av denne

Ethvert brudd på alkoholoven med tilhørende forskrifter kan være grunnlag for inndragning. Eksempelvis kan nevnes forhold som kontrollen skal omfatte, nemlig salg/skjenking til mindreårige, salg/skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler og brudd på bestemmelsene om salgs- og skjenketid, jf. alkoholforskriften § 9-4. Manglende innlevering av oppgave over omsatt mengde alkohol og innbetaling av bevillingsgebyr er et annet praktisk grunnlag for inndragning. Det vises for øvrig til gjennomgangen av de enkelte bestemmelsene i loven og forskriftene. Ofte vil det være brudd på flere bestemmelser som til sammen gir grunnlag for inndragning.

Dersom det avdekkes brudd på vilkår som er satt i bevillingsvedtaket, kan bevillingen inndras. Det er en forutsetning at vilkåret er lovlig, se merknadene til § 3-2 og § 4-3.

Det er et krav i § 3-9 og § 4-7 at bevillingen skal utøves på en forsvarlig måte. Dersom dette kravet ikke er oppfylt, kan bevillingsmyndigheten inndra bevillingen. Dersom for eksempel de hygieniske og brannsikkerhetsmessige forholdene er så kritikkverdige at driften av den grunn er uforsvarlig, kan det være grunnlag for inndragning. Se for øvrig merknadene til §§ 3-9 og 4-7.

Det er ikke et vilkår at bevillingshaver har kjennskap til overtredelsene for at bevillingen kan inndras. Det må legges avgjørende vekt på at det er bevillingshaver som er ansvarlig for utøvelsen av bevillingen, herunder å holde seg orientert om virksomheten på salgs- eller skjenkestedet. Dersom for eksempel styret eller stedfortrederen kan klandres for en overtredelse, vil dette være et moment i skjønnsutøvelsen, dvs. at det kan medføre strengere reaksjon.

1.8.2.1.3 Overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med alkoholovens formål

Det er også adgang til å inndra bevillingen ved overtredelse av andre lover eller forskrifter når disse bestemmelsenes formål har sammenheng med alkoholovens formål. Eksempler er brudd på tollovens bestemmelser om smugling, brudd på politivedtektene om ro og orden og vegtrafikklovens bestemmelser om promillekjøring. Brudd på andre bestemmelser, som for eksempel brannforskriftene, arbeidsmiljølovens bestemmelser eller helseforskrifter, gir ikke i seg selv grunnlag for inndragning, selv om disse reglene til en viss grad kan sies å gjelde utøvelsen av salgs- eller skjenkevirksomhet. § 1-8 gir imidlertid bevillingsmyndigheten grunnlag til å vurdere om utøvelsen av bevillingen foregår på en forsvarlig måte, jf. §§ 3-9 og 4-7, i tråd med de hensyn som ble vektlagt ved tildelingen av bevillingen. Dersom bevillingsmyndigheten kommer til at driften av virksomheten er uforsvarlig, er det grunnlag for inndragning.

1.8.2.1.4 Gjentatt narkotikaomsetning på skjenkested

Det fremgår av § 1-8 tredje ledd at bevillingen kan inndras dersom det skjer gjentatt omsetning av narkotika på skjenkestedet. Bruk eller besittelse av narkotika rammes ikke av bestemmelsen.

Bevillingen kan inndras selv om bevillingshaver ikke kjente til omsetningen av narkotika. Det vises til at bevillingshaver plikter å holde seg orientert om forholdene ved skjenkestedet og skal sørge for at omsetning av narkotika ikke finner sted. I den skjønsmessige vurderingen av om bevillingen bør inndras, og hvor lang inndragningsperioden eventuelt skal være, vil det imidlertid være relevant å vurdere i hvilken grad bevillingshaver kan klandres for forholdet. I vurderingen kan det blant annet legges vekt på hva bevillingshaveren har foretatt seg for å hindre narkotikaomsetning ved stedet.

1.8.2.1.5 Gjentatt ulovlig diskriminering ved skjenkested. jf. straffeloven § 349a

Det fremgår av § 1-8 tredje ledd at bevillingen kan inndras dersom det skjer gjentatt diskriminering på skjenkestedet. Bestemmelsen er tatt inn i § 1-8 som en presisering, for å fjerne all tvil om at utestedsdiskriminering er inndragningsgrunn i medhold av § 1-8. I tråd med straffeloven § 349a rammer forbudet diskriminering på grunn av personens religion, rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse eller homofil legning, leveform eller orientering.

Det er ikke et vilkår for inndragning at bevillingshaver har hatt faktisk kjennskap til diskrimineringen eller på annen måte kan klandres for forholdet. Begrunnelsen for dette er at bevillingshaveren er ansvarlig for utøvelsen av bevillingen, herunder å holde seg orientert om virksomheten på skjenkestedet.

Spørsmålet om i hvilken grad bevillingshaver kan klandres for forholdet er relevant i den skjønnsmessige vurderingen av om bevillingen bør inndras og inndragningsperiodens lengde, jf. § 1-8 andre ledd. I vurderingen kan det legges vekt på hva bevillingshaveren har foretatt seg for å hindre diskriminering ved stedet.

Begrepet "ved skjenkestedet" omfatter diskriminering knyttet til virksomheten og dens tilbud til publikum. Geografisk omfatter begrepet selve skjenkelokalet, men også området utenfor skjenkestedet. For eksempel er inngangsparti, bakdører mv. omfattet. Bevillingshaver hefter ikke for diskriminering som skjer uten tilknytning til skjenkestedet.

Dersom ansatte på skjenkestedet diskriminerer med hensyn til adgang til stedet, til å få servering, plassering i lokalet, servicenivå eller lignende, vil dette omfattes av bestemmelsen. Bestemmelsen rammer både ytringer, handlinger og unnlatelser. Diskriminering fra stedets gjester omfattes ikke av bestemmelsen.

Det er et vilkår for inndragning at det dreier seg om "gjentatt diskriminering". Med "gjentatt" menes at det har skjedd flere tilfeller av diskriminering. Med gjentakelse menes ikke at bevillingsmyndigheten må ha reagert mot skjenkestedet tidligere, og at det således foreligger et nytt brudd på bestemmelsen. Lovbestemmelsen vil i praksis rette seg mot tilfeller der det er på det rene at det over noe tid har skjedd flere tilfeller av diskriminering ved skjenkestedet.

1.8.2.1.6 Salgs- eller skjenkebevillingen er ikke benyttet i løpet av det siste året

Ifølge alkoholloven § 1-8 fjerde ledd kan en salgs- eller skjenkebevilling inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året. Fristen starter på det tidspunkt salget eller skjenkingen opphører. Inndragning kan først skje når det er gått ett år fra salget eller skjenkingen opphørte.

Bevillingen faller ikke bort automatisk. Hvis kommunen ønsker å inndra bevillingen, må det fattes vedtak om dette.

Inndragningsadgangen ved driftsstans som skyldes forhold utenfor bevillingshavers kontroll, er nærmere regulert i alkoholforskriften kapittel 10.

1.8.2.2 Vurderingen av vilkårene. Om bevillingen bør inndras og for hvor lenge

Kommunen bestemmer om bevillingen skal inndras og eventuelt for hvor lenge. At vilkårene for å fatte vedtak om inndragning er oppfylt betyr ikke at kommunen har plikt til å inndra bevillingen. Kommunen skal utøve et skjønn.

§ 1-8 andre ledd inneholder hensyn som kan rettlede bevillingsmyndighetene i den skjønnsmessige vurderingen. Disse hensynene er ikke uttømmende angitt. Også andre hensyn kan være relevante å legge vekt på, men det må ikke legges vekt på utenforliggende hensyn. For å sikre en forutsigbar og ensartet saksbehandling anbefales det at de lokale hensynene som vektlegges, blir nedfelt i kommunens alkoholpolitiske handlingsplan.

Nedenfor redegjøres for hvert enkelt hensyn som er opplistet i loven.

1.8.2.2.1 Type overtredelse

Type overtredelse står sentralt i vurderingen av om bevillingen skal inndras og inndragningstidens lengde. Det kan dreie seg om svært ulike typer overtredelser. Noen overtredelser av alkoholloven vil etter sin art være grovere enn andre. Eksempelvis er salg eller skjenking til mindreårig, skjenking til åpenbart påvirket person og brudd på skjenketidene å anse som alvorlige brudd på alkoholloven. Samtidig vil det også her kunne være momenter som er formildende, og som svekker grovheten av forholdet.

1.8.2.2.2 Overtredelsens grovhet

Innenfor hver type overtredelse vil det være grove og mindre grove tilfeller. Det må foretas en konkret vurdering av forholdets grovhet. En enkelt overtredelse kan i prinsippet være tilstrekkelig til inndragning dersom overtredelsen er tilstrekkelig alvorlig. Ved skjenking til mindreårig blir overtredelsen grovere jo yngre personen er. Ved overskjenking vil graden av overskjenking være av betydning for hvor grov overtredelsen er. Hvor grovt forholdet skal anses å være vil også avhenge av overtredelsens omfang, hvor lang tid overtredelsen varte og hvor lenge det er siden overtredelsen opphørte. Dersom det dreier seg om gjentakelse av en overtredelse eller overtredelser har skjedd systematisk er dette momenter som bidrar til å gjøre forholdet grovere. Listen av momenter er ikke uttømmende.

1.8.2.2.3 Om bevillingshaver kan klandres for overtredelsen

Det er ikke et vilkår for inndragning at det er utvist klanderverdig oppførsel/vandel e.l. At bevillingshaver, bevillingshavers representanter eller øvrige ansatte kan klandres for forholdet, vil imidlertid være et moment som taler for at inndragning skal skje, og som kan påvirke inndragningens lengde.

1.8.2.2.4 Hva som er gjort for å rette opp forholdet

Dersom bevillingshaver aktivt prøver å rette opp forholdene, kan dette være et moment ved vurderingen av om inndragning av bevilling skal skje og for hvor lenge. Eksempelvis kan det tas hensyn til økt egenkontroll med bevillingen, skjerpet adgangskontroll mv.

1.8.2.2.5 Tidligere praktisering av bevillingen

Ved vurderingen av om en salgs- eller skjenkebevilling bør inndras kan bevillingshavers tidligere utøvelse av bevillingen være av betydning. Særlig gjelder dette når advarsel er gitt. Ved vurderingen er ikke kommunen bundet til forhold som gjelder inneværende bevillingsperiode.

1.8.2.3 Krav til bevis

Beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt. Dette er i tråd med forvaltningsrettens hovedregel.

Kommunen har ansvaret for å føre bevis for det faktiske grunnlaget for inndragningsvedtaket. Det er i den sammenheng viktig at kommunens saksbehandling har vært ryddig, at kontrollrapportene er gode mv.

1.8.2.4 Inndragningens lengde, partiell inndragning

Det er opp til kommunen å avgjøre inndragningstidens lengde. Denne kan variere fra én dag til ut bevillingsperioden, avhengig av hvor grovt brudd det reageres på. Inndragningens lengde må stå i rimelig forhold til karakteren og omfanget av de brudd som er konstatert.

Inndragning kan begrenses til å gjelde en del av salgs- eller skjenkestedet, såkalt partiell inndragning. Det kan også fattes vedtak om inndragning begrenset til alkoholholdig drikk som inneholder over 4,7 og høyst 60 volumprosent alkohol, eventuelt kun alkoholholdig drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

1.8.2.5 Statlige bevillinger

De statlige skjenkebevillingene kan bli vurdert og eventuelt inndratt når staten måtte ønske det, både som følge av regelbrudd som nevnt ovenfor eller av rent alkoholpolitiske grunner. Bakgrunnen for dette er at de statlige bevillingene gis inntil videre, uten å være begrenset av en bevillingsperiode.

1.8.3. Inndragning ved eierskifte

Ved eierskifte oppstår spørsmålet om forhold som gjelder den gamle eieren vil kunne føre til inndragning for den nye. Dersom den nye eieren var vesentlig andelseier i det gamle selskapet eller på annen måte kan knyttes til forrige bevillingshaver, vil dette kunne legges til grunn for vurdering av inndragningsadgangen. En bevillingshaver kan for eksempel ikke fri seg fra tidligere overtredelser ved endring av selskapsform eller endringer i eierkonstellasjonene. De eksisterende heftelsene vil følge med, men kommunen kan i sin vurdering velge å legge vekt på at det nå er nye personer inne i bildet. Det avgjørende er det underliggende forhold og om det faktisk er kontinuitet i driften. Det vises til gjennomgangen av bestemmelsen i § 1-10 om eierskifte.

1.8.4 Saksbehandlingen i inndragningssaker

Inndragning av bevilling er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Et inndragningsvedtak blir da underlagt de krav som forvaltningsloven stiller til behandlingsmåten ved enkeltvedtak.

1.8.4.1 Før vedtak treffes

I henhold til forvaltningsloven § 16 skal bevillingshaver varsles om at bevillingsmyndigheten vurderer å inndra bevillingen. Bevillingshaver må gis en rimelig tid til å uttale seg i sakens anledning.

Av forvaltningsloven § 17 følger det at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes. Dette omfatter bl.a. å sørge for at uttalelser fra bevillingshaver vurderes, og at kontrollmyndigheten foretar de undersøkelser som saken krever.

I forvaltningsloven §§ 18 og 19 er det regler om hva en part kan kreve innsyn i. Dette gjelder først og fremst alle sakens dokumenter. Bevillingshaver har i en viss utstrekning rett til å gjøre seg kjent med faktiske opplysninger i interne dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18 tredje ledd.

1.8.4.2 Krav til vedtaket

Inndragningsvedtaket skal begrunnes. Begrunnelsen må fremgå av underretningen om vedtaket som sendes til bevillingshaver. Begrunnelsen skal inneholde følgende:

- Hvilket rettslig grunnlag som anføres, dvs. hjemmel for inndragning og hvilke regler som er brutt
- Redegjørelse for det faktiske grunnlaget for inndragningen
- De hovedhensyn som har vært avgjørende for inndragningen. Hvis det er gitt kommunale retningslinjer for skjønnsutøvelsen i inndragningssaker, må det henvises til disse

I følge forvaltningsloven § 27 skal bevillingshaver underrettes skriftlig om begrunnelsen for vedtaket, klageadgang, klagefrist, klageinstans, fremgangsmåte ved klage, samt om retten, etter § 18 jf. § 19, til å se sakens dokumenter. Det skal også underrettes om adgangen til å anmode om utsatt iverksettelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 42. En utsatt iverksettelse innebærer at inndragningsvedtaket ikke iverksettes før klagen er avgjort.

§ 1-8a. Politiets stengningsadgang

Politiet kan stenge et sted som driver salg eller skjenking av alkoholholdig drikk uten å ha bevilling.

Politiet kan stenge et salgs- eller skjenkested for inntil to dager når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 1-8a Politiets stengningsadgang

1.8a.1 Salg eller skjenking uten bevilling

Bestemmelsens første ledd gir politiet adgang til å stenge et sted som driver salg eller skjenking uten å inneha nødvendig bevilling. Dette kan være aktuelt når stedet aldri har hatt bevilling, bevillingen er inn-drakt i henhold alkoholloven § 1-8 eller bevillingen er bortfalt i henhold til § 1-10.

1.8a.2 Salgs- eller skjenkested med bevilling

Bestemmelsens andre ledd regulerer politiets adgang til å stenge et salgs- eller skjenkested som har bevilling. Politiet kan stenge stedet når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd. For slik akutt stengning er det en forutsetning at det foreligger en alvorlig situasjon som ikke kan avhjelpest uten at salgs- eller skjenkestedet stenges, og at politiet ikke kan vente på et eventuelt vedtak om inn-dragning.

Stengning på grunn av lovbrudd kan bare foretas dersom det dreier seg om lovbrudd knyttet til selve salgs- eller skjenkevirksomheten, for eksempel vold mot gjester, skadeverk på inventaret eller narkotika-omsetning. Brudd på arbeidsmiljøloven eller straffelovens bestemmelser om økonomisk kriminalitet kan også i alvorlige tilfeller føre til stengning. Formålet med bestemmelsen er å gi politiet hjemmel til å gripe inn i unntakstilfeller. Det legges til grunn at terskelen for politiets inngripen skal være den samme som etter som politiloven § 7.

Stengning etter andre ledd kan ikke skje for lengre tid enn det som er nødvendig for å gjenopprette en lovlig situasjon, og uansett ikke for et lengre tidsrom enn to dager. Politiets stengningsadgang etter dette leddet er en akutt reaksjon. Dette i motsetning til inndragning av bevilling, som først skjer etter en grundig saksbehandling hos bevillingsmyndigheten, og som kan føre til inndragning ut bevillingsperioden.

§ 1-9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tilligger kommunen.

Kontroll med utøvelsen av statlig bevilling etter §§ 5-2 og 5-3 annet ledd tilligger departementet.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillings-haver. Bevillingshaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrifter om kontroll med salg og skjenking og om utøvelsen av kontrollen.

Departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Endret ved lover 11 juni 1993 nr. 105, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-9 Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

1.9.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen gir regler om kommunalt og statlig ansvar for å føre kontroll med alkoholomsetningen på salgs- og skjenkestedene.

1.9.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

1.9.2.1 Kommunalt kontrollansvar

Det er kommunens ansvar å kontrollere utøvelsen av kommunale salgs- og skjenkebevillinger, herunder ambulerende bevillinger og bevillinger gitt for en enkelt bestemt anledning, samt statlige bevillinger etter § 5-3 første ledd, det vil si Forsvarets befalsmesser. Kommunenes kontrollansvar omfatter ikke de befalsmessene som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert, jf. § 5-3 andre ledd. Det tilligger ikke kommunen å kontrollere AS Vinmonopolets utvalg selv om disse har kommunal bevilning.

Kommunen skal kontrollere de salgs- og skjenkebevillinger som er gitt. Kontroll med ulovlig skjenking der bevilning mangler, såkalt bevillingsløs skjenking, er derimot en oppgave for politiet, jf. § 1-8a.

1.9.2.2 Statlig kontrollansvar

Departementet skal føre kontroll med utøvelsen av de statlige bevillinger etter § 5-2 og § 5-3 andre ledd. § 5-2 gjelder bevilning til å skjenke alkoholholdig drikk ombord i skip og tog som er kollektive transportmidler, om bord i cruiseskip på turer av flere dagers varighet og ombord i innenriksfly. Departementet skal også føre kontroll med statlig bevilning etter § 5-3 andre ledd til Forsvarets befalsmesser som er knyttet til anlegg som er sikkerhetsgraderte.

Departementets kontrollmyndighet er delegert til fylkesmannen når det gjelder kontroll av skip og til Sosial- og helsedirektoratet for tog og fly i innenriksfart.

For de statlige tilvirkningsbevillingene er bevillingsmyndigheten, herunder kontroll- og inndragningsadgang, delegert til Sosial- og helsedirektoratet, jf. alkoholloven kapittel 6.

Kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten, jf. § 1-4c femte ledd.

1.9.2.3 Omfanget av kontrollmyndigheten

§ 1-9 tredje ledd gir bevillingsmyndighetene tilgang til salgs- og skjenkestedenes lokaler. Det gjelder ikke bare til de lokalene hvor salgs- og skjenkevirksomheten utøves, men også lager, bakrom og tilstøtende lokaler som bevillingshaver disponerer. Bestemmelsen er ment å bidra til at bevillingsmyndigheten ved behov kan utføre effektiv stedlig kontroll.

I henhold til § 1-9 tredje ledd kan bevillingsmyndigheten også når som helst kreve å få tilgang til salgs- og skjenkestedenes regnskaper, herunder tilknyttede dokumenter som kunde- og leverandørlistene og inngående og utgående fakturaer. Bevillingsmyndigheten kan også kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Dette skal bidra til en mer effektiv kontroll med at bevillingshaver oppfyller kravet til uklanderlig vandel. Bevillingshaver har ikke plikt til å oppbevare hele regnskapet på salgs- eller skjenkestedet. Bevillingsmyndigheten skal imidlertid ha tilgang til det som er på stedet og sikres en rask tilgang til regnskap mv. dersom dette for eksempel er hos egen regnskapsfører.

Videre må bevillingshaver vederlagsfritt utlevere nødvendige vareprøver etter anmodning fra bevillingsmyndigheten. Bestemmelsen skal sikre at bevillingsmyndigheten kan få kontrollert at den alkoholholdige drikken som selges eller skjenkes, er lovlig vare. Indikasjoner på ulovlig vare kan være at drikken inneholder stoffer som ikke skal være der. Bevillingsmyndighetene må selv foreta en konkret vurdering av hvor mye av en bestemt vare det er nødvendig å utlevere.

Bestemmelsen i § 1-9 tredje ledd forutsettes å bli brukt unntaksvis, og kun når bevillingsmyndighetene har behov for det.

§ 1-9 fjerde og femte ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om kontroll med salg og skjenking, utøvelsen av kontroll og internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes. Slike forskrifter er gitt i alkoholforskriften kapittel 8 og 9.

§ 1-10. Overdragelse, død og konkurs

Bevillingen faller bort ved overdragelse av virksomheten. Det samme gjelder ved overdragelse av alle eller en dominerende andel av aksjene eller andelene i et selskap som eier slik virksomhet. Virksomheten kan likevel fortsette på den tidligere bevilling i inntil tre måneder, så fremt bevillingsmyndigheten er underrettet om dette og det søkes om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager, etter overdragelsen. Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, kan kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling i inntil ytterligere en måned. Alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, kan overdras sammen med virksomheten etter forskrifter gitt av departementet.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers død. Dødsboet kan likevel fortsette virksomheten i henhold til den tidligere bevillingen i tre måneder etter dødsfallet dersom bevillingsmyndigheten underrettes om det, eller innen samme frist overdra alkoholholdig drikk til bevillingshavere etter denne lov.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers konkurs. Konkursboet kan i perioden fram til endelig avslutning av bobehandlingen overdra alkoholholdig drikk som inngår i boet til bevillingshavere etter denne lov.

Panthaver kan etter en konkurs få tillatelse fra departementet til å selge pantsatt alkoholholdig drikk til innehaver av bevilling etter denne lov. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og utøvelsen av tillatelsen.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-10 Overdragelse, død og konkurs

1.10.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer ulike endringssituasjoner som kan inntreffe etter at bevillingen er tildelt, nærmere bestemt når virksomheten overdras, når bevillingshaver går konkurs eller ved bevillingshavers død.

Bestemmelsen gjelder for innehavere av salgs- og skjenkebevilling samt statlig og kommunal tilvirkningsbevilling.

Bevillinger kan ikke overdras. De kan derfor ikke selges, arves eller på annen måte overføres til andre. Ved slik endring bortfaller bevillingen. Dette innebærer at en ny eier av virksomheten må søke bevilling for å kunne fortsette virksomheten etter eierskiftet.

1.10.2 Overdragelse

En bevilling kan ikke overdras til nye eiere. Retten til å selge eller skjenke alkoholholdig drikk kan altså ikke overdras. Ved overdragelse av virksomheten faller bevillingen bort.

Ved virksomhetsoverdragelse må ny eier søke om ny bevilling. Bakgrunnen for denne søknadsplikten er at kommunen skal ha mulighet til å foreta en ny alkoholpolitisk vurdering av bevillingsspørsmålet samt en vurdering av bevillingssøker og andre sentrale personer i virksomheten.

1.10.2.1 Hva er "overdragelse"?

En virksomhet kan i realiteten overdras på to måter: For det første kan hele bedriften selges eller leies ut under ett. For det andre kan det tenkes at endringene i et selskaps struktur og eiersammensetning er så vesentlig at endringen medfører bortfall av bevilling. Det er imidlertid viktig å vurdere enhver endring for seg og vurdere om det er naturlig å se på situasjonen som en overdragelse.

At bevillingen bortfaller er en følge av at den ikke er et retts gode som kan overdras, men en tillatelse som forutsetter kontroll fra myndighetene.

Bevillingen faller alltid bort dersom en virksomhet i sin helhet overdras til nye eiere. Tilsvarende gjelder dersom en vesentlig andel i virksomheten overføres til andre ved at disse trer inn i virksomheten. Hva som er en vesentlig andel må vurderes på samme måte som ved endringer i den interne eierstrukturen i et selskap, se nedenfor.

Skifte av selskapsform er å regne som en overdragelse. Det gjelder selv om det er de samme personer som står bak virksomheten etter endringene.

Også endringer i eiersammensetningen i et selskap kan medføre at bevillingen bortfaller. Det gjelder dersom alle, eller en dominerende andel av, aksjene eller andelene i selskapet overdras. Endringer i sammensetning kan skje på flere måter. I et aksjeselskap vil overdragelse av eierandeler, aksjeemisjon og fusjon være eksempler på endringer. I ansvarlige selskaper kan også eierandeler overdras og nye eiere kan tre inn i sameiet. Denne opplistingen er ikke uttømmende.

I henhold til aksjelovens regler vil en eierinteresse på 1/3 kunne blokkere generalforsamlingsvedtak og dermed påvirke selskapets karakter i stor grad. Også overdragelse av aksjer/selskapsandeler til en aksjonær som før overdragelsen hadde en aksjepost på mindre enn 1/3 og som følgelig ikke ble ansett som en sentral person, krever ny bevilling dersom resultatet av overdragelsen gir vedkommende vesentlig innflytelse på utøvelsen av bevillingen. Når en aktør passerer grensen på 1/3 av aksjene, må virksomheten anses overdratt iht. alkohollovens regler. Ny bevilling kreves som hovedregel ikke ved en aksjeoverdragelse som resulterer i at fra før sentrale personer, for eksempel aksjonærer som før overdragelsen hadde minst 1/3 av aksjene, ytterligere styrker sin stilling i selskapet.

Som det fremgår under merknadene til § 1-7b er en eierandel på 1/3 kun et utgangspunkt for vurderingen av hva som regnes som "vesentlig innflytelse". Strukturen i virksomheten kan tilsi at også en eierandel på mindre enn en 1/3 gir "vesentlig innflytelse". Også overdragelse av aksjer/selskapsandeler på mindre enn en 1/3 vil i slike tilfeller være å anse som en overdragelse. Eierandelen må ses i sammenheng med eventuell annen innflytelse vedkommende har på bedriften.

Et selskap er ofte eid helt eller delvis av andre juridiske personer. Endringer i eierforholdet i disse bakenforliggende selskaper kan også medføre bortfall av bevillingen. Man kan for eksempel tenke seg at selskap B eier 50 % i et restaurantselskap A. I selskap B eies 1/3 av aksjene av person C mens resten er spredd på mange hender. C har i en slik situasjon full kontroll over restaurantdriften. Dersom han selger sin andel i selskap B, er i realiteten kontrollen med restauranten overdratt. I så fall bortfaller bevillingen. Tilsvarende kan gjelde i flere ledd bakover. Det er altså det underliggende forhold som er avgjørende. Der det har skjedd en formell overdragelse vil dette falle inn under § 1-10. Også reelle forhold kan medføre at det har skjedd en overdragelse. Se i den forbindelse merknadene til § 1-7b.

Dersom en virksomhet overdras, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, overdras sammen med virksomheten. Dette gjelder selv om det dreier seg om en skjenkebevilling. Dette er nærmere regulert i alkoholforskriften kapittel 11.

1.10.2.2 Drift i overgangsperioden

Ny eier kan drive på tidligere eiers bevilling i en overgangsperiode på tre måneder i påvente av at førstnevntes bevillingssøknad kan avgjøres av bevillingsmyndigheten. En lang overgangsperiode ville lett gjøre det vanskelig for kommunen å avslå en søknad. Overgangsregelen er vedtatt særlig av hensyn til at de ansatte ikke skal miste arbeidet, og tre måneder har på denne bakgrunn blitt ansett som rimelig. Retten til å skjenke på tidligere eiers bevilling følger direkte av loven og er ikke avhengig av kommunalt vedtak.

I tilfeller hvor søknaden ikke er endelig avgjort innen tre måneder, har kommunen en skjønnsmessig adgang til å tillate at overgangsperioden utvides fra tre til inntil fire måneder. Slik utvidelse vil være aktuelt å vurdere når saksbehandlingstiden ikke skyldes forhold på søkers side, som for eksempel sen innsending av søknad, mangelfull søknad eller manglende medvirkning til sakens opplysning.

Det understrekes at fristen på 3, evt. 4 måneder, i § 1-10 ikke har sammenheng med kommunens saksbehandlingstid. Kravene til saksbehandlingstid utledes av den alminnelige forvaltningsrett og må vurderes i det enkelte tilfelle.

Det er en forutsetning for drift i overgangsperioden at ny eier, i tillegg til å gi underretning til bevillingsmyndigheten, skal søke om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager etter overdragelsen. I praksis bør søknaden om ny bevilling sendes inn så tidlig at den også kan fungere som underretning, men bestemmelsen åpner for at det av praktiske årsaker kan være nødvendig med noe lenger tid til å forberede søknadspapirene.

Hva som skal regnes som overdragelsestidspunktet må avgjøres på bakgrunn av kontraktsrettens regler og prinsipper. Ved tvil om overdragelsestidspunktet vil et moment i vurderingen være tidspunktet for når ny eier overtar disponeringsretten til stedet.

Det er bare den som erverver virksomheten fra bevillingshaver som kan drive videre i inntil tre måneder i kraft av bestemmelsen. En videre overdragelse gir ikke rett til drift for den nye erververen. Det samme gjelder for konkurs- eller dødsbo.

Søknad om ny bevilling fra den nye eieren av virksomheten skal behandles på lik linje med andre bevillingsøknader. Den nye bevillingshaveren har ikke krav på å få tildelt bevilling selv om vedkommende har drevet på den gamle bevillingen i opptil tre/fire måneder. Dette gjelder selv om bevillingen er utøvet på en måte som det ikke er noe å utsette på.

Ifølge § 1-10 første ledd driver ny eier på "tidligere eiers bevilling". Videre sies det klart i bestemmelsen at bevillinger ikke kan overdras. Dette peker på at den nye eiers rett til å drive på den tidligere bevillingen er en rettighet som er avledet fra den gamle eieren, og ikke en selvstendig rettighet.

1.10.2.3 Overdragelse av varebeholdning

Når en salgs- eller skjenkevirksomhet overdras, vil det som regel være alkoholholdig drikk i varebeholdningen. Ifølge første ledd siste punktum kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, overdras sammen med virksomheten. Det er gitt nærmere regler om dette i alkoholforskriften kapittel 11.

1.10.3 Bevillingshavers død

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers død. Dersom bevillingshaver er en fysisk person eller et enkeltpersonforetak, bortfaller bevillingen dersom vedkommende dør; en bevilling kan ikke arves.

Dødsboet kan fortsette virksomheten på den gamle bevillingen i tre måneder etter dødsfallet. Det er en forutsetning for fortsatt drift at bevillingsmyndigheten blir varslet om dette. I overgangsperioden kan dødsboet også overdra varebeholdningen av alkoholholdig drikk. Overdragelsen må skje til en virksomhet som har bevilling etter alkoholloven eller til en grossist.

1.10.4 Konkurs

Bevillingen faller bort ved konkurs. Skjæringstidspunktet er konkurrsåpning. Konkursboet har ikke rett til å fortsette driften.

Frem til endelig avslutning av bobehandlingen kan konkursboet selge alkoholholdig drikk i varebeholdningen til en bevillingshaver etter alkoholloven. En eventuell ny eier av virksomheten kan ikke overta alkoholholdig drikk som inngår i varelageret, før denne har fått bevilling.

1.10.5 Spesielt om panthaver i konkurssituasjonen

Ved konkurs blir ofte varelager overlatt til panthavere. Disse kan så søke dekning for sine krav i dette varelageret.

Med tillatelse fra departementet (delegert til Sosial- og helsedirektoratet) kan panthaver selge varelaget til bevillingshavere etter alkoholloven. Ordningen innebærer at panthavere som får tilbakeført pantsatt alkoholholdig drikk, har mulighet til å selge varene, samtidig som det kan føres kontroll med at det skjer i betryggende former.

Panthavers realisering av alkoholholdig drikk er nærmere regulert i alkoholforskriften kapittel 12.

§ 1-11. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 1-12. (Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

§ 1-13. (Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

§ 1-14. Opplysninger til statistiske formål mv

Departementet kan gi forskrifter om plikt for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Det skal føres et register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter denne lov, og over de som kan drive engrossalg. Departementet kan gi forskrifter om føring og bruk av registeret, og om bevillingsmyndighetenes og toll- og avgiftsetatens plikt til å avgi opplysninger til registeret.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-14 Opplysninger til statistiske formål mv.

Etter første ledd kan departementet gi forskrifter om plikt for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål. Slik forskrift er gitt i alkoholforskriften kapittel 7.

Regelen i § 1-14 andre ledd sier at det skal føres et register med opplysninger om bevillingshavere etter alkoholloven og over de som har rett til å drive engrossalg. Forskrifter om føring og bruk av registeret samt opplysningsplikt til registeret er gitt i alkoholforskriften kapittel 13 og engrosforskriften kapittel 8.

§ 1-15. Opplysnings- og meldeplikt

Politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysningene som er nødvendige for behandlingen av salgs- og skjenkebevillingsaker.

Dersom politiet eller skatte- og avgiftsmyndighetene avdekker forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet, plikter de av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt, å informere bevillingsmyndigheten om det. Departementet kan gi forskrifter om melde- og opplysningsplikten.

Bestemmelsen gjelder ikke statlige bevillinger etter kapittel 6.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 1-15 Opplysnings- og meldeplikt

1.15.1 Generelt om bestemmelsen

Opplysnings- og meldeplikten har nær sammenheng med vandelskravet i §§ 1-7b og 1-7c. Det er først og fremst ved hjelp av disse pliktene at bevillingsmyndigheten kan kontrollere om vandelskravet er oppfylt i forbindelse med søknadsbehandlingen, ved søknad om fornyelse av salgs- eller skjenkebevilling eller ved kontroll i bevillingsperioden.

Opplysnings- og meldeplikten gjelder for kommunale og statlige skjenkebevillinger og kommunale salgsbevillinger. Bestemmelsen gjelder ikke tilvirkningsbevillinger og rett til engrossalg. For tilvirkningsbevillinger gjelder i stedet § 6-5.

Opplysningene som er omhandlet i § 1-15 er i utgangspunktet underlagt taushetsplikt. Taushetsplikten oppheves i medhold av bestemmelsen, slik at politiet, skatte- og avgiftsmyndighetene skal kunne gi tilstrekkelige uttalelser i bevillingssaker. Se i den forbindelse § 1-7 andre ledd. Det understrekes at taushetsplikten bare oppheves overfor bevillingsmyndigheten.

Bakgrunnen for opplysnings- og meldeplikten er bl.a. ønsket om økt innsats mot økonomisk kriminalitet. Dette forutsetter et samspill mellom de involverte myndigheter. For å oppnå formålet med opplysnings- og meldeplikten, må kommunen sørge for at politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene får beskjed om hvilke personer og virksomheter det ønskes opplysninger om, og dessuten må disse etatene holdes orientert om endringer i eier- og ansvarsforholdene i virksomheten.

Bevillingsmyndigheten må behandle og oppbevare alle innkomne opplysninger i bevillingssaker på forsvarlig måte, i tråd med gjeldende lover og forskrifter, jf. forvaltningsloven og offentlighetsloven. Det vises særlig til ligningsloven § 3-13 nr. 4 om taushetsplikt for dem som har mottatt opplysninger fra ligningsetaten hvis disse ikke er omfattet av taushetspliktbestemmelser i annen lov.

1.15.2 Opplysningsplikt

Opplysningsplikten i første ledd innebærer at politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene har rett og plikt til å gi bevillingsmyndigheten opplysninger som er nødvendige for behandlingen av salgs- og skjenkesaker. På oppfordring fra bevillingsmyndigheten må opplysningene gis uten hinder av den taushetsplikt etatene er pålagt i forvaltningsloven eller særlover.

Det kan for det første være aktuelt å få opplysninger ved behandling av en bevillingssøknad. Opplysningsplikten gjelder både for vandelsvurdering etter § 1-7b og etter § 1-7c. I tillegg kan det være behov for opplysninger for å kontrollere og supplere de opplysningene som søker har gitt i bevillingssøknaden.

Etter at bevilling er gitt, vil det være behov for å få opplysninger i forbindelse med vandelskontroll, endringer i bevillingen, vurdering av inndragning av bevilling og øvrig kontroll med bevillingen.

Etatenes opplysningsplikt utløses først ved en henvendelse fra bevillingsmyndighetene. Det er bevillingsmyndigheten som skal klargjøre hvem det skal opplyses om. Det er opp til bevillingsmyndigheten å vurdere hvilken vekt opplysningene skal tillegges og om bevilling skal gis, jf. §§ 1-7a og 1-7b.

1.15.3 Meldeplikt

Andre ledd pålegger politiet, skatte- og avgiftsmyndighetene av eget tiltak å gi bevillingsmyndigheten melding om forhold som "kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet".

Meldeplikten er et viktig virkemiddel i bevillingsmyndighetens kontinuerlige kontroll av at de vilkårene som var til stede da bevilling ble gitt, herunder at personkretsen som er omfattet av vandelskravet, oppfyller kravene til vandel, også etter at bevilling er tildelt. Dersom vilkårene ikke er oppfylt, kan bevillingsmyndigheten inndra bevillingen. Opplysninger om forhold som ikke er alvorlige nok til å starte en inndragningssak, vil uansett kunne føre til økt oppmerksomhet fra bevillingsmyndighetens side, jf. §§ 3-9 og 4-7.

For at meldeplikten skal fungere etter sitt formål, skal bevillingsmyndigheten sende melding til politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene om alle gitte bevillinger, jf. § 1-7 fjerde ledd. Bevillingsmyndigheten bør samtidig opplyse om hvem som har sentrale roller i virksomheten.

1.15.4 Politiet

1.15.4.1 Opplysninger som omfattes av politiets opplysnings- og meldeplikt

Politiets opplysnings- og meldeplikt omfatter alle brudd på alkoholloven og bestemmelser som har sammenheng med alkohollovens formål. Med lovens formål menes både den generelle formålsbestemmelsen i § 1-1 og de spesielle formålene med de enkelte bestemmelsene. Dette kan for eksempel være overtredelse av tolloven, vegtrafikkloven § 22 (promillekjøring), brudd på lokale politivedtekter, serveringsloven, skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen og narkotikaomsetning som har foregått på et bevillingssted.

Det skal dessuten alltid meldes fra dersom opplysningene i strafferegisteret tyder på at den aktuelle juridiske eller fysiske personen generelt sett ikke er egnet til å ha salgs- eller skjenkebevilling, se merknadene til § 1-7a første ledd andre punktum.

Kommunen bør rette forespørsler om opplysninger til det politidistriktet der salgs- eller skjenkestedet ligger. Det forutsettes at dette politidistriktet, dersom det er nødvendig, også innhenter opplysninger om personer som bor i andre distrikt.

1.15.4.2 Dokumentasjon av opplysningene

De opplysningene som gis, bør dokumenteres gjennom opplysninger om for eksempel domfellelser, bøter, påtaleunntakelser, politirapporter, anmeldelser, opplysning om at vedkommende har vært eller er under etterforskning eller opplysning om at vedkommende har vært eller er mistenkt i saker som er henlagt eller ikke endelig avgjort.

1.15.5 Skatte- og avgiftsmyndighetene

1.15.5.1 Hvem er skatte- og avgiftsmyndighetene?

Med skatte- og avgiftsmyndighetene menes her Skattedirektoratet, skattekontoret (tidligere fylkesskattekontor, ligningskontor, skattefogd) og skatteoppkreveren (også kalt kommunekasserer eller kemner). De ulike skatte- og avgiftsetatene gir opplysninger om forskjellige skatte- og avgiftsmessige forhold. Det er derfor viktig at uttalelse innhentes fra alle disse etatene for å få et helhetlig bilde av bevillingssøkerens økonomiske vandel. I mange fylker er uttalelsene koordinert, slik at én instans avgir en samlet uttalelse på vegne av alle kontorene.

Opplysnings- og meldeplikten retter seg mot de organer i skatte- og avgiftsforvaltningen som behandler en sak der det kommer frem opplysninger som har betydning for bevillingssaken. Det anbefales at bevillingsmyndigheten retter forespørsel om opplysninger til organets kontor der de aktuelle personene bor, der virksomheten har sitt hovedsete og der salgs- eller skjenkestedet ligger. Det går frem av eksemplifiseringen i punkt 1.15.5.2.1 hvilke etater som har de forskjellige opplysningene.

1.15.5.2 Opplysninger som omfattes av skatte- og avgiftsmyndighetens opplysnings- og meldeplikt

Opplysnings- og meldeplikten omfatter i prinsippet alle deler av skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Det mest aktuelle vil være skatteloven, skattebetalingsloven, ligningsloven, merverdiavgiftsloven, investeringsavgiftsloven og folketrygdloven (arbeidsgiveravgift).

Lovbruddene kan være materielle, for eksempel at omsetning holdes utenfor regnskapet, eller at regnskapet inneholder uriktige eller ufullstendige opplysninger. De kan også bestå i grove formelle overtredelser, for eksempel ved at vesentlig regnskapsmateriale mangler, slik at det er grunn til mistanke om at tallene i regnskapet ikke representerer et korrekt skatte- og avgiftsmessig resultat.

I punkt 1.15.5.2.1 er det utarbeidet en oversikt over eksempler på forhold som det er særlig aktuelt å gi melding til bevillingsmyndigheten om. Skatte- og avgiftsmyndighetene skal også opplyse om andre forhold enn de som er tatt med i oversikten, forutsatt at disse ligger innenfor det som det er lovlig å legge vekt på ved vurderingen avandel og i vurderingen av om bevilling skal gis, jf. §§ 1-7a og 1-7b.

Opplysningsplikten inntreder før overtredelsen har fått en slik kvalifisert form som angitt i eksemplene i punkt 1.15.5.2.1 nedenfor. Opplysningsplikten gjelder virksomheter som det søkes bevilling for, samt aktive og inaktive virksomheter som personen som skal oppfylle vandelskravet i § 1-7b, har eller har hatt vesentlig innflytelse på. Plikten gjelder uavhengig av om det er påvist subjektiv skyld. Plikten omfatter ikke enkeltstående bagatellmessige overtredelser som ligger langt tilbake i tid.

Bevillingsmyndigheten må vurdere hvilken vekt opplysningene skal tillegges og hvorvidt bevilling skal gis, jf. §§ 1–7 a og 1–7b. Ved vurderingen av personersandel kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år, jf. § 1-7b fjerde ledd. Generelt anbefales det at man konsentrerer seg om forhold som ikke er eldre enn ca. fem år.

Dersom skatte- og avgiftsmyndighetene avdekker brudd på skatte- og avgiftslovgivningen som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet, skal bevillingsmyndigheten gi melding om dette.

Meldeplikten er begrenset til å gjelde opplysninger som skatte- og avgiftsmyndighetene avdekker gjennom sin virksomhet, og som de antar har betydning for bevillingsspørsmålet. For eksempel vil meldeplikten kunne bli utløst som følge av opplysninger som skatte- og avgiftsmyndighetene får gjennom bokettersyn, arbeidsgiverkontroll eller at det registreres at bevillingshaver eller andre som vandelskravet omfatter, er i ferd med å opparbeide seg skatte- og avgiftsrestanser.

Vanligvis vil det foreligge et vedtak hos skatte- og avgiftsmyndighetene før opplysningene oversendes bevillingsmyndighetene, men opplysnings- og meldeplikten gjelder uavhengig av hvor langt saksbehandlingen er kommet hos disse etatene.

1.15.5.2.1 Forhold som det er særlig aktuelt å gi melding til bevillingsmyndigheten om

PERSONER:

Eksemplene omfatter personkretsen som følger av § 1-7b.

Skattekontoret

- selvangivelse eller årsoppgjør er ikke levert innen utleggsdato i ligningsåret
- selvangivelse eller årsoppgjør er ikke levert for ett eller flere tidligere år
- det er i selvangivelse eller årsoppgjør levert uriktige eller mangelfulle opplysninger som har medført eller vil medføre at tilleggsskatt ilegges

Skatteoppkrever

- person er skyldig skatt som er forfalt

VIRKSOMHETER:

Dette omfatter virksomheter som det søkes om bevilling for, samt aktive og inaktive virksomheter som personer som omfattes av vandelskravet har, og har hatt, vesentlig innflytelse på. En virksomhet kan således være organisert som en personlig næringsvirksomhet, et aksjeselskap, et ansvarlig selskap mv.

Skattekontoret

- virksomheten har ikke levert selvangivelse eller årsoppgjør er ikke levert innen utleggsdato i ligningsåret
- virksomheten har ikke levert selvangivelse eller årsoppgjør er ikke levert for ett eller flere tidligere år
- virksomheten har i selvangivelse eller årsoppgjør levert uriktige eller mangelfulle opplysninger som har medført eller vil medføre at tilleggsskatt ilegges
- revisor har ikke undertegnet næringsoppgaven i revisjonspliktige virksomheter
- virksomheten er anmeldt for å ha unnlatt å etterkomme opplysningsplikten etter ligningsloven kapittel 4 og 6
- virksomheten er anmeldt for brudd på regnskapslovgivningen eller unnlattelse av å etterkomme pålegg om å følge denne
- virksomhet som er registreringspliktig har ikke registrert seg i merverdiavgiftsmanntallet etter at registreringsplikten inntreder (gjelder virksomhet som søker bevilling)
- virksomhet har ikke sendt inn omsetningsoppgave for merverdiavgift
- virksomheten har i omsetningsoppgave eller annen oppgave til avgiftsmyndighetene, forsettelig eller grovt uaktsomt, gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger
- virksomheten er anmeldt for å ha unnlatt å etterkomme opplysningsplikten etter merverdiavgiftsloven § 46 og ligningsloven kapittel 4 og 6
- virksomheten er anmeldt for brudd på regnskapslovgivningen eller unnlattelse av å etterkomme pålegg om å følge denne
- virksomheten har ikke betalt forfalt merverdi- og investeringsavgift

Skatteoppkrever

- virksomheten har skatte- og avgiftsrestanser som er forfalt
- virksomheten har ikke sendt inn oppgaver for arbeidsgiveravgift
- virksomheten har ikke sendt inn oppgaver over skattetrekk
- virksomheten har hatt personer i arbeid i lokalet som ikke er innmeldt som ansatt til arbeidsgiverregisteret, eller det avdekkes lønnsutbetalinger som ikke er bokført
- virksomheten har unnlatt å trekke skatt av utbetalinger/godtgjørelser, eller det avdekkes delvis svarte lønnsutbetalinger til ansatte registrert i arbeidsgiverregisteret
- virksomheten er anmeldt for brudd på regnskapslovgivningen eller unnlattelse av å etterkomme pålegg om å følge denne

Begge kontor

- virksomhetens formelle og reelle eierforhold er ikke samsvarende. Opplysningene bør begrunnes

1.15.6 Vurdering av opplysningene

Alle instansene som avgir uttalelse til bevillingsmyndigheten etter opplysnings- eller meldeplikten i § 1-15, bør så langt det er mulig gi en vurdering av hvor alvorlig de anser forholdet for å være. Se også § 1-7.

§ 1-16. Klage

Kommunens enkeltvedtak etter § 1-8 og kap. 3, 4 og 7 kan påklages til fylkesmannen.

Fylkesmannen kan prøve om vedtaket er innholdsmessig lovlig, er truffet av rette organ og om det er blitt til på lovlig måte.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 1-16 Klage

1.16.1 Generelt om bestemmelsen

§ 1-16 gir adgang til å påklage de fleste kommunale vedtak i bevillingssaker inn for fylkesmannen. Fylkesmannen kan prøve om vedtakene er gyldige.

Klagefristen er tre uker, jf. forvaltningsloven § 29. Klagefristen skal fremgå av underretningen om bevillingsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd.

Avgjørelser om salgs- og skjenkebevillinger er iht. alkoholloven overlatt til kommunenes frie skjønn. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker etter alkoholloven er tilsvarende begrenset. Fylkesmannen kan ikke overprøve kommunenes frie skjønn. Fylkesmannen kan kun prøve om vedtaket er innholdsmessig lovlig, er truffet av rett organ og er blitt til på lovlig måte. Formuleringen er hentet fra kommuneloven og gir fylkesmannen kompetanse til å prøve de samme sider av vedtaket som ved lovlighetskontrollen etter kommuneloven § 59. Det innebærer bl.a. at det kan prøves om vedtaket er et utslag av myndighetsmisbruk fra kommunens side. Fylkesmannens overprøvingsadgang svarer til domstolenes alminnelige adgang til å overprøve forvaltningsvedtak.

Dersom fylkesmannen finner at vedtaket er lovlig, og er blitt til på lovlig måte, kan ikke kommunens skjønn overprøves. At fylkesmannen er uenig i skjønnsutøvelsen eller mener at vedtaket er uhensiktsmessig, gir ikke grunnlag for å kjenne vedtaket ugyldig. Den enkelte kommune har stor frihet til å fastlegge sin egen bevillingspolitikk. Dette innebærer at det kan være store forskjeller i bevillingspraksis mellom kommuner – uten at det er i strid med alkoholloven.

I de senere år har det funnet sted en liberalisering av alkoholpolitikken i mange kommuner. I kommunenes frihet til å utforme sin egen alkoholpolitikk ligger også friheten til å utforme en restriktiv politikk. Ingen søker har krav på salgs- eller skjenkebevilgning, og kommunen kan alltid avslå en søknad. Et avslag som er alkoholpolitisk begrunnet, kan bare helt unntaksvis oppheves på grunnlag av tilblivelsesmangler. Et avslag som er begrunnet med bestemte kommunale retningslinjer eller mål for alkoholpolitikken, et ønske om å begrense antallet salgs- eller skjenkesteder av en bestemt type, eller med alkoholovens formålsbestemmelse eller lignende er i utgangspunktet en saklig og tilstrekkelig begrunnelse for et avslag.

Dersom et bestemt hensyn i utgangspunktet er saklig, er det kommunen selv som avgjør hvor tungt det skal veie. Et vedtak kan med andre ord ikke oppheves eller omgjøres fordi fylkesmannen mener andre og viktigere hensyn taler for et annet resultat.

Der hvor fylkesmannen finner at et vedtak etter alkoholloven ikke er innholdsmessig lovlig, ikke er truffet av riktig organ eller ikke er blitt til på lovlig måte, bør vedtaket oppheves og sendes tilbake til kommunen for helt eller delvis ny behandling. Bare helt unntaksvis bør fylkesmannen fatte nytt vedtak, da dette vil stride mot kommunenes selvstyre i alkoholspørsmål. At saken som hovedregel bør sendes tilbake til kommunen er en naturlig konsekvens av den store skjønnsfrihet som er lagt til kommunene etter alkoholloven. Kommunens nye behandling må rette opp de saksbehandlingsfeil som førte til opphevelse. På den annen side er det ikke gitt at kommunens nye behandling vil føre til at vedtak fattes i tråd med klagers ønske.

Hvis klager får medhold hos klageinstansen, har dette bare betydning for resten av den inneværende bevillingsperioden.

Alkoholovens regler om klagerett utfylles på flere punkter av alminnelige forvaltningsrettslige regler. I fremstillingen av alkoholovens regler nedenfor vil en del av de alminnelige reglene berøres.

Statlige bevillingsvedtak kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

1.16.2 Avgjørelser som kan påklages

Det er kommunens enkeltvedtak etter § 1-8 og kapittel 3, 4 og 7 som kan påklages til fylkesmannen;

- vedtak om tildeling og avslag på søknad om bevilling, herunder søknader om utvidelser (salgs- og skjenketider, salgs- og skjenkeareal, grupper alkoholholdig drikk, tilvirkning for skjenking i egen virksomhet eller innførsel for salg/skjenking i egen virksomhet)
- vedtak om inndragning
- vedtak om fastsettelse av gebyr

Det er bare avgjørelser som er enkeltvedtak etter forvaltningslovens regler, som kan påklages. I denne begrensningen ligger det bl.a. at uttalelser som innhentes i forbindelse med saksbehandlingen i kommunen, ikke kan påklages. Kommunale forskrifter og retningslinjer kan heller ikke påklages.

1.16.3 Hvem som har klageadgang

Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. For å ha "rettslig klageinteresse" må man ha en viss tilknytning til saken. Klageretten har samme omfang som søksmålsretten. Begrepet "rettslig klageinteresse" skal stort sett tolkes på samme måte som begrepet "rettslig interesse" i sivilprosessen.

1.16.4 Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannens kompetanse til å kontrollere lovligheten i medhold av § 1-16 er begrenset til å prøve om vedtaket er innholdsmessig lovlig, er truffet av rett organ, og om det er blitt til på lovlig måte. Med en begrenset klageadgang må klageinstansen skille mellom hva som er skjønnet om rettsanvendelsen, som kan overprøves, og hva som er det frie skjønnet. Innenfor denne rammen kan fylkesmannen prøve:

1.16.4.1 Innholdsmessig lovlighet

Fylkesmannen kan for det første prøve om et vedtak er innholdsmessig lovlig. I kravet om at vedtaket må være innholdsmessig lovlig ligger både et krav om at det ikke skal stride mot lov, og at det skal bygge på en riktig lovtolkning og ikke være et utslag av myndighetsmisbruk.

Lovstridige vedtak

Dette innebærer for det første at det kan prøves om kommunens vedtak ligger innenfor lovens rammer. Som eksempel kan nevnes situasjoner hvor kommunen har fastsatt ulovlige vilkår for en skjenkebevilling eller har gitt dispensasjon fra § 1-10 slik at virksomheten eller dødsboet kan fortsette i lengre tid enn tre, evt. fire, måneder. Dette vil være vedtak kommunen ikke har hjemmel til å fatte.

Lovtolkning

For det andre kan fylkesmannen prøve om vedtaket bygger på en riktig lovtolkning. Feilaktig lovforståelse kan føre til at skjønnet blir uriktig, for eksempel dersom bevillingsmyndigheten tolker skjønnsmessige begreper i alkoholoven på en uriktig måte. Som eksempel kan nevnes at kommunen anlegger en for snever forståelse av begrepene "en enkelt bestemt anledning" og "en enkelt anledning" i hhv. §§ 1-6, 4-2 og 4-5. Dette vil kunne medføre at søknader avslås som følge av mangelfull eller manglende skjønnsutøvelse, noe som kan få følger for vedtakets gyldighet.

Myndighetsmisbruk

Det er ikke noen skarp grense mellom tilfeller hvor kommunen har fattet et vedtak i strid med loven etter en uriktig lovforståelse og tilfeller som innebærer misbruk av skjønnsmyndigheten. De tilfellene hvor kommunen tar utenforliggende hensyn, fatter vilkårlige eller sterkt urimelige vedtak eller forskjellsbehandler på en usaklig måte, benevnes tradisjonelt som myndighetsmisbruk.

Fylkesmannen kan prøve om vedtaket er sterkt urimelig eller innebærer usaklig forskjellsbehandling. Det ligger i alkoholovens system at det skal svært mye til før en forskjellsbehandling faktisk er usaklig. Det er full adgang for den enkelte kommune til å begrense antall bevillinger, både ut fra alkoholpolitiske hensyn og flere andre hensyn. Dette gjelder selv om det fører til at enkelte steder får avslag på tross av at de ikke skiller seg nevneverdig fra steder som får innvilget bevilling. I kommuner hvor det er vedtatt et "tak" på antall bevillinger, blir dette svært tydelig. Her vil bevillingssøkerne konkurrere om et knapt gode. Det kan i slike tilfeller være nødvendig at kommunen velger mellom konkurrentene på grunnlag av svært

små forskjeller, uten at dette i seg selv er usaklig forskjellsbehandling. I disse tilfellene bør det gå frem av vedtaket hvorfor man valgte det ene stedet fremfor det andre.

Også der hvor det ikke er satt "tak" på antall bevillinger, kan kommunen avslå en søknad med den begrunnelse at man ikke ønsker flere salgs- eller skjenkesteder – av en bestemt type eller helt generelt. Videre vil friheten til å utøve politisk skjønn i seg selv gi stort rom for forskjellsbehandling mellom ulike skjenke- og salgssteder. Kommunen kan legge vekt på en rekke, tildels motstridende, hensyn som avhengig av forskjellige prioriteringer kan slå ulike veier. Det innebærer derfor ikke i seg selv usaklig forskjellsbehandling om et hensyn medfører at bevilningssøknaden avslås i ett tilfelle, mens en annen søknad godkjennes av samme grunn. Fylkesmannen kan ikke kjenne vedtaket ugyldig bare fordi han finner det uheldig eller uhensiktsmessig.

Alkoholoven åpner for store variasjoner mellom kommunene. Den enkelte kommune kan velge å ikke gi salgs- eller skjenkebevillinger, mens andre kommuner kan ønske å føre en liberal politikk. Dette innebærer ingen usaklig forskjellsbehandling.

Hvis bevillingsmyndigheten fatter vedtak vilkårlig eller bygger avgjørelsen på utenforliggende hensyn, vil det kunne medføre ugyldighet. For eksempel kan ikke kommunen velge mellom bevilningssøknader ved hjelp av loddtrekning eller andre tilfeldige metoder.

Det skal svært mye til for at klageinstansen eller domstolen skal kunne fastslå at en eller flere kommunestyrerepresentanter i et gitt tilfelle virkelig har tatt utenforliggende hensyn, dvs. andre hensyn enn de som etter en liberal og rommelig oppfatning kan anses hjemlet i loven som saklige.

Kommunen har en vid skjønnsfrihet etter alkoholoven. I § 1-7a er et utvalg av de vanligste momentene nevnt. Oppregningen er imidlertid ikke uttømmende. Det innebærer dels at kommunen kan legge vekt på andre hensyn og dels at den ikke trenger å vurdere alle hensynene som er nevnt i § 1-7a. Generelt kan det sies at alle hensyn som fremmer alkoholovens formål, er relevante, men også andre hensyn enn de som direkte fremmer lovformålet, kan vektlegges. Saklige hensyn er lovlige, og det skal svært mye til før det kan sies at det er tatt utenforliggende hensyn. Alkoholoven gir heller ingen anvisning på hvordan ulike hensyn skal veies mot hverandre. Dersom et bestemt hensyn i utgangspunktet er saklig, er det kommunen selv som avgjør hvor tungt det skal veie. Et vedtak kan med andre ord ikke oppheves eller omgjøres fordi fylkesmannen mener andre og viktigere hensyn taler for et annet resultat. Dersom fylkesmannen først kommer til at kommunen var berettiget til å legge vekt på de hensyn man bygget avgjørelsen på, kan han altså ikke overprøve den vekt kommunen har tillagt disse hensyn i forhold til andre relevante hensyn. Den skjønsmessige avveiningen av de ulike relevante hensynene hører inn under kommunens frie skjønn. Forøvrig vises det til merknadene til § 1-7a.

Følger av at et vedtak ikke er innholdsmessig lovlig

Dersom et vedtak er lovstridig, vil det være ugyldig. Det kan imidlertid tenkes at bare deler av vedtaket rammes av en ugyldighetsgrunn. For eksempel kan vilkåret være ugyldig fordi det ble tatt utenforliggende hensyn ved fastsettelsen av vilkåret. Som hovedregel vil bare ugyldigheten rekke så langt ugyldighetsgrunnen tilsier. Unntak kan imidlertid tenkes der de forskjellige delene i vedtaket er knyttet sammen på en slik måte at hvis én del faller bort, svikter forutsetningene for hele vedtaket.

I de tilfellene vedtaket innebærer myndighetsmisbruk eller bygger på uriktig lovtolkning, må fylkesmannen vurdere hvorvidt manglene kan ha fått innvirkning på vedtaket. Dersom det er foretatt loddtrekning for å avgjøre bevilningssøknaden, for eksempel når flere søkere konkurrerer om den siste gjenværende bevillingen før "taket" er nådd, vil det alltid være sannsynlig at feilen har virket inn på vedtakets innhold. På den annen side vil ikke det faktum at kommunen har lagt vekt på utenforliggende hensyn eller uriktig lovforståelse nødvendigvis få følger for avgjørelsens innhold. Hvis feilen er uvesentlig, eller det ikke er sannsynlig at kommunen har lagt nevneverdig vekt på de uriktige opplysningene, bør ikke dette få følger for vedtakets gyldighet.

Såfremt vedtakets innhold ville ha blitt det samme med riktig lovforståelse eller lovlige hensyn, er det ingen grunn til å kjenne vedtaket ugyldig. Det samme gjelder der vedtaket er truffet av kommunestyret,

formannskapet eller andre kollegiale organer og for eksempel utenforliggende hensyn bare har motivert et mindretall uten at det fikk betydning for resultatet.

1.16.4.2 Truffet av rett organ

Fylkesmannen kan videre prøve om vedtaket er truffet av rett organ, dvs. om organet som fattet vedtaket, hadde kompetanse i medhold av loven eller lovlig delegasjon.

1.16.4.3 Tilblivelsesmangler

Fylkesmannen kan også prøve om vedtaket er blitt til på lovlig måte. Dette kravet refererer seg for det første til om saksbehandlingsreglene i alkoholloven og forvaltningsloven samt ulovfestede prinsipper er fulgt under behandlingen av saken. Videre stilles det krav til at de faktiske premissene avgjørelsen bygger på, er korrekte.

Feil i saksbehandlingen

En avgjørelse kan lide av saksbehandlingsfeil dersom kommunen i sin behandling av saken ikke har fulgt de generelle (forvaltningsloven) og spesielle (alkoholloven) reglene som er gitt for forvaltningens saksbehandling.

Hensikten med å ha regler for saksbehandlingen er å sikre at det blir fattet riktige avgjørelser. Dersom feil i saksbehandlingen ikke kan ha hatt innflytelse på resultatet, er det derfor ingen grunn til å kjenne vedtaket ugyldig.

Hvis vedtaket er truffet av inhabil person eller saken ikke er blitt tilstrekkelig opplyst, vil dette lett få betydning for vedtakets innhold.

Har feilen hatt innvirkning på vedtakets innhold, blir likevel ikke følgen automatisk at vedtaket skal kjennes ugyldig. Det følger av forvaltningsloven § 41 at visse vedtak er gyldige på tross av sine feil. I en del tilfeller vil det være en rimelig løsning at vedtaket ikke kjennes ugyldig, særlig dersom ugyldighet ville skade den private part.

Fylkesmannen må vurdere om det er sannsynlig at saksbehandlingsfeilen kan ha hatt innflytelse på resultatet.

Hvorvidt vedtaket skal kjennes ugyldig eller ikke, vil også bero på feilens og vedtakets art. Generelt vil det være større grunn til å kjenne vedtak ugyldige dersom feilen er grov eller vedtaket er inngripende (for eksempel inndragning av bevilling).

Faktiske skjønns mangler

Det stilles krav om holdbarheten i de faktiske premisser bevillingsmyndigheten bygger sin skjønnsmessige avgjørelse på. Vedtaket skal bygge på et korrekt og fullstendig faktum.

Hvis de faktiske premissene for skjønnet svikter, vil vedtaket kunne kjennes ugyldig. Avslås for eksempel en søknad om fornyet bevilling med den begrunnelse at det har foregått narkotikaomsetning på stedet, er vedtaket ugyldig dersom dette ikke medfører riktighet. Det samme gjelder for eksempel inndragning av skjenkebevilling med den uriktige begrunnelse at det er skjenket til mindreårige.

Ofte er det feil i saksbehandlingen som forårsaker sviktende faktisk grunnlag for skjønnet. Som eksempel kan nevnes at bevillingsmyndigheten ikke sørger for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Fylkesmannen kan i slike tilfeller velge om man vil bygge på den ene eller begge disse ugyldighetsgrunnene.

Vedtaket som er gyldige på tross av tilblivelsesmangler

Såfremt et bevillingsvedtak som er til gunst for en part, lider av tilblivelsesfeil uten at dette kan bebreides parten - han er i god tro og har innrettet seg etter avgjørelsen - taler oftest de beste grunnene for å anse vedtaket som gyldig på tross av feilen. Hvis parten derimot er skyld i tilblivelsesfeilen, for eksempel ved forsettlig eller grovt uaktsomt å ha gitt bevillingsmyndigheten uriktige opplysninger, og avgjørelsen derfor er fattet på sviktende grunnlag, kan dette tale for ugyldighet. Som eksempel kan

nevnes tilfellet hvor parten i forbindelse med en bevillingssøknad har gitt uriktige opplysninger om eierforholdene og derved har skjult at personer som ikke tilfredsstiller vandelskravene, står bak virksomheten. Hvis vedtaket i en konkurransesituasjon er til gunst for noen og til skade for andre, blir vurderingen noe annerledes. Som eksempel på en slik situasjon kan nevnes at vedtaket som tildeler den siste bevillingen i kommunen før "taket" er nådd, lider av tilblivelsesfeil. Hensynet til at den ene parten har innrettet seg taler for å la den som har fått bevillingen beholde den dersom ingen av partene kan bebreides for feilen. På den annen side kreves det ikke så graverende forhold fra den begunstigedes side før avgjørelsen kan kjennes ugyldig.

Generelt er det også adgang til å legge vekt på tidsmomentet ved vurderingen av om et vedtak skal kjennes ugyldig. Jo lengre tid som er gått siden vedtaket ble fattet, desto grovere tilblivelsesfeil må til for at vedtaket skal kjennes ugyldig.

1.16.5 Saksbehandling og saksomkostninger i klagesaker

Saksbehandlingen i klagesaker til fylkesmannen følger de almennelige reglene for saksbehandling i forvaltningsloven kapittel VI. Klagen sendes bevillingsmyndigheten som forbereder klagesaken før den oversendes fylkesmannen. Det er imidlertid ikke nødvendig med en fullstendig ny behandling i kommunestyret. Dersom klagen avvises i klageinstansen, kan ikke avvisningsvedtaket påklages. Kommunen og fylkesmannen må vurdere om klagen skal gis oppsettende virkning, jf. forvaltningsloven § 42.

Fordelingen av saksomkostninger reguleres av forvaltningsloven § 36. Dersom vedtaket endres, skal parten gjøres oppmerksom på retten til å kreve omkostningene dekket, jf. fjerde ledd.

Kapittel 2. Innførsel og utførsel

Generell innledning

Kapittelet gir regler om adgangen til å importere og eksportere alkoholholdig drikk. Alkoholholdig drikk kan bare innføres fra utlandet av den som kan drive engrossalg, har tilvirkningsbevilling, utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd. Det er gjort enkelte unntak fra bevillings- og registreringsplikten for innførsel til personlig bruk og for fremmede makters representasjoner i Norge. Eksport av alkoholholdig drikk som skjer som ledd i næringsvirksomhet, kan kun foretas av den som kan drive engrossalg eller har tilvirkningsbevilling.

Retten til innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk er knyttet til registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten, jf. særavgiftsforskriften § 5-1. Innehavere av tilvirkningsbevilling har også rett til å drive engrossalg i samsvar med § 1-4c og rett til innførsel og utførsel i henhold til §§ 2-1 og 2-2.

§ 2-1. Retten til innførsel av alkoholholdig drikk

Alkoholholdig drikk kan bare innføres fra utlandet av den som kan drive engrossalg, har tilvirkningsbevilling, utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd.

Etter forskrifter gitt av departementet kan alkoholholdig drikk likevel innføres av AS Vinmonopolet uten bevilling som nevnt i første ledd. Uten slik bevilling kan alkoholholdig drikk også innføres til personlig bruk og av fremmede makters representasjoner i Norge for tjenestebruk, når det skjer avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet.

Endret ved lover 4 des 1992 nr. 132 (i kraft 1 jan 1994), 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 2-1 Retten til innførsel av alkoholholdig drikk

2.1.1 Nærmere om første ledd

Alkoholholdig drikk kan i utgangspunktet bare innføres fra utlandet av den som kan drive engrossalg, har tilvirkningsbevilling, utvidet kommunal salgsbevilling for salg i egen virksomhet, eller har kommunal eller statlig skjenkebevilling som er utvidet til å omfatte innførsel for skjenking i egen virksomhet. Det er en forutsetning at bevillingen eller registreringen omfatter den gruppe alkoholholdig drikk som innføres.

En vare anses som innført til Norge fra det tidspunkt den fysisk er brakt inn i landet. Bevillings- og registreringsplikten omfatter derfor både varer som blir tollekspedert umiddelbart etter ankomst fra utlandet, og varer som legges inn på ulike typer tollager godkjent av Tollvesenet. Begrunnelsen for dette er at regelverket skal sikre kontroll av varen fra det tidspunkt den fysisk er brakt inn i landet.

Se også merknader til kapittel 6 om tilvirkningsbevilling.

2.1.2 Nærmere om andre ledd

I bestemmelsens andre ledd er det gjort unntak fra bevillings- og registreringsplikten når alkoholholdig drikk innføres til personlig bruk og av fremmede makters representasjoner i Norge til tjenestebruk. Slik innførsel kan foretas uten bevilling eller registrering når det kan skje avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet. Se nærmere under merknadene til forskriften kapittel 15 om innførsel.

Alkohol som ankommer til Norge ombord i fartøyer, og som forbrukes ombord på disse og/eller utføres fra Norge i samme fartøy, jf. tolltariffens innledende bestemmelser § 11 nr 4-6, faller utenfor bevillings- og registreringsplikten. Det samme gjelder transport av alkohol fra et land til et annet via Norge som skjer med hjemmel i internasjonale avtaler.

Unntatt fra bevillings- og registreringsplikten er også fremmede makters og NATOs avgiftsfrie innførsel.

§ 2-2. Retten til utførsel av alkoholholdig drikk

Som ledd i næringsvirksomhet kan alkoholholdig drikk bare utføres av den som har tilvirkningsbevilling eller som kan drive engrossalg.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 2-2 Retten til utførsel av alkoholholdig drikk

Bestemmelsen innebærer at all utførsel av alkoholholdig drikk som skjer som ledd i næringsvirksomhet, krever tilvirkningsbevilling eller rett til engrossalg. Ved utførsel av alkoholholdig drikk er det fare for at varer som ikke er avgiftsbelagte kan komme på avveie innenfor landets grenser. Hensynet til kontroll tilsier derfor at det for utførsel av alkoholholdig drikk må foreligge rett til engrossalg eller tilvirkningsbevilling. Bevillingen eller registreringen må også her omfatte den gruppe alkoholholdig drikk som skal utføres.

§ 2-3. Hjemmel for forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk

Departementet kan gi forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

Merknader til § 2-3.Hjemmel for forskrifter om innførsel og utførsel av alkoholholdig drikk

Slike forskrifter er gitt, se nærmere under merknadene til alkoholforskriften kapittel 15 om innførsel.

Kapittel 3. Salg av alkoholholdige drikker

Generell innledning

Kapittel 3 inneholder bestemmelser om salg av alkoholholdig drikk. Salg av alle typer alkoholholdig drikk krever kommunal bevilling, jf. §§ 3-1 og 3-3. Det gjelder særregler for avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk på flyplasser, jf. § 3-1a. Det kan knyttes vilkår til salgsbevillinger, jf. § 3-2. Departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger til AS Vinmonopolet og fordelingen av disse, jf. § 3-3. Det er fastsatt tidsinnskrenkninger for salg av alkoholholdig drikk, jf. §§ 3-4 og 3-7. Noen typer salgssteder kan ikke gis bevilling, jf. § 3-8. Utøvelsen av salgsbevillingen skal til enhver tid være i samsvar med bestemmelser i lov, forskrift og vilkår i bevillingsvedtaket, jf. § 3-9.

I. Alminnelige bestemmelser

§ 3-1. Retten til salg av alkoholholdige drikker

Salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent kan bare foretas av AS Vinmonopolet på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a.

Salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd kan bare foretas på grunnlag av kommunal bevilling, eller på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a. Det gjelder også der salget skal drives av et selskap som helt eller delvis eies av kommunen. Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale.

Bevilling etter annet ledd kan utvides til å omfatte innførsel av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd, for salg i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for salg i egen virksomhet. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 3 får anvendelse så langt de passer. Bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent til AS Vinmonopolet kan bare gis dersom det også gis bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk i kommunen.

AS Vinmonopolet kan ikke inneha bevilling til salg av alkoholholdig drikk som ikke omfattes av selskapets enerett etter første ledd eller tilvirkningsbevilling, og kan ikke drive engrossalg av alkoholholdig drikk.

AS Vinmonopolet skal ikke forskjellsbehandle leverandører og produkter på grunnlag av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Departementet kan gi forskrifter om innkjøp, produktutvalg, leveringsbetingelser og prisfastsetting.

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er innført med hjemmel i tredje ledd eller av AS Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23 (som endret fjerde ledd, skal være femte ledd), 4 des 1992 nr. 132 (i kraft 1 jan 1994), 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 22 des 1999 nr. 105 (i kraft 1 jan 2000 iflg. res. 22 des. 1999 nr. 1373), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599), 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

Merknader til § 3-1 Retten til salg av alkoholholdige drikker

3.1.1 Generelt om bestemmelsen

Første og andre ledd inneholder reglene om hvem som kan selge alkoholholdig drikk. Første ledd slår fast at salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent bare kan skje fra AS Vinmonopolets utsalg på grunnlag av kommunal bevilling. Andre ledd slår fast at salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol bare kan skje fra andre utsalg som har kommunal bevilling til slikt salg. Se definisjoner av alkoholholdig drikk i alkoholforskriften § 1-1. Salg av alkoholholdig drikk kan også skje på grunnlag av tillatelse som nevnt i § 3-1a, dvs. tillatelse til avgiftsfritt salg gitt av toll- og avgiftsetaten. Se merknadene til § 3-1a.

3.1.2 Drikk med over 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 2 og 3)

AS Vinmonopolet har etter første ledd enerett til detaljsalg til forbruker av alkoholholdig drikk med over 4,7 volumprosent alkohol, men trenger kommunal bevilling for å etablere slikt utsalg. Se også § 3-3. Bevilling til AS Vinmonopolet kan bare gis dersom kommunen også gir bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol i kommunen, jf. § 3-1 tredje ledd, siste punktum.

Alkoholholdig drikk med over 4,7 volumprosent alkohol kan også selges til reisende ved avreise eller ankomst til norske flyplasser fra utlandet. Slikt salg krever tillatelse til avgiftsfritt salg fra toll- og avgiftsetaten. Se merknadene til § 3-1a.

I fjerde ledd fastslås at kommunal salgsbevilling for AS Vinmonopolet ikke kan omfatte salg av alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 eller lavere volumprosent alkohol.

3.1.3 Drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol (gruppe 1)

Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol krever kommunal bevilling, jf. andre ledd.

3.1.4 Antall bevillinger

Kommunen kan bestemme hvor mange bevillinger den vil gi. Dette innebærer bl.a. at det kan opprettes et kommunalt salgsmonopol for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Det er ikke noe i veien for at kommunen selv eier utsalget, eller at bevillingen gis til et selskap der kommunen har de dominerende interessene.

3.1.5 Bestemt lokale

Salgsbevillinger må knyttes til et bestemt angitt areal. Salg kan bare skje i de lokalene som er omfattet av bevillingen. Bevillingsmyndigheten bør derfor kreve at det blir lagt frem en arealbeskrivelse som kan legges til grunn for behandlingen. Hvis virksomheten ikke lenger drives i de samme lokalene som da bevillingen ble gitt, bortfaller bevillingen. Dette gjelder også ved flytting innen samme bygning. Det gjelder likevel ikke innskrenkninger i lokalene eller mindre utvidelser til tilstøtende lokaler.

3.1.6 Bestemt type virksomhet

Bevillingen må knyttes til et driftskonsept, for eksempel en dagligvareforretning, en spesialforretning, salg over disk eller selvbetjeningsalg. Når et salgssted har skiftet karakter, for eksempel fra dagligvareforretning til spesialforretning, kreves ny bevilling. Bevillingsmyndigheten bør derfor kreve at det blir lagt frem en konseptbeskrivelse, som kan legges til grunn for behandlingen. Innenfor den rammen som bevillingsvedtaket og den underliggende søknaden gir, kan bevillingshaver likevel foreta enkelte mindre endringer.

3.1.7. Nettsalg

Alkoholloven åpner for at det kan gis bevilling til nettsalg av øl, jf. § 3-1 andre ledd. Salgsformen gir utfordringer når det gjelder kontroll med utlevering av varene. Dette er forhold som bevillingsmyndigheten må ta hensyn til ved behandlingen av en søknad om slik bevilling. Det vises spesielt til alkoholforskriften kapittel 2 og 3 som gjelder salg og utlevering av alkoholholdig drikk, særlig bevillingshavers og styrers ansvar for at salget foregår i samsvar med lov og forskrifter. Det minnes også om at utleveringen av varene må skje innenfor de åpningstider som gjelder for bevillingen. Dette gjelder uavhengig av om varen utleveres i butikken, er bestilt over Internett eller blir kjørt hjem til kunden på grunnlag av annen avtale.

3.1.8 Forbud mot salg og skjenking i samme lokale

Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale, jf. andre ledd siste punktum. Dette betyr at det ikke kan gis salgsbevilling til lokaler hvor det allerede foreligger en skjenkebevilling, og omvendt. Dette gjelder selv om salget og skjenkingen ikke er ment å foregå på samme tid. Se også § 4-1 første ledd.

Hva som skal anses som ett og samme lokale må avgjøres etter en helhetsvurdering, hvor en særlig legger vekt på mulighetene for en tilfredsstillende kontroll. Momenter i vurderingen kan være arealenes fysiske tilknytning til hverandre og om det er snakk om én og samme virksomhet – herunder om de ansatte jobber i tilknytning til både salgs- og skjenkestedet, om det føres felles regnskap o.l. Den konkrete vurderingen er det opp til kommunen å foreta.

3.1.9 Tillatelse til innførsel av alkoholholdig drikk for salg i egen virksomhet

Retten til salg av alkoholholdig drikk med over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol kan utvides til å omfatte innførsel av alkoholholdig drikk for salg i egen virksomhet, jf. § 3-1 tredje ledd.

Det eksisterer en parallell ordning for tillatelse til tilvirkning og innførsel for skjenking i egen virksomhet, se merknadene til § 4-2 tredje ledd. Regelverket for innførselsordningene og tilvirkningsordningen er, så langt som mulig, like.

3.1.9.1 Innførselsordningens hovedelementer

Kommunen kan, etter en skjønnsmessig vurdering, utvide en salgsbevilling til også å omfatte rett til innførsel av alkoholholdig drikk med over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol til salg i egen virksomhet. Slik utvidet bevilling kan gis enten samtidig med eller som tillegg til en allerede eksisterende salgsbevilling.

Det stilles ikke ytterligere krav for å inneha en slik utvidet bevilling enn de som gjelder for salgsbevillingen.

Bevillinger for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning kan ikke utvides til å omfatte innførsel for salg i egen virksomhet.

AS Vinmonopolet er ikke gitt noen generell mulighet til å innføre alkoholholdig drikk for salg i egen virksomhet, da en slik ordning vil være uforenelig med selskapets monopolordning på detaljleddet. Derimot er det gitt en forskriftshjemmel i alkoholloven § 2-1 andre ledd, som gir departementet mulighet til å gi AS Vinmonopolet en innførselsrett. I alkoholforskriften § 15-3, jf. innkjøpsforskriften § 7-1 er AS Vinmonopolet gitt en begrenset rett til, på vegne av kunder, å innføre produkter som ikke er i produktutvalget.

Alkoholholdig drikk som innføres i henhold til utvidet salgsbevilling kan kun selges ved det salgssted som har den salgsbevillingen som innførselstillatelsen er knyttet til. Drikken kan ikke omsettes på annen måte.

3.1.9.2 Bevillingsmyndighet

Ordningen administreres av kommunen som er bevillingsmyndighet for de kommunale salgsbevillingene, jf. § 3-1 andre ledd.

3.1.9.3 Tillatelsens lengde, inndragning og fornyelse

Tillatelsen til innførsel er knyttet til salgsbevillingen. Det betyr bl.a. at den vil følge salgsbevillingen ut bevillingsperioden, med mindre kommunen bestemmer noe annet i vedtaket.

Videre betyr det at inndragning av en salgsbevilling også vil omfatte en eventuell tillatelse til innførsel. Overtridelser av alkoholloven eller annen lovgivning i forbindelse med innførselen må med andre ord vurderes i forhold til bestemmelsene i § 1-8 om inndragning av salgsbevilling, og eventuelt sanksjoneres med slik inndragning. Tilsvarende vil en inndragning av salgsbevillingen, uavhengig av årsak, også omfatte innførselsdelen.

Det ligger videre i alkohollovens system at kommunen, etter utløpet av bevillingsperioden, står fritt til å foreta en ny vurdering også av den del av bevillingen som gjelder innførsel. Det er ingen automatikk i at en virksomhet som har hatt utvidet bevilling til innførsel i en periode, også får det i den neste perioden.

3.1.9.4 Vandelskrav mv.

Det er ikke fastsatt noen særskilt regulering av vandelsvurdering mv. i forbindelse med kommunens behandling av søknader om tillatelse til innførsel. En søknad om tillatelse til innførsel som ikke mottas samtidig med søknad om salgsbevilling, kan være en god anledning for bevillingsmyndigheten til å foreta en ny undersøkelse og vurdering av om vandelskrav mv. er oppfylt, men loven pålegger ikke bevillingsmyndigheten å gjøre dette. Det henvises for øvrig til merknadene til § 1-7b.

3.1.9.5 Generelt om bevillingsmyndighetens behandling

Ved behandling av en søknad om innførsel i tilknytning til en salgsbevilling skal kommunen på vanlig måte vurdere de alkoholpolitiske sidene. Bevillingsmyndigheten står like fritt, når den behandler søknader om utvidet bevilling, til å omfatte innførsel, som den står når den behandler søknader om ordinær salgsbevilling. Hensynet til likebehandling vil ikke tvinge kommuner som har innvilget én slik søknad, til å innvilge nye søknader fra andre aktører.

Selv om det ikke stilles krav til at innførselen skal skje som ledd i virksomhetens helhetlige karakter og tilbud, slik det er for den parallelle ordningen for tillatelse til tilvirkning og innførsel for skjenking, vil bevillingsmyndigheten stå fritt til å la dette og andre skjønnsstema som etter alkoholloven er lovlige hensyn, gå inn i grunnlaget for vurderingen når søknaden behandles.

Den enkelte kommune står fritt til å ha en bevillingspolitikk som grunnet alkoholpolitiske hensyn innskrenker adgangen til å få utvidet salgsbevilling til også å omfatte innførsel for salg i egen virksomhet. Eksempelvis vil det kunne vedtas et eget "tak" for antall salgsbevillinger med innførselstillegg eller besluttes at søknader som ikke kan knyttes til konkrete planer om innførsel, ikke vil bli innvilget. Av alkoholpolitiske grunner vil en kommune også kunne vedta at det ikke skal gis utvidede bevillinger i kommunen i det hele tatt.

3.1.9.6 Kontroll

Ordningen griper ikke inn i bevillings- og kontrollmyndighetens mulighet for kontroll med omsetning av alkoholholdig drikk. Betaling av bevillingsgebyr og kontroll av dette er et viktig ledd i kontrollen. Også innkrevingen av særavgift på alkohol representerer et viktig kontrollledd.

3.1.9.7 Gebyr

Det er ikke knyttet særskilte gebyrer til innførselstillatelsen. Særavgift skal betales etter vanlige regler til toll- og avgiftsetaten. Salg av alkoholholdig drikk som er innført etter ordningen, vil på vanlig måte inngå i beregningsgrunnlaget for bevillingsgebyr etter alkoholloven § 7-1.

3.1.9.8 Forholdet til statlig tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg

Ordningen er ment å gi små virksomheter mulighet til å få innførselstillatelse på en måte som er enklere å administrere og forholde seg til enn registrering som importør etter særavgiftsforskriften.

Innførselsordningen representerer ingen begrensning i innehavere av salgsbevillingers rett til å søke om å bli registrert som importør etter særavgiftsforskriften § 5-1. Ordningen etter alkoholloven § 3-1 tredje ledd vil likevel ikke være aktuell for enhver virksomhet som driver både innførsel og salg. Å bli registrert etter særavgiftsforskriften vil fortsatt være det mest aktuelle alternativet for de fleste importører av alkoholholdig drikk, jf. at det for ordningen etter alkoholloven stilles krav om at de importerte varene skal selges i henhold til virksomhetens salgsbevilning.

3.1.9.9 Forholdet til annet regelverk og andre etater

Viktig regelverk på området, i tillegg til alkohollovgivningen, er for eksempel avgiftslovgivningen med dens bestemmelser om særavgift, registreringsplikt og sikkerhetsgaranti.

3.1.10 AS Vinmonopolets plikt til likebehandling

AS Vinmonopolet har plikt til å likebehandle leverandører og produkter, uavhengig av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Det er gitt forskrifter om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet og om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp.

3.1.11 Lovlige leverandører

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av noen som har tilvirknings- eller salgsbevilning, eller som kan drive engrossalg. I tillegg kan det selges alkoholholdig drikk som er innført i medhold av utvidet salgsbevilning etter § 3-1 tredje ledd, og AS Vinmonopolet kan selge varer som er innført med hjemmel i § 2-1 andre ledd, jf. § 3-1 sjette ledd. Det stilles m.a.o. krav til hvor innehaveren av salgsbevillingen har kjøpt den alkoholholdige drikken som selges. Alt annet salg er forbudt, uansett om bevillingshaver har kommet til den alkoholholdige drikken på lovlig måte.

§ 3-1a. Salg av alkoholholdig drikk på flyplasser

Avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk kan skje etter tillatelse fra toll- og avgiftsetaten.

Tillatelse kan kun gis for salg til reisende på vei til utland fra norske flyplasser eller til reisende som ankommer norske flyplasser fra utland. Tillatelse kan ikke gis for reisende på vei til eller fra Svalbard, Jan Mayen og kontinentalsokkelen.

For slikt salg gjelder § 3-1 sjette ledd tilsvarende.

Tilføyd ved lov 17 juni 2005 nr. 59 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 601).

Merknader til § 3-1a Salg av alkoholholdig drikk på flyplasser

Første ledd inneholder bestemmelsen om at tillatelse til avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk ved utreise fra og ankomst til norske flyplasser kan gis av toll- og avgiftsetaten.

Hovedregelen er at salg av alkoholholdig drikk i Norge krever bevilling etter alkoholloven. Avgiftsfritt salg på norske flyplasser ved reise til utlandet og ankomst til Norge innebærer et unntak fra denne hovedregelen. Unntaket gjelder kun for salg av alkoholholdig drikk, og ikke skjenking av slik drikk. Det er krav om kommunal skjenkebevilling for virksomheter som ønsker å servere alkoholholdig drikk til reisende som oppholder seg på norske flyplasser.

Unntaket fra bevillingsplikten for avgiftsfritt salg på norske flyplasser innebærer ikke noe generelt unntak fra alkohollovens regler for slikt salg. Unntaket innebærer imidlertid at de reglene i alkoholloven som er knyttet til bevilling til salg av alkoholholdig drikk, ikke kommer til anvendelse. For eksempel gjelder ikke reglene i §§ 1-7b, 1-7c og 3-7.

De øvrige generelle reglene i alkoholloven gjelder for slikt salg. For eksempel gjelder aldersgrensebestemmelsene, forbudet mot reklame for alkoholholdig drikk og forbudet mot å dele ut alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed fullt ut på norske flyplasser, medregnet i transittområder og utsalg der tillatelse til salg er gitt av toll- og avgiftsetaten.

I første ledd tredje punktum er det presisert at tillatelse til avgiftsfritt salg ikke kan gis for salg til personer på reise til eller fra Svalbard, Jan Mayen og installasjoner på kontinentalsokkelen.

I andre ledd er det presisert at regelen i § 3-1 sjette ledd om at det bare kan selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har en av de nærmere presiserte bevillinger eller tillatelser, gjelder tilsvarende for avgiftsfritt salg etter tillatelse fra toll- og avgiftsetaten.

§ 3-2. Vilkår knyttet til bevillingen

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 3-2 Vilkår knyttet til bevillingen

3.2.1 Vilkåret må være lovlig og ikke urimelig

Adgangen til å stille vilkår er et viktig alkoholpolitisk instrument som gir kommunene stor mulighet til å styre salgsnæringen i ønsket retning.

Det er opp til kommunen, etter søknad, å vurdere om salgsbevilling skal innvilges eller ikke. Et vedtak om å gi salgsbevilling er et begunstigende vedtak. Et vilkår er et forbehold som tar sikte på å begrense rekkevidden av bevillingen. Alternativet kan være at det ikke gis bevilling. Kommunen står imidlertid ikke helt fritt til å sette vilkår.

Vilkårsadgangen etter alkoholloven er i samsvar med vilkårsadgangen som følger av den alminnelige forvaltningsretten. For at vilkåret skal være lovlig, må det ha saklig sammenheng med den bevillingen som gis, for eksempel fremme alkohollovens formål, lette kontrollen eller avverge skadevirkningene ved salget av alkoholholdig drikk. Med alkohollovens formål menes både den generelle formålsbestemmelsen i § 1-1 og de spesielle formålene med de enkelte bestemmelsene.

I vurderingen av om et vilkår er lovlig og rimelig må det legges vekt på lovens ordlyd, bakgrunnen for bestemmelsen og formålet med den. De offentlige behov og interesser må ses i sammenheng med hvilken virkning det foreslåtte vilkåret vil få for bevillingshaver. Det er viktig at kommunen har et bevisst forhold til hvorfor den setter vilkåret og hva kommunen ønsker å oppnå med vilkåret. En slik bevissthet vil bidra til å sikre at det er saklig sammenheng mellom vilkåret og vedtaket.

En begrunnelse knyttet til bestemte kommunale retningslinjer eller mål for alkoholpolitikken, et ønske om å begrense antallet salgssteder av en bestemt type eller alkohollovens formålsbestemmelse er i utgangspunktet en saklig og tilstrekkelig begrunnelse.

Det kan settes både generelle vilkår for alle salgssteder i kommunen og individuelle vilkår i tilknytning til hvert enkelt bevillingsvedtak. De hensyn som kan tillegges vekt ved avgjørelsen av om det skal stilles spesielle vilkår, vil i stor grad være de samme skjønnsmessige hensyn som kan vektlegges ved avgjørelsen av hvorvidt en bevilling skal gis – og som er omtalt i alkoholloven § 1-7a første ledd: stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Denne bestemmelsen er ikke uttømmende. Adgangen til å sette vilkår i medhold av § 3-2 er imidlertid noe snevrere enn adgangen til å vektlegge hensyn i medhold av § 1-7a. Ved fastsettelse av vilkår kreves en tettere forankring til loven.

Vilkår kan settes for alle typer bevillinger; alminnelige salgsbevillinger, bevillinger for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning og utvidede salgsbevillinger med rett til innførsel for salg i egen virksomhet.

Det kan for eksempel stilles vilkår om salg over betjent disk eller vilkår om at salgsstedets ansatte ikke kan konsumere alkohol og/eller være påvirket av rusmidler i arbeidstiden. Det presiseres at i de fleste tilfeller vil konsum av alkohol og/eller påvirkning av rusmidler i arbeidstiden også være i strid med forsvarlighetskravet i § 3-9. Likevel kan dette være et hensiktsmessig vilkår for å gjøre det helt klart at konsum av alkohol og/eller påvirkning av rusmidler ikke er tillatt i arbeidstiden.

Vilkåret må ikke være uforholdsmessig tyngende eller av andre grunner urimelig. Det er en sammenheng mellom disse to kravene: Jo klarere vilkåret fremmer lovens formål, desto tyngre vilkår kan aksepteres. Enkelte vilkår vil stort sett alltid være så tyngende at de ikke er lovlige, selv om sammenhengen er åpenbar og effekten garantert. Dette gjelder for eksempel vilkår som griper inn i bevillingshavers personlige integritet eller frihet.

Videre kan det eksempelvis ikke settes vilkår som har karakter av å være økonomisk vederlag eller en tilleggsytelse fra bevillingshaver, for eksempel at bevillingshaver skal avstå tomt til et kommunalt bygg, at det skal avgis lokaler eller en del av omsetningen til et veldedig formål, at det bare skal kjøpes varer fra det lokale næringsliv, at en viss andel av selskapet skal eies av innbyggere, eller at det skal være faste alkoholfrie dager. Noen av disse vilkårene har alkoholpolitiske hensyn som begrunnelse, men de er likevel ikke lovlige.

3.2.2 Ulovlige vilkår, nye vilkår i løpet av bevillingsperioden, brudd på vilkår

Fylkesmannen kan prøve om et fastsatt vilkår er lovlig, jf. § 1-16.

Dersom vilkåret er ulovlig, er hovedregelen at ugyldigheten bare rekker så langt ugyldighetsgrunnen tilsier. Hvis det viser seg at et fastsatt vilkår er ulovlig, vil det i utgangspunktet føre til at vilkåret faller bort mens vedtaket forøvrig blir stående. Unntak kan imidlertid tenkes der vilkåret har vært en vesentlig forutsetning for at bevilling i det hele tatt ble gitt, slik at bortfallet av vilkåret gjør at hele forutsetningen for vedtaket svikter.

Fastsettelse av nye vilkår i løpet av bevillingsperioden vil være en endring til skade for bevillingshaver og kan derfor bare skje i den utstrekning forvaltningsloven § 35 tillater det.

Vesentlige brudd på fastsatte vilkår vil kunne gi grunnlag for inndragning. Se merknadene til § 1-8.

II. Salg av brennevin, vin og øl med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent

Endret ved lov 8 jan 1993 nr. 23 (i kraft 1 mars 1993).

§ 3-3. Fastsettelse av antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet

Departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger og fordelingen av disse. Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet. Bestemmelsen i § 1-7a første ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 3-3 Fastsettelse av antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet

Etter denne bestemmelsen kan departementet fastsette både antall salgsbevillinger i landet som helhet og en geografisk fordeling av disse. Det er AS Vinmonopolet, som innenfor rammen, tar stilling til om og i tilfelle hvor det skal søkes om bevilling til å opprette utsalg.

Kommunestyret godkjenner det enkelte utsalgs beliggenhet. Formelt gis det bare én salgsbevilling for hver kommune selv om det opprettes flere utvalg.

I henhold til bestemmelsens siste punktum får § 1-7a første ledd første punktum anvendelse. Det innebærer at kommunen kan legge vekt på blant annet beliggenhet, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig når søknad fra AS Vinmonopolet behandles, herunder når det enkelte vinmonopolutsalgs plassering skal godkjennes.

§ 3-4. Tidsinnskrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utvalg

Salg fra AS Vinmonopolets utvalg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00. På dagen før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag. Åpningstiden for AS Vinmonopolets utvalg kan likevel ikke være lengre enn fastsatt salgstid for annen alkoholholdig drikk i kommunen.

Åpningstiden for AS Vinmonopolets utvalg fastsettes av departementet. Departementet kan bestemme at salgstiden skal begrenses til ukens 5 første hverdager.

Salg fra AS Vinmonopolets utvalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseften og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og på folkeavstemning vedtatt ved lov.

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 3-4 Tidsinnskrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utvalg

Bestemmelsen angir i første ledd de tidsmessige ytterrammene for salg fra AS Vinmonopolets butikker. Åpningstiden er begrenset til kl. 15 på dager før søn- og helligdager. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag og dagen før offentlige høytidsdager, dvs. 1. og 17. mai.

Bestemmelsen i første ledd siste punktum innebærer at kommunens fastsatte salgstid for annen alkoholholdig drikk (dvs. alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent) skal danne grunnlaget for AS Vinmonopolets åpningstid. Dette innebærer at AS Vinmonopolets salgstider ikke kan være lengre enn de lengste fastsatte salgstider som gjelder for butikkene.

Salgstidene for AS Vinmonopolet kan ikke utvides utover de lovfastede tidsrammene som følger av første ledd første punktum. Salg fra AS Vinmonopolets utvalg må stenge i henhold til de tider som følger av første ledd, selv om kommunens fastsatte salgstider i dagligvarehandelen skulle være lenger.

Med hjemmel i andre ledd har departementet bestemt at utvalgsstedene kan ha åpent innenfor rammene som er fastsatt i første ledd. Dette betyr at AS Vinmonopolet selv kan fastsette åpningstidene for det enkelte utvalg innenfor de tidsmessige ytre rammene. Det er ikke gitt forskrift om at salgstiden skal begrenses til ukens 5 første hverdager.

Tredje ledd bestemmer at salg er forbudt på visse dager. "Stemmedagene" er angitt i flertall for å gjøre det helt klart at forbudet gjelder for alle de dagene det faktisk foregår stemmegivning i kommunen.

III. Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Endret ved lover 8 jan 1993 nr. 23, 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

§ 3-5. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 3-6. (Opphevet ved lov 8 jan 1993 nr. 23.)

§ 3-7. Tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 08.00 til kl. 18.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted innskrenke eller utvide tiden for salg i forhold til det som følger av første ledd. Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er likevel forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag. Det kan bestemmes at salg ikke skal finne sted til bestemte tider på dagen eller på bestemte ukedager.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Endret ved lover 31 mai 1991 nr. 22, 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 3-7 Tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

3.7.1 Generelt

Bestemmelsen regulerer salgstiden for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Salgstiden fastsettes av kommunen innenfor lovens maksimaltider. I første ledd er det fastsatt en normaltids. Kommunen kan innskrenke eller utvide salgstiden i forhold til normaltiden, men ikke lenger enn den maksimaltiden som følger av loven.

Tidsbegrensningene gjelder også utlevering.

3.7.2 Normaltid, kommunens frihet, maksimaltid

3.7.2.1 Normaltid

Dersom kommunen ikke har sagt noe bestemt om salgstiden, skal lovens normaltids i første ledd følges, dvs. at salg kan skje fra kl 08.00 til kl 18.00 på hverdager og til kl 15.00 på dager før søn- og helligdager. Dagen før Kristi Himmelfartsdag er unntatt og regnes i denne sammenheng som alminnelig hverdag. Det samme gjelder dagen før 1. og 17. mai, jf. lov om 1 og 17 mai § 2.

3.7.2.2 Kommunens frihet

Salgstiden kan fastsettes særskilt i bevillingsvedtaket for det enkelte salgssted ved forskrift, eller ved en kombinasjon av enkeltvedtak og forskrift. Det kan fastsettes ulike salgstider for forskjellige dager og for ulike deler av året. Kommunen kan bestemme at det ikke skal selges alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol på bestemte ukedager og på bestemte tider på dagen, jf. andre ledd siste punktum. Det kan for eksempel bestemmes at det ikke skal være salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol på lørdager eller på julaften.

Salgstiden kan fastsettes for det enkelte salgssted ved tildeling eller fornyelse av bevilling. Dette kan gjøres i selve bevillingsvedtaket eller i separat vedtak. Veiledning for fastsettelse av salgstider bør gis i kommunale retningslinjer som inntas i kommunens rusmiddelpolitiske handlingsplan. Se merknadene til § 1-7d.

Generelle regler om innskrenkninger og utvidelser av salgstiden skal fastsettes som forskrift, jf. forvaltningsloven kapittel VII. En forskrift om salgstid må ikke nødvendigvis gjelde alle salgssteder i kommunen. Det kan for eksempel differensieres etter type salgssted eller beliggenhet. Dersom kommunestyret skal kunne dispensere fra forskriften, må dette gå uttrykkelig frem av denne, jf. forvaltningsloven § 40.

Dersom salgstiden er bestemt i et enkeltvedtak, vil en endring av salgstiden i bevillingsperioden være en omgjøring i forvaltningslovens forstand. Omgjøring kan bare skje dersom vilkårene i forvaltningsloven § 35 er oppfylt. Generelle regler i forskrifts form kan likevel i realiteten omgjøre tidligere enkeltvedtak.

3.7.2.3 Maksimaltid

I andre ledd andre punktum er det fastsatt maksimaltider for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Kommunene kan ikke fastsette salgstider utover maksimaltidene. Det er ikke adgang til å selge eller utlevere alkoholholdig drikk gruppe 1 etter kl 20.00 på hverdager og etter kl 18.00 på dager før søn- og helligdager. Dagen før Kristi Himmelfartsdag regnes ikke som dag før helligdag i denne sammenheng. Det samme gjelder dagen før 1. og 17. mai, jf. merknad i punkt 3.7.2.1.

Ifølge tredje ledd er det forbudt å selge eller utlevere alkoholholdig drikk gruppe 1 på søn- og helligdager, 1. og 17. mai og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Bevillingshaver står fritt til å bestemme sin egen salgstid innenfor de rammer som følger av bevillingsvedtaket og loven.

3.7.3 Salgstidens slutt

Bevillingshaver har ansvaret for at alkoholholdig drikk ved salgstidens slutt ikke lenger er tilgjengelig i butikken. Betaling kan skje etter dette tidspunkt dersom kunden har forsynt seg med den alkoholholdige drikken før salgstidens slutt.

Kommunen kan sette vilkår om at drikken skal være betalt innen salgstidens slutt. Også butikken selv kan nekte kunden å betale drikken etter salgstidens utløp.

Utlevering av alkoholholdige drikk må skje innenfor de åpningstider som gjelder for bevillingen. Dette gjelder uavhengig av om varen utleveres i butikken, er bestilt over Internett eller blir kjørt hjem til kunden på grunnlag av annen avtale.

§ 3-8. Salgssteder som ikke kan gis bevilling

Departementet kan gi forskrifter om at visse typer salgssteder ikke skal kunne gis bevilling til salg av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 3-8 Salgssteder som ikke kan gis bevilling

Slik forskrift er gitt, se alkoholforskriften § 3-4 og merknadene til denne.

§ 3-9. Utøvelse av bevillingen

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av denne, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 3-9 Utøvelse av bevillingen

Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 1-7b om vandelskrav til bevillingshaver og andre personer, § 1-8 om inndragning og § 3-2 om vilkårsadgang.

Bestemmelsen regulerer bevillingshavers plikter med hensyn til utøvelsen av salgsbevillingen. De betingelsene som gjelder for bevillingen må være oppfylt til enhver tid. Dette gjelder alle krav i alkoholloven og tilhørende forskrifter samt eventuelle vilkår i bevillingsvedtaket. Kravene i alkoholloven omfatter bl.a. vandelskravet etter § 1-7b.

Bevillingen må for øvrig utøves på en forsvarlig måte, jf. første ledd. Dersom bevillingshaver ikke lenger oppfyller disse kravene, kan det gi grunnlag for inndragning av bevillingen. Ethvert brudd på alkohollovgivningen med tilhørende forskrifter vil kunne gi grunnlag for inndragning.

Forsvarlighetskravet i § 3-9 har et selvstendig innhold. Det er for eksempel ikke oppstilt noe konkret forbud i alkoholloven mot at ansatte ved salgssteder drikker alkohol eller er påvirket av rusmidler i arbeidstiden, men i de fleste tilfeller vil et slikt forhold være i strid med forsvarlighetskravet i § 3-9. Spørsmålet må imidlertid undergis en vurdering i hvert enkelt tilfelle, da det kan tenkes situasjoner hvor dette ikke er tilfelle, for eksempel hvor den ansatte i sitt arbeid verken har befatning med salg av alkohol eller kunder.

Etter andre ledd kan det gis forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av alkoholloven. Det er gitt en rekke forskriftsbestemmelser, jf. også de mer spesifikke hjemlene i § 1-5 om aldersgrenser og § 1-9 om kontroll med salgs- og skjenkebevillinger.

Kommunen må vurdere om kravene for å få bevilling faktisk ikke lenger overholdes. Politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene er pålagt å melde fra dersom de avdekker forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet, jf. § 1-15 andre ledd.

Kapittel 3A

(Opphevet ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).)

Kapittel 4. Kommunale skjenkebevillinger

Generell innledning

Kapittel 4 inneholder bestemmelser om skjenking av alkoholholdig drikk. Skjenking av alkoholholdig drikk krever normalt bevilling. Med de unntak som følger av lovens kapittel 5 gis skjenkebevillinger av kommunen, jf. § 1-7 første ledd. Bevillingen kan være alminnelig eller bare gjelde for deltakere i sluttet selskap, jf. § 4-2 andre ledd. Det kan dessuten opprettes ambulerende bevillinger som først i forbindelse med det aktuelle bruk kobles til person og lokale, jf. § 4-5. Det kan knyttes vilkår til bevillingen, jf. § 4-3. Det er fastsatt tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdig drikk i § 4-4. Utøvelsen av skjenkebevillingen skal til enhver tid være i tråd med bestemmelser i lov, forskrift og bevillingsvedtaket, jf. § 4-7.

§ 4-1. Skjenking av alkoholholdige drikker

Det kan ikke gis bevilling til salg og skjenking i samme lokale. Flere skjenkebevillinger til samme lokale kan bare gis til én bevillingshaver, med mindre det i bevillingene fastsettes skjenketider som ikke er overlappende, jf. § 4-4.

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er tilvirket eller innført med hjemmel i § 4-2 tredje ledd.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 4-1 Skjenking av alkoholholdige drikker

4.1.1 Salgs- og skjenkebevillinger i samme lokale

Det kan ikke gis bevilling til salg og skjenking i samme lokale, jf. første ledd. Dette betyr at det ikke kan gis skjenkebevilling til lokaler hvor det allerede foreligger en salgsbevilling, og omvendt. Dette gjelder selv om salget og skjenkingen ikke er ment å foregå på samme tid. Se også § 3-1 andre ledd.

Hva som skal anses som ett og samme lokale må avgjøres etter en konkret helhetsvurdering, hvor en særlig legger vekt på om mulighetene for en tilfredsstillende kontroll svekkes. Momenter i denne vurderingen kan være arealenes fysiske tilknytning til hverandre og om det er snakk om én og samme virksomhet, herunder om de ansatte jobber i tilknytning til både salgs- og skjenkestedet, om det føres felles regnskap o.l. Vurderingen i hver enkelt sak er det opp til kommunen å foreta.

4.1.2 Flere skjenkebevillinger i samme lokale

En og samme bevillingshaver kan ha flere skjenkebevillinger for det samme lokalet. Ulike bevillingshavere kan ikke ha bevilling for skjenking i det samme lokalet. Unntak gjelder for de tilfeller hvor bevillingsvedtakene ikke innebærer overlappende skjenketider, jf. første ledd andre punktum.

Eksempel: For et lokale som har ordinær bevilling med fastsatt skjenketid fra kl. 13.00 til kl. 01.00 alle dager innebærer dette at andre ikke kan gis ambulerende bevilling (eller bevilling for en enkelt bestemt anledning) for skjenking en bestemt kveld fra for eksempel kl. 19.00 til kl. 01.00. På den annen side kan det, eksempelvis for et eldresenter hvor det foreligger ordinær bevilling med fastsatt skjenketid t.o.m. kl. 15.00 hver dag, gis ambulerende bevilling (eller bevilling for en enkelt bestemt anledning) til en annen bevillingshaver for en bestemt kveld, fra for eksempel kl. 18.00 til kl. 01.00.

Unntaket gir en mulighet for kommunen til å gi to bevillinger knyttet til samme lokale. At slik mulighet finnes, medfører likevel ikke at kommunen i det enkelte tilfelle må innvilge slik søknad. For eksempel kan søknad avslås hvis kontrollhensynet i det enkelte tilfellet taler for avslag.

4.1.3 Lovlige leverandører

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av noen som har tilvirknings- eller salgsbevilling, eller som kan drive engrossalg. I tillegg kan det skjenkes alkoholholdig drikk som er innført eller tilvirket i medhold av utvidet skjenkebevilling etter § 4-2 tredje ledd, jf. § 4-1 andre ledd. Det stilles m.a.o. krav til hvor innehaveren av skjenkebevillingen skal ha kjøpt den alkoholholdige drikken som skjenkes. All skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt, uansett om bevillingshaver er kommet til den alkoholholdige drikken på lovlig måte.

§ 4-2. Omfanget av bevillingen.

Bevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent eller all alkoholholdig drikk.

Bevillingen kan være alminnelig eller bare gjelde skjenking til deltakere i sluttet selskap.

Bevillingen kan utvides til å omfatte tilvirkning av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, eller til innførsel av slik alkoholholdig drikk som bevillingen gjelder, for skjenking i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for skjenking i egen virksomhet. Også statlige skjenkebevillinger kan utvides til å omfatte slik innførsel. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 4 får anvendelse så langt de passer.

Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Bevillingen kan for en enkelt anledning utvides til å gjelde også utenfor skjenkelokalet.

Tilvirkning på grunnlag av kommunal tillatelse knyttet til en skjenkebevilling, kan ikke utøves i samme anlegg som tilvirkning etter lovens kapittel 6.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 4-2 Omfanget av bevillingen

4.2.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer hvilke grupper alkoholholdig drikk en skjenkebevilling kan omfatte, jf. første ledd. Videre gis det regler om at bevillingen kan være alminnelig eller begrenses til å omfatte deltakere i sluttet selskap, jf. andre ledd. Fjerde ledd regulerer skjenkestedets areal og karakter. Se punktene 4.2.4, 4.2.5 og 4.2.6. Ordningen med tillatelse til innførsel eller tilvirkning av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet etter tredje ledd omtales under punkt 4.2.7.

4.2.2 Grupper alkoholholdig drikk en skjenkebevilling kan omfatte

Definisjonene av øl og vin i § 1-3 er opphevet, og det knytter seg ikke lenger noen rettsvirkninger til disse begrepene. Inndelingen i henholdsvis øl, vin og brennevin er erstattet av en kategorisering etter alkoholstyrke, slik at alkoholholdig drikk med samme alkoholinnhold likebehandles.

I henhold til § 4-2 første ledd har kommunen tre alternative måter å regulere omfanget av skjenkebevillingene på;

1. Bevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol,
2. Bevillingen kan omfatte all alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent
3. Bevillingen kan gjelde all alkoholholdig drikk

Volumprosentgrensene relaterer seg til alkoholstyrken på produktets originalemballasje, dvs. den emballasjen produktet leveres i til skjenkestedet. Alkoholinnholdet i den enkelte (evt. utblandede) drink som skjenkes, er således uten betydning for denne grensedragningen. Alternativ 1 og 2 gir dermed ikke anledning til å skjenke utblandede drinker basert på produkter som i originalemballasjen inneholdt over 4,7 evt. 22 volumprosent alkohol eller mer. Se også merknadene til § 1-5.

Det vises for øvrig til at i alkoholforskriften § 1-1 legges følgende definisjoner til grunn:

- Alkoholfri drikk: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol
- Alkoholsvak drikk: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 1: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 2: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 3: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol

Definisjonene i forskriften § 1-1 innebærer ikke i seg selv noen realitetsendringer og er ingen legaldefinisjon i loven.

4.2.3 Alminnelig bevilling – bevilling til sluttet selskap

En alminnelig bevilling gir adgang til å skjenke til alle gjester som oppfyller lovens krav om aldersgrenser mv. Bevillingen kan imidlertid innskrenkes til bare å gjelde deltakere i sluttet selskap.

Med “sluttet selskap” menes at det allerede, og før skjenkingen begynner, er dannet en sluttet krets av personer, som samles for et bestemt formål i et bestemt lokale, f. eks. til bryllup, konfirmasjon, jubileum osv. Sluttede selskaper kan også få en ambulerende bevilling for en enkelt anledning, jf. § 4-5.

Kretsen av personer må ikke være åpen for utenforstående. Deltakerne må ha en eller annen tilknytning til den eller de som inviterer til selskapet. Det er ikke tilstrekkelig at man før skjenkingen begynner, skriver seg på en liste eller kjøper billetter. Vanligvis må initiativet komme utenfra, ikke fra skjenkestedet. Det hjelper ikke at antallet gjester er begrenset, eller at arrangementet i innbydelsen eller i et avtissement er betegnet som “sluttet selskap”.

Vanlige medlemsmøter i en forening vil ikke oppfylle lovens krav til sluttet selskap. Klubber o.l. med begrenset medlemskap kan ikke i seg selv regnes som sluttet selskap.

I tvilstilfeller må kommunen, etter skjønn, avgjøre om et selskap kan betegnes som et sluttet lag i alkohollovens forstand.

Alkoholoven er ikke til hinder for servering til flere sluttede lag i de samme lokalene på samme tid. Hvert av selskapene må oppfylle lovens vilkår til sluttede lag. Virksomheten må imidlertid drives slik at det er mulig å kontrollere at gjestene virkelig tilhører et sluttet selskap.

4.2.4 Bestemt lokale

Etter fjerde ledd må skjenkebevillinger knyttes til et bestemt angitt lokale. Med “et bestemt lokale” menes det at arealet hvor skjenkingen skal foregå, må være klart avgrenset og fremstå som ett skjenkested. Hvis virksomheten flyttes til andre lokaler, faller bevillingen bort. Det kan foretas innskrenkninger i lokalene eller mindre utvidelser til tilstøtende lokaler uten ny bevillingssøknad. Derimot vil det ikke lenger være det samme lokalet dersom virksomheten flyttes fra en etasje til en annen i samme bygg. En utvidelse av lokalene som ikke er bagatellmessig, krever at ny bevillingssøknad behandles. Eventuelt avslag vil likevel bare gjelde utvidelsen.

Bevillingsmyndigheten bør kreve at søker legger frem arealbeskrivelser. Dette arealet bør også fastlegges i bevillingsvedtaket.

En bevilning kan unntaksvis omfatte lokaler som er atskilt. Det avgjørende vil være i hvilken grad bevillingsmyndigheten etter omstendighetene finner det rimelig å betrakte de atskilte lokalene som én og samme skjenkevirksomhet og om bevillingshaveren vil være i stand til å føre nødvendig og forsvarlig tilsyn med skjenkingen i lokalene. Dette kan ikke avgjøres på generelt grunnlag, men må vurderes av bevillingsmyndighetene ut fra omstendighetene i den enkelte sak.

4.2.5 Bestemt type virksomhet

Med "en bestemt type virksomhet" menes at bevilningen må knyttes til ett driftskonsept. Dette innebærer at det må være klart hva slags type skjenkevirksomhet som skal drives innenfor det aktuelle arealet. Bevillingsmyndigheten bør kreve at søker legger frem en konseptbeskrivelse i søknaden. Det bør beskrives i bevillingsvedtaket hva slags type virksomhet man gir bevilning til. Et driftskonsept kan for eksempel være restaurant, kafé eller pub.

Driftskonseptet som er lagt til grunn ved tildeling av bevilningen, vil også være gjenstand for senere kontroller. Dersom et skjenkested endrer karakter, faller bevilningen bort. Som eksempel kan nevnes at en restaurant omgjøres til diskotek eller en ren bar.

Innenfor den rammen som bevillingsvedtaket og den underliggende søknaden gir, kan bevillingshaver foreta enkelte mindre endringer som ikke endrer stedets karakter og som må antas å være uten alkoholpolitisk betydning. Eksempel på slike endringer kan være kortere tid for matserving eller vanlig oppussing og vedlikehold.

En endring av driftskonsept blir ofte synliggjort gjennom skifte av innredning, for eksempel fra restaurant til diskotek. Endringer som gjelder målgruppen, kan etter omstendighetene føre til bortfall av bevilning. Det at stedets målgruppe forandrer seg, for eksempel ved at det lages et dansegulv eller at kjøkkenets åpningstid endres, er ikke nødvendigvis driftsendringer av en slik karakter at bevilningen faller bort. Hvis bevillingshaver starter opp annen virksomhet i tilknytning til skjenkestedet, som innebærer at stedet skifter karakter, vil det derimot være en driftsendring som krever ny bevilning, for eksempel dersom en ren spiserestaurant starter bowling, en kafé åpner ungdomsklubb eller et hotell starter leirskole for barn og unge.

Et annet eksempel er dersom et skjenkested etablerer en spillearkade i skjenkelokalet i en bevillingsperiode. Dette vil være en endring som fører til at bevilningen faller bort.

Ovennevnte eksempler kan gi veiledning til kommunene. Det presiseres likevel at spørsmålet om en endring medfører at bevilningen bortfaller, må avgjøres etter en vurdering i hver enkelt sak. Retningsgivende for vurderingen vil være om endringene kan tenkes å medføre endringer i de alkoholpolitiske og andre lovlige vurderinger som ligger eller kan ligge til grunn for vurdering av bevillingssøknad.

4.2.6 Utvidelse for en enkelt anledning

Bevillingsmyndigheten kan for en enkelt anledning tillate at skjenkebevillingen utvides til å gjelde også utenfor skjenkestedet eller i andre lokaler, for eksempel slik at en i forbindelse med et jubileum flytter virksomheten ut på gaten i forbindelse med at kantinedriften flyttes ut for å sørge for medarbeidernes forpleining under et eksternt arrangement, eller et hotell tar med seg gjestene sine på utflukt. Bevillingsmyndigheten står fritt til å vurdere om utvidelse skal skje. Bevillingshavers mulighet for å føre kontroll både på det permanente og det midlertidige skjenkestedet bør tillegges betydelig vekt.

4.2.7 Tillatelse til innførsel eller tilvirkning av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet

Retten til skjenking av alkoholholdig drikk kan utvides til å omfatte:

- *Tilvirkning* av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin for skjenking i egen virksomhet
- *Innførsel* av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet.

Det eksisterer en parallell ordning for tillatelse til innførsel for salg i egen virksomhet, se merknadene til § 3-1 tredje ledd. Regelverket for innførselsordningene og tilvirkningsordningen er, så langt som mulig, like.

4.2.7.1 Ordningenes hovedelementer

Bevillingsmyndigheten kan etter en skjønnsmessig vurdering utvide en skjenkebevilling til også å omfatte rett til innførsel av alkoholholdig drikk eller tilvirkning av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, til skjenking i egen virksomhet. Slik utvidet bevilling kan gis enten samtidig med eller som tillegg til en allerede eksisterende skjenkebevilling.

Det stilles ikke ytterligere krav for å inneha en slik utvidet bevilling enn de som gjelder for skjenkebevillingen.

Innførselsordningen omfatter både kommunale og statlige skjenkebevillinger. Utvidelse til innførsel kan kun omfatte den alkoholholdige drikk som skjenkebevillingen omfatter. Tillatelse til innførsel kan ikke gis til skjenkebevilling for en bestemt del av året, en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6, eller til ambulerende skjenkebevilling, jf. § 4-5.

Tilvirkningsordningen omfatter kun kommunale skjenkebevillinger og er begrenset til alminnelig bevilling, bevilling for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6. Tilvirkningstillatelse knyttet til skjenkebevilling gitt for en enkelt anledning kan være aktuell for enkelte virksomheter. Dette kan for eksempel gjelde gårder som har turisme og selskapsarrangementer som bigeskjeft og kun trenger skjenkebevilling ved det enkelte arrangement, for eksempel bryllup, og som ved slike anledninger serverer eget brygg. Det går frem av § 4-5 at en ambulerende bevilling ikke kan utvides.

En skjenkebevilling kan kun utvides til å omfatte tilvirkning av de samme drikkene som kan skjenkes, unntatt brennevin. Tilvirkningen kan altså ikke omfatte produkter som består av eller er tilsatt tilvirket alkohol, jf. definisjonen av brennevin i § 1-3.

Ordningen åpner ikke for at statlige skjenkebevillinger etter kapittel 5 kan utvides med tillatelse til tilvirkning.

Bakgrunnen for ordningen er primært ønsket om å fremme det potensialet som ligger i kombinasjonen lokale tradisjoner og næringsutvikling generelt, og forholdet lokal mat, drikk og turisme spesielt. Det er et vilkår at tilvirkningen fremstår som del av serveringsstedets helhetlige tilbud og karakter. Les mer om dette i merknadene til § 1-7a, pkt 1.7a.7.

Felles for begge ordningene er at alkoholholdig drikk som innføres eller tilvirkes i henhold til utvidet skjenkebevilling, kun kan skjenkes ved det skjenkested som har den skjenkebevillingen som tillatelsen er knyttet til. Drikken kan ikke omsettes på annen måte.

For ordens skyld presiseres det at bevillingsmyndigheten kan velge å begrense tillatelsen til å omfatte kun alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol eller kun alkoholholdig drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol, selv om den aktuelle skjenkebevillingen omfatter annen alkoholholdig drikk. Det kan imidlertid ikke gis tillatelse som omfatter kun drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol, da en tillatelse alltid må omfatte alkoholsvakere drikk. Dette betyr at dersom det gis rett til innførsel/tilvirkning av alkoholholdig drikk over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol, så gis det også rett til alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol.

4.2.7.2 Bevillingsmyndighet

Ordningen administreres av det samme organ som er bevillingsmyndighet for de aktuelle bevillingstypene, dvs. kommunen hva gjelder kommunal skjenkebevilling etter § 4-2 og departementet (delegert til Sosial- og helsedirektoratet og Fylkesmannen) hva gjelder de statlige skjenkebevillingene etter kapittel 5.

4.2.7.3 Tillatelsens lengde, inndragning og fornyelse

Tillatelsen til innførsel/tilvirkning er knyttet til skjenkebevillingen. Det betyr bl.a. at den vil følge skjenkebevillingen ut bevillingsperioden, med mindre kommunen bestemmer noe annet i vedtaket.

Videre betyr det at inndragning av en skjenkebevilling også vil omfatte en eventuell tillatelse til innførsel/tilvirkning. Overtredelser av alkoholloven eller annen lovgivning i forbindelse med innførselen/tilvirkningen må med andre ord vurderes i forhold til bestemmelsene i § 1-8 om inndragning av skjenkebevilling og eventuelt sanksjoneres med slik inndragning. Tilsvarende vil en inndragning av skjenkebevillingen, uavhengig av årsak, også omfatte innførsels- eller tilvirkningsdelen.

Det ligger videre i alkoholovens system at kommunen, etter utløpet av bevillingsperioden, står fritt til å foreta en ny vurdering også av den del av bevillingen som gjelder innførsel/tilvirkning. Det er ingen automatikk i at en virksomhet som har hatt utvidet bevilling til innførsel/tilvirkning i en periode, også får det i den neste perioden.

Kommunen kan utvide en skjenkebevilling som er gitt for en enkelt bestemt anledning, eller utvide en alminnelig bevilling til å gjelde tilvirkning for en enkelt anledning. En tillatelse til tilvirkning som kun gjelder for en enkelt bestemt anledning har den fordel at den er lettere å kontrollere. Ved skjenkebevilling for en enkelt anledning vil bevilling med utvidelse innebære at bevillingen gjelder skjenking ved en bestemt anledning og tillatelse til tilvirkning i nødvendig tid før dette. Ved alminnelig skjenkebevilling kan det gis tillatelse til tilvirkning i en bestemt periode for utskjenking i henhold til den alminnelige bevillingen på et nærmere bestemt tidspunkt.

Den som ønsker tillatelse til å tilvirke for en enkelt bestemt anledning, må søke i god tid, slik at tillatelsen foreligger før tilvirkningen starter. Tilvirkning med tanke på skjenking i henhold til eventuell senere gitt bevilling eller utvidelse vil være bevillingsløs tilvirkning med sikte på skjenking og være ulovlig. Det er ikke lovfestet noen meldeplikt knyttet til tidspunkt for tilvirkning eller skjenking. Den enkelte kommune kan imidlertid stille som vilkår for bevillingen at bevillingshaver gir slik melding.

4.2.7.4 Vandelskrav mv.

Det er ikke fastsatt noen særskilt regulering av vandelsvurdering mv. i forbindelse med kommunens behandling av søknader om tillatelse til innførsel/tilvirkning. En søknad om tillatelse til innførsel/tilvirkning som ikke mottas samtidig med søknad om skjenkebevilling, kan være en god anledning for bevillingsmyndigheten til å foreta en ny undersøkelse og vurdering av om vandelskrav mv. er oppfylt, men loven pålegger ikke bevillingsmyndigheten å gjøre dette. Det henvises for øvrig til merknadene til § 1-7b.

4.2.7.5 Generelt om bevillingsmyndighetens behandling

Ved behandling av en søknad om tillatelse til tilvirkning i tilknytning til en skjenkebevilling skal kommunen på vanlig måte vurdere de alkoholpolitiske sidene.

Dette innebærer at søkere som oppfyller de absolutte kravene for å få innførsels-/tilvirkningstillatelse, ikke vil få en automatisk rett til å få utvidet sin bevilling. Bevillingsmyndigheten står like fritt når den behandler søknader om utvidet bevilling til å omfatte innførsel/tilvirkning, som de står når de behandler søknader om ordinær skjenkebevilling. Hensynet til likebehandling vil ikke tvinge kommuner som har innvilget én slik søknad til å innvilge nye søknader fra andre aktører.

Den enkelte kommune står fritt til å ha en bevillingspolitikk som, grunnet alkoholpolitiske hensyn, innskrenker adgangen til å få utvidet skjenkebevilling til også å omfatte innførsel/tilvirkning til skjenking i egen virksomhet. Eksempelvis vil det kunne vedtas et eget "tak" for antall skjenkebevillinger med tilvirkningstillegg eller besluttes at søknader som ikke kan knyttes til konkrete planer om tilvirkning, ikke vil bli innvilget. Av alkoholpolitiske grunner vil en kommune også kunne vedta at det ikke skal gis utvidede bevillinger.

4.2.7.6 Kontroll

Ordningen griper ikke inn i bevillings- og kontrollmyndighetens mulighet for kontroll med omsetning av alkoholholdig drikk. Betaling av bevillingsgebyr og kontroll av dette er et viktig ledd i kontrollen. Også innkrevingen av særavgift på alkohol representerer et viktig kontrollledd.

4.2.7.7 Gebyr

Det er ikke knyttet særskilte gebyrer til innførsels- eller tilvirkningstillatelser. Særavgift skal betales etter vanlige regler til toll- og avgiftsetaten. Skjenking av alkoholholdig drikk som er innført eller tilvirket etter ordningen, vil på vanlig måte inngå i beregningsgrunnlaget for bevillingsgebyr etter alkoholloven § 7-1.

4.2.7.8 Forholdet til statlig tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg

Tilvirknings- og innførselsordningen er ment å gi små virksomheter mulighet til å få innførsels-/tilvirkningstillatelse på en måte som er enklere å administrere og forholde seg til enn statlig tilvirkningsbevilling og registrering som importør etter særavgiftsforskriften.

Tilvirknings- og innførselsordningen representerer ingen begrensning i innehavere av skjenkebevillingers rett til å søke om statlig tilvirkningsbevilling etter alkoholloven kapittel 6 eller om å bli registrert som importør etter særavgiftsforskriften § 5-1. Ordningen etter alkoholloven § 4-2 tredje ledd vil likevel ikke være aktuell for enhver virksomhet som driver både tilvirkning/innførsel og skjenking.

Statlig tilvirkningsbevilling eller å bli registrert som grossist/importør etter særavgiftsforskriften vil fortsatt være det mest aktuelle alternativet for de fleste tilvirkere/importører av alkoholholdig drikk, jf. at det for ordningen etter alkoholloven 4-2 tredje ledd stilles krav om at de tilvirkede/innførte varene skal skjenkes i henhold til virksomhetens skjenkebevilling.

Tilvirkningsordningen er heller ikke ment for virksomheter som allerede har statlig tilvirkningsbevilling. Dette gjelder selv om deler av produksjonen skjenkes ut ved eget skjenkested i umiddelbar nærhet til tilvirkningsanlegget. Videre tilsier kontrollhensyn at det ikke kan være mer enn én bevilling knyttet til et produksjonsanlegg, jf. § 4-2 femte ledd.

Virksomheter som ønsker å kombinere skjenking og innførsel/tilvirkning/engrossalg, for eksempel lokale produsenter som leverer til skjenkesteder, har tilfredsstillende ordninger i alkoholloven kapittel 6 og særavgiftsforskriften kapittel 5.

4.2.7.9 Forholdet til annet regelverk og andre etater

Viktig regelverk på området i tillegg til alkohollovgivningen er avgiftslovgivningen med dens bestemmelser om særavgift, registreringsplikt og sikkerhetsgaranti. Også lover og forskrifter innen næringsmiddelområdet vil komme til anvendelse for virksomheter som får kommunal tillatelse til tilvirkning av alkoholholdig drikk som tillegg til en skjenkebevilling.

§ 4-3. Vilkår knyttet til bevillingen

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 4-3 Vilkår knyttet til bevillingen

4.3.1 Vilkåret må være lovlig og ikke urimelig

Adgangen til å stille vilkår er et viktig alkoholpolitisk instrument, som gir kommunene stor mulighet til å styre salgs- og skjenkenæringen i ønsket retning.

Det er opp til kommunen, etter søknad, å vurdere om skjenkebevilling skal innvilges eller ikke. Et vedtak om å gi skjenkebevilling er et begunstigende vedtak. Et vilkår er et forbehold som tar sikte på å begrense rekkevidden av bevillingen. Alternativet kan være at det ikke gis bevilling. Kommunen står imidlertid ikke helt fritt til å sette vilkår.

Vilkårsadgangen etter alkoholloven er i samsvar med vilkårsadgangen som følger av den alminnelige forvaltningsretten. For at vilkåret skal være lovlig, må det ha saklig sammenheng med den bevillingen som gis, for eksempel fremme alkohollovens formål, lette kontrollen eller avverge skadevirkningene ved skjenking av alkoholholdig drikk. Med alkohollovens formål menes både den generelle formålsbestemmelsen i § 1-1 og de spesielle formålene med de enkelte bestemmelsene.

I vurderingen av om et vilkår er lovlig og rimelig må det legges vekt på lovens ordlyd, bakgrunnen for bestemmelsen og formålet med den. De offentlige behov og interesser må ses i sammenheng med hvilken virkning det foreslåtte vilkåret vil få for bevillingshaver. Det er viktig at kommunen har et bevisst forhold til hvorfor den setter vilkåret og hva kommunen ønsker å oppnå med vilkåret. En slik bevissthet vil bidra til å sikre at det er saklig sammenheng mellom vilkåret og vedtaket.

Et vilkår som er begrunnet med bestemte kommunale retningslinjer eller mål for alkoholpolitikken, et ønske om å begrense antallet skjenkesteder av en bestemt type, eller med alkohollovens formålsbestemmelse, er i utgangspunktet en saklig og tilstrekkelig begrunnelse.

Det kan settes både generelle vilkår for alle skjenkesteder i kommunen og individuelle vilkår i tilknytning til hvert enkelt bevillingsvedtak. De hensyn som kan tillegges vekt ved avgjørelsen av om det skal stilles spesielle vilkår, vil i stor grad være de samme skjønnsmessige hensyn som kan vektlegges ved avgjørelsen av hvorvidt en bevilling skal gis – og som er omtalt i alkohollovens § 1-7a første ledd; stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Denne bestemmelsen er ikke uttømmende. Adgangen til å sette vilkår er imidlertid noe snevrere enn adgangen til å vektlegge hensyn i medhold av § 1-7a. Ved fastsettelse av vilkår kreves en tettere forankring til loven.

Vilkår kan settes for alle typer bevillinger; alminnelige skjenkebevillinger, bevillinger for en del av året eller en enkelt bestemt anledning og ambulerende bevillinger. Det kan også fastsettes vilkår for utvidede skjenkebevillinger med rett til innførsel eller tilvirkning for skjenking i egen virksomhet.

Det kan for eksempel stilles vilkår om at skjenkestedet skal ha en bestemt aldersgrense for adgang til stedet. Dette vilkåret bidrar til å begrense tilgjengeligheten til alkohol og kan også begrunnes i hensynet til kontroll med utøvelsen av bevillingen.

Vilkår om spiseplikt, meny, bordservering eller at en viss del av stedets omsetning skal være mat kan sikre at bevillingshaver oppfyller intensjonen om å være et spisested og er dermed lovlige vilkår. Andre eksempler er vilkår om ordensvakter, krav til utforming av lokalene og vilkår om at skjenkestedet ikke fastsetter enhetspriser og/eller opererer med andre typer rabatter på alkoholholdig drikk. Det kan også stilles vilkår om forbud mot annen virksomhet, eksempelvis for å hindre kombinasjonene alkohol og spill, og alkohol og idrett. Videre kan det stilles vilkår som forbyr stripping eller lignende underholdning dersom vilkåret er begrunnet i alkoholpolitiske hensyn. Derimot vil vilkåret ikke nødvendigvis være lovlig om begrunnelsen er moralske hensyn.

Det vil også kunne settes som vilkår at stedet er godkjent av brannvernmyndighetene, Mattilsynet etc. eller vilkår om at skjenkestedets ansatte ikke kan konsumere alkohol og/eller være påvirket av rusmidler i arbeidstiden. Det presiseres at i de fleste tilfeller vil konsum av alkohol og/eller påvirkning av rusmidler i arbeidstiden også være i strid med forsvarlighetskravet i § 4-7. Likevel kan dette være et hensiktsmessig vilkår å sette for å gjøre det helt klart at konsum av alkohol og/eller påvirkning av rusmidler ikke er tillatt i arbeidstiden.

Vilkåret må ikke være uforholdsmessig tyngende eller av andre grunner urimelig. Det er en sammenheng mellom disse to kravene: Jo klarere vilkåret fremmer lovens formål, desto tyngre vilkår kan aksepteres. Enkelte vilkår vil stort sett alltid være så tyngende at de ikke er lovlige selv om sammenhengen er åpenbar og effekten garantert. Dette gjelder for eksempel vilkår som griper inn i bevillingshavers personlige integritet eller frihet.

Det kan ikke stilles vilkår om at det skal være en alkoholfri dag i måneden eller vilkår som har form av å være økonomisk vederlag eller en tilleggsytelse fra bevillingshaver, for eksempel at bevillingshaver avgir lokaler til barnehage, at skjenkelokalet skal fungere som kommunal kantine om formiddagen, at kommunalt ansatte skal ha rabatt, at en viss del av omsetningen skal gå til veldedige formål, eller at det skal holdes ungdomsklubb eller etableres annet alkoholfritt tilbud en dag i uken.

4.3.2 Ulovlig vilkår, nye vilkår i løpet av bevillingsperioden, brudd på vilkår

Fylkesmannen kan prøve om et fastsatt vilkår er lovlig, jf. § 1-16.

Dersom vilkåret er ulovlig, er hovedregelen at ugyldigheten bare rekker så langt ugyldighetsgrunnen tilsier. Hvis det viser seg at et fastsatt vilkår er ulovlig, vil det i utgangspunktet føre til at vilkåret faller bort mens vedtaket forøvrig blir stående. Unntak kan imidlertid tenkes der vilkåret har vært en vesentlig forutsetning for at bevilling i det hele tatt ble gitt, slik at bortfallet av vilkåret gjør at hele forutsetningen for vedtaket svikter.

Fastsettelse av nye vilkår i løpet av bevillingsperioden vil være en endring til skade for bevillingshaver og kan derfor bare skje i den utstrekning forvaltningsloven § 35 tillater det.

Vesentlige brudd på fastsatte vilkår vil kunne gi grunnlag for inndragning. Se merknadene til § 1-8.

§ 4-4. Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan skje fra kl. 13.00 til 24.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk kan skje fra kl. 08.00 til 01.00.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte skjenkested innskrenke eller utvide tiden for skjenking i forhold til det som følger av første ledd.

Fastsatt skjenketid kan utvides for en enkelt anledning.

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer er forbudt mellom kl. 03.00 og 13.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt mellom kl. 03.00 og 06.00.

Tiden for skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan ikke fastsettes utover den tid det kan skjenkes annen alkoholholdig drikk.

Konsum av utskjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

På overnattingssteder kan det skjenkes alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent til overnattingsgjester uten hensyn til begrensningene i denne paragraf.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 4-4 Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker

4.4.1 Generelt

Bestemmelsen regulerer skjenketiden for alkoholholdig drikk. Skjenketiden fastsettes av kommunen innenfor lovens maksimaltid. Det er fastsatt en normalskjenketid i bestemmelsens første ledd. Kommunen kan innskrenke eller utvide skjenketiden i forhold til denne, men ikke lenger enn til maksimaltiden. Dette kan gjøres i selve bevillingsvedtaket eller i forskrift.

Med skjenketid menes den tid det kan utleveres alkohol. Skjenkedøgnet regnes fra kl. 06.00 til kl. 03.00 neste dag.

4.4.2 Normaltid, kommunens frihet, maksimaltid

4.4.2.1 Normaltid

Dersom kommunen ikke har sagt noe bestemt om skjenketiden, skal lovens normaltid i første ledd følges. Det innebærer at skjenking av alkoholholdig drikk som inneholder mindre enn 22 volumprosent alkohol, kan skje alle dager mellom kl 08.00 og 01.00, mens skjenking av alkoholholdig drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol, kan skje alle dager mellom kl. 13.00 og 24.00. Bestemmelsen om normaltid begrenser ikke kommunens adgang til å regulere åpningstidene gjennom forskrifter gitt med hjemmel i serveringsloven § 15.

4.4.2.2 Kommunens frihet

Skjenketiden kan fastsettes særskilt for det enkelte skjenkested, ved forskrift eller ved kombinasjon av enkeltvedtak og forskrift.

Kommunen kan både innskrenke og utvide skjenketiden i forhold til normaltiden. Det kan fastsettes ulike skjenketider for forskjellige dager og for ulike deler av året, for eksempel i forbindelse med julebordse-songen. Det kan dessuten gis differensierte skjenketider basert på den alkoholholdige drikkens volumprosent, men skjenketiden for alkoholholdig som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol, kan ikke gå utover den tiden det kan skjenkes annen alkoholholdig drikk.

Innskrenkninger i skjenketiden kan ikke fastsettes i hele dager. Begrunnelsen for dette er næringsmessige hensyn. Det kan for eksempel ikke bestemmes at det ikke kan skjenkes på Langfredag, eller at det ikke skal skjenkes alkoholholdig drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent på søndager.

Skjenketiden kan fastsettes for det enkelte skjenkested ved tildeling eller fornyelse av bevilling. Dette kan gjøres i selve bevillingsvedtaket eller i separat vedtak. Veiledning for fastsettelse av skjenketider bør gis i kommunale retningslinjer.

Generelle regler om innskrenkninger og utvidelser i skjenketiden kan fastsettes ved forskrift, jf. forvaltningsloven kap VII. En forskrift om skjenketid må ikke nødvendigvis være lik for alle skjenkesteder i kommunen. Det kan for eksempel differensieres etter type skjenkested eller beliggenhet. Dersom kommunestyret skal kunne dispensere fra forskriften, må dette gå uttrykkelig frem av forskriften, jf. forvaltningsloven § 40.

Dersom skjenketiden er bestemt i et enkeltvedtak, vil en endring av skjenketiden i bevillingsperioden være en omgjøring i forvaltningslovens forstand. Omgjøring kan bare skje dersom vilkårene i forvaltningsloven § 35 er oppfylt. Generelle regler i forskrifts form kan likevel i realiteten omgjøre tidligere enkeltvedtak.

4.4.2.3 Maksimaltid

I fjerde ledd er det fastsatt maksimaltider for skjenking. Kommunen kan ikke fastsette skjenketider som går utover lovens maksimaltider. Maksimaltidene innebærer at det ikke er adgang til å skjenke alkoholholdig drikk med alkoholinnhold under 22 volumprosent mellom kl 03.00 og 06.00 og alkoholholdig drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent mellom kl 03.00 og 13.00.

Bevillingshaver står fritt til å bestemme sin egen skjenketid innenfor de rammer som er gitt i bevillingsvedtaket og etter loven.

4.4.3 Overgang til sommer- og vintertid

Når klokken stilles ved overgangen til sommer- og vintertid oppstår spørsmålet om hvordan skjenketiden skal tilpasses den nye tiden. Utgangspunktet er at rett til skjenking følger realtiden, jf. at skjenketidsbestemmelsene angir et bestemt klokkeslett og ikke antall timer.

Ved overgang til sommertid stilles klokken frem fra kl. 02.00 til kl. 03.00. Skjenkesteder som i henhold til bevillingen har skjenketid til kl. 02.00 eller senere, må stenge skjenkingen på det tidspunktet klokken stilles frem, dvs. kl. 02.00. Klokken er da 03.00 etter ny tid.

Ved overgang til vintertid stilles klokken tilbake fra kl. 03.00 til kl. 02.00. I henhold til maksimaltidene vil skjenketiden til alle skjenketider ha utløpt kl. 03.00 (når klokken blir 03.00 første gang den natten), og den utvides derfor ikke med en ekstra time.

4.4.4 Utvidelse for en enkelt anledning

Den fastsatte skjenketiden kan utvides for en enkelt anledning, men ikke utover lovens maksimalgrenser. Med "enkelt anledning" menes det samme som "enkelt bestemt anledning" i § 1-6. Alkoholoven hjemler dispensasjonsadgang fra skjenketiden både når skjenketiden følger lovens normaltidsbestemmelser, og når den er fastsatt ved forskrift eller enkeltvedtak. Hvis det er innvilget utvidet skjenketid for en enkelt anledning etter alkoholoven, fører dette til en automatisk utvidelse av åpningstiden etter serveringsloven, jf. serveringsloven § 15 fjerde ledd.

4.4.5 Opphør av konsum

Konsum av utskjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp. Bevillingshaver har ansvar for å sørge for at det ikke drikkes alkoholholdig drikk etter dette tidspunktet.

4.4.6 Overnattingsgjester

På overnattingssteder kan det skjenkes alkoholholdig drikk under 22 volumprosent alkohol til overnattingsgjester uten hensyn til begrensningene i skjenketiden som er fastsatt i § 4-4.

Med "overnattingssted" menes utleie av rom mot betaling. Campinghytter omfattes ikke av begrepet.

Det er en forutsetning at skjenking til overnattingsgjester skjer utenfor overnattingsstedets ordinære skjenkesteder. Skjenking til stedets overnattingsgjester vil for eksempel kunne skje i resepsjonen eller på rommene.

I bevillingsvedtaket må det komme tydelig frem at bevillingen gjelder for to typer gjester, dvs. de som overnatter og de som ikke gjør det. Det må videre spesifiseres på hvilke av hotellets arealer det er lov å skjenke til hotellets gjester utover ordinære skjenketider og på hvilke arealer på hotellet det kun kan skjenkes i henhold til ordinære skjenketider. For romservering og minibarer på overnattingssteder kreves det at bevillingen spesifikt omfatter dette. Se også merknadene til alkoholforskriften § 4-8.

Alkoholholdig drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol eller mer kan bare skjenkes i den ordinære skjenketiden.

§ 4-5. Ambulerende skjenkebevilling.

Kommunestyret kan gi en eller flere bevillinger som ikke blir knyttet til bestemt person eller skjenkested, og kan tillate at en eller flere av disse bevillinger blir utøvd på et sted eller steder som godkjennes for en enkelt anledning og for skjenking til deltakere i sluttet selskap. En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning eller innførsel av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet.

Endret ved lover 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 4-5 Ambulerende skjenkebevilling

Kommunestyret kan opprette et bestemt antall ambulerende bevillinger, som først i forbindelse med den aktuelle bruk kobles til person og lokale.

Ambulerende bevillinger kan gis for all alkoholholdig drikk, men bare til sluttete selskaper. Ambulerende bevillinger er tenkt brukt ved bryllup, jubileum og lignende arrangementer.

Med "sluttet selskap" menes at det allerede, og før skjenkingen begynner, er dannet en sluttet krets av personer, som samles for et bestemt formål i et bestemt lokale, f.eks. til bryllup, konfirmasjon, jubileum osv. Slike bevillinger gis vanligvis til selskaplokaler.

Kretsen av personer må ikke være åpen for utenforstående. Deltakerne må ha en eller annen tilknytning til den eller de som inviterer til selskapet. Det er ikke tilstrekkelig at man før skjenkingen begynner skriver seg på en liste eller kjøper billetter. Vanligvis må initiativet komme utenfra, ikke fra skjenkestedet. Det hjelper ikke at antallet gjester er begrenset, eller at arrangementet i innbydelsen eller i et avertissemment er betegnet som "sluttet selskap". Vanlige medlemsmøter i en forening vil ikke oppfylle lovens krav til sluttet selskap. Klubber o.l. med begrenset medlemskap regnes ikke i seg selv som sluttet selskap.

I tvilstilfeller må kommunen, etter skjønn, avgjøre om et selskap kan betegnes som et sluttet selskap i alkohollovens forstand.

Det er ikke nødvendig at kommunestyret på forhånd godkjenner lokalet. Lokalitetsforhold vil imidlertid kunne inngå i helhetsbedømmelsen av om en søknad skal innvilges. Dersom det etter serveringsloven § 2 kreves serveringsbevilling, må slik bevilling foreligge før skjenkebevillingen kan utøves.

Når det søkes om bevilling til flere arrangementer under ett, må kommunen selv vurdere om bevillingene bør gis etter § 4-5 evt. § 1-6, eller om det vil være mest hensiktsmessig å gi en alminnelig bevilling.

Merk for øvrig opplæringslova § 9-5 tredje ledd som oppstiller et serverings- og drikkeforbud for alkoholholdig drikk på grunnskoler og i kombinerte anlegg for skole og andre formål. I kombinerte anlegg kan det i særlige tilfeller gjøres unntak når anlegget benyttes til kulturelle og sosiale formål utenom skoletiden.

Det skal utpekes en styrer og stedfortreder for bevillingen, jf. § 1-7c første ledd. Det er ikke krav om bestått kunnskapsprøve, jf. § 1-7c tredje ledd. Det er heller ikke krav om at det skal innhentes uttalelser fra politiet og sosialtjenesten før bevilling gis.

Det er særregler for beregning av gebyr for denne typen bevillinger, jf. alkoholforskriften § 6-2 og merknadene til denne.

§ 4-6. Hjemmel for forskrifter om alkoholfrie drikker

Departementet kan gi forskrifter om skjenkesteders plikt til å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie festdrikker og andre alkoholfrie drikker, om deres plikt til å ha slike drikker med i sine vinkart, prislister o.l. og om serveringen av dem.

Merknader til § 4-6 Hjemmel for forskrifter om alkoholfrie drikker

Slik forskrift er gitt, se merknadene til alkoholforskriften § 4-6.

§ 4-7. Utøvelse av bevillingen

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av denne, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 4-7 Utøvelse av bevillingen

Bestemmelsen må ses i sammenheng med bl.a. § 1-7b om vandelskrav til bevillingshaver og andre sentrale personer, § 1-8 om inndragning og § 3-2 om vilkårsadgang.

Bestemmelsen regulerer bevillingshavers plikter med hensyn til utøvelsen av skjenkebevillingen. De betingelsene som gjelder for bevillingen må til enhver tid være oppfylt. Dette gjelder alle krav i alkoholloven og tilhørende forskrifter, samt eventuelle vilkår i bevillingsvedtaket. Det omfatter bl.a. vandelskravet etter § 1-7b.

Bestemmelsen inneholder også et krav om at salg og skjenking av alkoholholdig drikk må foregå innenfor rammen av alkohollovens system og til enhver tid utøves på en forsvarlig måte. Forsvarlighetskravet har et selvstendig innhold. Det innebærer bl.a. at selv om det ikke i seg selv er forbudt å gi spesielle rabatttilbud ved skjenking (se dog § 8-6a), kan gratis skjenking eller skjenking til svært lav pris komme i strid med bevillingssystemet og dessuten innebære at bevillingen ikke utøves forsvarlig dersom det skjer ved annet enn enkeltstående anledninger. I tilfeller hvor prisene er uvanlig lave (f.eks. under "happy hour") øker faren for overskjenking. I disse tilfellene vil kravene til skjenkestedets kontroll med utskjenkingen skjerpes.

Videre kan for eksempel de hygieniske og brannsikkerhetsmessige forholdene være så kritikkverdige at driften anses som uforsvarlig, jf. § 4-7.

Dersom utøvelsen av bevillingen skjer på en slik måte at den vanskeliggjør skjenkestedets egen kontroll med skjenkingen, kan dette være i strid med forsvarlighetskravet. På denne bakgrunn er det bl.a. lagt til grunn at selvbetjening av alkoholholdig drikk kan være i strid med regelverket. Det er imidlertid opp til bevillingsmyndigheten å foreta en helhetlig vurdering av om bevillingen utøves på en forsvarlig måte i hvert enkelt tilfelle. Se også alkoholforskriften § 2-5 hvor det er oppstilt forbud mot salg, utlevering og skjenking av alkoholholdig og alkoholsvak drikk fra automat.

Alkoholloven inneholder ikke noe forbud mot at ansatte ved skjenkesteder drikker alkoholholdig drikk eller er påvirket av rusmidler i arbeidstiden, men i de fleste tilfeller vil et slikt forhold være i strid med forsvarlighetskravet i § 4-7. Spørsmålet må imidlertid vurderes i hvert enkelt tilfelle. Kommunen kan sette vilkår om at skjenkestedets ansatte ikke kan konsumere alkohol og/eller være påvirket av rusmidler i arbeidstiden, jf. § 4-3. Konsum av eller påvirkning av rusmidler i arbeidstiden kan også tenkes å komme i strid med andre bestemmelser eller den enkeltes arbeidsavtale, eller det kan anses å være en underliggende forutsetning for arbeidsforholdet.

Etter andre ledd kan det gis forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av alkoholloven. Det er gitt en rekke forskrifter, jf. også de mer spesifikke hjemlene i § 1-5 om aldersgrenser og § 1-9 om kontroll med salgs- og skjenkebevillinger, jf. alkoholforskriften.

Kommunen må vurdere om kravene for å få bevilling faktisk ikke lenger overholdes. Dersom bevillingshaver ikke lenger oppfyller disse kravene, kan det gi grunnlag for inndragning.

Politiet og skattemyndighetene er pålagt å melde fra dersom de oppdager forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet, jf. § 1-15 andre ledd.

Se også merknader til § 8-8.

Kapittel 5. Statlige skjenkebevillinger

Generell innledning

Kapittelet inneholder regler om hvem som kan få statlig bevilling, og om hva slags alkoholholdig drikk bevillingene kan omfatte. Kapittelet redegjør også for adgangen til å inneha både kommunal og statlig bevilling.

Alkoholovens utgangspunkt er at salgs- og skjenkebevilling gis av kommunen, med mindre det gis statlig bevilling etter kapittel 5, jf. § 1-7 første ledd. Det følger av § 5-2 at departementet gir statlig bevilling til tog, fly og skip som er kollektive transportmidler, samt til visse typer cruiseskip. For skip er det satt enkelte særlige begrensninger i skjenkeretten.

Myndigheten til å gi statlig bevilling er delegert fra departementet til henholdsvis Sosial- og helsedirektoratet, Fylkesmannen, Forsvaret og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap på følgende måte:

- Sosial- og helsedirektoratet: Tog og fly, jf. § 5-2 første ledd nr. 1 og 2, samt forsvarets befalsmesser, jf. § 5-3 første ledd
- Forsvaret og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap: Forsvarets befalsmesser ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert, se mer om dette i merknadene til § 5-3 andre ledd.
- Fylkesmannen: Skip, jf. § 5-2 første ledd nr. 3

Bestemmelser om kontroll med utøvelsen av statlig bevilling er fastsatt i § 1-9. Bestemmelser om bevillingsgebyr er fastsatt i § 7-1.

Myndigheten til å inndra statlige bevillinger er delegert i samsvar med myndigheten til å gi bevilling. Se merknadene til § 1-8.

§ 5-1. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 5-2. Skjenkebevilling på tog, fly og skip

Departementet kan etter å ha innhentet nødvendige uttalelser gi

1. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent på tog som er kollektive transportmidler
2. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent om bord i fly på innenlandske flyvninger
3. bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk om bord i skip som er kollektive transportmidler, og om bord i cruiseskip på turer av flere dagers varighet

Bevilling etter første ledd nr. 3 gir bare rett til å skjenke alkoholholdig drikk til passasjerene og, med førerens samtykke, til mannskapet og andre som følger skipet.

Bevilling etter første ledd nr. 3 til skjenking om bord i skip som er kollektive transportmidler, gir videre bare rett til å skjenke alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer dersom skipet går i fart mellom Norge og utlandet eller i kystfart over fire dagers varighet.

Før departementet avgjør søknaden, kan det innhentes uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene.

Departementet kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt.

Departementet fastsetter de nærmere vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 5-2 Skjenkebevilling på tog, fly og skip

5.2.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen innebærer at fly, tog og skip som er kollektive transportmidler, samt visse typer cruise-skip, kan søke statlig bevilling. Tog og skip som ikke er omfattet av denne bestemmelsen, må eventuelt søke kommunal bevilling, jf. lovens § 1-7. Andre transportmidler, som for eksempel busser, må søke kommunal bevilling dersom det skal serveres alkohol ombord.

5.2.1.1 Om "nødvendige uttalelser"

Før bevilling kan gis, skal "nødvendige uttalelser" være innhentet. En uttalelse vil gjerne inneholde både opplysninger om og en vurdering av søker og søknad. Se merknader til §§ 1-7 og 1-15. Bestemmelsens fjerde ledd har en egen bestemmelse om uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene. Fjerde ledd legger imidlertid ingen begrensninger på bevillingsmyndighetens adgang til å innhente uttalelser fra andre etater. Det kan for eksempel være aktuelt å innhente uttalelse fra politiet, sosialtjenesten og eventuelt andre kommunale myndigheter på de mest aktuelle steder for stopp/landing/anløp. Hvilke uttalelser som anses nødvendige for å få et godt nok beslutningsgrunnlag i de enkelte tilfeller vil være opp til bevillingsmyndigheten selv å avgjøre.

5.2.2 Fly

Bevilling kan gis til skjenking i fly på innenlandske flyginger. Statlig bevillingsmyndighet omfatter både fly i rutetrafikk og chartervirksomhet. Ombord i fly kan det kun gis bevilling til å skjenke drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol. Internasjonale flyginger er ikke omfattet av bevillingsplikten.

Myndigheten til å gi statlige bevillinger til fly i henhold til § 5-2 er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. Delegasjonen av bevillingsmyndigheten omfatter myndighet etter §§ 1-7c, 1-8, 1-9, 1-10 og 7-1 i disse sakene. Dette betyr bl.a. at kontroll med utøvelsen av statlige skjenkebevillinger om bord i fly tilligger direktoratet, som også skal innkreve gebyret.

5.2.3 Tog

Bestemmelsene om statlig skjenkebevilling gjelder bare for tog som er kollektivt transportmiddel. I dette ligger at toget går til bestemte tider, stopper på bestemte steder og er åpent for allmennheten. Det kan kun gis bevilling til å skjenke drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol på tog som er kollektive transportmiddel.

For skjenking på alle andre typer tog, som f.eks. charterturer, leievogner o.l., må det eventuelt søkes kommunal skjenkebevilling, jf. § 1-7 første ledd.

Myndigheten til å gi statlige bevillinger til tog i henhold til § 5-2 er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. Delegasjonen av bevillingsmyndigheten omfatter myndighet etter §§ 1-7c, 1-8, 1-9, 1-10 og 7-1. Dette betyr bl.a. at kontroll med utøvelsen av statlige skjenkebevillinger til tog tilligger direktoratet, som også skal innkreve gebyret.

5.2.4 Skip

Bestemmelsene om statlig skjenkebevilling gjelder for skip som er kollektivt transportmiddel, og for visse cruiseskip. Et skip er kollektivt transportmiddel dersom det går i rute på bestemte strekninger til fastsatte tider og er åpent for publikum. Bestemmelsen omfatter primært skip som driver rutegående persontransport, og har transport av personer som sitt primære næringsgrunnlag. For cruiseskip gjelder bestemmelsene om statlig skjenkebevilling på turer av flere dagers varighet. Kravet om varighet innebærer at det må være minst én overnatting på turen.

En statlig bevilling til skip som er kollektivt transportmiddel, gjelder også skjenking ved kai til passasjerer som følger skipet når skipet har flere anløp. De særlige begrensningene som gjelder for skjenking på skip med statlig bevilling, for eksempel når det gjelder hvem som kan skjenkes, må uansett overholdes (se pkt 5.2.4.1). Skip som benyttes som ordinært skjenkested, er åpent for allmennheten, og hvor det hovedsakelig skjenkes fra kai, må ha kommunal bevilling, jf. § 1-7.

Alkoholloven, og dermed bevillingsplikten, gjelder kun i norsk farvann (12 nautiske mil utenfor grunnlinjen). Bevillingsplikten og alkoholloven omfatter alle skip som begrenser sin fart til norske farvann, uavhengig av nasjonalitet. Utenlandske skip som går i rutetrafikk mellom Norge og utlandet, er ikke omfattet av alkoholloven mens skipet er underveis. Dersom det skal serveres alkohol ombord mens skipet ligger til kai i Norge, må det ha kommunal bevilling. Norske skip i trafikk mellom Norge og utlandet er omfattet av loven når skipet er i norsk farvann. Det typiske eksempelet på slik trafikk er fergene som går mellom Norge og Danmark.

Fartøyer som er restauranter, tilbyr rundturer eller sightseeing eller leies ut for dagsturer mv., vil ofte være alternativer til serveringssteder på land. Disse skipene representerer en annen type virksomhet enn kollektiv rutetrafikk og omfattes ikke av bestemmelsene om statlig bevilling. Dersom det skal serveres alkohol på slike skip, må det søkes kommunal skjenkebevilling, jf. § 1-7 første ledd.

Myndigheten til å gi statlige bevillinger til skip i henhold til § 5-2 er delegert til Fylkesmannen. Delegasjonen av bevillingsmyndigheten omfatter myndighet etter §§ 1-7c, 1-8, 1-9, 1-10 og 7-1. Dette betyr bl.a. at Fylkesmannen skal utøve kontroll og kreve inn gebyrer for statlig skjenkebevilling til skip.

5.2.4.1 Begrensninger i skjenkeretten på skip

§ 5-2 andre ledd setter begrensninger for hvem som kan skjenkes alkohol i henhold til en statlig bevilling gitt til skip: For det første kan passasjerene skjenkes alkohol. Dernest kan skipets mannskap og andre som følger skipet, serveres alkohol, forutsatt at skipsføreren har samtykket til dette. Bestemmelsen innebærer et forbud mot skjenking til personer som for eksempel bare er ombord i skipet under landligge.

Skjenkeretten på skip i kollektivtrafikk omfatter i utgangspunktet bare drikk som inneholder mindre enn 22 volumprosent alkohol. Det kan kun gis bevilling til skjenking av drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer på slikt skip dersom det går i fart mellom Norge og utlandet, eller det går i kystfart over fire dagers varighet. Det typiske eksempel på sistnevnte er kystruten mellom Bergen og Kirkenes (Hurtigruta), men også andre ruter kan tenkes å være omfattet. Det er ikke noe krav at den enkelte passasjer er ombord på skipet over fire dager. Begrensningen i andre ledd gjelder imidlertid uansett.

5.2.5 Saksbehandling, vilkår og innskrenkninger

Fjerde ledd gir Sosial- og helsedirektoratet og Fylkesmannen anledning til å innhente uttalelse fra skatte- og avgiftsmyndighetene. Bestemmelsen har sammenheng med skattemyndighetens opplysnings- og meldeplikt etter § 1-15. En uttalelse vil gjerne inneholde både opplysninger og vurderinger av søker og søknad mv. Det er ikke noe krav at slik uttalelse innhentes. Jf. §§ 1-7 og 1-15 med merknader.

I henhold til femte ledd kan Sosial- og helsedirektoratet og Fylkesmannen pålegge søkeren å dokumentere opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt. Se merknader til disse bestemmelsene.

Sosial- og helsedirektoratet og fylkesmannen kan, i henhold til sjette ledd, fastsette de vilkår og innskrenkninger knyttet til bevillingen som de til enhver tid finner nødvendig. I henhold til alminnelig forvaltningsrett er det et krav at vilkårene er saklig begrunnet og i tråd med lovens formål. Videre må vilkåret ikke være uforholdsmessig tyngende for bevillingshaver. Det kan ikke stilles nye, mer tyngende, vilkår etter at bevillingsvedtak er fattet. Slik adgang krever uttrykkelig hjemmel i lov.

Hvorvidt en statlig skjenkebevilling skal omfatte ett eller flere transportmidler må bero på en vurdering av hvert enkelt tilfelle. For noen skip, som i realiteten er flytende hoteller (f. eks. hurtigrutene), er det mest i samsvar med alkoholovens system at det gis en bevilling til hvert skip. En statlig bevilling kan i enkelte tilfeller omfatte flere transportmidler, der flere skip/tog /fly av samme type trafikkerer samme strekning. Det kan i disse tilfellene gis en bevilling som omfatter hele strekningen/ruten.

Bevillingsmyndigheten kan, hvis det er ønskelig, med hjemmel i § 4-3 og alkohollovens formål, sette som vilkår at det utpekes styrer og stedfortreder for hvert skip, selv om det bare er gitt én bevilling. Bevillingsmyndigheten kan på den annen side også velge å godkjenne personer i rederiets landbaserte virksomhet som styrer og stedfortreder for en bevilling som omfatter flere skip, så lenge disse oppfyller alkohollovens vilkår. Det samme gjelder for tog og fly som har flere tog/fly som trafikkerer samme rute.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst inndra bevilling etter § 1-8 siste ledd, uavhengig av om det er skjedd brudd på alkohollovens bestemmelser.

5.2.6 Adgangen til å ha både statlig og kommunal skjenkebevilling

Det kan gis tidsbegrenset statlig bevilling til skip og tog for de deler av året som skipet/toget går i kollektiv persontrafikk, og tidsbegrenset kommunal bevilling for andre deler av året når skipet/toget for eksempel har fast tilholdssted i kommunen som restaurant.

Bevillingshaver på skip og tog kan også ha kommunal og statlig bevilling samtidig dersom skipet/toget driver flere typer virksomhet i samme periode. Dette vil for eksempel være nødvendig når et skip eller tog, som vanligvis er kollektivt transportmiddel med statlig bevilling, leies ut til formål som krever kommunal bevilling. Kontrollhensyn kan imidlertid tilsi at bevillingsmyndigheten i det enkelte tilfellet ikke tillater en slik kombinasjon av bevillinger.

Et skip som seiler under annet lands flagg og går i trafikk mellom Norge og utlandet, trenger kommunal bevilling dersom det skal skjenkes alkohol mens skipet ligger ved kai i Norge.

§ 5-3. Skjenkebevilling til Forsvarets befalsmesser m.v.

Befalsmesser som drives i samsvar med retningslinjene for slik virksomhet kan gis bevilling av departementet til å skjenke alkoholholdig drikk.

Når særlige grunner tilsier det, kan departementet gi Forsvaret og Direktoratet for samfunns-sikkerhet og beredskap adgang til å gi skjenkebevilling til befalsmesser ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert.

Før bevilling etter første ledd blir gitt, skal det foreligge uttalelser fra politiet, sosialtjenesten og kommunestyret. Melding om gitte bevillinger sendes politiet.

Departementet fastsetter de nærmere vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig.

For øvrig gis bevillingen etter første ledd etter bestemmelsene i kapittel 4.

Tilføyd ved lov 11 juni 1993 nr. 105, endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 5-3 Skjenkebevilling til Forsvarets befalsmesser m.v.

5.3.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer skjenkebevillinger til Forsvarets befalsmesser. Det er kun befalsmesser som drives i samsvar med bestemmelser og retningslinjer for messedrift i Forsvaret, fastsatt av Forsvarsstaben, som kan få statlig skjenkebevilling. Bestemmelsene er en del av Forsvarets interne regulering og ble lagt til grunn da bestemmelsen om bevillingsplikt for befalsmesser ble vedtatt. Bestemmelsen åpner ikke for skjenking i kantiner eller andre lokaler beregnet for bruk av vernepliktige.

Utenlandske militæravdelinger på øvelse i Norge trenger ikke bevilling for å skjenke alkohol, forutsatt at skjenkingen er forbeholdt den utenlandske militæravdelingens eget personell, samt eventuelle norske gjester. Dersom det skjenkes andre enn de nevnte gruppene, kreves skjenkebevilling på vanlig måte som for Forsvarets befalsmesser.

5.3.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

Myndigheten til å gi statlige bevillinger til befalsmesser i henhold til § 5-3 første ledd er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. Delegasjonen av bevillingsmyndigheten omfatter myndighet etter §§ 1-7c og 1-8 i disse sakene. Kontrollmyndigheten tilligger kommunen, jf. § 1-9. Kontrollmyndigheten følger altså ikke bevillingsmyndigheten for disse bevillingene.

Særregler gjelder også for gebyret. Det følger av § 7-1 at bevillingsmyndigheten fastsetter gebyret. For bevillinger gitt etter § 5-3 første ledd er imidlertid fylkesmannen delegert myndighet til å fastsette årlig skjenkegebyr. Gebyret tilfaller kommunen, som også står for innkrevingen. Bevillingsmyndigheten, det vil her si Sosial- og helsedirektoratet, fastsetter førsteårsgebyret samtidig med at ny bevilling gis.

Videre er myndigheten til å behandle søknader om utvidet skjenketid og skjenkeareal for en enkelt anledning delegert til Fylkesmannen, dog slik at det ikke gis utvidet skjenketid utover kl. 02.00.

Øvrige vilkår og innskrenkninger for utøvelsen av bevillingen fastsettes av departementet.

5.3.3 Adgang til å gi skjenkebevillinger i særlige tilfeller

Ifølge § 5-3 andre ledd kan departementet delegere bevillingsmyndighet for befalsmesser knyttet til anlegg som er sikkerhetsgradert, til Forsvaret og Direktoratet for sivilt beredskap. Vilkåret er at det foreligger "særlige grunner" som medfører at ordinær saksbehandling av søknad om bevilling ikke kan gjennomføres for befalsmessene knyttet til det aktuelle anlegget. De særlige grunnene må ha sammenheng med hensynet til rikets sikkerhet.

I henhold til tredje ledd er det ikke krav om innhenting av uttalelser fra kommunale myndigheter for bevillinger til slike befalsmesser. Dette kravet gjelder kun bevillinger etter bestemmelsens første ledd.

I bestemmelsens femte ledd er det presisert at heller ikke bestemmelsene i lovens kapittel 4 kommer til anvendelse for bevillinger hvor bevillingsmyndighet er gitt til Forsvaret eller Direktoratet for sivilt beredskap. Delegasjonen av bevillingsmyndigheten omfatter bevillingsmyndighet etter §§ 1-7c, 1-8 og 1-9.

Av § 7-1 tredje ledd følger det at gebyret på bevillinger etter § 5-3 andre ledd tilfaller staten.

5.3.4 Saksbehandlingen når Sosial- og helsedirektoratet er bevillingsmyndighet

Tredje ledd stiller krav om at det innhentes forhåndsuttalelser. Uttalelser fra politi, sosialtjeneste og kommunestyret skal innhentes. En uttalelse vil gjerne inneholde både opplysninger om, og en vurdering av, søker og søknad mv. fra gjeldende instans. Se merknader til §§ 1-7 og 1-15. Vandelskravet i § 1-7b gjelder imidlertid ikke for bevilling etter § 5-3.

I henhold til fjerde ledd kan Sosial- og helsedirektoratet fastsette de vilkår og innskrenkninger knyttet til bevillingen som det til enhver tid finner nødvendig. I henhold til alminnelig forvaltningsrett er det et krav at vilkårene er saklig begrunnet og i tråd med lovens formål. Videre må vilkåret ikke være uforholdsmessig tyngende for bevillingshaver. Det kan ikke stilles nye, mer tyngende, vilkår etter at bevillingsvedtak er fattet. Slik adgang krever uttrykkelig hjemmel i lov.

Sosial- og helsedirektoratet kan når som helst inndra bevilling etter § 1-8 siste ledd, uavhengig av om det har skjedd brudd på alkoholovens bestemmelser. For øvrig gjelder saksbehandlingsregler i kapittel 4 også for bevillinger til skjenking i befalsmesser.

Kapittel 6. Tilvirkning

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

Generell innledning

Den myndighet som er lagt til departementet etter §§ 6-1 første ledd, 6-6 første ledd, 6-7, 6-8 første og andre ledd og 6-10, er delegert til Sosial- og helsedirektoratet.

Med hjemmel i dette kapitlet er det gitt en forskrift som gjelder engrossalg og tilvirkning (engrosforskriften).

§ 6-1. Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet, eller tillatelse etter § 4-2 tredje ledd. Bevillingen kan omfatte alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin, eller all alkoholholdig drikk. Bevillingsplikten gjelder ikke tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin.

Tilvirkningsanlegget skal være innrettet på tilfredsstillende måte. Departementet kan gi forskrifter om dette.

Endret ved lover 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996 iflg. res. 1 des 1995 nr. 926), 21 juni 2002 nr. 46 (i kraft 1 juli 2002 iflg. res. 21 juni 2002 nr. 562), 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-1 Tilvirkning av alkoholholdig drikk

6.1.1. Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen gjelder vilkårene for å få og utøve bevilling for tilvirkning av alkoholholdig drikk, herunder omfanget av slik bevilling. En tilvirkningsbevilling kan omfatte en av følgende grupper alkoholholdig drikk:

- drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol som ikke er brennevin
- brennevin
- all alkoholholdig drikk

6.1.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

Med tilvirkning forstås enhver produksjon av alkoholholdig drikk. Slik produksjon kan skje ved gjæring, destillasjon eller på annen måte. Den omfatter f.eks. alkoholgjæring av druesaft, frukt- eller plantesaft, gjæring på malt (øl) og fremstilling av alkohol av annet produkt ved destillasjon eller annen teknisk prosess (brennevin).

Tilvirkning omfatter også enhver videreforedling eller bearbeiding av en allerede fremstilt alkoholholdig drikk. Utvanning, tilsetting av kullsyre, blanding med fruktsaft, mineralvann eller annen væske, blanding av flere alkoholholdige drikker eller søtning krever derfor tilvirkningsbevilling.

Etter § 6-1 første ledd er enhver tilvirkning av alkoholholdig drikk i utgangspunktet forbudt uten bevilling. Sosial- og helsedirektoratet er delegert myndigheten til å gi tilvirkningsbevillinger. Bevillingen kan omfatte alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin eller all alkoholholdig drikk, se merknadene til alkoholloven § 1-3. Tilvirkere vil også ha rett til å drive engrossalg med egne varer, samt varer produsert av andre av samme type drikk som bevillingen omfatter, herunder import og eksport, etter registrering hos toll- og avgiftsetaten, jf. særavgiftsforskriften § 5-1 bokstav a.

Grunnvilkårene for å få og utøve en tilvirkningsbevilling følger av § 6-2. I tillegg stilles det særlige krav til sikring av tilvirkningsprosessen. Det er et særskilt vilkår for tilvirkningsbevilling at produksjonsanlegget er innrettet på en tilfredsstillende måte. Det vises for øvrig til merknadene til § 6-10 og engrosforskriften.

Etter § 6-1 første ledd siste punktum foreligger ingen bevillingsplikt for tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin. Produksjon av brennevin er derimot forbudt, selv om det er til eget bruk, se merknadene til § 8-1. Loven kan imidlertid ikke forstås slik at det er forbudt å bruke et ferdigdestillert produkt til videreforedling for eget bruk, for eksempel tilsetning av kirsebær og sukker til brennevin med sikte på å lage likør.

§ 6-2. Vilkår for tildeling av tilvirkningsbevilling

Tilvirkningsbevilling gis dersom følgende vilkår er oppfylt:

1. Bevillingshaver, og person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten eller oppebærer en vesentlig del av dens inntekter eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, har utvist uklanderlig vandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tolllovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelovgivningen.
2. Det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for oppfyllelse av krav på alkoholavgift.
3. Varelageret er tilfredsstillende sikret.
4. Bevillingshaver ikke driver annen virksomhet som er uforenlig med tilvirkning av alkoholholdig drikk.

Departementet kan gi forskrifter til utfylling av denne paragrafen.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-2 Vilkår for tildeling av tilvirkningsbevilling

Bestemmelsen stiller en rekke krav til bevillingssøker. Bakgrunnen er å sikre at virksomheten drives på en forsvarlig måte. Kriteriene er objektive i den forstand at bevilling skal gis dersom vilkårene er oppfylt. Det er med andre ord ingen begrensninger i antallet bevillingshavere. Søker må dokumentere at kravene for å få bevilling er oppfylt, jf. § 6-3.

Vandelskrav

§ 6-2 første ledd nr 1 stiller krav om uklanderlig vandel i forhold til lovgivning som anses relevant for utøvelsen av en tilvirkningsbevilling for alkoholholdig drikk. Ved siden av alkoholloven er blant annet toll-, skatte-, avgifts-, regnskaps-, selskaps- og næringsmiddelovgivningen relevant.

Det er opp til bevillingsmyndigheten å avgjøre hvor mye vekt det skal legges på et eventuelt regelbrudd. Det må foretas en skjønsmessig vurdering av hvorvidt tidligere lovbrudd kan indikere at søker ikke vil oppfylle sine forpliktelser etter alkoholloven. Man bør se bort fra ubetydelige, enkeltstående regelbrudd som ligger langt tilbake i tid. Summen av flere mindre forhold kan imidlertid tilsi at vandelskravet ikke anses for å være oppfylt.

Saker som er under behandling i andre forvaltningsorganer eller ved domstolene, kan også tas i betraktning ved søknadsbehandlingen. Bevillingsmyndigheten kan i slike tilfeller selv vurdere søkerens forhold opp mot den aktuelle lovgivningen eller velge å utsette behandlingen inntil saken er ferdigbehandlet i vedkommende organ.

Selv om en sak har ført til frifinnelse for domstolen, eller en klager har fått medhold i sin klage fra andre forvaltningsorganer, skal bevillingsmyndigheten foreta en selvstendig vurdering av de aktuelle forholdenes betydning. Dersom det likevel er tvil om bevillingssøker vil oppfylle sine plikter etter alkoholloven, kan Sosial- og helsedirektoratet avslå bevillingssøknaden.

Vandelskravet retter seg mot det selskap eller den person som søker om bevilling. Er det et selskap som søker om bevilling, må også ledelsen i selskapet og de personene som har vesentlige økonomiske interesser eller dominerende innflytelse i virksomheten, oppfylle kravet om uklanderlig vandel. Ved vurderingen av hvem som har økonomisk interesse og innflytelse i selskapet, er det de underliggende forholdene som er avgjørende, ikke hvordan selskapets eierstruktur og ledelse fremstår i det ytre. Dersom forholdene tilsier det, kan direktoratet vurdere vandelen til flere personer enn de som er oppgitt som sentrale personer i søknaden.

Sikkerhet for alkoholavgiften

Etter første ledd nr. 2 må bevillingssøker stille tilfredsstillende sikkerhet for oppfyllelsen av krav på alkoholavgift, se engrosforskriften kapittel 1. Kravet om sikkerhetsstillelse er absolutt. Plikten til å betale alkoholavgift følger for øvrig av kapittel 3-2 i særavgiftsforskriften, jf. Stortingets årlige budsjettvedtak.

Tollregionene kan gi nærmere opplysninger om minstebeløp på sikkerhetsstillelse i relasjon til de ulike typer alkoholholdig drikk og hvilke krav det stilles til bankgarantien.

Sikring av varelager

Første ledd nr. 3 stiller krav om at bevillingssøkers varelager skal være tilfredsstillende sikret. Dette kravet er nærmere presisert i engrosforskriften kapittel 2 uten å være uttømmende. Forskriftens krav skal forebygge innbrudd, svinn o.l., men tar også sikte på å muliggjøre kontroll. Det er opp til Sosial- og helsedirektoratet å vurdere om sikkerhetskravene er oppfylt. I denne sammenheng er både den fysiske sikringen og rutinene for lagerhold og adgangskontroll av betydning, jf. engrosforskriften kapittel 2. Kravene er strengest for lager for oppbevaring av brennevin. Da stilles det krav om innbruddsalarm.

Sosial- og helsedirektoratet krever i utgangspunktet at den fysiske sikringen av varelagre for alkoholholdig drikk tilfredsstillende Forsikringsforbundets beskyttelsesklasse B3, men alternative løsninger kan aksepteres dersom søkeren kan dokumentere at kravet om forsvarlig sikring vil være oppfylt. Når det gjelder innbruddsalarm, kreves normalt godkjent alarmanlegg av typen 2-2c. Sosial- og helsedirektoratet kan gi dispensasjon fra kravet om alarm dersom varelageret er forsvarlig sikret på annen måte, jf. engrosforskriften kapittel 2. Som eksempel kan nevnes at lageret har døgkontinuerlig videoovervåking.

Kravene til varelager gjelder alle lagre som omfattes av bevillingsordningen, m.a.o. også såkalte private tollagre.

Såkalt mellomagring, dvs. midlertidig og kortvarig oppbevaring av alkohol som ledd i distribusjon når slik oppbevaring av ulike grunner er hensiktsmessig eller nødvendig før varene transporteres videre til endelig bestemmelsessted, omfattes ikke av alkohollovens krav til sikring av varelager. Bevillingshaver har imidlertid et helhetlig ansvar for at varene distribueres i betryggende former, selv om distribusjonen er overlatt til andre.

Annen uforenlig virksomhet

I henhold til bestemmelsens første ledd nr. 4 må bevillingssøker ikke drive annen virksomhet som er uforenlig med tilvirkning av alkoholholdig drikk. Som eksempel kan nevnes at en idrettsforening søker om tilvirkningsbevilling

Distribusjon mv.

I tillegg til de vilkårene som går frem av § 6-2, kreves det at distribusjon av varene skal skje i betryggende former og i samsvar med gjeldende regelverk. Dette går forutsetningsvis frem av § 6-6 andre ledd. Bestemmelsen slår for øvrig fast at enkelte deler av den bevillingspliktige virksomheten kan settes bort.

Når alkoholholdig drikk skal lagres hos utenforstående lagerholder, eller det skal benyttes utenforstående distributør, har bevillingshaver plikt til å forvise seg om at tjenestene utføres i samsvar med alkohollovens krav. Sosial- og helsedirektoratet har ikke direkte lovhjemmel til å utøve kontroll hos tredjemann. Derfor krever direktoratet at avtalen mellom bevillingshaver og lagerholder/distributør inneholder en klausul som gir direktoratet samme kontrolladgang hos tredjemann som hos bevillingshaver selv.

Nærmere bestemmelser til utfylling av § 6-2 er gitt i engrosforskriften kapittel 1 og 2.

§ 6-3. Krav til søknaden

Søknaden skal være skriftlig og være ledsaget av et søknadsgebyr. Søkeren skal i søknaden uoppfordret fremlegge de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om lovens krav for å tildele bevilling er oppfylt. Den skal også inneholde opplysninger om annen virksomhet søkeren driver.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til søknaden og om søknadsgebyret.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-3 Krav til søknaden

En søknad skal være skriftlig og inneholde alle opplysningene som er nødvendige for at bevillingsmyndigheten skal kunne ta stilling til om lovens vilkår for tildeling av bevilling er oppfylt. Sosial- og helsedirektoratet har utarbeidet et søknadsskjema som skal benyttes. Skjema med veiledning finnes på <http://www.shdir.no/rusmidler/bevilling/>.

Søkere i utlandet må dokumentere uklanderligandel i forhold til relevant lovgivning i vedkommende land. Sosial- og helsedirektoratet har ikke de samme mulighetene til å innhente opplysninger fra utenlandske myndigheter som fra norske, og er derfor i større grad enn ellers henvist til å basere seg på søkers egen dokumentasjon forandel. Dersom selskapet eller personene i tillegg har drevet virksomhet i Norge, vil også forholdet til norsk lovgivning være relevant.

Søknadsgebyret refunderes ikke dersom bevillingssøknaden skulle bli avslått. Med hjemmel i andre ledd er det gitt nærmere bestemmelser om søknadsgebyret i engrosforskriften kapittel 3.

§ 6-4. Innhenting av uttalelser

Før søknaden avgjøres skal det innhentes uttalelse fra politiet, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet.

Opphevet ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-4 Innhenting av uttalelser

I tillegg til de opplysningene søkerne gir i søknaden skal Sosial- og helsedirektoratet innhente uttalelser fra enkelte offentlige myndigheter. Bestemmelsen er ikke ment å være uttømmende. Direktoratet står fritt til å innhente opplysninger av betydning også fra andre. I samsvar med forvaltningsloven § 17 skal uttalelser fra andre myndigheter eventuelt forelegges søkeren til uttalelse før vedtak om bevilling fattes.

§ 6-5. Opplysningsplikt

Politiet, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av saker etter dette kapittel.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-5 Opplysningsplikt

De myndighetene som er nevnt i bestemmelsen, plikter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, å gi Sosial- og helsedirektoratet de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av bevillingsaker.

Det kan for det første være aktuelt å få opplysninger ved behandling av en bevillingssøknad. I tillegg kan det være behov for opplysninger for å kontrollere og supplere de opplysningene som søker har gitt i bevillingssøknaden. Etter at bevilling er gitt, vil det være behov for å få opplysninger i forbindelse med vandelskontroll, endringer i bevillingen, vurdering av inndragning av bevilling og øvrig kontroll med bevillingen.

§ 6-6. Utøvelse av tilvirkningsbevilling

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på forsvarlig måte. Departementet kan stille nye vilkår dersom dette er nødvendig for å sikre gjennomføringen av loven.

Den som har tilvirkningsbevilling har ansvaret for at distribusjonen av varene skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av denne lov, fra produksjonsstart eller det tidspunkt varene ankommer til landet og til de er levert annen bevillingshaver. Dette gjelder selv om distribusjonen er overlatt til andre.

Dersom tapping eller andre deler av virksomheten er overlatt til andre, har bevillingshaver ansvar for at det skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av denne lov.

Departementet kan gi forskrifter om distribusjon og tapping. Departementet kan også gi forskrifter om plikt for bevillingshaver til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-6 Utøvelse av tilvirkningsbevilling

Bevillingen skal utøves slik at kravene i alkoholloven med forskrifter og vilkårene knyttet til bevillingsvedtaket til enhver tid er oppfylt. For øvrig skal bevillingen utøves på en forsvarlig måte. I likhet med hva som gjelder etter §§ 3-9 og 4-7 har forsvarlighetskravet et selvstendig innhold.

Bevillingsmyndigheten kan stille nye vilkår etter at vedtak er truffet, forutsatt at det er nødvendig for gjennomføring av loven. Dette innebærer at bevillingsmyndigheten kan skjerpe vilkårene eller fastsette nye vilkår, som ikke fulgte av bevillingsvedtaket. Nye vilkår kan ikke stilles uten at det foreligger særlig grunn til det, eksempelvis at bevillingsmyndighetene avdekker mangler ved bevillingshavers rutiner, bemanning, lager eller lignende. Nye vilkår kan være en lempeligere sanksjon enn å bruke inndragningsalternativet.

Ansvaret for utøvelsen av bevillingen ligger hos bevillingshaver. Bevillingshavers ansvar omfatter også lagring, distribusjon og tapping.

Dersom varen selges til en annen innehaver av tilvirkningsbevilling eller en med rett til å drive engros-salg, går ansvaret i utgangspunktet over på kjøper samtidig med eiendomsretten, men tidligst ved uttak fra selgers lager. Ved salg til innehaver av salgs- eller skjenkebevilling går ansvaret over på denne når varen er fysisk overlevert til kjøper, uavhengig av den avtalerettslige ansvarsovertakelsen. Ved utførsel av alkoholholdig drikk opphører bevillingshavers ansvar når varen er brakt ut av landet.

Det fremgår av tredje ledd at ansvaret gjelder selv om deler av virksomheten overlates til andre. Dette innebærer at feil eller forsømmelser hos oppdragstaker kan få de samme konsekvensene for bevillingen som bevillingshavers egne feil. Det er uten betydning hvorvidt bevillingshaver subjektivt kan klandres for at oppdragstakeren har opptrådt i strid med alkoholloven eller annet regelverk. Kravene i loven er m.a.o. objektive.

Det er ikke gitt forskrifter om distribusjon og tapping.

I engrosforskriften kapittel 6 er det gitt nærmere bestemmelser om bevillingshavers plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål.

§ 6-7. Melding og godkjenning

Før bevilling tas i bruk skal melding om dette sendes departementet. Videre skal det gis melding før virksomheten nedlegges eller avbrytes. Det skal gis melding om etablering eller nedleggelse av lager, om endringer i ledelsen av virksomheten og om overdragelse av vesentlige deler av aksjene eller selskapsandeler. Videre skal det også gis melding dersom virksomhetens omfang endres vesentlig og om andre forhold som har betydning for kontrollen med virksomheten.

Nytt lager eller endring av et lagers innretning må godkjennes av bevillingsmyndigheten før endringen iverksettes. Tilsvarende gjelder dersom nytt tapperi tas i bruk, eller et tapperis innretning endres.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-7 Melding og godkjenning

Endringer som har betydning for utøvelse av bevillingen, skal meldes til Sosial- og helsedirektoratet før iverksetting. Enkelte typer endringer krever godkjenning av direktoratet, mens andre anses som så grunnleggende at det kreves ny bevilling, jf. § 1-10 og merknadene til denne bestemmelsen.

Før tilvirkningen begynner, skal bevillingshaver gi melding til Sosial- og helsedirektoratet om at bevillingen tas i bruk, jf. § 6-7 første ledd.

Videre går det frem av bestemmelsens første ledd at det skal meldes fra før virksomheten nedlegges eller avbrytes. Dette gjelder enten driften innstilles frivillig eller det skyldes andre grunner.

Meldeplikten gjelder også ved midlertidig avbrudd i driften dersom avbruddet er så langvarig at det er av betydning for utøvelsen av kontrollen eller kan medføre inndragning av bevilling, jf. § 6-10 andre ledd. Spørsmålet om når meldeplikten inntreffer ved midlertidig stans, må derfor ses i sammenheng med hvordan bevillingen er ment utøvet. Det må med andre ord tas hensyn til hva som er forutsatt å være normal virksomhet for vedkommende bevilling. Når en bevilling forutsetningsvis skal brukes sjelden, skal det mer til for at et avbrudd utløser meldeplikt enn når bevillingen skal brukes kontinuerlig. En bevilling som for eksempel bare skal brukes en gang i året, anses ikke som avbrutt resten av året. Det samme gjelder ved kortere opphold for eksempel i påvente av nye avtaler med produsenter eller kjøpere.

Det skal gis melding om etablering eller nedleggelse av lager, samt om endringer i virksomhetens ledelse og overdragelse av vesentlige deler av aksjene eller selskapsandeler. Meldeplikten oppstår for eksempel dersom det selges ut så store deler av selskapet at nye aktører får vesentlig innflytelse over, eller økonomisk interesse i, den bevillingspliktige virksomheten.

Vesentlige endringer i virksomhetens omfang utløser også meldeplikt, f.eks. dersom virksomhetens omsetning øker vesentlig i forhold til det som er forutsatt på søknadstidspunktet. Også her må endringene ses i sammenheng med normalvirksomheten og hvilke konsekvenser endringen vil få for utøvelsen av kontrollen.

Meldeplikten gjelder også andre opplysninger som kan være relevante for kontrollen med eller utøvelsen av bevillingen, for eksempel nye distribusjonsformer eller bruk av ny regnskapsfører. Bagatellmessige endringer utløser ikke meldeplikt.

En endring kan medføre inndragning av bevillingen. Det kan for eksempel være tilfellet dersom bevillingshaver, etter at bevillingen er gitt, har startet annen virksomhet, som er uforenlig med å ha bevilling, jf. § 6-2 første ledd nr. 4. Andre endringer kan føre til bortfall av bevilling i medhold av § 1-10. Det kan for eksempel være tilfellet dersom det skjer vesentlige endringer i virksomhetens eierforhold.

Meldingen må inneholde de opplysningene som er nødvendige for at Sosial- og helsedirektoratet skal kunne ta stilling til om endringen for eksempel krever godkjenning, om det bør knyttes nye vilkår til bevillingen, om den er falt bort eller eventuelt må inndras.

Meldingen skal som hovedregel gis på forhånd, dvs. før endringen foretas, slik at kontrollorganet er løpende orientert. Men dersom den meldepliktige hendelsen inntreffer uforutsatt, for eksempel når et varelager blir ødelagt i brann, må meldingen gis uten ugrunnet opphold.

Følgende endringer krever godkjenning fra Sosial- og helsedirektoratet, jf. § 6-7 andre ledd:

- nytt tilvirkningsanlegg/lager/tapperi
- utskifting av et tilvirkningsanlegg/lager/tapperi med et nytt
- endringer av et tilvirkningsanleggs/lagers/ tapperis innretning

Slike endringer kan ikke settes i verk før godkjenning er gitt. Direktoratet kan avslå å godkjenne endringene. En avgjørelse som godkjenner eller avslår å godkjenne en endring anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan påklages til departementet.

Det skal ikke betales søknadsgebyr ved melding om endring som krever godkjenning.

Bevilling skal inndras når den ikke lenger utøves, se merknadene til § 6-10.

§ 6-8. Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen

Kontrollen med utøvelsen av tilvirkningsbevilling tilligger departementet.

Departementet kan når som helst kreve tilgang til virksomhetens lokaler og til dens regnskaper. Bevillingshaver plikter å gi de nødvendige opplysninger om regnskap og drift for at kontrollen kan gjennomføres. Bevillingshaver plikter uten erstatning å utlevere nødvendige vareprøver.

Departementet kan gi forskrifter om kontrollen med utøvelsen av bevillingen. Departementet kan også gi forskrifter om internkontroll og regnskapsførsel for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-8 Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen

Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevilling er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. Kontroll med tilvirkeres utøvelse av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten, jf. § 1-4c femte ledd og engrosforskriften § 5-2 andre ledd med merknader.

§ 6-9. Bevillingsgebyr

For bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig gebyr som beregnes på grunnlag av omsatt mengde av alkoholholdig drikk. Departementet fastsetter et minstegebyr som skal innbetales før bevillingen utøves og ikke senere enn 1. februar i de påfølgende år.

Departementet kan gi forskrifter om beregning og innbetaling av gebyret.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-9 Bevillingsgebyr

Gebyret beregnes på grunnlag av omsatt mengde. Med dette menes omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk. Det vises for øvrig til merknadene til engrosforskriften kapittel 4.

§ 6-10. Inndragning av bevilling

Departementet kan inndra bevillingen dersom vilkårene som nevnt i § 6-2 ikke lenger er oppfylt eller bevillingshaver for øvrig ikke oppfylder sine forpliktelser etter denne loven eller ved overtrekkelse av annen lovgivning som står i sammenheng med denne lovs formål.

Bevillingen skal inndras hvis den ikke lenger utøves.

Tilføyd ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 6-10 Inndragning av bevilling

Dersom vilkårene for å få bevilling ikke lenger er oppfylt, kan bevillingen inndras, jf. § 6-10, jf. § 6-2. Som eksempel på inndragningsgrunnlag nevnes brudd på vilkårene om uklanderligandel eller at det ikke lenger er stilt tilfredsstillende sikkerhet for alkoholavgiften, jf. § 6-2 første ledd nr. 1 og 2.

Videre kan bevillingen inndras dersom bevillingshaver ikke oppfylder de øvrige forpliktelsene som følger av alkoholloven, eller overtrer annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål. Bevillingen kan for eksempel inndras dersom innehaver av tilvirkningsbevilling selger alkoholholdig drikk til andre enn innehavere av bevilling etter alkoholloven, unnlater å gi melding om endringer i driften, unnlater å betale bevillingsgebyr, bryter alkoholreklameforbudet mv. Også brudd på engrosforskriftens krav til utøvelsen av bevillingen kan medføre inndragning. Se også kravene i § 6-6 første ledd og merknadene til denne.

Bevillingen skal dessuten inndras hvis den ikke lenger benyttes, dvs. dersom virksomheten er opphørt. Kortere opphold i virksomheten, for eksempel i påvente av nye avtaler med produsenter eller kjøpere, skal derimot ikke medføre inndragelse.

Det er ikke noe vilkår for inndragning at bevillingshaver kan klandres for at regelverket er overtrådt. Bevillingshaver har ansvaret for utøvelsen av alle deler av den bevillingspliktige virksomheten, selv om deler av virksomheten er overlatt til andre. Dette innebærer at bevillingen kan inndras dersom en tjenesteteyer ikke opptrer innenfor de rammer som gjelder for bevillingen.

Inndragningen kan være permanent eller gjelde bare for en bestemt periode, alt etter hvor grov overtredelsen er. Videre kan inndragningen gjelde hele virksomheten eller deler av den. Er forholdet som er grunnlag for inndragningen bare knyttet til ett lager eller produksjonssted, for eksempel tyveri på lageret eller svinn fra tilvirkningsanlegget, kan det vurderes om bevillingen kun skal inndras for det aktuelle stedet. Men dersom overtredelsen eller det straffbare forholdet ikke utelukkende er knyttet til et bestemt sted, må hele bevillingen inndras. Eksempler på dette er manglende avgiftsinnbetaling, mangelfull regnskapsføring, unnlattelse av å gi melding om endringer i virksomheten eller forhold knyttet til personer med vesentlig innflytelse eller økonomisk interesse i virksomheten. En tidsbegrenset og/eller partiell inndragning kan eventuelt kombineres med nye vilkår, jf. § 6-6 første ledd.

Vedtak om inndragning treffes av Sosial- og helsedirektoratet. Det er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan påklages til departementet.

Kapittel 7. Gebyrer, avgifter og anvendelse av AS Vinmonopolets overskudd

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Generell innledning

Kapittel 7 regulerer to ulike områder: For det første hvordan bevillingsgebyret for salg og skjenking av alkoholholdig drikk skal beregnes og fastsettes av bevillingsmyndigheten, jf. § 7-1. For det andre hvilke innbetalinger som skal overføres fra AS Vinmonopolet hvert år i form av henholdsvis en avgift etter § 7-2 og overskuddsandel etter § 7-3.

§ 7-1. Bevillingsgebyrene

For bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og til skjenking av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig bevillingsgebyr som beregnes i forhold til forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Departementet gir forskrifter om gebyrsatser og innbetaling av gebyret. For bevilling som gjelder skjenking ved en enkelt bestemt anledning og ambulerende bevilling, kan departementet bestemme en særskilt gebyrsats. Bevillingsmyndigheten fastsetter gebyret.

Gebyret tilfaller kommunen, med unntak av gebyr for bevilling etter §§ 5-2 og 5-3 annet ledd, som tilfaller staten.

Endret ved lover 4 des 1992 nr. 131 (i kraft 1 jan 1993), 8 jan 1993 nr. 23, 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 7-1 Bevillingsgebyrene

7.1.1 Nærmere om første ledd

Plikten til å betale bevillingsgebyr omfatter både de statlige og de kommunale skjenkebevillingene, samt kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Plikten til å betale bevillingsgebyr for utøvelsen av tilvirkningsbevilling er fastsatt i alkoholoven § 6-9, jf. engrosforskriften kapittel 4.

Hvis det er gitt bevilling fra flere kommuner, må det betales bevillingsgebyr til alle kommunene. Dette vil for eksempel gjelde for busser og båter som trafikkerer flere kommuner. Se nærmere omtale av dette i merknadene til alkoholforskriften kapittel 6. Begrunnelsen for dette er at den enkelte kommune vil ha utgifter både til behandling av søknaden og gjennomføring av kontrollen.

Bevillingsgebyret skal beregnes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk på salg- eller skjenkestedet. Dette innebærer at gebyrbeløpet vil øke med økende omsetning.

Gebyret skal beregnes og fastsettes av bevillingsmyndigheten etter de satser som er fastsatt av departementet, jf. alkoholforskriften § 6-2.

Adgangen til å beregne og fastsette bevillingsgebyret for de statlige skjenkebevillingene på tog og fly er delegert fra departementet til Sosial- og helsedirektoratet. Gebyret fastsettes på bakgrunn av departementets fastsatte satser. Myndigheten til å beregne og fastsette bevillingsgebyret for statlig skjenkebevilling på skip er tilsvarende delegert til fylkesmannen.

Departementet har delegert myndigheten til å fastsette første års bevillingsgebyr for skjenkebevilling til Forsvarets befalsmesser til Sosial- og helsedirektoratet. Senere beregner og fastsetter fylkesmannen det årlige gebyret.

7.1.2 Nærmere om andre ledd

I medhold av bestemmelsens andre ledd har departementet gitt forskrift om beregning og innbetaling av gebyret. Slik forskrift er gitt, se alkoholforskriften kapittel 6.

7.1.3 Nærmere om tredje ledd

Alkoholoven § 7-1 har i siste ledd bestemmelser om hvem gebyret tilfaller. Dette korresponderer med hvem som har ansvar for å føre kontroll med utøvelsen av bevillingen.

I henhold til alkoholoven § 1-9 første ledd har kommunen ansvar for å føre kontroll med utøvelsen av de kommunale bevillingene og de statlige bevillinger til Forsvarets befalsmesser regulert i § 5-3 første ledd. I disse tilfellene tilfaller gebyret kommunen.

I henhold til alkoholoven § 1-9 andre ledd har staten ansvar for å føre kontroll med utøvelsen av de statlige bevillingene for tog, fly, skip og befalsmesser ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert. I alle disse tilfellene tilfaller gebyret staten.

Gebyret skal i første rekke dekke kostnader ved behandling av bevillingssøknaden og kontroll med utøvelsen av bevillingen.

§ 7-2. Vinmonopolavgiften

AS Vinmonopolet betaler hvert år en avgift til statskassen.

Avgiften betales av nettoformuen ved utgangen av siste inntektsår og av nettoinntekten i samme år. Ved ansettelse av formue og inntekt følges reglene i skattelovene og avgiften beregnes etter satsene i den kommunen der selskapets hovedadministrasjon ligger.

Avgiften skal anvendes til forebyggende tiltak innen helse- og sosialsektoren.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 7-2 Vinmonopolavgiften

AS Vinmonopolet er ikke underlagt kommunal formues- og inntektsbeskatning, jf. skatteloven § 2-30 bokstav o. Begrunnelsen for dette er at et lovfestet monopol ellers ville gi en tilfeldig fordel til den kommunen hvor selskapets hovedkontor ligger. Til gjengjeld betales en særskilt avgift til statskassen, nemlig vinmonopolavgiften etter § 7-2.

Vinmonopolavgiften beregnes på samme måte som kommuneskatten. Avgiften blir beregnet etter skattesatsene for Oslo kommune, hvor selskapets hovedadministrasjon befinner seg. Avgiften er øremerket til forebyggende tiltak innen helse- og sosialsektoren. Fordelingen av midlene skjer av departementet i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet.

§ 7-3. Statens andel av AS Vinmonopolets overskudd

I forbindelse med statsbudsjettet fastsetter Stortinget hvert år en andel av AS Vinmonopolets netto-overskudd som overføres til statskassen.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 7-3 Statens andel av AS Vinmonopolets overskudd

Et viktig formål med AS Vinmonopolet er å avskjære den privatøkonomiske interessen i alkoholomsetningen. Aksjonærene i AS Vinmonopolet, dvs. staten, tildeles derfor årlig et lovfestet utbytte på 5 % av den totale aksjekapitalen på kr 50 000, det vil si kr 2 500, jf. Vinmonopoloven. Videre inndrar staten en del av overskuddet gjennom årlige budsjettvedtak.

Kapittel 8. Spesielle påbud og forbud

Generell innledning

Kapittel 8 i alkoholloven inneholder en rekke spesielle påbud og forbud knyttet til bruk og omsetning av alkoholholdig drikk. Kapitlet skiller seg noe fra resten av loven. Det retter seg ikke bare mot aktører i forbindelse med omsetning av alkoholholdige drikkevarer, men også mot andre.

Kapitlet innebærer et forbud mot produksjon av brennevin uten tillatelse, jf. § 8-1, forbud mot forvaring og lagring av ulovlig tilvirket alkoholholdig drikk, jf. § 8-2, forbud mot kjøp av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin, jf. § 8-2a, forbud mot tilvirkning, oppbevaring og omsetning av gjærende eller gjæret destillert væske (sats), jf. § 8-3, hjemmel for forbud mot og kontroll med preparater som kan anvendes til alkoholholdig drikk, jf. § 8-4, forbud mot apparater for tilvirkning av brennevin mv, jf. § 8-5, forbud mot bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie, jf. § 8-6, forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed, jf. § 8-6a, ulovlig kjøp, jf. § 8-8, serverings- og drikkeforbud, jf. § 8-9, forbud mot salg og skjenking til åpenbart påvirkede personer, jf. § 8-11, forbud mot omsetning med rabatt, jf. § 8-12, og forbud mot innførsel og omsetning av visse alkoholholdige drikker, jf. § 8-13.

Både forsettlig og uaktsom overtredelse av bestemmelsene i kapitlet, samt medvirkning til overtredelse, er straffbart. Også forsøk på overtredelse er straffbart.

§ 8-1. Forbud mot tilvirkning og omdestillering av brennevin

Det er forbudt å foreta tilvirkning eller omdestillering av brennevin for andre enn de som har tillatelse til det.

Merknader til § 8-1 Forbud mot tilvirkning og omdestillering av brennevin

Bestemmelsen innebærer at det er forbudt å produsere/omdestillere brennevin uten tillatelse. Adgangen til å gi slik tilvirkningsbevilling er delegert til Sosial- og helsedirektoratet, se kapittel 6.

Forbudet i § 8-1 gjelder både kommersiell produksjon og produksjon for privat bruk. Alkoholloven § 1-3 andre ledd inneholder definisjon av begrepet brennevin. Produksjon av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, er tillatt så lenge dette skjer til eget bruk, jf. § 6-1 første ledd, siste punktum.

Som tilvirkning regnes enhver teknisk prosess for å øke alkoholinnholdet i en væske på annen måte enn ved gjæring. I praksis vil dette først og fremst omfatte destillering. Også rensing av sprit gjennom aktivt kull er i praksis å anse som tilvirkning av brennevin. Se for øvrig merknadene til § 6-1.

§ 8-2. Forbud mot ulovlig forvaring og lagring av alkoholholdig drikk

Det er forbudt å forvare eller lagre brennevin som er ulovlig tilvirket eller omdestillert, og å forvare eller lagre alkoholholdig drikk som antas å ha vært eller skulle være gjenstand for ulovlig omsetning.

Forbudet i første ledd mot lagring av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin omfatter også oppbevaring til eget bruk.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997).

Merknader til § 8-2 Forbud mot ulovlig forvaring og lagring av alkoholholdig drikk

Bestemmelsen rammer lagring og forvaring av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin. Den rammer så vel varer beregnet på omsetning som varer beregnet til eget bruk. Bestemmelsen rammer både den person som lagrer varen til eget bruk, og den som forvarer den for andre. Det er derfor ikke nødvendig å ta stilling til om lagringen eller forvaringen skjer med tanke på eget bruk eller ikke.

Det er heller ikke nødvendig å ta stilling til hvorledes vedkommende har fått tak i drikkevarerne. Forbudet rammer så vel drikkevarer som er ervervet ved gave og kjøp som drikkevarer som er egenprodusert. Produksjon og kjøp vil for øvrig rammes av egne bestemmelser, jf. §§ 8-1 og 8-2a.

Det er etter dette ikke nødvendig å foreta noen kvantummessig grensedragnings mellom lagring til eget bruk og lagring for videresalg, ettersom begge forhold rammes av samme straffebestemmelse i alkoholloven § 10-1.

Bruk av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin er ikke i seg selv forbudt. Dette innebærer at besittelse som er knyttet til umiddelbart bruk, vil falle utenfor lovens forbud. Det som rammes av forbudet vil være lagring til senere bruk. Et glass eller en åpen flaske på bordet vil derfor ikke rammes av forbudet. Dette hindrer likevel ikke at ulovlig tilvirket brennevin som besittes, kan inndras og destrueres. Dette følger av § 10-3.

§ 8-2a. Forbud mot kjøp av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin

Det er forbudt å kjøpe brennevin som er ulovlig tilvirket eller omdestillert.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 juli 1997).

Merknader til § 8-2a Forbud mot kjøp av ulovlig tilvirket eller omdestillert brennevin

Bestemmelsen rammer kjøp av brennevin som er produsert her i landet av andre enn de som har tillatelse til det. Kjøp av brennevin som er ulovlig tilvirket eller omdestillert, rammes av straffebestemmelsen i § 10-1. Både forsettlig og uaktsom overtredelse omfattes, også medvirkning til kjøp omfattes.

Kjøp av brennevin som er smuglet inn i landet er straffbart etter tolloven § 63.

§ 8-3. Forbud mot tilvirking, oppbevaring og omsetning av gjærende eller gjæret udestillert væske

Det er forbudt å tilvirke eller overdra eller ha i sin besittelse en gjærende eller gjæret udestillert væske, med mindre det må antas

1. at væsken er bestemt til framstilling av eller er vare som ikke er brennevin
2. at væsken er bestemt til framstilling av brennevin som lovlig kan tilvirkes, eller
3. at væsken er bestemt til framstilling av eller er vare som ikke inneholder over 2,50 volumprosent alkohol.

Overdragelse mot vederlag av væske som nevnt, er forbudt selv om den er bestemt til framstilling av alkoholholdig drikk som nevnt under nr. 1.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 8-3 Forbud mot tilvirking, oppbevaring og omsetning av gjærende eller gjæret udestillert væske

Bestemmelsen innebærer en forlengelse og effektivisering av forbudet mot hjemmebrenning. Også produksjon, overdragelse og oppbevaring av sats er forbudt, uavhengig av mengde. Hjemmeproduksjon av drikk som ikke er brennevin, er tillatt. Det forutsettes at den ferdige drikk er drikkbar i seg selv og at den kun er ment til eget bruk. Ellers er det naturlig å oppfatte dette som sats for fremstilling av hjemmebrent. Skal drikken omsettes, kreves det alltid tilvirkningsbevilling.

Regelen i andre ledd har selvstendig betydning. Det er ikke forbudt å selge råstoffer til fremstilling av drikk som ikke er brennevin, men gjærende og udestillert ugjæret væske til dette formålet rammes av forbudet i andre ledd. Forutsetningen er med andre ord at fremstillingen må skje hos kjøperen. Selger kan ikke tilby lokale som er spesielt egnet til produksjon av alkoholholdige drikkevarer, der kjøper kan plassere en ferdig blanding til gjæring.

En ordning der råstoff kjøpes og blandes hos selger og hentes ut som ferdig vare strider mot alkohollovens regler.

§ 8-4. Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk

Departementet kan utferdige bestemmelser om kontroll med og forbud mot innførsel og omsetning av druesaft, maltekstrakt, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirking av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 8-4 Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk

I alkoholforskriften kapittel 16 er det gitt nærmere bestemmelser om aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv. Se mer om dette i merknadene til forskriften.

Det er ikke gitt forskrifter om kontroll med og forbud mot innførsel av druesaft, maltekstrakt og preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirking av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk.

Spesielt om essenser

De essenser som selges i dagligvarehandelen er ikke å anse som alkoholholdig drikk i lovens forstand. Essensene skal være godkjent av Toll- og avgiftsdepartementet. Omsetningsformen er maks. 50 ml pr. enhet. Ved vurdering av om et produkt skal godkjennes, skal det ta stilling til om produktet kan misbrukes.

Alkohollovens bestemmelser om bevillingsplikt for omsetning omfatter ikke produkter som er godkjent som essens etter Finansdepartementets regelverk. Produktene er likevel delvis regulert i alkoholloven og tilhørende forskrifter.

I § 9-1 tredje ledd fremgår at alkohollovens reklameforbud også kommer til anvendelse på bl.a. disse produktene. Videre fremgår det av forskriften kapittel 16 at disse produktene ikke skal selges eller utleveres til personer under 18 år, og at betjening under 18 år ikke skal ha befatning med salg av disse produktene. Se for øvrig merknadene til forskriftens kapittel 16.

§ 8-5. Forbud mot apparater for tilvirking av brennevin m.v.

Uten tillatelse av departementet er det forbudt å ha i besittelse, innføre eller omsette apparater, herunder deler og utstyr, som er bestemt for eller som finnes tjenlige for tilvirking eller omdestillering av sprit eller brennevin.

Endret ved lov 10 des 2004 nr. 77 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 8-5 Forbud mot apparater for tilvirking av brennevin mv.

Bestemmelsen rammer omsetning av hjemmebrenningsapparater, både i ferdig stand og i deler. Forbudet gjelder også andre apparater, som i og for seg er til for andre formål, så lenge de er egnet til fremstilling av hjemmebrent. Dette omfatter apparater som er til for destillasjon av vann, fremstilling av eteriske oljer mv. Alternativene "bestemt for" og "tjenlige for" skal ikke vurderes isolert, men undergis en totalvurdering.

Forbudet rammer besittelse, innføring eller omsetning av apparater, hele eller i deler, selv om det krever en del teknisk ferdighet for å sette apparatet sammen. Forbudet kan derfor ramme apparater som i utgangspunktet har andre hovedformål, men som ved tekniske justeringer kan endres til apparat for destillasjon av sprit.

For å få tillatelse til å inneha slike apparater må en søke dispensasjon. Adgangen til å gi slik dispensasjon er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. Direktoratet kan innhente uttalelse fra politi og ommune. Direktoratet kan videre sette vilkår for bruken, for eksempel at apparatet skal destrueres når bruken det er gitt dispensasjon for avsluttes.

§ 8-6. Forbud mot bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie

Det er forbudt å auksjonere bort eller bruke alkoholholdig drikk som gevinst eller premie, og å la dette skje.

Forbudet er likevel ikke til hinder for bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie i privat sammenheng.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998, med unntak av annet ledd, som trådte i kraft 1 jan 2001 iflg. res. 21 des 2000 nr. 1345).

Merknader til § 8-6 Forbud mot bruk av alkoholholdig drikk som gevinst eller premie

Bestemmelsen rammer bruk av alkohol som premie ved ulike former for konkurranse. Den rammer også enhver form for auksjon.

8.6.1 Nærmere om bestemmelsen

8.6.1.1 Auksjons- og premieringsforbudet

Enhver form for auksjon av alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet mot auksjon retter seg mot enhver person og gjelder selv om vedkommende har bevilling for omsetning av alkoholholdig drikk eller er registrert som importør/grossist. Eksempelvis er det ikke tillatt for importører/grossister å auksjonere bort alkoholholdig drikk til salgs- og skjenkesteder. Bestemmelsen rammer den som avholder auksjonen, arrangøren og den som tillater at auksjonen blir holdt, f.eks. utleier.

Forbudet innebærer at private auksjonsforretninger ikke kan avholde auksjoner av alkoholholdig drikk. Det rammer auksjoner av alkoholholdig drikk, selv om det må antas at drikken først og fremst har samlerverdi, og selv om det kan foreligge en mulighet for at den er udrikkelig.

Alkohol som premie eller gevinst i konkurranser er forbudt. Forbudet gjelder både ferdighetskonkurranser og konkurranser der utfallet beror på tilfeldighet.

Bestemmelsen tar blant annet sikte på utlodding. Bruk av for eksempel terningkast er utlodding, men utlodningen må gjelde selve den alkoholholdige drikken. Fastsettelse av prisen ved terningkast er ikke å anse som utlodding av alkoholholdig drikk, med mindre prisen settes til et helt bagatellmessig beløp eller utfallet av terningkastet blir at man i realiteten får varen gratis.

Bruk av alkohol som ren gave rammes ikke av forbudet, men kan etter omstendighetene rammes av andre regler i alkoholloven, f.eks. § 8-6a om bruk av alkohol i markedsføringsøyemed.

8.6.1.2 Unntak

Lotteri- og premieforbudet tar først og fremst sikte på å ramme virksomhet som retter seg mot offentligheten. Det er gjort unntak fra forbudet om bruk av alkohol som premie der det skjer i privat sammenheng. På samme måte som ved bevillingsløs skjenking, jf. § 8-9, holdes virksomhet av privat karakter utenfor.

Begrepet privat sammenheng skal forstås snevert. At et lotteri avholdes for en engere krets eller et bestemt formål, vil ikke gjøre det lovlig dersom det er åpent for en relativt ubestemt krets av personer. En forening kan ikke avholde lotteri rettet mot en ubestemt krets av personer, der alkohol inngår som premie. Forbudet vil også omfatte lotteri rettet mot alle foreningens medlemmer. Derimot vil et kor, en syklubb eller en mindre forening kunne avholde lotteri, der alkoholholdig drikk inngår som gevinst, blant sine medlemmer. En arbeidsplass vil kunne ha et vinlotteri rettet mot de ansatte uten at dette rammes av forbudet. Forutsetningen for dette er at de som deltar i lotteriet, utgjør en naturlig enhet som har daglig kontakt med hverandre. Større bedrifter eller etater kan ikke avholde vinlotteri for alle sine ansatte.

§ 8-6a. Forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed

Det er forbudt å dele ut alkoholholdig drikk til forbruker i markedsføringsøyemed.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 8-6a Forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed

Bestemmelsen forbyr all form for gratis utdeling av alkohol til forbruker i markedsføringsøyemed.

Forbudet rammer direkte profilering av alkoholholdige drikkevarer overfor forbrukere i form av utdeling av alkohol som smaksprøve, produkttesting, premie o.l.

Begrepet "markedsføringsøyemed" er det samme som er brukt i alkoholforskriften § 14-2 om reklame. I henhold til forskriften § 14-2 er reklame definert som "enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed". Formidling av gratis alkohol til forbruker kan ses på som en form for markedsføring og vil derfor i mange tilfeller rammes av reklameforbudet. Alkoholoven § 8-6a vil imidlertid fange opp tilfeller hvor grensdragningen mot hva som skal anses som massekommunikasjon volder tvil.

Forbudet rammer også utdeling som skjer mot et symbolsk vederlag.

Produktpresentasjon overfor ansatte i næringen omfattes ikke av forbudet, idet presentasjonen ikke skjer overfor forbruker, men til bevillingshavere etter alkoholoven og bransjens egne folk. Med produktpresentasjon forstås eksempelvis foredrags- og kursvirksomhet, trykksaker og vareprøver. Hvem som har den nødvendige tilknytningen til bransjen må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Når det gjelder informasjon til skjenkesteder, vil de personer som har en legitim interesse i å vurdere nye alkoholprodukter med henblikk på kjøp, falle innenfor kretsen av personer som kan motta informasjon, vareprøver mv. Eksempler på personer som det kan være naturlig å invitere er styrer, stedfortreder, innkjøpssjef, hovmester og barsjef, mens øvrige ansatte i baren, regnskapsfører, dørvakt, vaskehjelp etc. som regel ikke vil falle innenfor denne personkretsen. Se for øvrig alkoholforskriften § 14-3 nr. 2 og merknadene til denne.

§ 8-7. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 8-8. Ulovlig kjøp

Det er forbudt å kjøpe alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer på vegne av noen som er under 20 år eller annen alkoholholdig drikk for noen som er under 18 år.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 8-8 Ulovlig kjøp

Bestemmelsen fastslår at det er forbudt å kjøpe alkohol med henblikk på å overlate den til noen som ikke er gammel nok i henhold til aldersgrensene i lovens § 1-5. Kjøp "på vegne av" rammer alle former for formidlingsvirksomhet, for eksempel såkalt "langing" til mindreårige. Forbudet er ikke knyttet til om den mindreårige betaler for varen. Det er ikke straffbart for den som er for ung å kjøpe til seg selv.

Forbudet mot langing rammer også formidling som skjer på salgs- og serveringssteder.

§ 8-9. Serverings- og drikkeforbud

Det er forbudt å drikke eller servere alkohol med mindre det foreligger bevilling til dette, og selv om dette skjer uten vederlag:

1. i lokaler med tilleggelses hvor det drives serveringsvirksomhet,
2. i lokaler som vanligvis er alment tilgjengelig for offentligheten,
3. i forsamlingslokaler eller andre felleslokaler,
4. på annet sted der offentlige møter, fester, utstillinger eller andre tilstelninger finner sted,
5. på gate, torg, vei, i park eller på annen offentlig plass,
6. på skip, fly, tog, buss eller annet innenriks transportmiddel for almenheten.

På steder som nevnt i første ledd, må heller ikke eier eller annen ansvarlig oppbevare, servere eller tillate servering eller drikking av alkohol.

Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i første ledd nr. 1, 2 og 3 gjelder ikke når eier, leier, driver eller ansatt disponerer lokalene til eget bruk til sluttet selskap. Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i første ledd nr. 3 gjelder ikke når beboer i borettslag eller annet boligsamvirke disponerer lokalene til eget bruk til sluttet selskap.

Forbudet mot drikking og servering av alkohol i lokaler som nevnt i nr. 2 og 3 gjelder heller ikke når lokalet leies eller lånes ut til privatperson for en enkelt bestemt anledning til sluttet selskap, og utleier for øvrig ikke står for andre deler av arrangementet.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998 iflg. res. 19 des 1997 nr. 1315).

Merknader til § 8-9 Serverings- og drikkeforbud

Generell innledning

Lovens utgangspunkt er at all servering av alkohol mot vederlag krever bevilling (jf. §§ 1-4 og 4-1), mens servering av alkohol uten vederlag normalt er tillatt uten bevilling.

§ 8-9 fastsetter imidlertid at det for enkelte typer lokaler, steder og sammenhenger som hovedregel kreves bevilling for servering av alkohol, selv om det skjer uten vederlag. På slike steder er det også forbudt å drikke alkohol, med mindre det skjer i samsvar med en gitt skjenkebevilling.

Formålet med bevillingsplikten og drikkeforbudet er at alkohol ikke skal brukes i rom som allmennheten ferdes i, uten at det er underlagt den kontroll som bevillingssystemet medfører.

I § 8-9 tredje og fjerde ledd gjøres det unntak fra bestemmelsens hovedregel, slik at vederlagsfri servering likevel kan skje uten bevilling i rom som nevnt i enkelte spesifiserte tilfeller.

Det er politiet, ikke bevillingsmyndigheten, som skal drive kontroll med og gripe inn overfor bevillingsløs skjenking.

8.9.1 Bestemmelsens hovedregel

Hovedregelen etter § 8-9 er at det er forbudt å drikke eller servere alkohol uten skjenkebevilling i den type lokaler og på de typer steder som er nevnt. Det presiseres at dette gjelder selv om serveringen skjer uten noen form for vederlag. Forbudet rammer både den som serverer, den som drikker og den som er ansvarlig for stedet.

8.9.1.1 Lokaler og steder som er omfattet av forbudet

8.9.1.1.1 Serveringssteder

Forbudet gjelder lokaler og tilliggelser hvor det drives serveringsvirksomhet som krever serveringsbevilling i henhold til serveringsloven. Dette innbefatter alle steder hvor det regelmessig serveres mat og/eller drikke, vanligvis som ledd i næringsutøvelse. Hva som ligger i tilliggelser må vurderes i hvert enkelt tilfelle og avgjøres skjønnsmessig. Typisk eksempel er uteareal i umiddelbar tilknytning til serveringslokalet, men serveringsstedets beliggenhet vil være av betydning for hvor stort område som regnes som tilliggelser.

8.9.1.1.2 Allment tilgjengelige lokaler

Forbudet gjelder videre lokaler som vanligvis er allment tilgjengelige for offentligheten. I "vanligvis" ligger at det i utgangspunktet er uten betydning om lokalet er tilgjengelig for offentligheten når serveringen/drikkingen faktisk pågår. Denne bestemmelsen omfatter lokaler som eies, leies eller drives av private eller offentlige organer, og hvor allmennheten vanligvis har adgang, f.eks. rådhus, samfunnshus, teater, kino, utstillingslokale, danselokale, spillehaller, forretningslokale.

8.9.1.1.3 Forsamlingslokaler mv.

Forbudet omfatter også forsamlingslokaler og andre felleslokaler som eies og drives av private, organisasjoner, bedrifter, foreninger o.l. Dette gjelder selv om de i hovedsak er beregnet på egen bruk, og selv om de vanligvis kun er tilgjengelig for medlemmer eller andre tilknyttede personer.

Se unntaksbestemmelser i tredje og fjerde ledd.

8.9.1.1.4 Allment tilgjengelige tilstelninger

Videre omfattes alle typer tilstelninger som er åpne for allmennheten, uavhengig av hvor disse finner sted. Eksempel på slike tilstelninger er konserter, festivaler, åpne messer og tivoli.

8.9.1.1.5 Offentlig plass og allment tilgjengelig transportmiddel

Bevillingsplikten og drikkeforbudet gjelder alle offentlige steder utendørs, samt i fellesarealer på alle innenriks transportmidler som er åpne for allmennheten, enten det dreier seg om rutetrafikk, charter eller annet. Eksempel på areal som ikke er fellesareal i denne forbindelse er kahytten på skip.

8.9.2 Ansvar og forbud mot oppbevaring mv.

Bestemmelsens andre ledd inneholder en tilleggsbestemmelse om forbud for eier eller annen ansvarlig mot oppbevaring av alkohol på steder som nevnt. Videre presiseres det at den ansvarlige for slike steder selv har forbud mot servering og heller ikke må tillate at andre serverer eller drikker alkohol på stedet.

8.9.3 Unntak fra forbudet for bestemte personer og bestemt anledning

8.9.3.1 Personer med tilknytning til lokalet

I bestemmelsens tredje ledd gjøres det unntak fra forbudet mot å servere eller drikke alkohol uten skjenkebevilling i lokaler som nevnt i første ledd nr. 1, 2 og 3 (hvh. serveringssteder, allment tilgjengelige lokaler og forsamlingslokaler), når det er personer med en spesiell tilknytning til lokalene som benytter dem i visse sammenhenger.

For det første kan den som eier eller leier lokalene, disponere dem til eget bruk til sluttet selskap uten å ha skjenkebevilling. Som "eier" regnes privat eier i egenskap av dette. Dersom andelslag, aksjeselskap, forening eller lignende er eier, kan den enkelte andelseier/aksjonær/medlem mv. ikke drive servering av alkohol uten bevilling når de som privatpersoner benytter lokalet. Andelslaget mv. er eier og kan servere alkohol uten bevilling dersom det dreier seg om arrangementer for laget som sådan. Med "leier" forutsettes leieforhold av noe varighet, ikke for en enkelt anledning eller leie i den hensikt å drive alkoholservering uten bevilling. Bestemmelsen er ment å gi leietakere, som gjennom leieforholdet har samme type tilknytning til lokalene som eier, de samme mulighetene til å disponere lokalene til privat bruk.

Dernest kan den som driver eller er ansatt i en virksomhet, benytte virksomhetens lokaler til eget bruk til sluttet selskap. Bestemmelsen gjelder både offentlig og privat virksomhet. Ansatte kan altså bruke arbeidsgivers lokaler til private selskapelige sammenkomster og servere alkohol uten bevilling. Det kreves ikke at de ansatte benytter lokalene i fellesskap. Videre kan beboer av et boligsamvirke benytte eget lags forsamlings- eller felleslokaler til eget bruk som privatperson til sluttet selskap.

Unntaket i tredje ledd kommer til anvendelse, selv om det foreligger skjenkebevilling for det aktuelle lokalet. Dette innebærer at når bevillingsvirksomheten ikke utøves, så kan man skjenke alkohol i situasjoner som beskrevet i unntakene i § 8-9 tredje ledd.

Det er en forutsetning at det ikke benyttes varer som er knyttet til stedets ordinære skjenkedrift og varelager. Den alkoholholdige drikk som konsumeres, må være privat innkjøpt og bevillingshaver må kunne godtgjøre dette. Dersom det skjer en sammenblanding av skjenkevirksomhetens varer og private varer, vil dette være bevillingshavers ansvar. Det er videre et krav at bevillingshaver kan godtgjøre at lokalene disponeres til eget bruk og til sluttet selskap.

Samtidig utøvelse av skjenkebevilling vil ikke være mulig, jf. at kravene ovenfor da ikke vil kunne være oppfylt. For å muliggjøre nødvendig kontroll, vil kommunen kunne sette vilkår. Det er bevillingshavers ansvar å påse at kommunens kontroll med utøvelsen av skjenkebevillingen ikke vanskeliggjøres.

Adgang til å servere alkohol uten bevilling, som redegjort for ovenfor, gjelder ikke under noen omstendighet servering mot vederlag (se merknader til § 1-4) eller sammenkomster som person eller gruppe nevnt i bestemmelsen arrangerer på vegne av andre. Ved slike arrangementer må man søke bevilling dersom det skal serveres alkohol.

8.9.3.2 Lokaler som leies eller lånes

I bestemmelsens fjerde ledd gjøres det unntak fra forbudet mot å servere eller drikke alkohol uten skjenkebevilling i lokaler som nevnt i første ledd nr. 2 og 3, når lokalet benyttes av en privatperson for en enkelt bestemt anledning. Merk at unntaket ikke gjelder lokaler som nevnt i første ledd nr. 1.

Bestemmelsen gjelder bare private arrangementer, det vil si tilstelninger som holdes av privatpersoner i leide eller lånte lokaler som alternativ til eget hjem. Privatpersoners selskapelighet unntas altså fra bevillingsplikt, selv om det serveres alkohol i lokaler hvor slik servering normalt forutsetter bevilling.

Hensikten med adgangen til alkoholservering uten bevilling etter denne bestemmelsen er å gi mulighet for privatpersoner til å avholde arrangementer i lokaler som leies eller lånes for en enkelt anledning, på samme måte som de ellers ville avholdt arrangementer hjemme hos seg selv, når dette på grunn av selskapets størrelse eller omgivelsene ikke er mulig eller ønskelig.

Det er kun adgang til alkoholservering uten bevilling ved slike private arrangementer i lokaler som leies eller lånes for en enkelt anledning når utleier/utlåner eller dennes representanter ikke er involvert i

arrangementet på noen annen måte enn ved å stille lokalene til rådighet, og hvor leietaker medbringer sine egne drikkevarer.

Dersom utleier/utlåner står for innkjøp eller servering av mat eller drikke, vil det kreve bevilling, selv om dette gjøres uten vederlag. Det krever også bevilling dersom et utenforstående firma står for innkjøp eller servering av både mat og alkohol. For at alkoholserveringen skal kunne skje uten bevilling, må altså de alkoholholdige varene alltid skaffes av privatpersonene selv, på samme måte som man ville gjort dersom festen ble holdt hjemme. Det er imidlertid ikke noe til hinder for at man bestiller mat fra utenforstående firma, forutsatt at dette altså ikke involverer innkjøp eller servering av alkohol.

Vilkåret om at utleier/utlåner ikke må være involvert i arrangementet er absolutt. Ved utforming av bestemmelsen er det lagt vekt på at den ikke skal gi utleielokaler fordeler i konkurranse med serveringsbransjen. Videre er vilkårene utformet med tanke på å hindre "kreative" ordninger for å omgå reglene om bevillingsplikt ved skjenking. Bestemmelsen er imidlertid ikke til hinder for at det i lokalene finnes musikkanlegg, kjøkken, serveringsutstyr o.l., som stilles til disposisjon for den som benytter lokalene.

Unntaket i fjerde ledd gjelder ikke under noen omstendigheter skjenking mot vederlag (se merknader til § 1-4). Ved slike arrangementer må man søke bevilling dersom det skal serveres alkohol.

8.9.3.3 "Sluttet selskap"

Se merknader til § 4-5.

8.9.4 Om skjenking i institusjoner

I institusjoner eller boliger med heldøgns omsorgstjeneste kan det serveres alkohol uten bevilling til egne beboere og deres gjester. Dette gjelder enten institusjonen/boligen er privat eller offentlig. Selv om institusjonen/boligen ikke fullt ut kan likestilles med beboernes eget hjem, er det et sted der personer bor permanent, og servering kan skje uten bevilling, på samme måte som om den skjedde i et privat hjem

Servering av alkohol mot vederlag (se merknader til § 1-4) krever bevilling på vanlig måte, selv om det bare skjenkes til egne beboere.

§ 8-10. (Opphevet ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).)

§ 8-11. Forbud mot salg og skjenking til rusmiddelpåvirkede personer

Det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Endret ved lov 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 8-11 Forbud mot salg og skjenking til rusmiddelpåvirkede personer

Forbudet i denne bestemmelsen retter seg mot alle som driver salg eller skjenking. Salg og skjenking er definert i lovens § 1-4 første og andre ledd. Forbudet omfatter salg og skjenking av alkoholholdig drikk.

Hvilket, eller hvilke, rusmidler en person er påvirket av, er ikke avgjørende for vurderingen av om det vil være forsvarlig å selge eller skjenke alkohol til vedkommende. Hvorvidt en person er, eller må antas å bli, åpenbart påvirket, vil ikke bare avhenge av om vedkommende er synlig ruset, men også av graden av påvirkning. For å være "åpenbart påvirket av rusmidler" kreves det at rusmiddelpåvirkningen er kvalifisert.

Forbudet mot skjenking på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, setter bl.a. grenser for hvor mye som kan skjenkes til en person av gangen.

§ 8-12. Forbud mot omsetning med rabatt

Det er forbudt for innehavere av salgsbevilling å gi spesielle rabatttilbud ved omsetning av alkoholholdig drikk.

Endret ved lov 23 juni 1995 nr. 42 (i kraft 1 jan 1996).

Merknader til § 8-12 Forbud mot omsetning med rabatt

Bestemmelsen tar sikte på å hindre at alkoholholdig drikk blir tilbudt til redusert pris og forbyr derfor innehavere av salgsbevilling å gi spesielle rabatttilbud ved omsetning av alkoholholdig drikk. Både kvantumsrabatter og spesielle tilbud på alkoholholdig drikk er forbudt.

Alkoholholdig drikk er i prinsippet under fri prisfastsettelse. Bestemmelsen er derfor ikke til hinder for at en butikk som opererer med rabattordninger for hele eller en betydelig del av sitt vareutvalg, også selger alkoholholdig drikk med tilsvarende rabatt. Det avgjørende er at prisen på alkoholholdig drikk gjenspeiler salgsstedets generelle pris- og avansesystem.

Bestemmelsen gjelder alt salg av alkoholholdig drikk til forbruker.

Forbudet gjelder ikke ved skjenking av alkoholholdig drikk. Det kan derfor gis spesielle tilbud for eksempel for en bestemt tid på dagen (såkalt "happy hour") eller ved bruk av klippekort. Det må imidlertid påses at skjenkestedets eventuelle rabatttilbud ikke kommer i strid med alkoholreklameforbudet. Det vil si at et skjenkested ikke kan reklamere med at de opererer med eventuelle rabatttilbud som "happy hour" og klippekort. Det er også forbudt å dele ut alkoholholdig drikk til forbruker i markedsføringsøyemed, jf. § 8-6a.

Forbudet gjelder ikke ved engrossalg av alkoholholdig drikk til bevillingshavere.

§ 8-13. Forbud mot innførsel og omsetning av visse alkoholholdige drikker

Det er forbudt å skjenke, selge eller omsette en gros brennevin som inneholder over 60 volumprosent alkohol. Det er videre forbudt å innføre slikt brennevin til landet uten tilvirkningsbevilling, jf. § 6-1. Departementet kan likevel bestemme at enkelte særlige sorter brennevin som måtte ha et høyere alkoholinnhold skal være unntatt fra denne bestemmelsen.

Endret ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Merknader til § 8-13 Forbud mot innførsel og omsetning av visse alkoholholdige drikker

Ingen merknader.

Kapittel 9. Reklameforbud

Generell innledning

Kapittel 9 inneholder regler som forbyr reklame for alkoholholdig drikk og tilvirkningsmidler for alkoholholdig drikk.

Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt, jf. § 9-2 første ledd første punktum. I bestemmelsens første ledd andre punktum skjerpes forbudet til å også gjelde reklame for alkoholsvake og alkoholfrie produkter og andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk.

I følge § 9-2 første ledd tredje punktum er det også i strid med reklameforbudet at alkoholholdig drikk og varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, brukes i reklame for andre varer eller tjenester som ikke er å regne som alkoholholdig drikk.

Sosial- og helsedirektoratet fører tilsyn med bestemmelsene om reklameforbud, jf. § 9-3. Ved overtredelser kan direktoratet pålegge retting av forholdet innen en bestemt frist, jf. § 9-4 første ledd. Samtidig kan direktoratet fastsette tvangsmulkt, som vil løpe dersom fristen for retting oversittes, jf. § 9-4 andre ledd. Tvangsmulkt kan under særlige omstendigheter fastsettes for eventuelle fremtidige overtredelser av reklamebestemmelsene, jf. § 9-4 tredje ledd.

Ifølge § 9-5 kan vedtak om retting og tvangsmulkt etter § 9-4 påklages til Markedsrådet. Markedsrådets avgjørelser kan prøves av domstolene etter de vanlige regler for domstolsprøving av forvaltningens avgjørelser.

§ 9-1. Reklame for tilvirkningsmidler for alkoholholdig drikk.

Uten tillatelse fra departementet er det forbudt i aviser, blad o.l., ved utstilling i butikker eller på annen måte å reklamere for apparater - herunder deler og utstyr - som er bestemt for eller som finnes tjenlige for tilvirking eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol.

Det er forbudt gjennom bøker, skrifter, annonser i pressen eller på annen måte å oppfordre til ulovlig tilvirking eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol eller å gi veiledning som ved sin form framtrer som egnet til å fremme slik tilvirking eller omdestillering blant almenheten eller en større krets av personer.

Det er videre forbudt å reklamere for stoffer som særskilt er beregnet for, eller i reklamen betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning, utfylling og gjennomføring av første, annet og tredje ledd. Departementet kan gjøre unntak fra forbudet i tredje ledd når særlige grunner foreligger.

Merknader til § 9-1 Reklame for tilvirkningsmidler for alkoholholdig drikk

9.1.1 Nærmere om første ledd

Det er forbudt å reklamere for apparater som kan benyttes til tilvirking eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol. Dette gjelder også reklame for deler og utstyr til slike apparater.

Bestemmelsen rammer reklame for hjemmebrenningsapparater, både i ferdig stand, som byggesett og som deler. Apparater som også kan benyttes til andre formål, vil rammes dersom disse er egnet til brennevinsfremstilling. Avgrensningen er den samme som for forbudet i § 8-5.

Annonser i tidsskrifter, aviser og blader, samt utstilling av apparater i butikker, er eksempler på ulovlig reklamevirksomhet. Oppregningen er ikke uttømmende, idet reklame er definert som enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, jf. § 14-2 i alkoholforskriften. Se nærmere om dette under merknadene til forskriften § 14-2.

9.1.2 Nærmere om andre ledd

Etter bestemmelsens andre ledd er det forbudt å oppfordre til ulovlig tilvirkning eller omdestillering av sprit, brennevin eller isopropanol. Dette gjelder uansett om det skjer overfor allmennheten eller enkeltpersoner. Det er videre forbudt å gi veiledning om fremgangsmåten som er egnet til å fremme slik tilvirkning eller omdestillering blant allmennheten eller en større krets av personer.

Bestemmelsen nevner uttrykkelig at det er forbudt å benytte bøker, skrifter eller annonser i pressen til dette formålet. Forbudet omfatter imidlertid ikke bare betalt reklame, men også rene ytringer, både overfor enkeltpersoner og allmennheten, dersom dette er en oppfordring til ulovlig fremstilling, jf. straffeloven § 140. Produksjons- og instruksjonsbøker, håndbøker og lignende omfattes av forbudet, mens bruker-veiledninger som gis til den enkelte produsent, ikke omfattes.

9.1.3 Nærmere om tredje ledd

Bestemmelsens tredje ledd har forbud mot reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller er egnet til tilsetning til, alkoholholdig drikk. Forbudet gjelder også reklame for emner, tilvirkningsbeskrivelser, apparater og andre midler til å fremstille slike drikker. Etter bestemmelsen er det bl.a. forbudt å reklamere for essenser o.l. som er beregnet for smakstilsetning til alkoholholdig drikk.

Videre er det forbudt å reklamere for alkoholråstoff, dvs. råstoff til drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent. Ved vurderingen av om en annonse er i strid med forbudet mot reklame for alkoholråstoff, er det avgjørende hvorvidt annonsen, ut fra en alminnelig og naturlig forståelse, oppfattes som reklame for råstoff til drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent. Dersom det går klart frem av annonsen at produktet man får ved å benytte råstoffene, faktisk vil ha en alkoholstyrke som er lavere enn 2,5 volumprosent, vil ikke annonsen være i strid med alkohollovens reklameforbud. Det er en forutsetning at dette medfører riktighet.

Bestemmelsen rammer videre reklame for tilvirkningsveiledninger og apparater og andre midler som er beregnet på produksjon av alkoholholdig drikk.

9.1.4 Nærmere om fjerde ledd

I henhold til fjerde ledd kan departementet gi forskrifter om avgrensning, utfylling og gjennomføring av bestemmelsen. Slike forskrifter er ikke gitt.

Departementet kan dispensere fra forbudet i bestemmelsens tredje ledd når det foreligger særlige grunner. Dispensasjonsadgangen er delegert til Sosial- og helsedirektoratet. For mer om dispensasjonsadgangen, se pkt. 9.2.6 og merknadene til alkoholforskriften § 14-5.

§ 9-2. Reklame for alkoholholdig drikk.

Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Departementet gir forskrifter om avgrensning, utfylling, gjennomføring av og unntak fra bestemmelsene i første ledd. Departementet kan gjøre ytterligere unntak fra forbudene når særlige grunner foreligger.

Endret ved lover 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (i kraft 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599).

Merknader til § 9-2 Reklame for alkoholholdig drikk

9.2.1 Generelt om bestemmelsen

All reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Alkoholholdig drikk er definert som drikk med alkoholinnhold over 2,5 volumprosent, jf. alkoholloven § 1-3. Alkoholreklameforbudet rammer etter sin ordlyd meget vidt, og det fremgår av lovens forarbeider at dette også var meningen.

9.2.2 Begrepet reklame

I følge alkoholforskriften § 14-2 skal reklame i alkohollovens forstand forstås som enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed.

Reklameforbudet er medienøytralt. Det vil si at det rammer reklame for alkohol i alle medier. Alkoholforskriften § 14-2 inneholder en oppregning av ulike former for massekommunikasjon, for eksempel reklame i trykt skrift, film, radio, TV, Internett, lysreklame, plakater, skilt, avbildninger, utstillinger og distribusjon av trykksaker og vareprøver. Denne oppregningen er ikke uttømmende.

For mer om definisjon av reklame, se merknadene til alkoholforskriften § 14-2.

9.2.3 Reklame for alkoholholdig drikk

Forbudet i § 9-2 rammer all reklame for alkoholholdig drikk.

Alle uttrykk som språklig eller på annen måte forbindes med alkoholholdig drikk, omfattes av reklameforbudet. Dette gjelder selv om uttrykket kan omfatte også andre ting. Det avgjørende er om uttrykket gir klare assosiasjoner til alkoholholdig drikk. Som eksempel kan nevnes uttrykk som "happy hour", "en kald en" osv. Se også kjennelse gjengitt i Rt. 1993 side 95 hvor Høyesterett fant at en konkret reklame som inneholdt begrepet "duggfrisk drikk" ble rammet av reklameforbudet, fordi det rent språklig omfattet både alkoholholdige og alkoholfrie drikker. I Rt. 2000 side 46 (Draktreklamedommen) la Høyesterett til grunn at § 9-2 første ledd må forstås slik at den forbyr reklame som kan oppfattes som alkoholreklame.

I Draktreklamedommen kom Høyesterett til at isolert bruk av bryggerilogo på fotballdrakter, var å anse som reklame for alkoholholdig drikk, fordi logoen også var varemerke for øl og mineralvann. Partene i saken var enige om at bruken av merkene var reklame i lovens forstand. Spørsmålet var om reklamen var å anse som ølreklame. Høyesterett fastslo at reklame som ikke bare er alkoholreklame, men eksempelvis også reklame for mineralvann og for bedriften som sådan, rammes av forbudet.

Domstolen insisterte i saken at hvorvidt en reklame er alkoholreklame, i første rekke vil avhenge av hvordan reklamen vil bli oppfattet. Dersom en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame, rammes den av forbudet. På den annen side vil ikke en blott og bar mulighet for at enkelte oppfatter reklamen slik være nok. Det spiller for så vidt ingen rolle hva som er det primære. At reklamen også markedsfører annet enn alkoholholdig drikk, hindrer m.a.o. ikke at den rammes av forbudet i alkoholloven.

Høyesteretts avgjørelse i Draktreklamedommen er senere fulgt opp av Markedsrådet i sak 17/04 og i sak 05/05, samt at Høyesteretts presisering er innarbeidet i alkoholforskriften § 14-1.

9.2.4 Varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk

9.2.4.1 Generelt

I utgangspunktet rammes ikke reklame for alkoholfrie og alkoholsvake drikker av forbudsbestemmelsen i § 9-2. Det er imidlertid forbudt å reklamere for andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, jf. § 9-2 første ledd andre punktum.

Det er presisert i forskriften § 14-1 tredje ledd første punktum at reklameforbudet omfatter reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke-/kjennetegn som klart atskiller det fra alkoholholdig drikk.

Som regel vil alkoholsvak drikk ha samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, men også andre produkter med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk rammes. Et eksempel hvor reklame som regel kan oppfattes som alkoholreklame, er reklame for lettøl. Det er ikke tilstrekkelig å tilføye produsentens navn/logo "lettøl", "light", kl 1 (0) eller lignende for å gå klar av forbudet.

Forbudet rammer også reklame for andre produkter, f.eks. alkoholfritt øl, leskedrikker, klær osv., som har samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk.

Videre rammer forbudet eksempelvis bruk av foretaksnavn som er egnet til å fremme omsetningen av alkoholholdige drikkevarer. Når foretaksnavnet forbindes med alkoholholdige drikkevarer, vil også bruk av foretaksnavnet i andre sammenhenger enn i reklame for denne drikken kunne rammes av forbudet. Dersom en produsent av andre typer varer starter produksjon eller distribusjon av alkoholholdige drikkevarer, vil foretaksnavnet etter hvert kunne bli underlagt de begrensninger som fremgår av reglene i alkoholloven.

Forbudet mot reklame for andre varer med samme varemerke/kjennetegn som alkoholholdig drikk, hindrer ikke at det blant annet kan gis opplysninger om hvem som er produsent av en vare. Dette medfører at det er tillatt å reklamere for eksempelvis lettøl og mineralvann der bryggerinavn benyttes. Denne type reklame må imidlertid utformes slik at det går klart frem hvilken drikk det reklameres for, og bryggerilogo og merke må ikke brukes på en slik måte at reklamen kan oppfattes som alkoholreklame.

Bakgrunnen for presiseringen i § 9-2 første ledd andre punktum er at man ønsker å unngå at reklamen utformes slik at den i realiteten fremstår som reklame for alkoholholdige drikk.

9.2.4.2 Særlig om støtteannonser

Bruk av merke eller kjennetegn, eksempelvis logo, vil være tillatt i visse annonser.

Dette unntaket må tolkes svært snevert. For det første må merket eller kjennetegnet ikke kunne oppfattes som alkoholreklame. Dersom det er mer enn en blott og bar mulighet for at profileringen kan oppfattes som alkoholreklame, vil den omfattes av forbudet, selv om den også har et støtteformål.

For det andre må støtteformålet være åpenbart dominerende og de markedsmessige interesser tilsvarende beskjedne. Dette stiller krav til hva som støttes. Generelt vil det være større adgang til å knytte logobruk til støtteannonser for allmenntilgitt og ideelle formål enn til formål av annen art. Videre stiller det krav til presentasjonen av formålet i annonsen, og det må være åpenbart at de markedsmessige interessene er beskjedne.

For det tredje må kjennetegn eller merke ha en tilbaketrasket plassering sammen med andre sponsormerker. Dette innebærer at en alkoholprodusent under ingen omstendigheter kan profilere sin logo eller sitt merke alene, selv om formålet er av ideell art og har beskjeden markedsmessig verdi. Dernest må merket ha en tilbaketrasket stilling i forhold til presentasjonen av det formålet som støttes, og alkoholprodusenten må ikke gis en dominerende profilering i forhold til de andre sponsorene.

I Draktreklamedommen uttaler Høyesterett at slike støtteannonser "antakelig fortsatt vil være tillatt", uten at de går nærmere inn på avgrensingsproblemet.

9.2.5 Varer som inngår i reklame for andre varer og tjenester

Varer som nevnt i § 9-2 første ledd første og andre punktum, må heller ikke inngå i reklame for andre varer og tjenester, jf. § 9-2 tredje punktum. Selv om en reklame primært gjelder andre varer enn alkoholholdig drikk, er den ulovlig dersom alkoholholdig drikk eller varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, inngår i reklamen. Eksempelvis vil avbildinger eller benevelser av alkoholholdig drikk i reklame for klær, møbler, reiser eller andre varer eller tjenester være forbudt.

I Markedsrådets sak nr 06/04 uttalte rådet, etter en konkret vurdering, at reklame for en studentfestival på en øletikett var å anse som brudd på § 9-2 første ledd tredje punktum. Rådet uttalte at koblingen mellom en produsents varemerke og slagord, sammen med en studentfestivals logo, formidlet et budskap med et alkoholpositivt innhold. Saken er et eksempel på at selve det alkoholholdige produktet inngår i reklame for andre varer eller tjenester, og at dette rammes av reklameforbudet.

Også utdeling av gratis alkohol ved kjøp av en vare eller tjeneste er forbudt, for eksempel utdeling av gratis champagne ved bestilling av hotellrom. Merk for øvrig at alkoholloven § 8-6a oppstiller et spesifikt forbud mot å dele ut alkoholholdig drikk til forbruker i markedsføringsøyemed.

9.2.6 Forskrifts- og dispensasjonsadgang

Etter § 9-2 andre ledd første punktum kan departementet gi generelle forskrifter om avgrensning, utfylling, gjennomføring og unntak fra alkoholreklameforbudet. Etter leddets siste punktum har departementet myndighet til å gjøre unntak fra reklameforbudet når særlige grunner foreligger. Dispensasjonsadgangen er snever. Denne adgangen til å dispensere ved enkeltanledninger er delegert til Sosial- og helsedirektoratet, mens adgangen til å gi generelle unntak ligger hos departementet.

For mer om direktoratets dispensasjonsadgang, se alkoholforskriften § 14-5.

§ 9-3. Tilsyn

Sosial- og helsedirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene om reklameforbud fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes. Sosial- og helsedirektoratet kan foreta slik gransking og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.

Enhver plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av Sosial- og helsedirektoratets oppgaver etter lovens kapittel 9.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), endret ved lov 16 feb 2007 nr. 6 (i kraft 1 mars 2007 iflg. res. 16 feb 2007 nr. 172).

Merknader til § 9-3 Tilsyn

Alkoholloven § 9-3 lovfester Sosial- og helsedirektoratets ansvar for å føre tilsyn med at reklamebestemmelsene i alkoholloven overholdes. Sosial- og helsedirektoratet står etter lovteksten fritt i organiseringen og utførelsen av tilsynet, men det legges til grunn at Sosial- og helsedirektoratet skal informere, veilede og følge opp henvendelser fra enkeltpersoner, kommuner og andre.

Første ledd gir Sosial- og helsedirektoratet lovhjælp til å foreta kontrollundersøkelser. Disse undersøkelsene kan foretas også på bedriftens private områder.

Dersom direktoratet nektes adgang til tross for sin rett til kontrollundersøkelser, vil det være nødvendig for direktoratet å få bistand fra politiet om tvangsmidler skal brukes.

Bestemmelsens andre ledd slår fast at enhver har plikt til å gi direktoratet de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av deres tilsyns- og håndhevingsoppgaver etter alkoholloven kapittel 9. Dette innebærer at direktoratet har rett til å be om tilgang til dokumenter og andre opplysninger som er relevante i forhold til disse oppgavene, og at enhver plikter å gi direktoratet slike opplysninger. Direktoratet kan be om informasjon også fra personer og virksomheter som det ikke vurderer å sanksjonere, men som likevel antas å ha relevant dokumentasjon. Opplysningsplikten er avgrenset til informasjon vedkommende faktisk sitter inne med.

Opplysningsplikten utløses av et pålegg fra direktoratet.

Direktoratets tilsynsansvar fratar ikke bevillingsmyndighetene deres ansvar for å føre kontroll med sine bevillingshavere, herunder med overtredelser av reklameforbudet.

§ 9-4. Retting og tvangsmulkt

Finner Sosial- og helsedirektoratet at reklameforbudet er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig fastsettes en frist for rettingen. Sosial- og helsedirektoratet kan kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom Sosial- og helsedirektoratet ved avdekking av en overtredelse finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklameforbudet som ikke kan stanses etter første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan Sosial- og helsedirektoratet helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626), endret ved lov 16 feb 2007 nr. 6 (i kraft 1 mars 2007 iflg. res. 16 feb 2007 nr. 172).

Merknader til § 9-4 Retting og tvangsmulkt

9.4.1 Pålegg om retting

Etter § 9-4 første ledd i alkoholloven kan Sosial- og helsedirektoratet pålegge retting dersom reklameforbudet er overtrådt.

Et pålegg om retting innebærer at den pålegget er rettet mot, plikter å bringe det ulovlige forholdet til opphør. Pålegg om retting vil normalt innebære en handleplikt, for eksempel å stanse annonsering, fjerne reklametavler, fjerne reklamemateriell fra eget utsalgssted eller virksomhet.

Pålegg om retting rettes mot den eller de som har foretatt eller medvirket til en handling som er i strid med de aktuelle bestemmelser. Det er ikke noe formelt i veien for at pålegg i gitte tilfeller kan rettes mot flere parter.

Samtidig som det fattes vedtak om retting, fastsettes det en rimelig frist for rettingen. Hva som anses som en rimelig frist, må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Fristen må vurderes i forhold til formålet, nemlig å få stanset et ulovlig forhold, samtidig som det må tas hensyn til omfanget av de handlinger parten må utføre for å rette forholdet. Bestemmelsens tredje punktum gir direktoratet en uttrykkelig hjemmel til å kreve skriftlig bekreftelse på at overtredelser av reklameforbudet skal opphøre. Dette er et alternativ til sanksjoner som tvangsmulkt.

Etter en slik skriftlig bekreftelse er overtrederen avtalerettslig forpliktet til å sørge for at bruddet på reklamereglene opphører. Ut over det knyttes det ikke andre rettsvirkninger til manglende etterfølgelse av en skriftlig bekreftelse enn at direktoratet kan velge å forfølge saken videre.

9.4.2 Fastsettelse av tvangsmulkt

§ 9-4 andre og tredje ledd gir Sosial- og helsedirektoratet hjemmel til å fastsette tvangsmulkt.

9.4.2.1 Ordinær tvangsmulkt

Etter hovedregelen i andre ledd kan tvangsmulkt fastsettes samtidig med at pålegg om retting gis.

Tvangsmulktens størrelse fastsettes skjønnsmessig etter en helhetsvurdering. Relevante momenter i vurderingen er bl.a. overtredelsens art og omfang, den ansvarliges forhold, adressatens økonomiske forhold og hensynet til å opprettholde respekten for regelverket. Tvangsmulkten skal fungere som insitamenter for etterlevelse av pålegget om retting. Overtrederen vil i mange tilfeller ha økonomiske interesser i å fortsette det ulovlige forholdet og kan bli påført kostnader i forbindelse med retting. Kostnadene ved retting og antatt gevinst av den ulovlige reklamen bør, der dette er mulig, tillegges vekt ved fastsettelsen av tvangsmulkten. Samtidig må tvangsmulkten ikke være uforholdsmessig høy. Mulkten skal være effektiv uten å være urimelig.

Tvangsmulkt etter andre ledd er betinget og påløper først når fristen for retting eventuelt er oversittet.

Dagmulkt løper til forholdet er rettet. Engangsmulkt forutsettes bare brukt i de tilfellene det anses særlig påkrevd at pålegget oppfylles innenfor fristen. For øvrig brukes løpende dagmulkt.

Vedtaket om tvangsmulkt har virkning kun for den overtredelse vedtaket er fastsatt i forhold til.

9.4.2.2 Forhåndsfastsatt tvangsmulkt

Etter unntaksregelen i tredje ledd kan Sosial- og helsedirektoratet på nærmere vilkår fastsette tvangsmulkt på forhånd, dvs. før en overtredelse har skjedd.

Tvangsmulkt kan unntaksvis, dersom det foreligger særlige omstendigheter, fastsettes for fremtidige overtredelser av reklamebestemmelsene. Denne ordningen er ment for tilfeller hvor bruk av ordinær tvangsmulkt ikke vil være et effektivt sanksjonsmiddel. Forhåndsfastsatt tvangsmulkt vil kunne hindre at de samme aktørene begår gjentatte brudd på reklamebestemmelsene, for eksempel i form av kortvarige reklamekampanjer som vil være avsluttet før tilsynsmyndigheten rekker å reagere med ordinær tvangsmulkt. Tre vilkår må være oppfylt for at mulkt skal kunne fastsettes på forhånd:

For det første må et vedtak om forhåndsfastsatt tvangsmulkt fattes i sammenheng med at det avdekkes et brudd på reklamebestemmelsene. Dette innebærer at forhåndsfastsatt tvangsmulkt må fastsettes uten ugrunnet opphold etter at overtredelsen er avdekket. Det er derimot ikke et vilkår for å forhåndsfastsette tvangsmulkt at det blir gitt pålegg om retting og fastsettes tvangsmulkt overfor den opprinnelige overtredelsen. Er for eksempel forholdet rettet opp innen tilsynsmyndigheten blir oppmerksom på det, er dette ikke til hinder for at det på forhånd kan fastsettes vedtak om tvangsmulkt for fremtidige overtredelser.

For det andre må det foreligge særlig grunn til å tro at overtrederen vil begå nye brudd på reklamebestemmelsene for at tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd. I vurderingen av om det foreligger særlig grunn vil tidligere brudd på bestemmelsene være et sentralt moment. Dersom en aktør tidligere har overtrådt reklamebestemmelsene ved flere anledninger, vil dette kunne utgjøre særlig grunn. Hvert enkelt tilfelle må imidlertid vurderes individuelt med tanke på om risikoen for nye overtredelser er tilstrekkelig til å oppfylle vilkåret.

For det tredje er det et vilkår for å fastsette mulkt på forhånd at slik bruk av tvangsmulkt finnes nødvendig for å sikre en effektiv håndhevelse av reklameforbudet. Dette innebærer at mulkt ikke kan fastsettes på forhånd dersom eventuelt ny overtredelse vil kunne rammes ved pålegg om retting og fastsettelse av ordinær tvangsmulkt. Dersom det er særlig grunn til å tro at det vil skje en overtredelse som er av så kort varighet at ordinær tvangsmulkt med rettefrist ikke vil være et reelt pressmiddel, vil vilkåret være oppfylt. Et moment i vurderingen er om tidligere kortvarige overtredelser er konstatert.

Vedtaket må inneholde en nærmere beskrivelse av hva som skal til for at mulkten begynner å løpe. Det kan fastsettes at mulkten vil begynne å løpe ved enhver ny overtredelse av reklameforbudet. Dersom det anses hensiktsmessig, kan vedtaket avgrenses til kun å gjelde nærmere bestemte typer overtredelser av reklameforbudet.

Størrelsen på den forhåndsfastsatte tvangsmulkten må fastsettes i vedtaket, og på samme måte som ordinær mulkt etter andre ledd. Mulkten vil kunne fremstå som uforholdsmessig høy dersom den nye overtredelsen er av vesentlig mindre alvorlig karakter enn den opprinnelige overtredelsen. Dette kan gi grunnlag for at tvangsmulkten kan frafalles helt eller delvis, se nærmere om dette nedenfor i punkt 9.4.2.3.

Forhåndsfastsatt tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år. Forhåndsfastsatt tvangsmulkt aktualiseres ved nye overtredelser i løpet av vedtakets virketid.

Slik tvangsmulkt kan fastsettes som løpende dagmulkt eller engangsmulkt. Forhåndsfastsatt tvangsmulkt fastsettes normalt for å hindre nye kortvarige reklamefremstøt. Det vil i slike tilfeller normalt være mest effektivt og hensiktsmessig å fastsette mulkten som en engangsmulkt. Den forhåndsfastsatte tvangsmulkten vil løpe fra og med den dag overtredelsen tar til.

Konstatering om at det er skjedd et nytt brudd på reklameforbudet kan skje etter at overtredelsen er opphørt, men må skje uten ugrunnet opphold etter at Sosial- og helsedirektoratet er blitt kjent med overtredelsen. Konstateringen kan under ingen omstendigheter skje etter at virketiden for vedtaket om mulkt etter tredje ledd er gått ut.

Dersom det i løpet av vedtakets virketid begås flere overtredelser som ikke henger naturlig sammen, kan flere engangsmulker ilegges. Eventuelt kan flere løpende mulker løpe parallelt. I forbindelse med kampanjer, annonseserier eller lignende som pågår over tid, og der reklamebudskapet presenteres i ulike sammenhenger etter ett og samme konsept, vil det normalt være naturlig å anse bruddene på reklameforbudet som én overtredelse. Reklamefremstøt som ikke vurderes å ha naturlig sammenheng med hverandre, vil derimot være å anse som separate brudd på reklameforbudet, som hver for seg kan gi selvstendig grunnlag for sanksjon.

Dersom den forhåndsfastsatte mulkten aktualiseres, kan det fastsettes ny forhåndsmulkt for inntil ett år dersom vilkårene for å fastsette slik mulkt er til stede.

9.4.2.3 Frafallelse av tvangsmulkt

Etter § 9-4 fjerde ledd kan tvangsmulkt helt eller delvis frafalles dersom særlige grunner taler for det. Sosial- og helsedirektoratet skal vurdere frafallelse dersom det anmodes om det. Den som ber om at tvangsmulkt skal frafalles, bør anføre hva som påberopes som særlige grunner. Sosial- og helsedirektoratet kan også vurdere frafallelse av eget tiltak. Frafallelse kan for eksempel være aktuelt i tilfeller der force majeure-lignende forhold har vanskeliggjort retting innen fristen. Videre kan det være aktuelt å frafalle en forhåndsfastsatt tvangsmulkt helt eller delvis i tilfeller hvor den nye overtredelsen er mindre alvorlig, eller hvor andre sanksjonshjemler er benyttet, se nærmere om dette under punkt 9.4.4.

9.4.3 Saksbehandlingsregler

Forvaltningslovens regler i kapittel 4-6, blant annet om forhåndsvarsel og klage, gjelder for både pålegg om retting og fastsettelse av tvangsmulkt etter andre og tredje ledd.

Dersom Sosial- og helsedirektoratet vurderer å fatte vedtak om retting, eventuelt tvangsmulkt, vil det normalt ha en plikt til å gi parten forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16. I forbindelse med forhåndsvarslet skal parten gis anledning til å uttale seg.

Enkeltvedtak om pålegg om retting og fastsettelse av tvangsmulkt skal utferdiges etter reglene i forvaltningsloven. Det vises spesielt til forvaltningsloven § 27 tredje ledd hvor det går frem at vedtaket skal inneholde opplysninger om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåten ved klage osv. For denne ordningen er det vedtatt annen klageinstans (Markedsrådet) enn forvaltningslovens utgangspunkt. Behandlingen i denne klageinstansen har dessuten en annen form enn det som er vanlig i forvaltningen, se merknadene til § 9-5.

Tvangsmulkt etter både andre og tredje ledd tilfaller staten. Mulkten er tvangsgrunnlag for utlegg, se tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d.

Ved iverksetting (inndriving) av tvangsmulkten må det konstateres at forholdet ikke er rettet innen den fastsatte fristen eller, ved forhåndsfastsatt tvangsmulkt, fastslås at reklameforbudet på ny er overtrådt. Avgjørelser om dette, og eventuelle avgjørelser om å oversende begjæring om utlegg for tvangsmulkt til namsmannen, vil ikke være å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Eventuelle innsigelser mot en slik avgjørelse kan fremmes under sak om tvangsfullbyrdelse av mulkten, jf. tvangsfullbyrdesloven § 4-2 tredje ledd.

Ved vedtak etter alkoholloven § 9-4 andre ledd forfaller engangsmulkt til betaling første virkedag etter at fristen i pålegget er oversittet. Løpende dagmulkt forfaller i daglige terminer fra og med første virkedag etter at fristen i pålegget er oversittet. Ved vedtak etter alkoholloven § 9-4 tredje ledd forfaller engangsmulkt første virkedag etter at overtredelsen tar til. Løpende mulkt fastsatt etter tredje ledd forfaller i daglige terminer fra og med første virkedag etter at overtredelsen tar til.

9.4.4 Forholdet til andre sanksjonsmuligheter

Foruten hjemmelen for administrativ reaksjon i form av pålegg om retting og tvangsmulkt har loven to sanksjonsmuligheter mot ulovlig reklame: Inndragning av kommunal eller statlig bevilling etter alkoholloven, jf. §§ 1-8 og 6-10, og straff jf. § 10-1.

Pålegg om retting og fastsetting av tvangsgebyr kan skje overfor flere personer eller virksomheter for samme overtredelse. Det må vurderes i hver enkelt sak hvem det vil være hensiktsmessig å fastsette tvangsmulkt overfor. I de fleste tilfeller vil det være mest aktuelt å fastsette tvangsmulkt for annonsøren og ikke for formidleren. Hvis andre reaksjonsmåter vil kunne anses som like effektive, vil det være et moment i vurderingen av om tvangsmulkt skal fastsettes.

Overtredelsesgebyr etter kringkastingsloven § 10-3 kan ilegges ved overtredelse av kringkastingsloven kapittel 3 eller forskrifter gitt i medhold av kapittel 3. Etter kringkastingsloven § 3-4 er det forbud mot at bl.a. tobakks- og alkoholprodusenter sponser kringkastingsprogram. I kringkastingsforskriften § 3-4 forbys reklameinnslag som inneholder varemerke eller logo som benyttes i markedsføring av produkt eller tjenester som det etter norsk regelverk er forbudt å reklamere for. Etter kringkastingsforskriften § 3-10 kan det ikke benyttes varemerke, logo, reklamefigurer og lignende som benyttes i markedsføring av produkt eller tjenester som det etter norsk lov er forbudt å reklamere for. Det forhold at et kringkastingselskap kan ilegges overtredelsesgebyr etter kringkastingsloven vil være et moment i vurderingen av om det vil være hensiktsmessig å fastsette tvangsmulkt overfor kringkastingselskapet. At et kringkastingselskap ilegges overtredelsesgebyr etter kringkastingsloven, vil være et moment i vurderingen av om ilagt tvangsmulkt helt eller delvis skal frafalles.

9.4.5 Forskriftshjemmel

I § 9-4 femte ledd er det gitt hjemmel til å gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt. Slike forskrifter er ikke gitt.

§ 9-5. Klage

Vedtak etter § 9-4 kan påklages til Markedsrådet.

Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) så langt de passer.

Tilføyd ved lov 23 mai 2003 nr. 34 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 23 mai 2003 nr. 626).

Merknader til § 9-5 Klage

Pålegg om retting og fastsettelse av tvangsmulkt, både etter hovedregelen i § 9-4 andre ledd og unntaksregelen om forhåndsfastsatt tvangsmulkt i tredje ledd, vil være enkeltvedtak, som i tråd med vanlig forvaltningsrett kan påklages.

Etter § 9-5 kan slike enkeltvedtak påklages til Markedsrådet. Klagen skal fremsettes for Sosial- og helsedirektoratet, jf. forvaltningsloven § 32 første ledd bokstav a. Departementet vil være rett saksøkt ved eventuelle rettssaker på området.

Konstatering av at forholdet ikke er rettet innen den fastsatte fristen eller, ved forhåndsfastsatt tvangsmulkt, konstatering av at reklameforbudet på ny er overtrådt, samt eventuelle avgjørelser om å oversende begjæring om utlegg for tvangsmulkt til namsmannen, vil ikke være å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

De saksbehandlingsregler som er gitt i, eller i medhold av, markedsføringsloven gjelder, så langt de passer, også ved Markedsrådets behandling av saker etter alkoholloven. Det legges til grunn at bl.a. §§ 10 andre ledd, 11, 12 tredje ledd og 15 vil ha relevans i forhold til saker etter alkoholloven. Der markedsføringsloven ikke regulerer et spørsmål eller ikke passer, vil forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandling gjelde.

Forskrift om Forbrukerombudet og Markedsrådet regulerer Markedsrådets saksbehandling. Som et utgangspunkt legges det til grunn at bestemmelsene i forskriften §§ 11-20 kommer til anvendelse. De av bestemmelsene som gjelder for Forbrukerombudet, vil i saker etter alkoholloven gjelde tilsvarende for Sosial- og helsedirektoratet. Etter § 15 første ledd skal det utarbeides et sakssammendrag av Sosial- og helsedirektoratet. Sammendraget oversendes Markedsrådet og klager. Klager opplyses om at det vil bli gitt mulighet for å uttale seg til Markedsrådet. Behandlingen i Markedsrådet er muntlig, og begge parter har adgang til å møte for å redegjøre for sitt syn på saken, jf. § 16 andre ledd.

Forskriften § 10 om hvem som kan bringe saker inn for Markedsrådet kommer ikke til anvendelse. Ved klagesaker etter alkoholloven vil dette reguleres av forvaltningsloven § 28. Også forvaltningslovens bestemmelser om klagefrist mv. vil gjelde, jf. forvaltningsloven kapittel 6, i den grad ikke annet følger av markedsføringsloven med forskrifter.

Klage over pålegg om retting og/eller tvangsmulkt gis ikke automatisk oppsettende virkning, men vurderes etter forvaltningsloven § 42 på vanlig måte. Det er bare i spesielle tilfelle det vil være aktuelt å gi oppsettende virkning.

Kapittel 10. Straff

Kapittelet inneholder alkohollovens straffebestemmelser. Reglene rammer alle typer overtredelser av alkoholloven. Bestemmelsene i dette kapittelet håndheves av påtalemyndigheten og domstolene. Forvaltningen vil imidlertid kunne anmelde overtredelser til politiet.

Kapittel 10 inneholder en alminnelig straffebestemmelse i § 10-1. Videre inneholder kapittelet en bestemmelse om skjerpet straff ved gjentatt overtredelse, jf. § 10-2. Kapittelet inneholder også en bestemmelse om tilintetgjøring av alkoholholdig drikk mv, jf. § 10-3, og en bestemmelse som regulerer beslag til statskassen, jf. § 10-4.

De vanlige former for straff er bøter og fengsel, men andre former for straff kan også anvendes (rettighetstap og samfunnstjeneste).

Inndragning av bevilning, jf. § 1-8, er ikke straff i juridisk forstand.

§ 10-1. Alminnelige bestemmelser om straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

Dersom overtredelsen er særlig grov, er straffen bøter eller fengsel inntil 2 år. Ved avgjørelsen legges vekt på om overtredelsen har stort omfang eller om det foreligger andre omstendigheter av særlig skjerpene art.

Ved overtredelse av §§ 2-1, 3-1, 8-1, 8-2 og 8-3 som gjelder et meget betydelig kvantum alkoholholdig drikk, kan fengsel inntil 6 år anvendes.

Gjelder overtredelsen tilvirking, omdestillering eller overdragelse mot vederlag, av brennevin eller væske som beskrevet i § 8-3, skal alltid fengselsstraff anvendes med mindre særlig formildende omstendigheter foreligger.

Overtredelse etter denne lov er forseelse, uansett straffens størrelse. Kommer denne paragrafens tredje ledd til anvendelse, er overtredelsen likevel forbrytelse.

Forsøk på forseelse er også straffbart.

Endret ved lov 15 mars 1991 nr. 5.

Merknader til § 10-1 Alminnelige bestemmelser om straff

10.1.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen setter strafferammene for alle overtredelser etter alkoholloven. Strafferamme for fengselsstraff er fastsatt i loven. For bøter er verken minstegrense eller maksimalgrensen fastsatt i loven. Straffeloven § 27 gir den alminnelige veiledning.

Det er ikke et vilkår for straff at lovbruddet er begått med forsett, jf. første ledd. Uaktsomme overtredelser er også straffbare.

Forsøk på overtredelse er straffbart, jf. bestemmelsens siste ledd. Som eksempel på forsøk kan nevnes forespørsel om kjøp av hjemmebrent eller tilbud om salg. Videre vil kjøp av store mengder sukker og gjær etter omstendighetene kunne være forsøk.

Overtredelse av alkoholloven er av prosessøkonomiske grunner gjort til forseelser, selv om strafferammen overstiger grensen i straffeloven § 2. Overtredelse av § 10-1 tredje ledd regnes likevel som forbrytelse.

10.1.2 Hvem rammes av straffen

Straffebestemmelsen rammer for det første personer som har overtrådt lovens eller forskriftenes bestemmelser, for eksempel i form av skjenking til mindreårige eller salg av hjemmebrent. Også et foretak kan straffes dersom noen som handler på vegne av foretaket, har overtrådt lov eller forskrift, jf. straffeloven § 48a. Også driftsselskapet kan m.a.o. straffes dersom for eksempel en av de ansatte har skjenket til mindreårige.

10.1.3 Grensen mellom første, andre og tredje ledd

10.1.3.1 Første ledd

Overtredelser av alkohollovens bestemmelser straffes med bøter eller fengsel i inntil 6 måneder, med mindre det foreligger forhold som beskrevet i bestemmelsens andre eller tredje ledd. De aller fleste overtredelser mot alkohollovens bestemmelser vil bare rammes av § 10-1 første ledd.

10.1.3.2 Grove overtredelser

Alkoholloven § 10-1 omhandler tre forskjellige grader av overtredelse av alkoholloven. I andre og tredje ledd er det gitt regler om strengere straff ved grovere overtredelser. Når det gjelder overtredelser av alkohollovens bestemmelser om hjemmebrent, ulovlig brennevin etc., synes det som om domstolene har subsumert tilfellene av mer profesjonell karakter under andre og tredje ledd. Om en overtredelse hører inn under første, andre eller tredje ledd, hører til skyldspørsmålet.

Andre ledd omfatter særlig grove overtredelser av alkohollovens bestemmelser. Anvendelsen av bestemmelsen må bero på en konkret vurdering av omfanget av overtredelsen og av andre omstendigheter. Det kan for eksempel dreie seg om omfattende salgs- eller skjenkevirksomhet uten bevilling eller virksomhet rettet spesielt mot mindreårige. De tilfellene som er nevnt i tredje ledd, vil lett rammes av andre ledd hvis tredje ledd ikke kommer til anvendelse fordi kvantumet ikke er stort nok. Ved overtredelser som rammes av andre ledd, kan fengsel i inntil to år benyttes.

Tredje ledd omfatter overtredelser av lovens regler om smugling, salg, lagring og produksjon av alkohol, jf §§ 2-1, 3-1, 8-1, 8-2 og 8-3. Det kreves at overtredelsene gjelder et meget betydelig kvantum. Smugling av større varepartier for omsetning på markedet vil kunne rammes av denne bestemmelsen dersom varepartiet er stort nok. Ved overtredelser av det omfanget som presenteres her, kan fengsel i inntil 6 år benyttes. Ved overtredelse av forbudet mot fremstilling og destillering av hjemmebrent, jf. § 8-3, skal fengsel idømmes. Dette følger av § 10-1 fjerde ledd.

§ 10-2. Straff ved gjentatt overtredelse

Dersom den skyldige tidligere er straffet etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller alkoholloven av 5. april 1927, kan bøter eller fengsel inntil 2 år anvendes.

Merknader til § 10-2 Straff ved gjentatt overtredelse

Bestemmelsen skjerper straffen i tilfelle av gjentatte brudd på alkohollovens regler. Den skjerpede strafferammen vil bare få betydning ved overtredelser som dømmes etter § 10-1 første ledd.

Dersom en skal benytte straffeskjerpelse ved gjentatt straffbar handling, må den nye straffbare handlingen være begått innen to år etter at den første straffen er sonet ferdig, jf. straffeloven § 61 første jf. andre ledd, og det forhold at overtredelse av § 10-1 første ledd er en forseelse.

§ 10-3. Tilintetgjøring av alkoholholdig drikk m.v.

Dersom vilkårene for inndragning etter straffeloven er oppfylt, kan påtalemyndigheten beslutte at ulovlig tilvirket brennevin og gjærende eller gjæret udestillert væske, tilintetgjøres. Det samme gjelder annen alkoholholdig drikk når den er skjenket i glass eller finnes i opptrukket flaske.

Endres ved lov 20 mai 2005 nr. 28 (i kraft fra den tid Kongen bestemmer).

Merknader til § 10-3 Tilintetgjøring av alkoholholdig drikk m.v.

Bestemmelsene om inndragning finnes i straffelovens §§ 34-37 d. For at påtalemyndigheten skal kunne beslutte tilintetgjøring, må vilkårene for inndragning etter straffeloven være oppfylt.

Bestemmelsen gir grunnlag for tilintetgjøring av bl.a. smuglersprit og hjemmebrent. Den gir også hjemmel for å tilintetgjøre alkoholholdig drikk som for eksempel er gjenstand for ulovlig skjenking eller som er i ferd med å konsumeres på offentlig sted, jf alkoholoven § 8-9.

Inndragning av vinning ved salg av ulovlig tilvirket eller omdestillert alkoholholdig drikk reguleres av straffeloven § 34.

Regler for ransaking og beslag finnes i straffeprosessloven.

§ 10-4. Beslag til statskassen

Alkoholholdig drikk som antas å ha vært gjenstand for eller antas bestemt for overtredelse av denne lov, og hvis eier og besitter ikke kjennes, tilfaller statskassen såfremt eier ikke har meldt seg innen 1 måned etter at varen kom i det offentlige besittelse.

Merknader til § 10-4 Beslag til statskassen

Regelen innebærer en utvidelse av adgangen til beslag som finnes i straffeloven §§ 35 og 36, ved at det ikke kreves at den skyldige, eller den han handler på vegne av, er kjent. Videre er beviskravet for at drikken faktisk har tilknytning til en ulovlig handling svekket.

Kapittel 11. Lovens ikrafttredelse

§ 11-1. Lovens ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Loven trådte i kraft 1 jan 1990 iflg. res. 22 sep 1989 nr. 947.

§ 11-2. Overgangsbestemmelser

Salgs- og skjenkebevillinger gitt med hjemmel i alkoholloven av 5. april 1927 gjelder videre med følgende begrensninger:

Bestemmelsen i § 1-6 får for brennevinsutsalgenes vedkommende anvendelse etter utløpet av bevillingsperioden den 31. desember 1991.

Bestemmelsen i § 4-1 får for brennevinsskjenkingens vedkommende den betydning at A/S Vinmonopolets skjenkebestyrere blir bevillingsinnehavere fra lovens ikrafttredelse.

Bestemmelsen i § 4-2 annet ledd får for kommunale bevillinger anvendelse etter utløpet av inneværende bevillingsperiode. For statlige bevillinger får bestemmelsen anvendelse 9 måneder etter lovens ikrafttredelse.

Endret ved lov 8 jan 1993 nr. 23.

§ 11-3. Oppheving av andre lover

§ 11-4. Endringer i andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover: -

Merknader til katpittel 11. Lovens ikrafttredelse

Ingen merknader.

DEL III

Forskrifter til lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Innhold

Forskrift av 8. juni 2005 nr 538 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.	side 161
Forskrift av 8. juni 2006 nr 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk m.v.	side 171
Forskrift av 30. november 1995 nr 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v.	side 178
Forskrift av 16. januar 1996 nr 24 om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp m.v.	side 183
Forskrift av 11. desember 1998 nr 1300 om alkoholordningen for Svalbard.....	side 185
Forskrift av 5. april 2000 nr 347 om overskuddsutdeling fra Nordpolet AS.....	side 190
Forskrift av 11. desember 2000 nr 1543 om alkoholordningen for Jan Mayen	side 191

Forskrift av 8. juni 2005 nr 538 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 8. juni 2005 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-2, § 1-5, § 1-7c, § 1-8, § 1-9, § 1-10, § 1-14, § 2-1, § 2-3, § 3-8, § 3-9, § 4-6, § 4-7, § 7-1, § 8-4, § 9-1 og § 9-2. Endret ved forskrifter 21 juni 2005 nr. 665, 10 jan 2006 nr. 62.

Kapittel 1. Definisjoner

§ 1-1. I denne forskrift legges følgende definisjoner til grunn:

- *Alkoholfri drikk*: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholsvak drikk*: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 1*: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 2*: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 3*: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

Kapittel 2. Salg og skjenking

§ 2-1. Salg og skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 2-2. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salg og skjenking etter salgsbevillinger etter alkoholloven § 3-1 annet ledd og skjenkebevillinger foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av salg og skjenking, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for salg og skjenking av alkoholholdig drikk, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 2-3. Den som selger eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2 må ha fylt 18 år, og den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk i gruppe 3 må ha fylt 20 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av alkoholsvak drikk når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke har nådd den alder som er fastsatt i alkoholloven § 1-5 tredje ledd, kan likevel selge, utlevere eller servere alkoholholdig drikk når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplærings situasjon, hvor salg eller servering av alkoholholdig drikk inngår som en del av en fastsatt læreplan. Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke for bevilling gitt til AS Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 2-4. Salg, utlevering og skjenking av alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2 må ikke skje til personer under 18 år, og salg, utlevering og skjenking av alkoholholdig drikk i gruppe 3 må ikke skje til personer under 20 år, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgs- og skjenkesteder har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 2-5. Alkoholsvak og alkoholholdig drikk må ikke selges, utleveres eller skjenkes fra automat.

Kapittel 3. Særlig om salg

§ 3-1. Salg eller utlevering av alkoholholdig drikk må ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

§ 3-2. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

§ 3-3. På salgssted for alkoholholdig drikk i gruppe 1 skal slik drikk plasseres på en slik måte at den ikke kan forveksles med alkoholfri og alkoholsvak drikk.

§ 3-4. Det kan ikke gis salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjon eller kiosk.

Med «bensinstasjon» forstås utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter. Med «kiosk» forstås utvalg som i det vesentlige selger kioskvarer.

§ 3-5. Bestilling av alkoholholdig drikk må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

§ 3-6. Utsalg for alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 skal ikke ekspedere bestillinger som skal sendes til militære områder med mindre det foreligger bestillingsbekreftelse fra vedkommende militære sjef. Som militært område regnes ikke kommandantbolig mv. hvor militære personer har sine private hjem.

§ 3-7. Det er AS Vinmonopolets ansvar å føre kontroll med at salget med alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 til enhver tid foregår i samsvar med lov og forskrift.

Kapittel 4. Særlig om skjenking

§ 4-1. Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet.

Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevillingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet. Bevillingshaver har plikt til å sørge for at personer som trenger det, får nødvendig bistand.

§ 4-2. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem er åpenbart påvirket av rusmidler, må det ikke serveres alkoholholdig drikk til noen av dem før den eller de påvirkede er fjernet.

§ 4-3. Det må påses at personer som ikke fyller alderskravene i alkoholloven § 1-5 ikke drikker alkohol som skjenkes andre gjester.

§ 4-4. Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet.

§ 4-5. Brennevin kan bare skjenkes i mengder á 2 og 4 cl. Dette gjelder ikke for servering av cocktails.

§ 4-6. Den som har bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk, plikter også å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie og/eller alkoholsvake drikker, og som må regnes som en naturlig erstatning for alkoholholdig drikk.

Alkoholfrie og alkoholsvake drikker skal oppføres på skjenkekart og andre prislister.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 4-7. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å føre et rimelig utvalg av slike.

§ 4-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvservering fra kjøleskap på hotellrom.

Det må påses at alkoholholdig og alkoholsvak drikk ikke er tilgjengelig for mindreårige.

Kapittel 5. Kunnskapsprøve

§ 5-1. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet.

§ 5-2. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling.

Fylkesmannen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til tog, fly og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 annet ledd.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet med bevilling.

Flere bevillingsmyndigheter kan samarbeide om gjennomføring av prøver.

§ 5-3. Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2 måneder etter at den har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt.

§ 5-4. Prøven skjer i form av flervalgsprøve som er forskjellig for henholdsvis salgs- og skjenkebevilling. Det avsettes 45 minutter til besvarelse av prøven.

Bestått prøve for skjenkebevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3, 6, 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for salgsbevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 4, 5, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

§ 5-5. Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.

§ 5-6. For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 300.

Kapittel 6. Bevillingsgebyr

§ 6-1. Bevillingsgebyr på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 og kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

§ 6-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg:

- 0,17 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

Skjenking:

- 0,34 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1
- 0,94 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2
- 3,07 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3.

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1200 for salg og kr 3500 for skjenking. Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 250 pr. gang.

§ 6-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr.

Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Kapittel 7. Opplysninger til statistiske formål

§ 7-1. Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling plikter etter anmodning å avgi opplysninger til bruk for statistiske formål til Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS).

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder omsetning av alkoholholdig drikk på det enkelte salgs- eller skjenkested, herunder vareliter og type. Det kan også kreves opplysninger om alkoholsvak drikk. SIRUS gir nærmere bestemmelser.

§ 7-2. SIRUS kan i samarbeid med Statistisk sentralbyrå bestemme hvordan offisiell statistikk skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.
- databearbeidingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parterers kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Kapittel 8. Internkontroll

§ 8-1. For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes, jf. alkoholloven § 1-1, skal innehavere av salgs- og skjenkebevillinger føre internkontroll med den virksomhet som drives i henhold til bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

Første ledd gjelder ikke for innehavere av ambulerende skjenkebevilling etter alkoholloven § 4-5. For bevilling gitt etter alkoholloven § 1-6 tredje ledd kan det gjøres unntak fra plikten etter første ledd når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til stedets størrelse.

§ 8-2. I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i bevillingen, alkoholloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

§ 8-3. Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten.

Internkontrollen innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal

1. ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,
2. sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll,
3. ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt,
4. ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,
5. ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik,
6. foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Kapittel 9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

§ 9-1. Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd, herunder for kontroll med føring av internkontroll etter kapittel 8 i forskriften her.

§ 9-2. Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 9-3. Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.

§ 9-4. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

§ 9-5. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt. Etter utført kontroll skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

§ 9-6. Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilning skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 9-7. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

§ 9-8. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

§ 10-1. En bevilning kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. Dette gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Kapittel 11. Overdragelse av virksomhet

§ 11-1. Dersom ny bevilning er tildelt før et eierskifte, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten. Bevillingsmyndigheten skal ha melding om overdragelsen.

§ 11-2. Dersom ny bevilning ikke er tildelt før et eierskifte, men virksomheten fortsetter å drive på tidligere bevilning, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd tredje og fjerde punktum, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten under forutsetning av at partene samtidig med melding om overdragelsen dokumenterer

- hvem som overtar virksomheten
- tidspunktet for overdragelsen
- varebeholdningens omfang
- en plan for håndtering av varebeholdningen for det tilfelle at ny bevilning ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden.

Bevillingsmyndighetene kan ved ettersyn kontrollere de dokumenterte opplysninger.

Kapittel 12. Panthavers salg av alkoholholdig drikk

§ 12-1. Sosial- og helsedirektoratet kan gi panthaver som dokumenterer at han har fått overført alkoholholdig drikk fra konkursbo, tillatelse til å selge alkoholholdig drikk til bevillingshaver etter alkoholloven.

Før tillatelse gis, skal det innhentes uttalelse fra politiet.

§ 12-2. Tillatelsen gis for et bestemt kvantum. Panthaver skal utpeke en person som vedkommende har styringsrett over, som skal være ansvarlig for å gjennomføre salget.

§ 12-3. Varelageret skal være tilfredsstillende sikret.

§ 12-4. Panthaver skal dokumentere at varene er overdratt til innehaver av bevilling etter alkoholloven. Videre salg skal være gjennomført innen tre måneder. Dersom dette ikke skjer, skal panthaver gi Sosial- og helsedirektoratet melding om årsaken. Direktoratet kan gi utsatt frist.

Kapittel 13. Register med opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling

§ 13-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har salgs- og skjenkebevilling.

§ 13-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 13-3. Førings av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndighetene skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndighetene på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 13-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger

1. hvilke rettigheter bevillingen omfatter, jf. alkoholloven § 3-1 andre og tredje ledd eller § 4-2 første og tredje ledd
2. bevillingshavers firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer
3. virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger
4. bevilling gyldig til (dato)
5. bevilling gitt (dato)
6. bevilling inndradd (dato)
7. for tilfeller som nevnt i alkoholloven § 1-10 første ledd: dato for overdragelse av virksomheten og informasjon om hvem virksomheten er overdratt til.

§ 13-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 13-6. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Kapittel 14. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

§ 14-1. Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

Forbudet gjelder også bruk av vare- eller firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, forutsatt at en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som reklame for alkoholholdig drikk.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn. Når varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn, kan det i reklame i tillegg gis opplysninger om vare- eller firmamerke eller kjennetegn, med mindre en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Varer som nevnt i første og tredje ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 14-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, herunder reklame i trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame, plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker, vareprøver mv.

§ 14-3. Unntatt fra forbudet er:

1. Annonser i et utenlandsk trykt skrift som innføres til Norge, med mindre hovedformålet med skriftet eller importen er å reklamere for alkoholholdig drikk i Norge.
2. Informative annonser i bransjetidsskrifter og annen informasjon til bevillingshavere som ledd i den ordinære omsetningsprosess for alkoholholdige drikker.
3. Annonser om salgssted eller skjenkested med informasjon om stedets navn, adresse og åpningstider samt bevillingsrettigheter.
4. Opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkested.
5. Merking av vanlig serveringsutstyr på skjenkested med alkoholproduzenters eller grossisters firmanavn og/eller firmamerke.
6. Merking av bevillingshavers kjøretøyer, emballasje, betjeningsuniformer ol med eget firmanavn og/eller firmamerke.
7. Reklame i utenlandske fjernsynskanaler, når reklamen er i samsvar med reklamereglene i det land kanalen sendes fra. Unntaket gjelder ikke reklame i fjernsynssendinger som er spesielt rettet mot Norge.
8. Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis av AS Vinmonopolet som grunnlag for bestilling over nettet (nettsalg) eller innehaver av kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1.

§ 14-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler vedkommende eiendoms eier (fester).

Pålegg fra politiet om å fjerne utendørs reklame mv. kan fullbyrdes etter reglene i tvangfullbyrdelsesloven § 13-14 uten at dom kreves.

§ 14-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige grunner foreligger, fravike bestemmelsene i dette kapittel.

§ 14-6. Bestemmelsene i § 14-1 til § 14-5 gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

§ 14-7. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk er forbudt. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

Unntatt fra forbudet er produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis som grunnlag for bestilling av varer over nettet (nettsalg).

Kapittel 15. Innførsel

§ 15-1. Reisende kan til personlig bruk innføre til sammen inntil 27 liter alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2, og inntil 4 liter alkoholholdig drikk i gruppe 3, som reisegods gjennom fortolling ved innreise til Norge. Sosial- og helsedirektoratet kan gi tillatelse til innførsel utover dette.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk og at den reisende selv bringer varen med seg slik at den kan legges fram til tollbehandling ved passering av tollkontroll.

§ 15-2. Alkoholholdig drikk som mottas som arv eller gave, eller tas med som flyttegods fra utlandet, kan innføres etter tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet. En gaveforsendelse fra utlandet må ikke overstige 4 liter alkoholholdig drikk.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk.

§ 15-3. AS Vinmonopolet kan innføre alkoholholdig drikk for salg til person som har bestilt et produkt til personlig bruk, når slikt produkt ikke finnes i AS Vinmonopolets produktutvalg.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for videresalg eller ervervsmessig bruk.

§ 15-4. Det er forbudt å innføre brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol.

Kapittel 16. Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv.

§ 16-1. Råstoff, halvfabrikata, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk, må ikke innføres fra utlandet av personer under 18 år.

§ 16-2. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg eller utlevering av varer som nevnt i § 16-1.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i den vidaregåande skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere slike varer når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av slike varer inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 16-3. Salg eller utlevering av varer som nevnt i § 16-1 må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 16-4. Det er forbudt å kjøpe varer som nevnt i § 16-1 på vegne av noen som er under 18 år.

§ 16-5. Bestilling av varer som nevnt i § 16-1 må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

Selger kan ved forsendelsessalg kreve kopi av gyldig legitimasjon fra kjøperen, dersom dette er nødvendig for å kontrollere at salg eller utlevering av varer nevnt i § 16-1 ikke skjer til personer under 18 år.

Kapittel 17. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 17-1. Denne forskrift trer i kraft 1. juli 2005. Unntatt fra dette er forskriften kapittel 8 som trer i kraft 1. januar 2006.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 17-2. Virksomhet som ved lovens ikrafttredelse innehar kommunal salgsbevilling for øl, kommunal skjenkebevilling eller statlig skjenkebevilling, og virksomhet som får salgsbevilling for alkoholholdig drikk som inneholder høyst 4,7 volumprosent alkohol, kommunal skjenkebevilling eller statlig skjenkebevilling innen 31. desember 2005, skal t.o.m. 31. desember 2005 svare bevillingsgebyr etter bestemmelsene i forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. kapittel 11.

Forskrift av 8. juni 2005 nr 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 8. juni 2005 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-4c, § 1-14, § 6-2, § 6-3, § 6-6 og § 6-9. Endret ved forskrifter 21 juni 2005 nr. 666, 10 jan 2006 nr. 62.

Del I. Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Kapittel 1. Sikkerhet for alkoholavgift

§ 1-1. Bevillingshaver har ikke adgang til å innføre, oppbevare eller ta inn på lager alkoholholdig drikk som det ikke er betalt alkoholavgift for, med mindre det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for avgiftsbetalingen.

Kapittel 2. Sikring av varelager

§ 2-1. Lagring av alkoholholdig drikk skal skje i sikret varelager

§ 2-2. Med varelager menes lokaler hvor det lagres alkoholholdig drikk, samt sats og gjærende væske til framstilling av slike drikkevarer.

§ 2-3. Varelageret skal til enhver tid være

1. forsvarlig låst og sikret mot innbrudd,
2. i god orden, og
3. utilgjengelig for uvedkommende.

§ 2-4. Det må til enhver tid foreligge forsvarlige rutiner for

1. å holde oversikt over hvilke varer som befinner seg på varelageret.
Rutinene skal sikre oversikt over beholdningen og inn- og uttak av varer.
2. oppfølging når det avdekkes manko i beholdningen.
3. kontroll med at uvedkommende personer ikke har adgang til lageret og de alkoholholdige varene som oppbevares der.

§ 2-5. Varelager hvor brennevin eller sats og gjærende væske til fremstilling av brennevin oppbevares skal være sikret med forsvarlig alarmsystem. Sosial- og helsedirektoratet kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra dette kravet dersom varelageret er forsvarlig sikret på annen måte.

Kapittel 3. Søknadsgebyr

§ 3-1. Ved søknad om bevilling for tilvirkning betales følgende søknadsgebyr:

- alkoholholdig drikk som ikke er brennevin:	kr 12000
- brennevin:	kr 15000
- all alkoholholdig drikk:	kr 15000

§ 3-2. Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin til å omfatte all alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr 3600.

Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for brennevin til å omfatte all alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr 1000.

§ 3-3. Søknadsgebyret må være betalt når søknaden leveres bevillingsmyndigheten. Søknaden må vedlegges tilfredsstillende dokumentasjon på at søknadsgebyret er betalt.

Kapittel 4. Bevillingsgebyr

§ 4-1. Gebyrpliktens omfang

Gebyrplikten omfatter bevilling for tilvirkning av alkoholholdig drikk.

§ 4-2. Løpende gebyr

Bevillingsgebyret beregnes på grunnlag av omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk. Gebyret differensieres etter alkoholinnhold og alkoholtype.

Med omsatt mengde menes

- uttak fra lager, herunder tyveri, brann mv., med mindre varen overføres til et annet av bevillingshaverens godkjente lagre
- salg uten at varen er innom lager
- svinn/manko, unntatt driftsmessig svinn.

Omsetningen er gebyrpliktig også om varen tidligere har gitt grunnlag for gebyrplikt.

Gebyret skal betales etter en sats som fastsettes av Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med det årlige statsbudsjett.

Endret ved forskrift 10 jan 2006 nr. 62.

§ 4-3. Minstegebyr

Bevillingsgebyret utgjør minimum kr 5000 pr. år.

Dersom bevilling gis etter 1. juli, betales halvt minstegebyr.

Løpende gebyr avregnes mot minstegebyret ved kalenderårets utløp.

§ 4-4. Oppgavefrist

Bevillingshaverne skal for hver måned sende oppgave til Sosial- og helsedirektoratet over månedens gebyrpliktige omsetning fordelt på kategoriene for alkoholinnhold og alkoholtype innen den 18. i påfølgende måned.

Oppgaven gis på skjema fastsatt av direktoratet.

Det skal sendes oppgave selv om det ikke har vært gebyrpliktig omsetning (0-oppgave).

§ 4-5. Betalingsfrist

Løpende gebyr betales til Sosial- og helsedirektoratet innen utløpet av oppgavefristen, jf. § 4-4. Alternativt kan bevillingshaver betale gebyret forskuddsvis til Sosial- og helsedirektoratet for ett år av gangen på grunnlag av forventet omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk. Dersom gebyret ibetales forskuddsvis skal Sosial- og helsedirektoratet ved årets slutt beregne avvik mellom forventet og faktisk omsetning og det skal foretas etteroppgjør.

Sosial- og helsedirektoratet kan sette kortere gebyrperiode ved forsinkelse av oppgave eller betaling, eller dersom det er opplysninger om virksomhetens forhold som gjør det overveiende sannsynlig at innbetalingen ikke vil skje rettidig.

Minstegebyret betales forskuddsvis til Sosial- og helsedirektoratet når bevillingen tas i bruk, og deretter innen 1. februar de påfølgende år.

§ 4-6. Utfyllende bestemmelser

Sosial- og helsedirektoratet kan gi nærmere bestemmelser til presisering, utfylling og gjennomføring av forskriften.

Del II. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

Kapittel 5. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

§ 5-1. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan bare skje på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten.

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-3 tredje til femte ledd, § 5-4, § 5-5 så langt den passer, § 5-6 annet ledd, § 5-7 så langt den passer og § 5-9 gjelder tilsvarende for engrossalg med varer som det er betalt særavgift for.

§ 5-2. Innehaver av tilvirkningsbevilling har rett til å drive engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten etter forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-1 bokstav a.

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-9 gjelder tilsvarende for kontroll med tilvirkeres utøvelse av engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for.

Del III. Utøvelse av tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg

Kapittel 6. Opplysninger til statistiske formål

§ 6-1. Plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål

Bevillingshaver og den som driver engrossalg plikter etter anmodning å avgi opplysninger til statistiske formål til Sosial- og helsedirektoratet.

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder

- import, herunder avgiverland, bulk- eller flaskeleveranse
- omsetning av alkoholholdig drikk, herunder vareliter, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, selgere/kjøpere
- tilvirkning av alkoholholdig drikk, herunder omfang, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, kjøpere.

§ 6-2. Innhenting og bearbeiding av opplysninger

Sosial- og helsedirektoratet kan bestemme hvordan opplysningene skal innhentes og hvorledes statistikken skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.,
- datainnhenting, herunder registreringsskjemaets form og innhold,
- databearbeidingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parter kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Kapittel 7. Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling

§ 7-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevillinger.

Registeret skal bare nyttes til å innhente opplysninger som er nødvendige for å kunne føre kontroll med og avgjøre søknader om bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 6-1.

§ 7-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 7-3. Førings av registeret

Registeret kan føres både manuelt og ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 7-4. Registerets innhold

Registeret kan inneholde følgende typer opplysninger:

- bevillingshavers fødselsnummer og adresse
- fødselsnummer og adresse for person som nevnt i alkoholloven § 6-2 nr. 1
- organisasjonsnummer/foretaksnummer
- opplysninger som kan innhentes av Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 5 og § 6
- opplysninger om overdragelse av virksomheten eller av aksjer eller andeler i et selskap som eier slik virksomhet
- opplysninger avgitt fra næringsmiddeltilsynet, tollmyndighetene, politiet og skattemyndighetene, jf. alkoholloven § 6-5
- virksomhetens kapital og omsetning
- innbetalt og eventuelt skyldig gebyr og sikkerhetsstillelse
- annen virksomhet foretaket driver
- avbrudd eller nedleggelse i driften
- lageradresse
- sikkerhetstiltak for lager
- distribusjonsnett og -organisering
- omfanget av bevillingen, jf. alkoholloven § 6-1
- eventuelle andre bevillinger etter alkoholloven som virksomheten innehar.

§ 7-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Utlevering av personopplysninger er ikke tillatt uten i følgende tilfeller:

1. når den person eller foretak opplysningene gjelder har gitt skriftlig samtykke
2. til statistisk formål, jf. alkoholloven § 6-6 fjerde ledd.

For øvrig kan utlevering skje når lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for dette.

§ 7-6. Retting og sletting av opplysninger

Den behandlingsansvarlige skal slette opplysninger som ikke lenger har betydning.

Den behandlingsansvarlige skal av eget tiltak eller på begjæring av den registrerte rette mangelfulle personopplysninger og slette personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å gjennomføre formålet med behandlingen, jf. lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 27 og § 28.

§ 7-7. Sikkerhet

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at det settes i verk sikkerhetstiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang til registeret og at opplysninger kommer på avveie.

Bare spesielt utpekte personer skal ha tilgang til personopplysninger i registeret. Utpekingen skal spesifisere hvilke typer opplysninger vedkommende kan få. Adgang til registeret skal bare gis til personer som har behov for opplysninger for å utøve pålagte oppgaver.

Manuelle deler av registeret skal holdes nedlåst under den behandlingsansvarliges kontroll. Likeledes skal lagringsenheten for de edb-baserte opplysningene være betryggende sikret. Hvis opplysninger fra registeret skal overføres til datanettverk utenfor det område som virksomheten kontrollerer, skal opplysningene krypteres.

Tilgangskontrollen skal avvise forsøk på tilgang fra brukere som ikke er utpekt, og begrense tilgangen for utpekte brukere. Enhver tilgang eller forsøk på tilgang til registeret skal logges.

Det skal etableres rutiner for kontroll av opplysninger og relasjoner mellom opplysninger som skal sikre at data er korrekte, komplette og aktuelle i forhold til det de representerer.

Det skal gjennomføres tiltak som sikrer at registeret og opplysninger er tilgjengelige når det er behov for dem. Kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres med tanke på rekonstruksjon av registeret etter tap. Opplysninger og registeret skal være sikret slik at de heller ikke midlertidig faller bort.

Dersom det påvises et datainnbrudd i anlegget, skal Helse- og omsorgsdepartementet umiddelbart underrettes.

For øvrig gjelder reglene i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 13 og forskrift 15. desember 2000 nr. 1265 om behandling av personopplysninger kapittel 2.

Endret ved forskrift 10 jan 2006 nr. 62.

§ 7-8. Taushetsplikt/innsynsrett

Ved praktiseringen av forskriften her gjelder offentlighetsloven og forvaltningslovens regler om taushetsplikt, og reglene om innsynsrett i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 18.

Kapittel 8. Register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og den som driver engrossalg

§ 8-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og registreringspliktige etter alkoholoven § 1-4c.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har tilvirkningsbevilling og rett til å drive engrossalg.

§ 8-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 8-3. Føring av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 8-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger:

1. om virksomheten utøves på grunnlag av tilvirkningsbevilling eller registrering etter alkoholoven § 1-4c og hvilke rettigheter som omfattes av tilvirkningsbevilling, jf. alkoholoven § 6-1 første ledd
2. bevillingshavers eller den som driver engrossalgs firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer
3. virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger
4. bevilling gitt eller registrering foretatt (dato)
5. bevilling inndradd eller registrering tilbakekalt (dato).

§ 8-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 8-6. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Kapittel 9. Adgang til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk

§ 9-1. Det er ikke tillatt for bevillingshaver og den som driver engrossalg å gi alkoholholdig drikk som gave i markedsføringsøyemed til andre enn innehavere av bevilling til omsetning av alkohol og den som driver engrossalg.

§ 9-2. Bevillingshaver og den som driver engrossalg har ikke adgang til å benytte alkoholholdig drikk som lønn eller utbytte.

§ 9-3. Bevillingshaver og den som driver engrossalg kan selge fire kvoter alkoholholdig drikk i året til ansatte og personer som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten.

Som ansatt regnes person som har arbeidet i selskapets tjeneste sammenhengende i minst 3 måneder.

En kvote utgjør

- alternativ 1: 24 liter drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, eller
- alternativ 2: 10/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, eller
- alternativ 3: 2/1 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer og 4/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent.

De forskjellige typene alkoholholdig drikk kan kombineres. 3 flasker av alternativ 2 tilsvarer da 8 liter av alternativ 1 eller én flaske drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer. Det er likevel ikke tillatt å selge mer enn 2 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer per kvote. Det kan bare selges en kvote i løpet av tre måneder. Kvoteene reduseres forholdsmessig for deltidsansatte.

Prisen på varene må ikke settes lavere enn bevillingshavers eller den som driver engrossalgs salgspris inklusiv alkoholavgift.

Del IV. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Kapittel 10. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 10-1. Denne forskrift trer i kraft 1. juli 2005.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

§ 10-2. Virksomheter som har engrosbevilling ved lovens ikrafttredelse, anses uten forutgående søknad for å være registrert hos toll- og avgiftsetaten til og med 30. september etter § 5-1 i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Engrosbevillingen er i samme periode å anse som slik særskilt tillatelse som nevnt i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 3-2-3, med adgang til innførsel av alkoholholdig drikk. Tillatelsen må i disse tilfellene dokumenteres på innførselstidspunktet.

Dersom virksomheten etter 30. september 2005 ønsker å drive engrossalg med varer som det er betalt særavgift for, må det gis melding til toll- og avgiftsetaten om dette innen 15. august 2005.

Dersom virksomheten etter 30. september 2005 ønsker å importere alkoholholdig drikk, må denne registreres som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Søknad om slik registrering må sendes innen 15. august 2005.

Virksomheter uten tidligere engrosbevilling må søke toll- og avgiftsetaten om den nødvendige registrering.

Tilføyd ved forskrift 21 juni 2005 nr. 666 (i kraft 1 juli 2005).

Forskrift av 30. november 1995 nr 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v.

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 30. november 1995 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv § 3-1 femte ledd med endringer vedtatt i lov av 23. juni 1995 nr. 42. Endret ved forskrifter 22 sept 2000 nr. 967, 10 jan 2006 nr. 62. Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376.

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

§ 1-1. Formål

Vinmonopolets innkjøp og salg av alkoholholdig drikk skal innenfor alkoholpolitiske rammevilkår skje på vanlige forretningsmessige betingelser, tilpasses etterspørselen og sikre likebehandling.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-2. Definisjoner

Med grossist menes i denne forskrift person eller selskap som kan drive engrossalg, jf. lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-4c.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-3. Virkeområde

Forskriften gjelder for Vinmonopolets innkjøp og salg av alkoholholdig drikk som omfattes av selskapets enerett i henhold til lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 3-1 første ledd.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-4. Vinmonopolets produktutvalg

Vinmonopolets produktutvalg omfatter et basisutvalg, et partiutvalg, et tilleggsutvalg, et testutvalg og et bestillingsutvalg.

Salg fra basis-, parti-, tilleggs- og bestillingsutvalg skjer for Vinmonopolets regning og risiko. Salg fra testutvalget skjer for grossistens regning og risiko, jf. § 5-4 og § 5-5.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 2. Vinmonopolets basis- og partiutvalg

§ 2-1. Definisjon

Med Vinmonopolets basisutvalg forstås i denne forskrift produkter som følger retningslinjene for gjenkjøp i § 2-2. Med partiutvalg forstås produkter som det kjøpes inn et begrenset parti av.

§ 2-2. Retningslinjer

Vinmonopolets basis- og partiutvalg skal være sammensatt ut fra en vurdering av faktisk og forventet etterspørsel. Vareutvalget i de enkelte utsalg skal tilpasses etterspørselen i utsalgenes salgsområder. Andre produkter fra basis- og partiutvalget som utsalget ikke lagerfører, skal kunne leveres etter bestilling.

Basisutvalget inndeles i produktgrupper. For hver produktgruppe fastsettes et maksimalt antall produkter. Produktgruppene skal bestå av produktene med høyest salgsvolum på landsbasis målt i en nærmere bestemt periode. Dersom et produkt ikke har solgt tilstrekkelig til å opprettholde plassen i produktgruppen, skal videre innkjøp av produktet stanses.

Produktgruppenes antall, størrelse og målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Ett nytt parti av en partivare kan kjøpes inn innen 6 måneder etter første innkjøp.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 2-3. Markeds- og produktplan

Vinmonopolet skal utarbeide en årlig markeds- og produktplan som skal redegjøre for hovedtrekkene i sammensetningen av basis- og partiutvalget.

Markeds- og produktplanen er offentlig.

Kapittel 3. Innkjøpsprosedyrer for basis- og partiutvalg

§ 3-1. Generelt

Vinmonopolet skal behandle tilbud om kjøp på like vilkår.

§ 3-2. Innkjøp etter innhenting av konkurrerende tilbud

Innkjøp foretas etter innhenting av et så stort antall tilbud at reell konkurranse oppnås, med mindre vilkårene for kjøp etter § 3-3 er oppfylt.

Ved beslutning om hvilket tilbud som er best, skal det foruten på pris, legges særlig vekt på kvalitet og leveringsdyktighet.

Tilbydere som har fått avslag, skal underrettes skriftlig om dette.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 3-3. Innkjøp uten innhenting av konkurrerende tilbud

Innkjøp uten innhenting av konkurrerende tilbud kan benyttes når:

1. produktet på grunnlag av oppnådd salg i testutvalget eller bestillingsutvalget kvalifiserer for listeføring i basisutvalget, jf. § 5-5 og § 6-2,
2. produktet bare kan skaffes fra en grossist, eller
3. innkjøpet på grunn av uforutsette omstendigheter ikke kan utsettes.

Vinmonopolet kan fastsette en grense for innkjøp av produkter fra bestillingsutvalget dersom det er nødvendig for å opprettholde en rimelig balanse mellom produkter innkjøpt etter første ledd nr. 1 og § 3-2.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 3-4. Sensorisk prøveinstans

Vinmonopolet kan bestemme at en sensorisk produktbedømmelse inngår i innkjøpsvurderingen. Denne foretas av Vinmonopolets sensoriske prøveinstans.

Prøveprosedyrene skal kunne dokumenteres. Det føres prøveprotokoll over resultatene av prøvingene. Prøveprotokollen er offentlig.

Nærmere regler for den sensoriske prøveinstansen fastsettes av Vinmonopolet.

§ 3-5. Tilbudsprotokoll

Alle tilbud om innkjøp føres inn i en tilbudsprotokoll. Av tilbudsprotokollen skal fremgå hvilke tilbud som er valgt og begrunnelsen for valget. De tilbudte priser føres ikke inn i protokollen.

Tilbudsprotokollen er offentlig.

Kapittel 4. Tilleggsutvalg

§ 4-1. Opprettelse

Hvert utsalg skal ha et lokalt tilleggsutvalg. Utvalget skal ha et rimelig omfang, og sammensetningen skal ta hensyn til lokal etterspørsel. Hvert utsalg skal ha tilgjengelig informasjon om eget tilleggsutvalg.

Produkter til det lokale tilleggsutvalget kan enten velges fra Vinmonopolets liste for produkter til tilleggsutvalg, jf. § 4-2 annet ledd, eller fra bestillingsutvalget, jf. kapittel 6.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 4-2. Retningslinjer

Interesserte grossister må gi skriftlig melding til Vinmonopolet om produkter som ønskes ført i lokale tilleggsutvalg, med angivelse av pris og kvantum som kan leveres.

Listen over produkter som er meldt forelegges alle Vinmonopolets utsalg. Med listen skal det følge en kort produktomtale fra grossisten.

Nærmere retningslinjer for tilleggsutvalg fastsettes av Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 5. Testutvalg

§ 5-1. Opprettelse

Vinmonopolet skal ha et testutvalg. Testutvalget har til formål å sikre markedsadgang for produkter som ikke er tatt inn i Vinmonopolets basis- eller partiutvalg.

§ 5-2. Opptak

Grossister som retter skriftlig henvendelse til Vinmonopolet om opptak har rett til å få et bestemt antall produkter inn i testutvalget. Vinmonopolet bestemmer antallet produkter per grossist ut fra hensynet til likebehandling og størrelsen på testutvalget.

Når et produkt er lansert i testutvalget, kan grossisten melde inn et nytt produkt innenfor rammen av den til enhver tid fastsatte kvote per grossist.

Vinmonopolet kan bestemme at det skal betales et gebyr til dekning av kostnadene forbundet med lansering av produktet i testutvalget. Nærmere regler om gebyrets størrelse og innbetaling fastsettes av Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5-3. (Opphevet ved forskrift 24. mars 2006 nr 376 (i kraft 1.juli 2006).)

§ 5-4. Salg fra testutvalget

Produktene fra testutvalget føres for salg i en representativ andel av Vinmonopolets utsalg. Antallet utsalg med testutvalg og deres beliggenhet fastsettes av Vinmonopolet. Grossisten mottar oppgjør periodevis etter hvert som produktene blir solgt. Nærmere vilkår fastsettes av Vinmonopolet.

§ 5-5. Testperiode

Testutvalget inndeles i de samme produktgrupper som gjelder for basisutvalget. Oppnådd salgsvolum på landsbasis måles i en nærmere bestemt testperiode, og justeres i forhold til salgsvolumet i utsalg med testutvalg, jf. § 5-4. Målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Dersom et produkt i testutvalget oppnår et tilstrekkelig høyt salgsvolum, jf. § 2-2 annet ledd, kjøpes produktet inn til Vinmonopolets basisutvalg etter utløpet av testperioden.

Dersom salget av et produkt i testutvalget blir lavere enn nødvendig for å kvalifisere til innkjøp til basisutvalget, returneres usolgt restlager av produktet til grossisten for hans regning og risiko.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5-6. Pris

Grossistens pris for produktene i testutvalget legges til grunn for Vinmonopolets fastsetting av utsalgsprisen. Prisen fra grossisten skal være fast og kan ikke endres i testperioden. Ved eventuell overføring av produktet til basisutvalget etter testperiodens utløp, skal grossistens pris som gjaldt i testperioden, opprettholdes uendret i 6 måneder.

Kapittel 6. Bestillingsutvalg

§ 6-1. Registrering - vilkår

Grossistene har rett til å få produkter registrert i en spesiell prislister for et bestillingsutvalg, som er tilgjengelig i alle utsalg. Grossisten må gi Vinmonopolet skriftlig melding om produktets navn med produktomtale og pris.

Bestillingsutvalget skal være tilgjengelig på grossistens lager og med samme leveringsvilkår som for produkter i basis- og partiutvalg.

Vinmonopolet kan kreve at en bestilling av produkter fra dette utvalget forskuddsbetales.

§ 6-2. Inndeling i produktgrupper

Bestillingsutvalget inndeles i tilsvarende produktgrupper som gjelder for basisutvalget. Oppnådd salgsvolum på landsbasis måles i en nærmere bestemt periode. Målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Dersom et produkt i bestillingsutvalget oppnår et tilstrekkelig høyt salgsvolum, jf. § 2-2 annet ledd, kjøpes produktet inn til Vinmonopolets basisutvalg etter utløpet av måleperioden.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 7. Bestilling av produkter utenfor produktutvalget

§ 7-1. Omfang

Vinmonopolet er overfor forbrukere forpliktet til å levere på bestilling alle produkter som ikke er representert i produktutvalget, jf. § 1-4, men som kan leveres av en grossist.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 7-2. Bestillingen

Bestillingen skal være skriftlig og inneholde produktbetegnelse og grossistens navn og adresse.

Vinmonopolet kan kreve at bestilling av produkter utenfor produktutvalget forskuddsbetales.

Kapittel 8. Prisfastsetting og innsyn

§ 8-1. Prisfastsetting

Vinmonopolets salgpris skal beregnes med utgangspunkt i grossistens leveringspris tillagt påslag for inndekning av kostnader og fortjeneste. Priskalkylen må være bygget opp slik at det enkelte produkt i produktutvalget, jf. § 1-4, selges til samme pris over hele landet.

Vinmonopolets målsetting skal være at utsalgsprisen for halvflasker skal utgjøre halvparten av prisen for standard helflaske av samme produkt. Hvis innkjøpsprisen betinger en høyere utsalgspris, skal prisen for halvflasker maksimalt utgjøre 60% av prisen for standard helflasker av samme produkt.

Endret ved forskrifter 22 sept 2000 nr. 967 (i kraft 1 jan 2001), 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 8-2. Innsyn

Enhver har rett til innsyn i prisfastsettelsen for produkter omsatt gjennom Vinmonopolet.

Kapittel 9. Leveringsbetingelser

§ 9-1. Grossistens leveringsplikt

Vinmonopolet kan kreve at grossisten skal levere produktet til samtlige utsalg i landet og til samme pris.

Kapittel 10. Diverse bestemmelser

§ 10-1. Tungtveiende alkoholpolitiske grunner

Vinmonopolet kan vedta å unnlate å ta inn et produkt i produktutvalget, jf. § 1-4, eller unnlate å kjøpe inn et produkt dersom tungtveiende alkoholpolitiske grunner tilsier det, jf. § 1-1.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 10-2. Habilitet

Ved behandling av innkjøpssaker gjelder reglene om habilitet i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker kap. II tilsvarende.

§ 10-3. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft fra 1. januar 1996.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 21. desember 1993 nr. 1218 om Vinmonopolets innkjøp og produktutvalg av brennevin, vin og sterkøl gitt med hjemmel i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27 § 2-3.

Forskrift av 16. januar 1996 nr 24 om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp m.v.

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 16. januar 1996 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 3-1 femte ledd. Endret ved forskrifter 8 okt 2004 nr. 1395, 10 jan 2006 nr. 62 (bl.a. ansv. dep.). Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376.

§ 1. Formål

Nemnda skal gjennom sin behandling sikre at AS Vinmonopolet likebehandler tilbydere, leverandører og produkter.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 2. Nemndas sammensetning

Nemnda skal ha 4 medlemmer med personlige stedfortredere. Nemndas leder og stedfortreder må fylle kravene etter domstoloven § 54 annet ledd.

Medlemmer og stedfortredere oppnevnes av Helse- og omsorgsdepartementet for 4 år av gangen. To av medlemmene oppnevnes for 2 år ved første oppnevning.

Godtgjørelsen til nemndas medlemmer fastsettes av Helse- og omsorgsdepartementet.

Endret ved forskrifter 8 okt 2004 nr. 1395, 10 jan 2006 nr. 62.

§ 3. Nemndas virkeområde

Nemnda kan oppheve en beslutning truffet av AS Vinmonopolet om prisfastsettelse, om innkjøp av et produkt eller om stansing av videre innkjøp som ikke er i samsvar med forskrift 30. november 1995 nr. 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet mv.

Nemnda kan ikke prøve det forretningsmessige skjønn som AS Vinmonopolet utøver innenfor forskriftens rammer.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 4. Frister mv.

AS Vinmonopolets beslutninger, jf. § 3 første ledd, kan bringes inn for nemnda av den som beslutningen retter seg mot, heretter kalt part.

Fristen er 3 uker regnet fra det tidspunkt vedkommende er blitt kjent med beslutningen eller burde ha skaffet seg kunnskap om denne.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5. Saksbehandlingen i nemnda

En henvendelse om å få en beslutning prøvet av nemnda, legges fram skriftlig for AS Vinmonopolet. Dersom AS Vinmonopolet ikke endrer sin beslutning, skal AS Vinmonopolet snarest og senest innen 3 uker etter at henvendelsen er mottatt, oversende den til nemnda vedlagt sin uttalelse og alle opplysninger og korrespondanse i saken.

Parten skal ha gjenpart av de dokumentene som sendes nemnda. Samtidig skal AS Vinmonopolet gi parten melding om at mulige merknader må sendes direkte til nemnda innen 3 uker etter at meldingen er mottatt.

Nemnda skal sørge for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Den kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig.

Nemnda behandler henvendelsen på grunnlag av den skriftlige framstilling som partene har gitt og sakens øvrige opplysninger.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 6. Dokumentinnsyn

Den som bringer saken inn for nemnda har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Dette gjelder også etter at nemnda har avgitt sin uttalelse i saken. Vedkommende har ikke krav på å gjøre seg kjent med dokument som nemnda har utarbeidet for sin interne saksforberedelse.

§ 6a. Offentlighet

Lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen får anvendelse på nemndas virksomhet.

Nemndas avgjørelser er offentlige, og skal publiseres på hensiktsmessig måte.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 7. Nemndas avgjørelse

Nemndas avgjørelse treffes ved alminnelig flertall. Ved stemmelikhet avgjør lederens stemme.

Uttalelsen skal være skriftlig og begrunnet. Den skal også kort angi tid og sted for nemndas møte, nemndas sammensetning, partenes navn og sakens gjenstand. Partene skal underrettes skriftlig om uttalelsen.

§ 8. Sakskostnader

Hver av partene bærer sine sakskostnader.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 16. januar 1996.

Forskrift av 11. desember 1998 nr 1300 om alkoholordningen for Svalbard

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 11. desember 1998 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v., jf. § 1-2 annet ledd. Endret ved forskrifter 25 jan 1999 nr. 144, 11 des 2001 nr. 1514, 10 jan 2006 nr. 62.

Kapittel 1. Almennlige bestemmelser

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften får anvendelse på innførsel til og omsetning av alkoholholdig drikk på Svalbard med tilhørende territorialfarvann.

§ 1-2. Definisjon av alkoholholdig drikk

I denne forskrift brukes alkoholholdig drikk som fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2,50 volumprosent alkohol, likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 får anvendelse på drikk mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol.

Med øl forstås gjæret, udestillert drikk som er laget med tørket eller ristet malt som hovedsakelig ekstraktgivende emne.

Med vin forstås drikk som er laget av druesaft ved alkoholgjæring (svakvin), herunder vin tilsatt tilvirket alkohol (sterkvin). Likt med vin regnes også drikk som er laget av frukt, bær, plantesaft eller honning ved alkoholgjæring uten tilsetning av tilvirket alkohol.

Med brennevin forstås drikk som inneholder tilvirket alkohol ublandet eller i blanding med andre produkter, og som ikke er vin. Enhver drikk som inneholder mer enn 22 volumprosent alkohol regnes som brennevin.

I tvilstilfelle kan departementet med bindende virkning avgjøre hvilke drikker som skal regnes som henholdsvis øl, vin og brennevin.

§ 1-3. Definisjon av salg, skjenking og engrossalg

Med salg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk til forbruker mot vederlag for drikking utenfor salgsstedet.

Med skjenking forstås salg for drikking på stedet.

Med engrossalg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk mot vederlag til den som har bevilling for salg eller skjenking.

§ 1-4. Bevilling

Innførsel, engrossalg, salg og skjenking av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling eller tillatelse etter denne forskrift. Bevilling gis til den for hvis regning virksomheten drives.

§ 1-5. Aldersgrense

Salg, skjenking eller utlevering av brennevin må ikke skje til noen som er under 20 år.

Salg, skjenking eller utlevering av annen alkoholholdig drikk må ikke skje til noen som er under 18 år.

Den som selger eller skjenker brennevin må ha fylt 20 år, og den som selger eller skjenker annen alkoholholdig drikk må ha fylt 18 år.

§ 1-6. Utøvelse av bevilling

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i vedtaket og i denne forskrift til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte.

§ 1-7. Forbud mot salg og skjenking til berusede personer

Det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart beruset, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart beruset.

§ 1-8. Forbud mot salg og skjenking av øl og brennevin

Salg og skjenking av øl som inneholder mer enn 7 volumprosent alkohol og brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol er forbudt.

§ 1-9. Kortvarig opphold

Midlertidig reisende til Svalbard har rett til ved innreise å medta alkoholholdig drikk til rimelig forbruk.

§ 1-10. Forholdet til Bergverksordningen

Innførsel av alkoholholdig drikk til Svalbard kan bare foretas etter tillatelse, jf § 29 i Bergverksordningen for Spitsbergen (Svalbard) fastsatt ved kgl. res. 7. august 1925. Selskap som går inn under Bergverksordningens § 30, kan fortsatt drive handel med ansatte, jf. Bergverksordningen §§ 28 og 30.

Kapittel 2. Salg av alkoholholdig drikk

§ 2-1. Retten til salg

Salg av brennevin, vin og øl kan bare foretas på grunnlag av bevilling gitt av departementet, jf. dog § 1-10 ovenfor.

Bevilling til salg omfatter rett til innførsel og engrossalg av alkohol til innehavere av skjenkebevilling samt salg til personer med alminnelig eller særskilt rett til kjøp, jf. §§ 2-3 og 2-4 nedenfor.

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Bevillingen gis inntil videre.

§ 2-2. Overskuddsutdeling

Netto-overskuddet fra salg av alkoholholdig drikk i medhold av § 2-1 overføres hvert år til representativt, folkevalgt organ eller andre egnede organer som fordeler dette til velferdsformål.

Departementet gir nærmere bestemmelser om overskuddets fastsettelse, hvilke organ som kan fordele det til velferdsformål og etter hvilke retningslinjer fordelingen til velferdsformål skal skje. Departementet fastsetter også nærmere bestemmelser om adgangen til å sette av penger for senere tildelinger til velferdsformål.

§ 2-3. Alminnelig rett til kjøp

Personer som er innført i registeret for befolkningen på Svalbard, kan kjøpe følgende månedlig kvote:

- inntil 2 flasker brennevin (eller inntil 4 flasker sterkvin)
- inntil 0,5 flaske sterkvin (alternativt 1 flaske annenhver måned)
- inntil 24 bokser eller halvflasker øl som ikke inneholder mer enn 4,75 volumprosent alkohol.

Av årlig kvote kan likevel inntil 24 bokser eller halvflasker inneholde inntil 7 volumprosent alkohol.

- Svakvin for rimelig forbruk.

Med en flaske forstås inntil en liter alkoholholdig drikk.

Aldersgrensebestemmelsene i § 1-5 kommer til anvendelse.

Endret ved forskrift 25 jan 1999 nr. 144 (med virkning fra 1 jan 1999).

§ 2-4. Særskilt rett til kjøp

Sysselmannen på Svalbard kan gi personer som bor på Svalbard eller oppholder seg der mer enn 30 dager, og som ikke har rett til kjøp etter § 2-3, tillatelse til kjøp etter samme kvoteregler. Dette gjelder likevel ikke for passasjerer og mannskap på passasjerfartøy, fiske- og fangstfartøy, forskningsfartøy og marinefartøy.

Tilreisende som kommer til Svalbard med rutegående fly og skal oppholde seg der mer enn 24 timer, kan kjøpe en månedskvotet etter § 2-3 mot fremvisning og stemping av flybillett. Ved enkeltbillett fra Svalbard kan vanlig tollfri kvote kjøpes. Sysselmannen kan gi andre tilreisende tilsvarende kvoter.

For en enkelt bestemt anledning kan Sysselmannen gi tillatelse til kjøp av brennevin, sterkvin og/eller øl utover fastsatt kvote.

Departementet kan gi Sysselmannen tillatelse til å kjøpe nærmere fastsatt kvote alkoholholdig drikk til bruk for representasjonsformål.

§ 2-5. Kjøpetillatelser

Sysselmannen er ansvarlig for utstedelsen av kjøpetillatelser og kan gi nødvendige utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av kjøp etter §§ 2-3 og 2-4.

§ 2-6. Tidsinnskrenkninger for salg av brennevin, vin og øl etter § 2-1 første ledd

Salg kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Salg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften.

Kapittel 3. Skjenking av alkoholholdig drikk

§ 3-1. Skjenking av alkoholholdige drikker

Skjenking av brennevin, vin og øl kan bare foretas på grunnlag av bevilling gitt av Sysselmannen. Avgjørelser om tildeling av bevilling kan delegeres til representativt, folkevalgt organ.

Bevilling til skjenking omfatter rett til innførsel for skjenking i egen virksomhet. Kontroll med innførsel skjer etter nærmere retningslinjer gitt av Sysselmannen.

Det kan settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Bevilling kan gis for perioder inntil 2 år eller det som er valgperioden for det representative folkevalgte organ som har fått delegert myndighet etter denne bestemmelsens første ledd. Bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

I passasjerfartøy som anløper Svalbard kan skjenking skje til personer som medfølger fartøyet når det foreligger tillatelse til dette fra fartøyets hjemland. Sysselmannen kan likevel forby skjenking når hensynet til edruelighet eller sikkerheten til sjøs tilsier dette.

§ 3-2. Omfanget av bevillingen

Bevillingen kan gjelde en, flere eller alle typer alkoholholdige drikker. Bevilling for brennevin kan bare gis dersom det også er gitt bevilling for øl og vin. Bevilling for vin kan bare gis dersom det også er gitt bevilling for øl.

Bevillingen kan være alminnelig eller bare gjelde skjenking til deltakere i sluttet selskap.

Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Bevillingen kan for en enkelt anledning utvides til å gjelde også utenfor skjenkelokalet.

§ 3-3. Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker

Skjenking av brennevin kan skje fra kl. 13.00 til 24.00. Skjenking av vin og øl kan skje fra kl. 08.00 til 01.00.

Bevillingsmyndigheten, jf § 3-1 første ledd, kan generelt eller for det enkelte skjenkested innskrenke eller utvide tiden for skjenking i forhold til det som følger av første ledd.

Fastsatt skjenketid kan utvides for en enkelt anledning.

Skjenking av brennevin mellom kl. 03.00 og 13.00 og skjenking av øl og vin mellom kl. 03.00 og 06.00 er forbudt.

Tiden for skjenking av brennevin kan ikke fastsettes utover den tid det kan skjenkes vin og øl.

Konsum av utskjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

På overnattingssteder kan det skjenkes øl og vin til overnattingsgjester uten hensyn til begrensningene i denne paragraf.

§ 3-4. Inndragning av skjenkebevillinger

En bevilling kan inndras for resten av bevillingsperioden eller for en kortere tid dersom vilkårene i bevillingsvedtaket ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne forskrift.

§ 3-5. Innførsel av alkoholholdig drikk til Bjørnøya og Hopen

Innførsel av alkoholholdig drikk til Bjørnøya og Hopen kan bare foretas på grunnlag av tillatelse gitt av Sysselmannen.

Tillatelse etter første ledd gir rett til kjøp av alkoholholdig drikk fra innehavere av engrosbevilling på norsk fastland.

Kontroll med innførsel og forbruk skjer etter nærmere retningslinjer gitt av Sysselmannen.

Kapittel 4. Andre bestemmelser

§ 4-1. Reklame for alkoholholdig drikk

Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 4-2. Klage

Enkeltvedtak etter kap. 3 truffet av Sysselmannen eller av representativt folkevalgt organ i henhold til delegert myndighet kan påklages til departementet.

Endret ved forskrift 11 des 2001 nr. 1514 (i kraft 1 jan 2002).

§ 4-3. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskrift, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

Dersom overtredelsen er særlig grov, er straffen bøter eller fengsel inntil 2 år. Ved avgjørelsen legges vekt på om overtredelsen har stort omfang eller om det foreligger andre omstendigheter av særlig skjerpene art.

§ 4-4. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft fra 1. januar 1999.

§ 4-5. Overgangsordning

Virksomheter som ved forskriftens ikrafttredelse skjenker alkoholholdig drikk på grunnlag av bevilling, kan uten ny søknad drive denne virksomheten videre til bevillingen utløper.

Forskrift av 5. april 2000 nr 347 om overskuddsutdeling fra Nordpolet AS

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 5. april 2000 med hjemmel i forskrift av 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen for Svalbard, jf. § 2-2 annet ledd. Endret ved forskrifter 11 des 2001 nr. 1513, 10 jan 2006 nr. 62.

§ 1-1. Fastsettelse av nettooverskuddet

Nordpolet AS skal drive normal forretningsmessig virksomhet hvor overskuddet skal gå til velferdsformål i samsvar med selskapets vedtekter. Salgsprisene skal fastsettes slik at det sikres et normalt overskudd.

§ 1-2. Fordeling til velferdsformål

Nordpolet AS' nettooverskudd skal overføres til Longyearbyen lokalstyre for fordeling til velferdsformål og i samsvar med overordnede mål for norsk svalbardpolitikk. Overføringen skal finne sted etter at regnskapet er godkjent.

Med velferdsformål menes allmennyttige tiltak for befolkningen i Longyearbyen og Svea.

Longyearbyen lokalstyre kan bestemme at deler av det årlige overskuddet skal avsettes til senere tildelinger.

Longyearbyen lokalstyre utarbeider årlig en rapport til Sysselmannen om fordelingen av midlene.

Endret ved forskrift 11 des 2001 nr. 1513 (i kraft 1 jan 2002).

§ 1-3. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

Forskrift av 11. desember 2000 nr 1543 om alkoholordningen for Jan Mayen

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 11. desember 2000 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-2 annet ledd. Endret ved forskrift 10 jan 2006 nr. 62.

§ 1. Forskriften får anvendelse på innførsel til og forbruk av alkoholholdig drikk på Jan Mayen.

Forskrift av 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen for Svalbard (Svalbardforskriften) får anvendelse så langt den passer.

§ 2. Innførsel av alkoholholdig drikk til Jan Mayen kan bare foretas på grunnlag av tillatelse gitt av fylkesmannen i Nordland, jf. særlig § 2-3 og § 3-5 i Svalbardforskriften.

Tillatelse etter første ledd gir rett til kjøp av alkoholholdig drikk fra innehavere av engrosbevilling på norsk fastland.

Kontroll med innførsel og forbruk skjer etter nærmere retningslinjer gitt av fylkesmannen i Nordland.

§ 3. Denne forskrift trer i kraft fra 1. januar 2001. Fra samme tidspunkt oppheves følgende forskrifter:

1. Midlertidig forskrift om alkoholordningen for Svalbard, gitt ved kgl.res. 21. juni 1974 nr. 2 med hjemmel i alkoholloven av 5. april 1927 § 84, videreført ved forskrift av 19. desember 1989 nr. 1265 med hjemmel i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27 § 1-2 annet ledd.
2. Forskrift om gjennomføring av midlertidige forskrifter om alkoholordningen for Svalbard, gitt ved kgl.res. 24. juni 1974 nr. 1 med hjemmel i alkoholloven av 5. april 1927 § 84, videreført ved forskrift av 19. desember 1989 nr. 1265 med hjemmel i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27 § 1-2 annet ledd.

DEL IV

Merknader til forskrifter

Innhold

Merknader til forskrift av 8. juni 2005 nr 538 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.		side 195
Kapittel 1	Definisjoner	side 195
Kapittel 2	Salg og skjenking	side 195
Kapittel 3	Særlig om salg	side 197
Kapittel 4	Særlig om skjenking	side 199
Kapittel 5	Kunnskapsprøve	side 201
Kapittel 6	Bevillingsgebyr.....	side 204
Kapittel 7	Opplysninger til statistiske formål	side 206
Kapittel 8	Internkontroll	side 206
Kapittel 9	Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger	side 208
Kapittel 10	Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger	side 210
Kapittel 11	Overdragelse av virksomhet	side 211
Kapittel 12	Panthavers salg av alkoholholdig drikk	side 213
Kapittel 13	Register med opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling	side 214
Kapittel 14	Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk	side 215
Kapittel 15	Innførsel.....	side 223
Kapittel 16	Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv.....	side 225
Kapittel 17	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	side 226

Merknader til forskrift av 8. juni 2006 nr 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.	side	227
Del I Tilvirkning av alkoholholdig drikk	side	227
Kapittel 1 Sikkerhet for alkoholavgift	side	227
Kapittel 2 Sikring av varelager	side	227
Kapittel 3 Søknadsgebyr	side	228
Kapittel 4 Bevillingsgebyr.....	side	228
Del II Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for	side	231
Kapittel 5 Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for	side	231
Del III Utøvelse av tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg	side	232
Kapittel 6 Opplysninger til statistiske formål	side	232
Kapittel 7 Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling	side	232
Kapittel 8 Register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og den som driver engrossalg	side	234
Kapittel 9 Adgang til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt selge alkohol til ansatte til eget bruk	side	236
Del IV Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	side	238
Kapittel 10 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	side	238
Merknader til forskrift av 30. november 1995 nr 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v	side	239
Merknader til forskrift av 16. januar 1996 nr 24 om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp m.v.	side	245

Merknader til forskrift av 8. juni 2005 nr 538 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet 8. juni 2005 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-2, § 1-5, § 1-7c, § 1-8, § 1-9, § 1-10, § 1-14, § 2-1, § 2-3, § 3-8, § 3-9, § 4-6, § 4-7, § 7-1, § 8-4, § 9-1 og § 9-2. Endret 21 juni 2005 nr. 665.

Kapittel 1. Definisjoner

§ 1-1. I denne forskrift legges følgende definisjoner til grunn:

- Alkoholfri drikk: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol
- Alkoholsvak drikk: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 1: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 2: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- Alkoholholdig drikk gruppe 3: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

Merknader til kapittel 1 Definisjoner

Alkoholoven kategoriserer alkoholholdig drikk etter alkoholinnhold uavhengig av produksjonsmetode. Definisjonen av brennevin er tillagt noen rettsvirkninger, jf. bl.a. alkoholoven § 1-3, kapittel 8, 9 og 10. Begrepene alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3 i forskriften er innført for å gi en enklere begrepsbruk enn det lovens kategorier gir.

Begrepene alkoholfri og alkoholsvak drikk definerer de drikker som ikke faller inn under definisjonen "alkoholholdig drikk" i alkoholoven, men som likevel er delvis regulert av loven, for eksempel i aldersgrensebestemmelsen i § 1-5.

Kapittel 2. Salg og skjenking

§ 2-1. Salg og skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 2-2. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salg og skjenking etter salgsbevillinger etter alkoholoven § 3-1 annet ledd og skjenkebevillinger foregår i overensstemmelse med alkoholoven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av salg og skjenking, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for salg og skjenking av alkoholholdig drikk, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 2-3. Den som selger eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2 må ha fylt 18 år, og den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk i gruppe 3 må ha fylt 20 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av alkoholsvak drikk når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke har nådd den alder som er fastsatt i alkoholoven § 1-5 tredje ledd, kan likevel selge, utlevere eller servere alkoholholdig drikk når dette er nødvendig av

hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplærings situasjon, hvor salg eller servering av alkoholholdig drikk inngår som en del av en fastsatt læreplan. Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke for bevilling gitt til AS Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 2-4. Salg, utlevering og skjenking av alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2 må ikke skje til personer under 18 år, og salg, utlevering og skjenking av alkoholholdig drikk i gruppe 3 må ikke skje til personer under 20 år, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgs- og skjenkesteder har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 2-5. Alkoholsvak og alkoholholdig drikk må ikke selges, utleveres eller skjenkes fra automat.

Merknader til kapittel 2 Salg og skjenking

I kapittel 2 er bestemmelser som gjelder både salgs- og skjenkebevillinger samlet.

Til § 2-1

Salget eller skjenkingen skal skje på forsvarlig måte. Dette følger også av alkoholloven §§ 3-9 og 4-7 om utøvelse av bevillingen.

Til § 2-2

Bevillingshaver og styrer er ansvarlige for at salget eller skjenkingen foregår i overensstemmelse med alkoholloven og forskrifter. Hva angår krav til bevillingshaver, styrer og stedfortreder vises det til alkoholloven §§ 1-7b og 1-7c.

Til § 2-3

Forskriften § 2-3 omhandler aldersgrenser for den som selger eller skjenker alkoholsvak og alkoholholdig drikk.

Ifølge § 2-3 første ledd kan salg eller skjenking av alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 ikke utføres av personer under 18 år. Alkoholholdig drikk gruppe 3 kan ikke selges eller skjenkes av personer som er under 20 år.

Det er gjort unntak fra hovedregelen om aldersgrenser i følgende tilfeller:

1. Mindreårig servitør med kokk- eller servitørfagbrev kan skjenke alkoholholdig drikk, jf. § 2-3 første ledd andre punktum.
2. Enhver mindreårig kan selge drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol, for eksempel lettøl, dersom en person over 18 år har daglig tilsyn med salget, jf. § 2-3 første ledd andre punktum.
3. Mindreårige lærlinger og lærekandidater, jf. opplæringslova § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift kan, på visse vilkår, få adgang til å selge, utlevere eller skjenke alkoholholdig drikk, jf. alkoholforskriften § 2-3 andre ledd.

For unntak nr. 3 ovenfor er det et vilkår at det må foreligge en reell opplærings situasjon, at salget, utleveringen eller skjenkingen må være nødvendig for opplæringen, og at skjenkingen/salget må inngå som en del av en fastsatt læreplan, jf. § 2-3.

Definisjon av begrepene lærling og lærekandidat finnes i opplæringslova § 4-1. Bestemmelsen lyder: "Lærling er etter denne lova den som har skrive ein lærekontrakt med sikte på fagprøve eller sveineprøve i fag som har læretid etter forskrifter gitt med heimel i § 3-4. Lærekandidat er etter denne lova den som har skrive ein opplæringskontrakt med sikte på ei mindre omfattande prøve enn fag- eller sveineprøve."

Lærlingenes, lærekandidatenes og elevenes adgang til å selge/skjenke gjelder bare når det er nødvendig av hensyn til opplæringen. Ordningen omfatter for eksempel ikke ren helge- og feriejobbing for elever i videregående skole.

Det må videre foreligge en reell opplæringssituasjon. Dette betyr bl.a. at den mindreårige må være under tilsyn og veiledning av en lærer eller styrer/stedfortreder i bedriften. Det presiseres at det ikke er adgang til å ansette elever uten sammenheng med opplæringen, og at slike ansettelser etter omstendighetene kan få følger for bevillingsspørsmålet.

Uttrykket «under opplæring i bedrift» omfatter både situasjoner hvor eleven, som et ledd i opplæringen på skolen, utplasseres i bedrift og skjenking i henhold til bevilling i skolens serveringslokaler.

Det vises også til merknadene til alkoholloven § 1-5, hvor aldersgrensene omtales nærmere.

Til § 2-4

Forskriften § 2-4 omhandler aldersgrenser for hvem det er tillatt å selge, skjenke eller utlevere alkoholholdig drikk til. Ifølge alkoholloven § 1-5 kan salg, skjenking eller utlevering av alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 ikke skje til personer under 18 år. Alkoholholdig drikk gruppe 3 kan ikke selges, skjenkes eller utleveres til personer som er under 20 år.

Selv om det vises frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre, kan alkoholholdig drikk heller ikke utleveres til personer som ikke selv fyller lovens vilkår for kjøp, jf. forskriften § 2-4.

For å sikre at lovens bestemmelser om aldersgrenser overholdes, har ansatte på salgs- og skjenkesteder ved tvilstilfeller rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

Kapittel 3. Særlig om salg

§ 3-1. Salg eller utlevering av alkoholholdig drikk må ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

§ 3-2. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

§ 3-3. På salgssted for alkoholholdig drikk i gruppe 1 skal slik drikk plasseres på en slik måte at den ikke kan forveksles med alkoholfri og alkoholsvak drikk.

§ 3-4. Det kan ikke gis salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjon eller kiosk.

Med «bensinstasjon» forstås utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter. Med «kiosk» forstås utvalg som i det vesentlige selger kioskvarer.

§ 3-5. Bestilling av alkoholholdig drikk må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

§ 3-6. Utsalg for alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 skal ikke ekspedere bestillinger som skal sendes til militære områder med mindre det foreligger bestillingsbekreftelse fra vedkommende militære sjef. Som militært område regnes ikke kommandantbolig mv. hvor militære personer har sine private hjem.

§ 3-7. Det er AS Vinmonopolets ansvar å føre kontroll med at salget med alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 til enhver tid foregår i samsvar med lov og forskrift.

Merknader til kapittel 3 Særlig om salg

Kapittel 3 inneholder særlige bestemmelser om salg.

Til § 3-1

I henhold til forskriften § 3-1 kan salg eller utlevering av alkoholholdig drikk ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Begrepet "åpenbart påvirket av rusmidler" skal forstås på samme måte her som i alkoholloven § 8-11.

Begrepet "åpenbart påvirket av rusmidler" omfatter påvirkning av alle typer rusmidler.

En bevillingshaver som er av den oppfatning at en kunde er åpenbart påvirket, og derfor ikke vil selge vedkommende alkohol, trenger ikke å godtgjøre at påvirkningen skyldes alkohol.

Når det gjelder graden av beruselse/påvirkning som skal til, reguleres dette forholdet av begrepet "åpenbart".

Se også merknadene til alkoholloven § 8-11.

Til § 3-3

På salgsstedet skal alkoholholdig drikk i gruppe 1 plasseres på en slik måte at den ikke kan forveksles med alkoholfri og alkoholsvak drikk. Det må foretas en vurdering i hvert enkelt tilfelle av om alkoholholdig drikk gruppe 1 fremstår/plasseres slik at den kan forveksles med alkoholsvak eller alkoholfri drikk.

Plassering av alkoholholdig drikk gruppe 1 i samme kjøleskap/-hyller som lettøl/alkoholfritt øl, brus, juice, saftdrikker o.l. vil være i strid med § 3-3 dersom de alkoholholdige produktene kan forveksles med alkoholfrie eller alkoholsvake produkter.

Til § 3-4

Bestemmelsen oppstiller et forbud mot å gi salgsbevilling til to typer utsalgssteder, dvs. bensinstasjon og kiosk.

Bevillingsmyndigheten må foreta en helhetsvurdering av det enkelte utsalgssted ved behandling av bevilling for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1.

Med bensinstasjon forstås et utsalgssted som i det vesentlige selger varer som er nødvendig for drift og vedlikehold av motorkjøretøy og motorbåter. I forskriften nevnes bensin og olje som eksempler på varer som tilsier at utsalgsstedet er en bensinstasjon. Det forhold at en bensinstasjons hylleareal i stor utstrekning benyttes til et utvalg dagligvarer, fritidsutstyr og annet er ikke avgjørende. Det sentrale er hvilke varer som rent faktisk omsettes. Erfaringsmessig vil ulike produkter som ikke er bil- eller båtrelaterte kunne ta forholdsvis stor plass, uten at disse nødvendigvis utgjør en vesentlig del av omsetningen.

Med kiosk forstås et utsalgssted som i det vesentligste selger kioskvarer, jf § 3-4. Begrepet "kioskvarer" har ingen entydig definisjon, men produkttypen vil gjerne bestå av tobakk- og røykeartikler, aviser, blader og tidsskrifter, bøker, skriveartikler, toalettartikler, hygieniske artikler, sukker- og sjokoladeprodukter, is krem, baker- og konditorvarer, frimerker, video, dvd, cd, mineralvann, frukt, suvenirer, husflidvarer o.l.

Som kiosk regnes også utsalgssteder som hovedsakelig selger typiske "pølsebod- eller gatekjøkkenvarer", som pølser, hamburgere, kylling, pommes frites eller andre liknende varer, som er beregnet for fortæring på stedet.

Verken eksemplene på kioskarer eller dagligvarer kan ses som uttømmende og er heller ikke til hinder for at begrepene kan omfatte andre varer.

I mange praktiske tilfeller vil et aktuelt vurderingstema være vurderingen av kiosk kontra dagligvarebutikk. Som dagligvarer regnes matvarer og andre nærings- og nytelsesmidler, dyrefor, vaske- og rengjøringsmidler, toalettartikler, husholdningsvarer av papir og plast, bone-, rense- og pussemidler.

I tillegg til vurderingen av hvilke vareslag bruttoomsetningen er knyttet til må bevillingsmyndigheten foreta en helhetsvurdering av hva slags type virksomhet utsalgsstedet fremstår som.

Til § 3-6

AS Vinmonopolet kan kun ekspedere bestillinger på alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 til militære områder dersom det foreligger bestillingsbekreftelse fra områdets militære sjef.

Til § 3-7

AS Vinmonopolet har selv ansvar for å føre kontroll med at salget av alkoholholdig drikk til enhver tid skjer i samsvar med lov og forskrift, jf. § 3-7. For forsendelsessalg har AS Vinmonopolet avtale med Posten om kontroll med utlevering av alkoholholdig drikk. Kontrollen med utlevering av varene vil være den samme uavhengig av om varene er bestilt over nettet eller på annen måte.

Utleveringen av varene må skje innenfor de åpningstider som gjelder for bevillingen. Dette gjelder uavhengig av om varen utleveres i butikken, er bestilt over Internett eller blir kjørt hjem til kunden på grunnlag av annen avtale.

Kapittel 4. Særlig om skjenking

§ 4-1. Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet.

Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevillingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet. Bevillingshaver har plikt til å sørge for at personer som trenger det, får nødvendig bistand.

§ 4-2. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket.

Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem er åpenbart påvirket av rusmidler, må det ikke serveres alkoholholdig drikk til noen av dem før den eller de påvirkede er fjernet.

§ 4-3. Det må påses at personer som ikke fyller alderskravene i alkoholloven § 1-5 ikke drikker alkohol som skjenkes andre gjester.

§ 4-4. Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet.

§ 4-5. Brennevin kan bare skjenkes i mengder á 2 og 4 cl. Dette gjelder ikke for servering av cocktails.

§ 4-6. Den som har bevilling til å skjenke alkoholholdig drikk, plikter også å føre et rimelig utvalg av alkoholfrie og/eller alkoholsvake drikker, og som må regnes som en naturlig erstatning for alkoholholdig drikk.

Alkoholfrie og alkoholsvake drikker skal oppføres på skjenkekart og andre prislister.

Endret ved forskrift 21 juni 2005 nr. 665 (i kraft 1 juli 2005).

§ 4-7. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å føre et rimelig utvalg av slike.

§ 4-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvserving fra kjøleskap på hotellrom.
Det må påses at alkoholholdig og alkoholsvak drikk ikke er tilgjengelig for mindreårige.

Merknader til kapittel 4 Særlig om skjenking

Kapittel 4 inneholder særlige bestemmelser om skjenking.

Til § 4-1

Første ledd oppstiller et forbud mot at åpenbart påvirkede personer gis adgang til skjenkestedet. Begrepet "åpenbart påvirket av rusmidler" skal forstås på samme måte her som i alkoholloven § 8-11.

Begrepet "åpenbart påvirket av rusmidler" omfatter påvirkning av alle typer rusmidler.

En bevillingshaver som er av den oppfatning at en kunde er åpenbart påvirket og derfor ikke vil skjenke vedkommende alkohol, trenger ikke å godtgjøre at påvirkningen skyldes alkohol.

Når det gjelder graden av beruselse/påvirkning som skal til, reguleres dette forholdet av begrepet "åpenbart". Se loven § 8-11 med merknader.

I andre ledd pålegges bevillingshaver en aktivitetsplikt i form av å sørge for å fjerne åpenbart påvirkede personer som befinner seg inne på skjenkestedet. Ved vurderingen av aktivitetsplikten i andre ledd oppstår spørsmålet om hvor lang tid en åpenbart påvirket person kan befinne seg i skjenkelokalet før det er i strid med forskriften. Svaret må bero på en vurdering i hvert enkelt tilfelle, bl.a. av hvor påvirket personen er, lokalets størrelse og karakter, hvilke tiltak som er iverksatt for å sikre fjerning av åpenbart påvirkede personer og hvilke tiltak som blir truffet for å vise den aktuelle personen ut.

Bestemmelsen i § 4-1 andre ledd siste punktum bygger på hjelpeplikten etter straffeloven § 242. Dersom skjenkestedet har tatt konkrete steg for å oppfylle hjelpeplikten, for eksempel ringt etter taxi eller politi, og den åpenbart påvirkede personen av den grunn fortsatt er i lokalet, vil forskriften § 4-1 ikke være overtrådt.

Til § 4-2

Det vises til merknadene til § 4-1 ovenfor og loven § 8-11 med merknader.

Til § 4-3

Det vises til merknad til alkoholloven § 1-5, hvor aldersgrensene omtales nærmere.

Til § 4-5

Begrepet "brennevin" skal forstås slik at det omfatter alkoholholdig drikk gruppe 3, dvs. drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol, jf. alkoholforskriften § 1-1.

Til § 4-6

Forskriften regulerer skjenkesteders plikt til å føre alkoholfrie og/eller alkoholsvake drikker.

Produkter som kan regnes som naturlige alternativer til ulike typer alkoholholdig drikk, vil eksempelvis være alkoholfri og alkoholsvak vin og alkoholfritt og alkoholsvakt øl.

Kravet om at stedet må føre et "rimelig utvalg av alkoholfrie og/eller alkoholsvake alternativer" innebærer en plikt til å føre minimum én type øl, hvitvin og rødvin som ikke inneholder mer enn 2,50 volumprosent alkohol. Det er videre et krav at drikkene må regnes som naturlige erstatninger for øl og vin. Dette innebærer at det ikke vil være tilstrekkelig å tilby ulike typer vann og leskedrikker som alkoholfrie og/eller alkoholsvake alternativer. Det er imidlertid tilstrekkelig å tilby bare helt alkoholfrie eller bare alkoholsvake alternativer.

Til § 4-8

§ 4-8 åpner for at alkoholholdig drikk kan plasseres i kjøleskap på hotellrom for selvservering (for eksempel minibar). Det må påses at alkoholholdig drikk i gruppe 3 ikke er tilgjengelig i de tidsrom drikk i denne gruppen ikke lovlig kan skjenkes.

Det er opp til bevillingsmyndigheten å avgjøre om slik selvservering kan finne sted. Det er bare alminnelig skjenkebevilling til overnattingssteder som kan inkludere selvservering, jf. alkoholloven § 4-4. Det kreves at bevillingen spesifikt omfatter dette.

Se mer om dette i merknadene til alkoholloven § 4-4.

Kapittel 5. Kunnskapsprøve

§ 5-1. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet.

§ 5-2. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling.

Fylkesmannen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til tog, fly og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 annet ledd.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet med bevilling.

Flere bevillingsmyndigheter kan samarbeide om gjennomføring av prøver.

§ 5-3. Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2 måneder etter at den har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt.

§ 5-4. Prøven skjer i form av flervalgsprøve som er forskjellig for henholdsvis salgs- og skjenkebevilling. Det avsettes 45 minutter til besvarelse av prøven.

Bestått prøve for skjenkebevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3, 6, 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for salgsbevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 4, 5, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

§ 5-5. Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.

§ 5-6. For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 300.

Merknader til kapittel 5 Kunnskapsprøve

Til § 5-1

Forskriften § 5-1 presiserer at styrer og stedfortreder må bestå en kunnskapsprøve som dokumentasjon for nødvendige kunnskaper om alkoholloven og tilhørende forskrifter. Dette følger også av alkoholloven § 1-7c tredje ledd. Forskriften § 5-1 andre punktum presiserer at kunnskapskravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve.

Kunnskapsprøven er knyttet til kunnskapskravet i alkoholloven. Bevillingshaver må påse at krav i henhold til andre lover, for eksempel etablererprøve etter serveringsloven § 5, også er oppfylt.

Til § 5-2

I følge forskriften § 5-2 første ledd er den kommune hvor en virksomhet er lokalisert, ansvarlig for å avholde prøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling.

I henhold til § 5-2 andre ledd er fylkesmannen ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Når det gjelder ansvaret for å avholde prøver i tilknytning til statlige skjenkebevillinger for tog, fly og Forsvarets befalsmesser som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgraderte, er dette lagt til Sosial- og helsedirektoratet, jf. § 5-2 tredje ledd.

Kravet til bestått kunnskapsprøve er i utgangspunktet knyttet til styrer og stedfortreder for den enkelte bevilling. Etter § 5-2 fjerde ledd gis imidlertid også kandidater uten tilknytning til eller et ansettelsesforhold i en virksomhet med bevilling mulighet til å avlegge prøven. Det er naturlig at disse kandidatene henvender seg til, og avlegger prøven, i bostedskommunen. Den enkelte kommune er etter forskriften ikke forpliktet til å avholde prøver for interesserte kandidater. Det vil imidlertid kunne være i kommunens interesse at de som måtte ønske det, særlig hvis de er ansatt i bransjen eller ønsker å satse på slik ansettelse, tilegner seg de kunnskaper og kvalifikasjoner som ligger i bestått prøve. I en situasjon hvor styrer eller stedfortreder slutter ved en virksomhet og ny person skal godkjennes, vil det være av stor verdi at flere ansatte har bestått prøven, eller at det finnes arbeidssøkende kandidater med bestått prøve.

Det presiseres at forskriften gir mulighet for samarbeid om felles gjennomføring av prøver, jf. § 5-2 femte ledd. En kommune kan for eksempel etter avtale avholde prøver for, eller sammen med, andre kommuner og fylkesmenn. Slike avtaler kan i flere sammenhenger være praktiske og ressursbesparende. Prøvemyndighetene har også anledning til å overlate enkelte oppgaver til private aktører/kursholdere, men det understrekes at det er prøvemyndighetene som har det overordnede ansvaret for gjennomføringen.

Til § 5-3

Den enkelte bevillingsmyndighet står som hovedregel fritt med hensyn til om prøver skal avholdes regelmessig eller på forespørsel.

Forskriften § 5-3 pålegger imidlertid bevillingsmyndigheten å avholde prøve innen to måneder fra det tidspunkt bevillingsmyndigheten har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt. Denne fristen gjelder kun for kandidater som etter alkoholloven har plikt til å avlegge kunnskapsprøven.

I de tilfellene hvor styrer eller stedfortreder slutter i en virksomhet, må bevillingshaver sørge for at ny styrer/stedfortreder avlegger kunnskapsprøven så snart som mulig. Virksomheten kan drive videre uten at ny styrer eller stedfortreder med avlagt kunnskapsprøve tiltrer umiddelbart. Begrunnelsen for dette er at det må gis en rimelig tid for prøveavleggelse. Det forutsettes at det for personer som trer inn midlertidig eller som ansettes, umiddelbart sendes inn melding til bevillingsmyndigheten om at prøve ønskes

avlagt. Dersom bevillingshaver ikke sørger for at ny styrer/stedfortreder avlegger kunnskapsprøven så snart som mulig, vil dette være inndragningsgrunn.

En søknad om ny bevilling kan behandles selv om styrer og stedfortreder ikke er endelig godkjent fordi prøven ikke er bestått. Bevillingen kan imidlertid ikke utøves før styrer og stedfortreder er endelig godkjent av bevillingsmyndigheten, herunder bestått kunnskapsprøve.

Til § 5-4

Forskriften § 5-4 fastsetter prøveform, prøvetid og hvilke bestemmelser i alkoholloven med forskrifter kandidaten skal ha kunnskap om eller kjennskap til.

Kunnskapsprøven er en flervalgsprøve, dvs. at kandidaten skal velge mellom flere svaralternativ til hvert spørsmål, hvorav kun ett er korrekt. Antall riktige svar avgjør om kandidaten har bestått prøven.

Kunnskapskravene og prøvene er ulike for hhv. salgs- og skjenkebevilling. Det skilles mellom hvilke bestemmelser kandidaten skal ha kunnskaper om og hvilke bestemmelser det bare kreves at kandidaten kjenner til. Se nærmere om kunnskapskravet på Sosial- og helsedirektoratets nettsider www.shdir.no/rusmidler.

Dersom en kandidat ikke består prøven, er det ikke adgang til å påklage dette vedtaket, jf. alkoholloven § 1-16. Prøven kan imidlertid avlegges på nytt uten begrensninger.

Hjelpemidler

Styrer og stedfortreder, som har ansvaret for salget eller skjenkingen, bør kunne kommunisere med gjester, kunder, leverandører, ansatte og kontrollmyndigheten.

For å kunne kommunisere med ovennevnte aktører, må det forutsettes at styrer og stedfortreder har et minimum av norskkunnskaper. På denne bakgrunn er det ikke utarbeidet prøver på engelsk eller andre språk, og det er en begrenset adgang til å benytte hjelpemidler ved besvarelsen av prøven. Det er adgang til å bruke ordbøker som vil være til hjelp dersom enkelte ord eller uttrykk skulle være vanskelige å forstå. Det er ikke adgang til å benytte tolk.

For kandidater med lese- og skrivevansker kan kommunen godkjenne at en representant fra bevillingsmyndigheten bistår med å lese opp prøven og svaralternativene muntlig for kandidaten.

Til § 5-5

Bestemmelsen fastslår at det ved bestått prøve skal utstedes et bevis som dokumentasjon på at kunnskapskravet er oppfylt. Beviset skal utstedes av den myndigheten som har avholdt prøven. Beviset bør inneholde opplysninger om kandidatens navn, fødselsnummer, prøvedato og bevillingstype. Sosial- og helsedirektoratet har laget et utkast til bevis for bestått prøve, som sendes bevillingsmyndighetene på forespørsel.

Bevillingsmyndigheten bør føre en oversikt over hvilke kandidater som har bestått prøven. Bestått prøve medfører at kunnskapskravet er oppfylt på ubestemt tid.

Til § 5-6

Forskriften § 5-6 fastsetter at det skal betales et gebyr på kr 300 for avleggelse av prøve eller forsøk på slik avleggelse. Gebyret skal betales på forhånd og vil ikke bli refundert dersom kandidaten ikke består prøven. Det skal betales gebyr for hver gang prøven forsøkes avlagt. Gebyret er fastsatt med bakgrunn i bevillingsmyndighetens utgifter i forbindelse med avvikling av prøven, blant annet lokalleie, vakthold, retting, sikker oppbevaring av prøver og bevis, utsendelse av bevis mv.

Kapittel 6. Bevillingsgebyr

§ 6-1. Bevillingsgebyr på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 og kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

§ 6-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg:

- 0,17 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

Skjenking:

- 0,34 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1
- 0,94 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2
- 3,07 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3.

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1200 for salg og kr 3500 for skjenking.

Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 250 pr. gang.

§ 6-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr.

Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Merknader til kapittel 6 Bevillingsgebyr

Kapittel 6 inneholder bestemmelser om bevillingsgebyr for kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og kommunal og statlig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk.

Til § 6-1

I henhold til § 6-1 skal det betales et årlig gebyr for hver enkelt bevilling til salg av alkoholholdig drikk gruppe 1 og skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3.

Bevillingsgebyret skal beregnes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Til § 6-2

Gebyret er fastsatt som et fast kronebeløp pr. liter og vil således øke med økende omsetning. I § 6-2 er det fastsatt én sats for alkoholholdig drikk gruppe 1 som selges, og tre ulike satser for alkoholholdig drikk som skjenkes. Gebyrfastsattelsen skjer ved at antall liter alkoholholdig drikk multipliseres med den aktuelle satsen for alkoholgruppen.

Uavhengig av omsetningens størrelse skal det betales et minstegebyr på kr 1 200 for salg og kr 3 500 for skjenking.

Det presiseres at gebyr for bevilling gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning etter alkoholloven § 1-6 tredje ledd, skal beregnes på samme måte som de ordinære bevillingene, dvs. etter omsatt vareliter av de ulike gruppene alkoholholdig drikk. Dette innebærer at arrangementer med stor omsetning og kostnadskrevende saksbehandling og kontroll gir gebyrinntekter som står i forhold til dette.

For ambulerende bevilling etter alkoholloven § 4-5 kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 250 pr. gang.

Bevillingsgebyret skal fastsettes for kommende kalenderår på bakgrunn av forrige års omsetning og opplysninger om forventet omsetning. Bevillingshaver har plikt til å oppgi sin omsetning ved å sende inn omsetningsoppgave over forrige års omsetning og forventet omsetning i inneværende år. For å sikre at salgs- og skjenkestedenes omsetningsoppgaver er korrekte kan det kreves bekreftelse fra revisor.

Forskriften åpner for at bevillingsmyndigheten i særlige tilfeller kan sette gebyret lavere enn ordinært minstegebyr. Dette er ment som en snever unntaksregel, i første rekke beregnet på steder hvor salg eller skjenking av alkoholholdig drikk utgjør en svært liten del av virksomheten og har liten økonomisk betydning.

Det legges til grunn at bevillingsmyndigheten er nærmest til å foreta vurderingen av i hvilke tilfeller det vil gi et svært urimelig resultat å anvende minstegebyret. Det er derfor ikke gitt retningslinjer om gebyrnivå eller hva som ligger i "særlige tilfeller". Det er opp til bevillingsmyndigheten å avgjøre hva som er særlige tilfeller, bl.a. under hensyn til virksomhetens art, omsetningens omfang og til at bevillingsmyndigheten bruker ressurser ved søknadsbehandling, kontroll mv. også ved slike bevillinger.

Det presiseres at bevillingsmyndigheten aldri vil ha plikt til å benytte unntaksbestemmelsen.

Gebyret tilfaller den myndighet som har ansvaret for å føre kontroll med utøvelsen av bevillingen. Gebyrene er ikke øremerket, men ved departementets beregning av gebyrets størrelse er det sett hen til forventede kostnader ved behandling av bevillingssøknaden og kontroll med utøvelsen av bevillingen.

Hvis det er gitt bevilling fra flere kommuner til én og samme virksomhet, må det betales bevillingsgebyr til samtlige av kommunene. Dette gjelder for eksempel skip og båter som har flere kommunale skjenkebevillinger. Dette betyr at for hver kommunale bevilling skipet har, må det betales minstegebyr og eventuelt overskytende gebyr etter hvor mye som omsettes. Dette skyldes at gebyret er knyttet til kommunes utgifter med behandling og kontroll av bevillinger.

Til § 6-3

Bevillingsmyndigheten fastsetter frist for innsendelse av omsetningsoppgave og tidspunktet for innbetaling av gebyret, jf. § 6-3. Det kan være rimelig å fastsette terminvise innbetalinger.

Dersom det ved årets utløp viser seg at det foreligger et avvik mellom den omsetningen som innbetalt gebyr er basert på og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør. Det er således opp til bevillingsmyndigheten å treffe avgjørelse om dette. Et etteroppgjør skal i så fall gjennomføres konsekvent for alle bevillingshavere og må således omfatte både de som skal betale tilleggsgebyr og de som får overskytende gebyr refundert.

Kapittel 7. Opplysninger til statistiske formål

§ 7-1. Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling plikter etter anmodning å avgi opplysninger til bruk for statistiske formål til Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS).

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder omsetning av alkoholholdig drikk på det enkelte salgs- eller skjenkested, herunder vareliter og type. Det kan også kreves opplysninger om alkoholsvak drikk. SIRUS gir nærmere bestemmelser.

§ 7-2. SIRUS kan i samarbeid med Statistisk sentralbyrå bestemme hvordan offisiell statistikk skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.
- databearbeidingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parters kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Merknader til kapittel 7 Opplysninger til statistiske formål

Ingen merknader.

Kapittel 8. Internkontroll

§ 8-1. For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes, jf. alkoholloven § 1-1, skal innehavere av salgs- og skjenkebevillinger føre internkontroll med den virksomhet som drives i henhold til bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

Første ledd gjelder ikke for innehavere av ambulerende skjenkebevilling etter alkoholloven § 4-5. For bevilling gitt etter alkoholloven § 1-6 tredje ledd kan det gjøres unntak fra plikten etter første ledd når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til stedets størrelse.

§ 8-2. I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i bevillingen, alkoholloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven.

§ 8-3. Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten.

Internkontrollen innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal

1. ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,
2. sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll,
3. ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt,
4. ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,
5. ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik,
6. foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Merknader til kapittel 8 Internkontroll

I kapittel 8 er det gitt bestemmelser om at salgs- og skjenkesteder skal være underlagt krav om internkontroll når det gjelder kravene i alkoholloven og i bevillingen.

Sosial- og helsedirektoratet har utgitt en veileder om internkontroll IS-1337 Internkontroll etter alkoholloven for salgs- og skjenkesteder. Denne kan lastes ned eller bestilles på www.shdir.no/publikasjoner

Til § 8-1

Internkontrollplikten gjelder for alle salgs- og skjenkebevillinger. I bestemmelsens andre ledd gis det unntak for ambulerende skjenkebevilling etter alkoholloven § 4-5. Bakgrunnen for unntaket er administrative og økonomiske hensyn, samt at ambulerende bevillinger alltid gis for skjenking til sluttede selskap.

Kommunen er gitt hjemmel i forskriften § 8-1 andre ledd siste punktum til å gjøre unntak fra internkontrollplikten for bevillinger for en bestemt del av året og for en enkelt bestemt anledning, når det vil virke urimelig bl.a. på bakgrunn av stedets størrelse og administrative/økonomiske hensyn. Ved en feil viser denne bestemmelsen til alkoholloven § 1-6 tredje ledd, mens riktig henvisning skal være § 1-6 andre ledd, siste punktum. Dette betyr at kommunen kan gjøre unntak fra plikten til internkontroll for bevillinger etter alkoholloven § 1-6 andre ledd siste punktum.

Det må imidlertid ses hen til at det i forarbeidene understrekes at internkontrollplikten spesielt er tiltenkt festivaler og andre store arrangementer. Nettopp slike arrangementer vil vanligvis ha bevilling for en enkelt anledning og skal som hovedregel ikke unntas fra internkontrollplikten.

Til § 8-2

Krav om internkontroll innebærer at bevillingshaver systematisk skal kontrollere at de krav til virksomheten som er fastsatt i eller i medhold av loven, herunder i bevillingen, overholdes. Bevillingshaver må videre ha et system for hvordan eventuelle overtredelser av disse kravene skal rettes og følges opp for å sikre at overtredelsen ikke gjentas. I praksis betyr dette at virksomheten må ha gode, dokumenterbare rutiner for å sikre at driften er forsvarlig og i samsvar med regelverket.

Til § 8-3

Internkontrollsystemet må utformes etter de faktiske forholdene ved den enkelte virksomhet. Bestemmelsen i § 8-3 første ledd sikrer at ordningen er fleksibel og tilpasset alle typer salgs- og skjenkesteder. For en nærmere gjennomgang av bestemmelsen med eksempler og forslag vises til direktoratets veileder IS-1337.

Tilsyn og sanksjoner

Ved brudd på kravet om internkontroll kommer det alminnelige sanksjonssystemet i alkoholloven til anvendelse. Det er ingen særskilte bestemmelser om tilsyn og reaksjoner tilknyttet internkontrollplikten. Kommunens kontrollplikt og -myndighet etter alkoholloven § 1-9 vil automatisk omfatte bestemmelsene i kapittel 8 i alkoholforskriften. Dette er presisert i forskriften § 9-1. Tilsvarende vil alkoholloven § 1-8 om inndragning og kapittel 10 om straff få anvendelse på overtredelser av bestemmelsene i forskriften kapittel 8. Dette betyr at manglende eller mangelfullt internkontrollsystem ved et salgs- eller skjenkested kan sanksjoneres med inndragning av salgs- eller skjenkebevillingen.

Det skal videre bemerkes at kommunens ansvar etter alkoholforskriften § 9-2, hvor det går frem at "kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas", også omfatter veiledningsplikt om bestemmelsene om internkontroll i kapittel 8.

Kapittel 9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

§ 9-1. Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd, herunder for kontroll med føring av internkontroll etter kapittel 8 i forskriften her.

§ 9-2. Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 9-3. Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.

§ 9-4. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

§ 9-5. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

§ 9-6. Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 9-7. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

§ 9-8. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Merknader til kapittel 9 Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Til § 9-1

Kommunen har ansvaret for å føre kontroll med utøvelsen av kommunale salgs- og skjenkebevillinger, samt med utøvelsen av de statlige bevillinger etter alkoholloven 5-3 første ledd til Forsvarets befalsmesser. Det er presisert i § 9-1 at kommunen skal kontrollere føring av internkontroll, se også merknadene til kapittel 8.

Til § 9-2

Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder om hvordan omsetningen av alkohol bør skje. Det presiseres at veiledningsplikten også omfatter bestemmelsene om internkontroll i kapittel 8.

Kommunene bør aktivt informere bevillingshavere om hvordan regelverket er å forstå, herunder orientere om endringer og nye regler. Kommunen skal også gi råd og veiledning om hvordan salg og skjenking bør skje for å sikre at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

Til § 9-3

Selve kontrollen kan foretas av ansatte i kommunen, engasjerte kontrollører eller av privat vakselskap engasjert av kommunen. Kommunen har uansett ansvaret for kontrollene, herunder at kontrollørene har fått den nødvendige opplæringen.

Ved bruk av private aktører omfattes de av vakselskapets ansatte som utfører kontrolloppgavene av habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven. I vurderingen av hver enkelt kontrollørs habilitet må det også trekkes inn hva slags forhold vakselskapet har til skjenkestedet og hva dette betyr for den enkelte kontrollør.

Til § 9-4

Kontrollen skal omfatte alle bestemmelsene i alkoholloven, tilhørende forskrifter og eventuelle vilkår i bevillingsvedtaket.

Ifølge forskriften § 9-4 skal kontrollen særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. En slik oppstilling gir signaler om at disse bestemmelsene befinner seg i kjernen av alkohollovens formål om å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader av alkoholbruk, og det er derfor særlig viktig at disse bestemmelsene overholdes.

Ifølge § 9-4 siste punktum skal kommunen selv vurdere hvilke forhold det skal fokuseres på ved den enkelte kontroll. Kommunen kjenner de lokale forholdene best og vil derfor ha best forutsetning for å vurdere hvilke bestemmelser kontrollen bør rettes mot.

Til § 9-5

Ifølge § 9-5 kan kontrollen foregå åpent eller anonymt. Det legges til grunn at anonym kontroll kun kan foregå der kontrollørene (og publikum) har alminnelig adgang. Kontroll av lager, bakrom, regnskap og lignende må følgelig skje åpent.

Uansett om kontrollen er åpen eller anonym, skal kontrollørene presentere og legitimere seg for en ansvarshavende på stedet etter utført kontroll. Kontrollørene skal også fortelle den ansvarshavende om de observasjoner som er gjort på stedet.

Kontrollørene bør gi seg til kjenne straks etter avdekking av forhold hvor bevisproblematikk kan oppstå. For å hindre uklarhet rundt bevisspørsmål og sørge for god kontradiksjon, bør bevillingshaver få anledning til å imøtegå opplysningene umiddelbart.

Til § 9-6

Ifølge § 9-6 første ledd skal kommunen snarest mulig – og innen én uke etter at kontrollen fant sted – sende skriftlig rapport til salgs- eller skjenkestedet. Bevillingshaveren skal gis adgang til å komme med sine synspunkter innen to uker.

Dersom det er engasjerte kontrollører som sender rapporten til bevillingshaver, skal rapporten også sendes bevillingsmyndighetene, jf. § 9-6 andre ledd. Ordet "bevillingsmyndigheten" viser tilbake til bevillingsmyndigheten for det enkelte salgs- og skjenkested, m.a.o. henholdsvis kommunal og statlig bevillingsmyndighet. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Dersom salgs- eller skjenkestedets uttalelse foreligger, skal denne sendes med.

Til § 9-7

Ifølge § 9-7 skal kontroll skje så ofte det er behov. Hvert bevillingssted skal likevel kontrolleres minst én gang hvert år. Til sammen skal kommunen utføre tre ganger så mange kontroller som det er salgs- og skjenkesteder i kommunen. Det betyr at kommunen selv bestemmer hvordan kontrollene skal fordeles på de ulike bevillingsstedene. Det vil for eksempel normalt være behov for flere kontroller på en nattklubb enn ved et sykehjem.

Til § 9-8

I § 9-8 oppstilles en bestemmelse om at kommunen kan fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

§ 10-1. En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. Dette gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Merknader til kapittel 10 Inndragning

En bevilling kan inndras dersom det har gått ett år siden denne sist ble utøvet, jf. første ledd. Likeledes kan bevillingen inndras etter ett år dersom virksomheten aldri har startet opp. Unntak fra denne regelen fremgår av andre ledd.

Unntaket i andre ledd innebærer at bevillingen likevel ikke kan inndras dersom det foreligger en hindring utenfor bevillingshavers kontroll som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. En forutsetning for at unntaket kommer til anvendelse er at det er rimelig å anta at driften kan gjenopptas innen overskuelig fremtid. Hvis ikke, kan bevillingen inndras.

Nærmere om vilkårene for at unntaket i andre ledd skal komme til anvendelse:

Hindring

Brann, vannskader og naturkatastrofer er eksempler på hindringer som omfattes av bestemmelsen. En hindring kan også skyldes en annen part, for eksempel streik. For personlige bevillingshavere vil også sykdom kunne innebære en hindring.

En noe spesiell type hindring er offentlige reguleringer. Dersom driften må stanse en viss tid på grunn av offentlige reguleringer, kan bevillingen ikke inndras. Dette gjelder derimot ikke dersom offentlige reguleringer hindrer driften permanent eller for svært lang tid.

Utenfor bevillingshavers kontroll

Hindringen må ligge utenfor bevillingshavers kontroll. Dersom hindringen er forårsaket av bevillingshaver selv, eller på annen måte skyldes bevillingshavers egne, klanderverdige forhold, vil bevillingen kunne inndras som følge av driftsstansen. Eksempelvis vil brudd på brannforskriftene kunne gi et selvstendig grunnlag for inndragning, jf. alkoholloven § 1-8.

Bevillingshaver må aktivt forsøke å overvinne hindringen ved å sette i verk rimelige tiltak. Dette innebærer for eksempel at bevillingshaver må starte gjenoppbygging o.l. så snart som mulig.

Kapittel 11. Overdragelse av virksomhet

§ 11-1. Dersom ny bevilling er tildelt før et eierskifte, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten. Bevillingsmyndigheten skal ha melding om overdragelsen.

§ 11-2. Dersom ny bevilling ikke er tildelt før et eierskifte, men virksomheten fortsetter å drive på tidligere bevilling, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd tredje og fjerde punktum, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten under forutsetning av at partene samtidig med melding om overdragelsen dokumenterer

- hvem som overtar virksomheten
- tidspunktet for overdragelsen
- varebeholdningens omfang
- en plan for håndtering av varebeholdningen for det tilfelle at ny bevilling ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden

Bevillingsmyndighetene kan ved ettersyn kontrollere de dokumenterte opplysninger.

Merknader til kapittel 11 Overdragelse av virksomhet

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder alle typer salgs- og skjenkebevillinger, samt statlige og kommunale tilvirkningsbevillinger.

Bestemmelsene er gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-10 første ledd.

Overdragelse av virksomhet kan skje på ulike måter. Se mer om dette i merknadene til alkoholloven § 1-10. Alkoholloven § 1-10 første ledd åpner for overføring av et vareparti som inneholder alkoholholdig drikk sammen med virksomheten når denne overdras til ny eier.

For at beholdningen av alkoholholdig drikk kan sies å være overdratt sammen med virksomheten, og bestemmelsene i dette kapitlet skal kunne komme til anvendelse, må overdragelse av virksomhet og varebeholdning skje samtidig.

Formaliteter og kontroll knyttet til overføringen er avhengig av hvorvidt den nye eieren har fått bevilling før overdragelsestidspunktet.

Den som skal overta en virksomhet, vil kunne søke om bevilling før overdragelsen finner sted. Bevillingsmyndighetene vil da på vanlig måte vurdere om vilkårene for å kunne inneha bevilling er oppfylt. Dersom bevilling er gitt før overdragelsestidspunktet, vil alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, kunne overføres sammen med virksomheten og selges i henhold til den bevillingen som er gitt.

Dersom ny bevilling ikke er gitt før overdragelsen finner sted, kan den som overtar virksomheten drive videre på den gamle bevillingen i inntil tre måneder. I slike tilfeller vil bevillingsmyndighetene ha et større behov for kontroll med den som overtar enn når vedkommende allerede har fått bevilling. Det kreves derfor en omfattende dokumentasjon rundt overføring av varebeholdning i slike tilfeller. Det kreves også at den som overtar virksomheten, legger frem en plan for håndtering av varebeholdningen etter utløpet av overgangsperioden. Dette fordi det ikke er sikkert at bevilling er gitt innen utgangen av fristen.

Til § 11-2

Partene, dvs. både den som overdrar virksomheten og den som overtar den, har plikt til å dokumentere de nødvendige opplysningene. Kravet til dokumentasjon er ikke det samme for de ulike opplysningene, og bevillingsmyndigheten kan dessuten vurdere om den fremlagte dokumentasjonen er tilfredsstillende i hvert enkelt tilfelle.

Hvem som overtar virksomheten

Det skal dokumenteres hvem som overtar virksomheten. Personer som overtar driften av virksomheten, eierandeler i virksomheten, eller personer som eier en del av et selskap som overtar virksomheten, skal oppgis. Det samme gjelder andre personer med vesentlig innflytelse på driften, jf. loven § 1-7b.

Bevillingsmyndigheten må, med utgangspunkt i sine opplysninger om virksomheten og de involverte personene, vurdere om det er grunnlag for å undersøke om det er samsvar mellom formelle og reelle eierforhold og eventuelt kreve ytterligere opplysninger, for eksempel en avklaring av sentrale personers faktiske oppgaver i forbindelse med virksomheten.

Tidspunktet for overdragelsen

Tidspunktet for overdragelsen skal dokumenteres.

Varepartiets omfang

Varebeholdningens omfang på tidspunktet for overdragelsen skal dokumenteres. Med omfang menes antall liter alkoholholdig drikk i hhv. alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3.

Plan for håndtering av varebeholdningen for det tilfelle at ny bevilling ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden

Dersom bevilling ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden, vil den nye eieren av virksomheten sitte med et varelager av alkoholholdig drikk som vedkommende ikke har adgang til å omsette. En plan for håndtering av en slik varebeholdning kan blant annet gjelde sikker lagring, med tanke på at bevilling senere vil bli gitt. En avtale om retur til leverandører eller en plan for forsvarlig destruksjon for det tilfelle at bevillingen avslås kan også være aktuelt. Den nye eieren av virksomheten vil ikke ha adgang til salg av varebeholdningen etter utløpet av overgangsperioden dersom vedkommende ikke har fått bevilling.

Det presiseres i denne sammenhengen at det ikke er noen automatikk i at bevilling gis, og bevillingsmyndigheten har akkurat samme frihet ved behandling av slike bevillingssøknader som ellers.

Potensielle kjøpere av virksomhet med tilhørende varelager av alkoholholdig drikk kan bare sikre seg mot å bli sittende med uomsettelig varelager ved å få søknad om bevilling avgjort før overdragelsen.

Kontroll ved ettersyn

Bevillingsmyndigheten kan ved ettersyn kontrollere opplysningene. Bestemmelsen har sammenheng med bevillingsmyndighetens alminnelige kontrollplikt. Kontroll vil særlig være aktuelt dersom bevillingsmyndigheten har grunn til å tro at de reelle forholdene avviker fra det som er opplyst. Kontroll ved ettersyn kan også være en del av den generelle behandlingen av slike saker. "Ettersyn" kan innebære ettersyn av de dokumenter som angår virksomheten, men som ikke er sendt bevillingsmyndigheten. Det kan også dreie seg om ettersyn i virksomhetens lokaler, for eksempel for å kontrollere varelagerets omfang.

Kapittel 12. Panthavers salg av alkoholholdig drikk

§ 12-1. Sosial- og helsedirektoratet kan gi panthaver som dokumenterer at han har fått overført alkoholholdig drikk fra konkursbo, tillatelse til å selge alkoholholdig drikk til bevillingshaver etter alkoholloven.

Før tillatelse gis, skal det innhentes uttalelse fra politiet.

§ 12-2. Tillatelsen gis for et bestemt kvantum. Panthaver skal utpeke en person som vedkommende har styringsrett over, som skal være ansvarlig for å gjennomføre salget.

§ 12-3. Varelageret skal være tilfredsstillende sikret.

§ 12-4. Panthaver skal dokumentere at varene er overdratt til innehaver av bevilling etter alkoholloven. Videre salg skal være gjennomført innen tre måneder. Dersom dette ikke skjer, skal panthaver gi Sosial- og helsedirektoratet melding om årsaken. Direktoratet kan gi utsatt frist.

Merknader til kapittel 12 Panthavers salg av alkoholholdig drikk

Bestemmelsene kommer til anvendelse når en bevillingshaver går konkurs. Forskriften omfatter den situasjonen at konkursboet overfører alkoholholdig drikk til panthaver.

Til §§ 12-1 og 12-2

Panthaver som skal forestå salg av alkoholholdig drikk fra konkursbo må innhente tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet jf. § 12-1. Før det gis tillatelse, skal politiet uttale seg om hvorvidt personen som er utpekt som ansvarlig for å gjennomføre salget, er skikket til å få en slik tillatelse, jf. § 12-2. Se nærmere om innhenting av uttalelse fra politiet i merknadene til alkoholloven § 1-7.

Et avslag på søknad om å få tillatelse vil være et enkeltvedtak, som kan påklages.

Til § 12-3

Varelageret skal være forsvarlig låst og sikret mot innbrudd. Varene kan etter omstendighetene for eksempel bli værende på salgs- eller skjenkestedet. Ved vurderingen av hva som skal anses forsvarlig sikret, må det tas hensyn til at det ikke lenger er betjening på stedet. Dersom varene fjernes fra stedet, er forutsetningen at tilsvarende sikring besørages.

Til § 12-4

Videre salg av den alkoholholdige drikken skal skje innen tre måneder. Hvis dette ikke skjer skal panthaver gi Sosial- og helsedirektoratet melding om årsaken. Direktoratet kan da gi utsatt frist. Avslag på slik søknad om utvidet frist er å regne som et enkeltvedtak, som kan påklages.

Kapittel 13. Register med opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling

§ 13-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har salgs- og skjenkebevilling.

§ 13-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 13-3. Føring av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndighetene skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndighetene på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 13-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger

1. hvilke rettigheter bevillingen omfatter, jf. alkoholloven § 3-1 andre og tredje ledd eller § 4-2 første og tredje ledd
2. bevillingshavers firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer
3. virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger
4. bevilling gyldig til (dato)
5. bevilling gitt (dato)
6. bevilling inndradd (dato)
7. for tilfeller som nevnt i alkoholloven § 1-10 første ledd: dato for overdragelse av virksomheten og informasjon om hvem virksomheten er overdratt til.

§ 13-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 13-6. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Merknader til kapittel 13 Register med opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling

Kapittel 13 gir bestemmelser om et sentralt bevillingsregister som skal inneholde opplysninger om innehavere av bevillinger etter alkoholloven og de som kan drive engrossalg, jf. § 1-14 andre ledd i alkoholloven.

Registeret skal gi en oversikt over hvem som har salgs- og skjenkebevilling. Det gir således tilvirkere og grossister/importører mulighet for lett å kunne kontrollere at deres kjøpere innehar bevilling etter alkoholloven eller har rett til engrossalg. Bestemmelser om registeret er å finne både i engrosforskriften og alkoholforskriften.

Registeret finnes på direktoratets nettside www.shdir.no/bevillingsregisteret.

Til § 13-1

Bestemmelsene i kapittel 13 regulerer den del av registeret som inneholder opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevillinger. Dette fremkommer av bestemmelsen i § 13-1 om registerets formål.

Bevillingsregisteret skal også inneholde opplysninger om tilvirkere og grossister/importører med rett til engrossalg, jf. engrosforskriften kapittel 8.

Til §§ 13-2 og 13-3

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret, jf. § 13-2. Etter § 13-3 er det likevel bevillingsmyndigheten som skal foreta registreringer og vedlikeholde opplysningene i registeret. Dette foregår elektronisk via internett.

Til §§ 13-4 og 13-5

§ 13-4 regulerer hvilke opplysninger om salgs- og skjenkebevillinger registeret skal inneholde. Registeret skal kun inneholde opplysninger som er nødvendige for å kunne kontrollere om en aktør har gyldig bevilling eller har rett til engrossalg, og kun opplysninger som ikke er underlagt taushetsplikt. Registeret er offentlig tilgjengelig på Internett, jf. § 13-5.

For at registeret til enhver tid skal være oppdatert, er det inntatt en bestemmelse om at også overdragelser av bevillinger skal registreres, jf. § 13-4 nr. 7.

Til § 13-6

Det er i § 13-6 inntatt en uttrykkelig henvisning til personopplysningsloven. I henhold til personopplysningsloven er en personopplysning "opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson", jf. lovens § 2 nr. 1. Bevillingshavere etter alkoholloven kan være både fysiske og juridiske personer, noe som innebærer at registeret vil kunne inneholde personopplysninger. Reglene i personopplysningsloven vil i så fall gjelde.

Kapittel 14. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

§ 14-1. Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

Forbudet gjelder også bruk av vare- eller firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, forutsatt at en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som reklame for alkoholholdig drikk.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn. Når varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn, kan det i reklame i tillegg gis opplysninger om vare- eller firmamerke eller kjennetegn, med mindre en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Varer som nevnt i første og tredje ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 14-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, herunder reklame i trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame, plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker, vareprøver mv.

§ 14-3. Unntatt fra forbudet er:

1. Annonser i et utenlandsk trykt skrift som innføres til Norge, med mindre hovedformålet med skriftet eller importen er å reklamere for alkoholholdig drikk i Norge.

2. Informative annonser i bransjetidsskrifter og annen informasjon til bevillingshavere som ledd i den ordinære omsetningsprosess for alkoholholdige drikker.
3. Annonser om salgssted eller skjenkested med informasjon om stedets navn, adresse og åpningstider samt bevillingsrettigheter.
4. Opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkested.
5. Merking av vanlig serveringsutstyr på skjenkested med alkoholprodusenters eller grosisters firmanavn og/eller firmamerke.
6. Merking av bevillingshavers kjøretøyer, emballasje, betjeningsuniformer ol med eget firmanavn og/eller firmamerke.
7. Reklame i utenlandske fjernsynskanaler, når reklamen er i samsvar med reklame-reglene i det land kanalen sendes fra. Unntaket gjelder ikke reklame i fjernsyns-sendinger som er spesielt rettet mot Norge.
8. Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis av AS Vinmonopolet om grunnlag for bestilling over nettet (nettsalg) eller innehaver av kommunal salgs-bevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1.

§ 14-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler vedkommende eiendoms eier (fester).

Pålegg fra politiet om å fjerne utendørs reklame mv. kan fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyr-delsesloven § 13-14 uten at dom kreves.

§ 14-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige grunner foreligger, fravike bestemmelsene i dette kapittel.

§ 14-6. Bestemmelsene i § 14-1 til § 14-5 gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

§ 14-7. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk er forbudt. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

Unntatt fra forbudet er produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis som grunnlag for bestilling av varer over nettet (nettsalg).

Merknader til kapittel 14 Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

Kapittel 14 inneholder forskrifter om avgrensning, utfylling og gjennomføring av reklameforbudet.

Til § 14-1 Presisering av alkohollovens reklameforbud

Alkoholforskriften § 14-1 første ledd inneholder hovedregelen om at reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Bestemmelsen tilsvarer alkoholloven § 9-2 første ledd første punktum. I likhet med alkoholloven § 9-2 inneholder heller ikke alkoholforskriften en klar definisjon av hva som regnes som reklame for alkoholholdig drikk. For mer om dette, se pkt. 9.2.3 i merknadene til loven.

Forbudet mot reklame omfatter all reklame som fremstår som reklame for alkoholholdig drikk. Reklamen trenger ikke å fremstå som direkte reklame for en bestemt alkoholholdig vare. Den kan også være mer generell. Dette innebærer blant annet at reklamen, for å rammes av forbudet, ikke trenger å inneholde verken navn eller bilde på en bestemt drikk, og heller ikke ordet alkohol.

Alkoholforskriften § 14-1 andre og tredje ledd inneholder presiseringer av hovedregelen i § 14-1 første ledd om at reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

§ 14-1 andre ledd understreker at reklameforbudet omfatter bruk av vare-/firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, når en ikke uvesentlig del av dem reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Dette uttalte også Høyesterett i Draktreklamedommen. Videre sa retten at det ikke er tilstrekkelig at det er en "blott og bar" mulighet for at enkelte oppfatter reklamen som reklame for alkoholholdig drikk. I denne dommen fant Høyesterett at bruk av et firmamerke trykket på en idrettsdrakt var ulovlig alkoholreklame, fordi dette firmamerket ble assosiert med alkoholholdig drikk, jf. Rt. 2000 s. 46. I Markedsråds-sak 17/04 og sak 05/05 kom Markedsrådet til at bruk av bryggeriers nettsidenavn på idrettsdrakter var å anse som alkoholreklame fordi nettsidenavnene ble assosiert med alkoholholdig drikk.

§14-1 tredje ledd første punktum inneholder et forbud mot reklame for varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, tilsvarende lovens § 9-2 første ledd andre punktum. I forskriften presiseres det at dette forbudet ikke gjelder når varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn. Forbudet omfatter bruk av ethvert vare- eller firmamerke eller kjennetegn som forbindes med alkoholholdig drikk.

Et slikt forbud er nødvendig for å sikre et effektivt reklameforbud. Blant annet er det viktig å forhindre at reklame for lettøl blir benyttet til å reklamere for sterkere øl. I tråd med Draktreklamedommen kan det bare reklameres for lettøl og lignende når produktet har et eget distinkt varemerke eller kjennetegn som ikke også benyttes for alkoholholdig drikk.

Videre følger det av Høyesteretts uttalelse i Draktreklamedommen at reklame må utformes på en slik måte at budskapet ikke gir assosiasjoner til alkoholholdig drikk gjennom spesielle stemninger, beruselsituasjoner o.l. Dette er innarbeidet i § 14 andre og tredje ledd, jf. Rt. 2000 s. 46.

Reklame som ikke er å anse som reklame for alkoholholdig drikk, kan suppleres med opplysninger om hvem som er produsent gjennom angivelse av vare- eller firmamerke eller kjennetegn. Eksempelvis vil angivelse av bryggerinavn være tillatt. Forutsetningen er at angivelsen ikke skjer på en slik måte eller i en slik form at det vil oppfattes som reklame for produkter med alkohol. Flere bryggerier produserer mineralvann, alkoholfritt øl og lignende med eget varemerke/kjennetegn, og under annen logo. Firmanavnet kan da lovlig presenteres uten at dette er alkoholreklame. Dersom produsentinformasjonen gis gjennom samme varemerke/varekjennetegn som for alkoholholdig drikk (typisk eksempel er "øl-logoen" som går igjen på alle de alkoholholdige produktene), vil dette falle inn under definisjonen av alkoholreklame og således være i strid med reklameforbudet.

Bestemmelsen i § 14-1 fjerde ledd tilsvarer lovens § 9-2 første ledd tredje punktum og presiserer at reklameforbudet også innebærer et forbud mot at alkoholholdig drikk, samt alkoholsvake og alkoholfrie varer med samme varemerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, inngår i reklame for andre varer eller tjenester.

Det vises for øvrig til merknadene til alkoholloven § 9-2 første ledd.

Til § 14-2 Definisjon av begrepet reklame

Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, jf. § 14-2. For at det skal dreie seg om reklame i alkohollovens forstand, må begge disse reklamekriteriene være oppfylt. Begrepene "massekommunikasjon" og "markedsføringsøyemed" er ikke nærmere definert i alkoholloven eller -forskriften.

Reklameforbudet er gitt en vid rekkevidde, og dette er også lagt til grunn av Høyesterett i Rt. 2000 side 46 (Draktreklamedommen). Kriteriene massekommunikasjon og markedsføringsøyemed må vurderes i lys av en slik vid definisjon.

Alkoholforskriften § 14-2 inneholder en oppregning av ulike former for massekommunikasjon, for eksempel reklame i trykt skrift, film, radio, TV, Internett, lysreklame, plakater, skilt, avbildninger, utstillinger og distribusjon av trykksaker og vareprøver. Denne oppregningen er ikke uttømmende.

Begrepet "Massekommunikasjon"

Med "massekommunikasjon" menes etter en språklig forståelse "kommunikasjon gjennom massemedier". Med et "massemedium" menes etter en språklig forståelse "et middel som sprer informasjon til mange mennesker på kort tid".

I Rt. 2000 side 46 (Draktreklamedommen) fant Høyesterett at påtrykk av firmamerke/logo på idrettsdrakter er å anse som "massekommunikasjon".

I sak 06/14 fant Markedsrådet at en baketikett med reklame for en studentfestival på selve det alkoholholdige produktet, var å regne som "massekommunikasjon".

I sak 14/04 har Markedsrådet gitt retningslinjer for vurderingen av hva som er massekommunikasjon. I denne saken var spørsmålet om pris- og produktopplysninger på vin- og brennevinsimportørers hjemmesider er massekommunikasjon. Markedsrådet la vekt på at kommunikasjonen er enveisstyrt, at motakerne er mange og ukjente for avsenderen, at informasjonen er statisk i den forstand at den samme informasjonen kan leses av mange, og at hjemmesider er tilgjengelig på Internett og således befinner seg i det offentlige rom. På dette grunnlag kom Markedsrådet til at også informasjon som forbrukere aktivt oppsøker kan være "massekommunikasjon".

Begrepet "Markedsføringsøyemed"

Med "markedsføringsøyemed" menes etter en språklig forståelse "siktemål om å fremme et salg".

Dersom massekommunikasjonen har som siktemål å fremme salg av alkoholholdig drikk, skjer det i markedsføringsøyemed.

Som en del av markedsføringen er det heller ikke lov med tilgift ved kjøp av alkoholholdig drikk. Dette innebærer at det ikke er lov med utdeling av lodd eller andre produkter ved kjøp av alkohol. I slike tilfeller anses utdelingen/bonusproduktet å ha en salgsfremmende effekt.

Høyesterett har lagt til grunn at formålet med kommunikasjonen skal tillegges vekt i vurderingen av om det er alkoholreklame, jf. Rt. 1995 s. 1176.

Når det gjelder produsenters formål med å legge ut produktinformasjon på Internett, har Markedsrådet i sak 14/04 lagt til grunn at det har formodningen for seg at informasjonen om produktene er tilgjengelig på nettsidene for å fremme salg av klagernes produkter, og at dette i hvert fall er en sentral og ønsket virkning av produktomtalen.

Kurs og foredrag om alkoholholdig drikk overfor forbrukere er tillatt når dette ikke skjer i markedsføringsøyemed. Det vises til at kurset/foredraget da ikke anses som reklame i alkohollovens forstand, jf. definisjonen av reklame i alkoholforskriften § 14-2. I praksis innebærer dette at både uavhengige eksperter på alkoholholdig drikk og representanter fra alkoholnæringen kan gi informasjon om vin, vindistrikter, øltyper, fremstillingsmåter, ingredienser mv. Kurset/foredraget må fremstå som generell informasjon om alkoholholdig drikk, og ikke kun dreie seg om en presentasjon av egne produkter. Foredraget må etter en vurdering ikke fremstå som markedsføring av alkoholholdige drikkevarer. Alkoholnæringen kan ikke selv ta initiativ til arrangementet. Initiativet må komme utenfra. Næringen kan heller ikke sponse eller skaffe til veie de drikkevarene som skal presenteres.

På messer er profilering av alkoholholdige produkter og alkoholprodusenter overfor forbrukere i strid med gjeldende reklameforbud i alkoholloven med forskrifter, da slik profilering vil være å anse for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed.

Redaksjonell omtale

Aviser, tidsskrifter og andre mediers redaksjonelle omtale av alkohol er kommunikasjon som ikke skjer i markedsføringsøyemed. I og med at kriteriet om markedsføringsøyemed ikke er oppfylt, faller omtalen utenfor reklamebegrepet og forbudet i loven § 9-2.

For at slik medieomtale av alkoholholdig drikk i dagsaviser, tidsskrifter, ukeblader, på Internett osv. skal kunne anses å ikke være i markedsføringsøyemed, men derimot som redaksjonelt stoff, må det foreligge redaksjonell frihet; det vil si at omtalen av alkoholholdig drikk må være vurdert og presentert av en uavhengig redaksjon. Omtalen av de alkoholholdige produktene må verken være utformet, påvirket eller finansiert av produsent, importør, grossist, agent eller forhandler.

Redaksjoner kan også på egen forespørsel motta informasjon og vareprøver fra bransjen i forbindelse med redaksjonelt stoff, da dette ikke kan anses å være reklame i alkohollovens forstand.

En uavhengig redaksjon kan benytte alkoholholdig drikk i sin massekommunikasjon uten at dette rammes av reklameforbudet. Eksempelvis vil bruk og annen benyttelse av alkoholholdig drikk i radio- og TV-programmer være tillatt. Dersom drikken derimot er plassert i programmet i markedsføringsøyemed, vil det dreie seg om reklame. Også produktplassering av alkoholholdig drikk i filmer og andre massemedier rammes av forbudet når vilkåret om markedsføringsøyemed er oppfylt. Det kan oppstå tvil i forhold til om noe er redaksjonelt stoff eller om stoffet er produsert i markedsføringsøyemed. Dersom produsent eller lignende er initiativtaker til stoffet, eller skribenten, får godtgjørelse av alkoholprodusent eller andre i bransjen, er dette momenter som taler for at det dreier seg om reklame, og ikke om redaksjonelt stoff.

Omtale av alkoholholdige drikkevarer som er underlagt redaksjonell frihet er beskyttet av Grunnloven § 100 om ytringsfrihet.

Reklamemedier

Reklameforbudet er medienøytralt og rammer ethvert medium. Ingen medier er unntatt fra reklameforbudet. Hvilke medier som er de mest aktuelle reklamemedier, vil variere over tid. Eksempelvis er Internett blitt et stadig mer sentralt medium å vurdere i reklamesammenheng.

Forskriften § 14-2 nevner trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame, plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker og vareprøver som eksempler på medier som kan inneholde reklame, men dette er ikke uttømmende.

Nedenfor følger særskilte kommentarer til noen av de vanligste reklamemedier og former for markedsføring/massekommunikasjon:

1. Trykt skrift

Reklameforbudet omfatter alle former for trykt skrift som distribueres i Norge. Eksempler på trykt skrift er aviser, ukeblad, tidsskrifter, brosjyrer, kataloger, brev, jf. likevel unntaket i § 14-3 nr. 1 og 2 for annonser i utenlandsk trykt skrift og informative annonser i bransjetidsskrifter.

2. Spesielle effekter og vareprøver

Reklameforbudet omfatter reklamegaver, som for eksempel penner, ballonger eller andre produkter med logo/varemerke, vareprøver osv. som distribueres til forbrukere eller visse forbrukergrupper. Det er uten betydning på hvilken måte distribusjonen skjer, for eksempel gjennom postverket som adresserte eller adresseløse sendinger, utdeling i postkasser, på messer eller utstillinger, inne i forretninger og på offentlig eller privat område. Forbudet omfatter også effekter og vareprøver fra utlandet.

3. Digitaliserte informasjonsnettverk

Reklameforbudet omfatter både lokale nettverk og globale nettverk (Internett). Norske regler om alkoholreklame gjelder på Internett såfremt dette er i overensstemmelse med norsk jurisdiksjon. Dette innebærer at alle servere på norsk territorium er underlagt begrensningene i alkoholloven. Det legges til grunn at reklame som må antas å være rettet mot det norske markedet, og der avsenderen er en norsk bevillingshaver eller interessent, vil rammes av det norske reklameforbudet selv om serveren er plassert i utlandet.

4. Utendørsreklame

All friluftreklame i form av lysreklame, parasoller, reklametavler mv. rammes av forbudet, men med de unntak som er nevnt i § 14-3 nr. 4.

5. Utstilling av produkter

Reklameforbudet omfatter utstillinger av alkoholholdig drikk. Generelt kan utstilling beskrives som en fremheving av alkoholprodukter, eksempelvis vindusutstillinger.

Vanlig oppstilling av alkoholholdige drikkevarer, som ledd i den vanlige omsetningsprosessen, er ikke å regne som en utstilling. Eksempelvis kan nevnes plassering i hyller, disker, oppstabling av ølkasser på gulvplanet osv. Salgs- og skjenkesteder har adgang til å eksponere hele sitt varesortiment slik at publikum kan velge mellom de ulike sortene og merkene stedet kan tilby. Tappetårn omfattes av dette unntaket, tilsvarende annen alkoholholdig drikk som plasseres i baren av praktiske hensyn til serveringen. Det kan på disse opplyses om produktnavn og firmamerke.

6. Gjenstander på salgs- og skjenkesteder

Forbudet gjelder alkoholreklame på gjenstander som for eksempel parasoller, spillkort, fyrstikkesker, askebegre, garderobemerker, barutstyr o.l. beregnet på alminnelig bruk. Unntak følger av § 14-3 nr 5.

Til § 14-3

§ 14-3 inneholder 8 unntak fra reklameforbudet i alkoholloven § 9-2. Dersom denne alkoholreklamen ikke hadde vært særlig unntatt fra reklameforbudet i medhold av alkoholforskriften § 14-3, ville den vært ulovlig. Bestemmelsen gir en uttømmende oversikt over unntakene fra reklameforbudet.

De forskriftsfestede unntakene er fastsatt for å ivareta hensynene til grensen for nasjonal lovgivningsmyndighet og næringens behov for å gjøre sine produkter og sin virksomhet kjent for andre i bransjen, som ledd i ordinær omsetningsvirksomhet.

Redaksjonell omtale er ikke oppført under unntakene, da slik omtale ikke er reklame og derfor ikke trenger å unntas fra reklameforbudet for å være tillatt.

Nærmere om de enkelte unntak:

Til nr 1

Utenlandske aviser og tidsskrifter rammes ikke av reklameforbudet så lenge hovedformålet med selve skriftet, eller importen, ikke er å reklamere for alkohol i Norge. Det avgjørende er om avisen eller tidsskriftet primært tar sikte på et annet marked enn det norske. Forskriften er ikke til hinder for produksjon av tidsskrifter med alkoholreklame i Norge, så lenge disse utelukkende skal distribueres utenlands.

Til nr 2

Som bransjetidsskrift regnes tidsskrift som utgis av og henvender seg til en næringsgren eller en del av en næringsgren. At tidsskriftets tema er mat og drikke, restaurantliv e.l. er ikke i seg selv tilstrekkelig. Bransjetidsskriftene kan ikke distribueres til, eller ta sikte på, vanlige forbrukere.

Målgruppen for bransjetidsskrifter er bevillingshavere etter alkoholloven og ansatte i bransjen. Hvem som har den nødvendige tilknytningen til bransjen må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Når det gjelder informasjon til skjenkesteder, vil de personer som har en legitim interesse i å vurdere nye alkoholprodukter med henblikk på kjøp, falle innenfor kretsen av personer som kan motta informasjon, vareprøver mv. Eksempler på personer som omfattes av målgruppen, er styrer, stedfortreder, innkjøpssjef, hovmester og barsjef, mens øvrige ansatte på salgs- eller skjenkestedet, regnskapsfører, dørvakt, vaskehjelp etc. som regel ikke vil falle innenfor denne personkretsen.

Det er et krav at annonsene skal være informative. Hva som er informativt går på selve innholdet i annonsen. Det kan gis orientering om varens innhold og egenskaper, herunder opplysninger om hva den kan brukes til, og hvordan den kan brukes. Dessuten kan det gis opplysninger om hvordan den skal

oppbevares for å bli utnyttet best mulig. Så vel produsent som markedsfører kan nevnes. Annonsen må ikke inneholde oppfordring til å drikke alkohol, eller avbilde noen form for drikkesituasjon.

Foruten informative annonser i bransjetidsskrifter har produsenter og agenter adgang til å benytte vanlige virkemidler i sitt salgsarbeid overfor videreforgere, eksempelvis gjennom foredrags- og kursvirksomhet, trykksaker og vareprøver. Informasjonen må kun skje til bransjens egne folk, og kan ikke skje overfor forbruker.

Til nr 3

Forskriften gir adgang for alle salgs- og skjenkesteder til å avertere med stedets navn, adresse, åpningstider og bevillingsrettigheter. Utover disse opplysningene er det ikke tillatt med alkoholreklame i annonser for salgs- og skjenkesteder. Alkoholprodusenters firmanavn/firmamerke, navn på alkoholholdige produkter eller avbildninger av alkoholholdig drikk, priser på slik drikk, hentydninger til prisnivået og lignende må ikke forekomme i annonsen. Som prisopplysninger anses også begreper som "Happy Hour", "Byens billigste" eller liknende betegnelser som informerer om prisene og prisnivået på alkoholholdige drikker.

Til nr 4

Forskriften gir adgang for salgs- og skjenkesteder til å utplassere et opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkestedet. Unntaket er gitt for at salgs- og skjenkesteder skal kunne formidle at de er et salgs- eller skjenkested. Med skilt av lite format menes skilt av sedvanlig størrelse. Skiltet kan opplyse om stedets navn, åpningstider og bevillingsrettigheter. Opplysningen skal komme til uttrykk på en nøytral og informativ måte. Det er ikke tillatt å opplyse om hvilke merker som selges.

Skilt/plakater inne i salgslokalet kan inneholde informative opplysninger om hvilke produkter (alkoholprodusentens navn) som selges på stedet, og prisene på disse, forutsatt at ingen produkter fremheves i forhold til andre. Slike opplysninger om priser på alkoholholdig drikk kan bare gis inne i salgs- eller skjenkelokalet.

Til nr 5

Det er gjort unntak for bruk av alkoholprodusenters firmanavn og/eller firmamerke på vanlig serveringsutstyr. Det understrekes at serveringsutstyret ikke kan merkes med produktnavn og/eller -merke.

Med "vanlig serveringsutstyr" menes skjenkeutstyr som har direkte tilknytning til selve skjenkingen av alkohol, eksempelvis ølbrikker, glass, rørepinner, skjenkekorker, drinkemikser osv.

Meny, skjenkekart, vannkarafler, kaffekopper, fyrstikkesker, askebegre, reservertkort, garderobemerker, t-skjorter, forklær, servitøruniformer, pengebelter og parasoller er eksempler på utstyr som ikke regnes som "vanlig serveringsutstyr".

Til nr 6

Unntaket gjelder merking av bevillingshavers biler, kontorbygninger, lagerbygninger, betjeningsuniformer, forretningspapirer o.l., samt annonser av annen art med bevillingshaverens firmanavn og/eller merke. Det understrekes at det ikke åpnes for merking av produktnavn eller -merke. Videre gjelder unntaket kun bevillingshaverens eget firmamerke. Et skjenkested kan således ikke merke sine servitøruniformer med en alkoholprodusents, leverandørs eller grossists firmamerke.

Til nr 7

Unntaket innebærer at det kan formidles sendinger fra utenlandske fjernsynskanaler som inneholder alkoholreklame. Sendingene må være i overensstemmelse med senderlandets regler.

Unntaket gjelder ikke for sendinger som er direkte rettet mot Norge. Det gjelder heller ikke for utenlandske programmer som kjøpes inn for sending i Norge av norske selskaper. I prinsippet vil enhver form for reklame, herunder betaling mot strategisk plassering av varemerker (produktplassering), falle

inn under det alminnelige forbudet mot reklame for alkoholholdig drikk, såfremt disse sendes fra fjernsynssendere som ikke faller inn under forskriftens unntak.

Til nr 8

Unntaket gjelder produkt- og prisopplysninger på Internett som gis av AS Vinmonopolet eller av innehaver av kommunal bevilling med tillatelse til nettsalg. Opplysningene skal gi grunnlag for gjennomføring av nettsalg. Det forutsettes at kunden på grunnlag av de opplysningene som er lagt ut på nettet, kan velge ut de varer som skal bestilles, og at bestillingen skal kunne sendes elektronisk til selgeren.

Nettsalg krever at selger etablerer kontrollordninger ved utleveringen, slik at aldersgrensebestemmelsene og øvrige bestemmelser i lov og forskrift ikke blir overtrådt. Ansvar som påhviler bevillingshaver er det samme ved nettsalg som ved annet salg.

Bevilling til nettsalg for alkoholholdig drikk i gruppe 1 gis i medhold av alkoholloven § 3-1 andre ledd. Det må komme klart frem i det kommunale salgsbevillingsvedtaket at bevillingen gjelder for nettsalg.

Om produkt- og prisopplysninger:

Med produkt- og prisopplysninger forstås opplysninger om produktnavn, bestillingsnummer, alkoholvolum, flaskestørrelse, pris, produsentland, leverandør (produsent – grossist) og tilleggsopplysninger (varedeklarasjon) i form av opplysninger om ingredienser, næringsinnhold, pant og avgiftsklasse. Produktopplysninger kan også omfatte korte og nøkterne smaks- og lagringsbeskrivelser og gjengivelser av tegn for bruksområder i tråd med opplysningene i bevillingshavers prislister.

Særlig om bilder:

Innehavere av bevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 kan legge ut bilder av alkoholholdig drikk gruppe 1, forutsatt at dette representerer den ordinære presentasjonsformen for hele det vareutvalget som tilbys over nettet, og at alkoholholdig drikk ikke får en annen eller mer fremtredende presentasjon enn andre produkter.

Tilsvarende vil gjelde for andre leverandører av produkter som omfattes av reklameforbudet i alkoholloven § 9-1 tredje ledd, jf. alkoholforskriften § 14-7.

AS Vinmonopolet har ikke adgang til å legge ut bilder av sine produkter på Internett.

Om annen informasjon enn produkt- og prisopplysninger:

Unntaket er ment å omfatte de produkt- og prisopplysningene som er nødvendige og naturlige som grunnlag for elektronisk bestilling av varer. Unntaket åpner ikke for å legge ut annen informasjon om alkoholholdig drikk, som for eksempel ulike trykksaker, magasiner og lignende. Det forutsettes derfor at det heller ikke legges ut informasjon av typen anbefalinger av kombinasjoner mat og drikke eller f. eks. lenker til andre nettsider med informasjon om alkoholholdig drikk.

Det er en forutsetning at de varene som presenteres med produkt- og prisinformasjon på Internett, må være produkter som kan bestilles over nettet.

AS Vinmonopolet har, i tillegg til sitt utsalgsnett, etablert en ordning med forsendelsessalg gjennom Posten, samt en nettbutikk. Unntaket i § 14-3 nr. 8 bidrar til et mest mulig rettferdig varetilbud innenfor rammen av Vinmonopolets begrensede tilgjengelighet (Vinmonopolordning). Dette unntaket omfatter ikke Vinmonopolets datterselskap på Svalbard, Nordpolet AS.

Til § 14-4

Eventuelle utgifter i forbindelse med fjerning av reklameskilt, jf. 14-4 første ledd, må deles av de berørte parter etter alminnelige kontraktsrettslige regler.

Til § 14-5

Myndigheten til å gjøre ytterligere unntak er delegert fra departementet til Sosial- og helsedirektoratet. Dette er en snever unntaksadgang som ikke er ment å åpne for alkoholreklame annet enn i helt spesielle,

konkrete tilfeller når særlig grunner foreligger. Unntaksgangen åpner ikke for å gjøre unntak for grupper av typetilfeller eller i forskriftsform. Sosial- og helsedirektoratet fører en restriktiv praksis.

Følgende retningslinjer er lagt til grunn for direktoratets skjønnsutøvelse:

1. I tilknytning til arrangementer for barn og unge, idrettsarrangementer og andre sentrale arenaer og situasjoner som bør holdes rusfrie, skal det ikke gis dispensasjon fra reklameforbudet.
2. Dispensasjonsbestemmelsen kan gi rom for spesiell bruk av reklameartikler, for eksempel antikvariske skilt i gamle lokaler o.l., hvor det bakenforliggende formålet med bruken ikke først og fremst er markedsføring av alkoholholdig drikk. Søknader som kun er basert på økonomiske/kommersielle interesser skal derfor ikke tas til følge.

Til § 14-6

Reklameforbudet gjelder også på Svalbard og Jan Mayen.

Til § 14-7

Det vises til merknadene til § 14-3 nr. 8 ovenfor. Det gjøres spesielt oppmerksom på alkoholforskriften kapittel 16 om aldersgrenser ved salg av vinråstoff mv. Nettsalg av disse produktene krever at selger etablerer kontrollordninger ved utleveringen slik at aldersgrensebestemmelsene ikke blir overtrådt.

Kapittel 15. Innførsel

§ 15-1. Reisende kan til personlig bruk innføre til sammen inntil 27 liter alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2, og inntil 4 liter alkoholholdig drikk i gruppe 3, som reisegods gjennom fortolling ved innreise til Norge. Sosial- og helsedirektoratet kan gi tillatelse til innførsel utover dette.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk og at den reisende selv bringer varen med seg slik at den kan legges fram til tollbehandling ved passering av tollkontroll.

§ 15-2. Alkoholholdig drikk som mottas som arv eller gave, eller tas med som flyttegods fra utlandet, kan innføres etter tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet. En gaveforsendelse fra utlandet må ikke overstige 4 liter alkoholholdig drikk.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk.

§ 15-3. AS Vinmonopolet kan innføre alkoholholdig drikk for salg til person som har bestilt et produkt til personlig bruk, når slikt produkt ikke finnes i AS Vinmonopolets produktutvalg.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for videresalg eller ervervsmessig bruk.

§ 15-4. Det er forbudt å innføre brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol.

Merknader til kapittel 15 Innførsel

Kapittel 15 regulerer adgangen til innførsel av alkoholholdig drikk uten bevilling eller registrering for import. Uten slike importrettigheter kan alkoholholdig drikk likevel innføres til personlig bruk og av fremmede makters representanter i Norge (og NATO) for tjenestebruk, når det skjer avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet.

Til §§ 15-1 og 15-2

Det følger av § 15-1 at reisende, til personlig bruk, kan innføre inntil 27 liter alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 og inntil 4 liter alkoholholdig drikk gruppe 3 som reisegods gjennom fortolling ved innreise til Norge. Sosial- og helsedirektoratet kan gi tillatelse til innførsel utover dette.

Det er et vilkår for slik innførsel at den reisende selv bringer varen med seg, slik at den kan legges frem til tollbehandling ved passering av tollkontroll.

I henhold til § 15-2 kan Sosial- og helsedirektoratet gi tillatelse til innførsel av alkoholholdig drikk som mottas som arv eller gave. En gaveforsendelse må ikke overstige 4 liter alkoholholdig drikk pr. person.

Etter § 15-2 kan Sosial- og helsedirektoratet videre gi tillatelse til innførsel av alkoholholdig drikk som tas med som flyttegods fra utlandet.

I alle disse tilfellene er det et vilkår at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk. Ordningen gir ikke privatpersoner adgang til selv å initiere import av alkoholholdig drikk ved hjemsendelse og/eller bestilling, for eksempel via Internett.

Ved innførsel av reisegods etter § 15-1 første ledd eller der innførselstillatelse er gitt etter et av de andre alternativene beskrevet ovenfor, skal den alkoholholdige drikken innføres mot betaling av alminnelige særavgifter.

Til 15-3

AS Vinmonopolet har i henhold til innkjøpsforskriften § 7-1 adgang og plikt til å innføre alkoholholdig drikk for salg til personer som har bestilt et produkt til personlig bruk når produktet ikke finnes i AS Vinmonopolets produktutvalg. Det er et vilkår at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for videresalg eller ervervsmessig bruk.

Til § 15-4

Det er i § 15-4 oppstilt et generelt forbud mot å innføre brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol.

Kapittel 16. Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv.

§ 16-1. Råstoff, halvfabrikata, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk, må ikke innføres fra utlandet av personer under 18 år.

§ 16-2. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg eller utlevering av varer som nevnt i § 16-1.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i den videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere slike varer når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av slike varer inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 16-3. Salg eller utlevering av varer som nevnt i § 16-1 må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 16-4. Det er forbudt å kjøpe varer som nevnt i § 16-1 på vegne av noen som er under 18 år.

§ 16-5. Bestilling av varer som nevnt i § 16-1 må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

Selger kan ved forsendelsessalg kreve kopi av gyldig legitimasjon fra kjøperen, dersom dette er nødvendig for å kontrollere at salg eller utlevering av varer nevnt i § 16-1 ikke skjer til personer under 18 år.

Merknader til kapittel 16 Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv.

Kapittelets bestemmelser gjelder for det første for råstoffer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av, eller som tilsetning til, alkoholholdig drikk. Aldersgrensene vil for eksempel omfatte druesaft som omsettes med særlig henblikk på å anvendes ved tilvirkning av vin.

Bestemmelsene omfatter videre halvfabrikata, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av, eller som tilsetning til, alkoholholdig drikk. Dette innebærer at såkalt "rusbruspulver", hurtigvin, vinsett og andre blandinger omfattes av aldersgrensene.

Det er ikke mulig å gi en fullstendig oppregning av hvilke produkter som omfattes av forskriften. Det avgjørende for om et produkt omfattes av aldersgrensene vil derfor være om det hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av, eller som tilsetning til, alkoholholdig drikk.

Aldersgrensen på 18 år gjelder ved innførsel, salg og utlevering av de nevnte produktene, jf. §§ 16-1 og 16-3 første ledd. Forskriften forbyr også kjøp av slike varer på vegne av noen som er under 18 år, jf. § 16-4.

I § 16-2 andre ledd gis det unntak for mindreårige lærlinger og lærekandidater, jf. opplæringslova § 4-1, og elever i den videregående skole under praktisk opplæring i bedrift til å selge eller utlevere slike varer når det er nødvendig av hensyn til opplæringen.

Det er et vilkår at det må foreligge en reell opplæringssituasjon, hvor salg eller utlevering av slike varer er nødvendig for opplæringen, og hvor salg av slike varer inngår i en fastsatt læreplan jf. § 16-2 siste ledd.

Se mer om begrepet lærling og lære kandidat og hva som ligger i nødvendig av hensyn til opplæringen og en reell opplærings situasjon i merknadene til forskriften § 2-3.

Kapittelets bestemmelser gjelder også forsendelsessalg. § 16-5 medfører at selgeren har adgang til å kreve kopi av gyldig legitimasjon dersom dette er nødvendig for å kontrollere at salg eller utlevering av varer nevnt i § 16-1 ikke skjer til personer under 18 år.

Overtredelse av forskriften vil være straffbart etter alkoholloven kapittel 10.

Kapittel 17. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 17-1. Denne forskrift trer i kraft 1. juli 2005. Unntatt fra dette er forskriften kapittel 8 som trer i kraft 1. januar 2006.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 17-2. Virksomhet som ved lovens ikrafttredelse innehar kommunal salgsbevilling for øl, kommunal skjenkebevilling eller statlig skjenkebevilling, og virksomhet som får salgsbevilling for alkoholholdig drikk som inneholder høyst 4,7 volumprosent alkohol, kommunal skjenkebevilling eller statlig skjenkebevilling innen 31. desember 2005, skal t.o.m. 31. desember 2005 svare bevillingsgebyr etter bestemmelsene i forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. kapittel 11.

Merknader til kapittel 17 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Ingen merknader.

Merknader til forskrift av 8. juni 2006 nr 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 8. juni 2005 med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-4c, § 1-14, § 6-2, § 6-3, § 6-6 og § 6-9. Endret ved forskrifter 21 juni 2005 nr. 666, 10 jan 2006 nr. 62.

Del 1 Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Kapittel 1. Sikkerhet for alkoholavgift

§ 1-1. Bevillingshaver har ikke adgang til å innføre, oppbevare eller ta inn på lager alkoholholdig drikk som det ikke er betalt alkoholavgift for, med mindre det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for avgiftsbetalingen.

Merknader til kapittel 1 Sikkerhet for alkoholavgift

Se merknadene til alkoholloven § 6-2.

Kapittel 2. Sikring av varelager

§ 2-1. Lagring av alkoholholdig drikk skal skje i sikret varelager.

§ 2-2. Med varelager menes lokaler hvor det lagres alkoholholdig drikk, samt sats og gjærende væske til framstilling av slike drikkevarer.

§ 2-3. Varelageret skal til enhver tid være

1. forsvarlig låst og sikret mot innbrudd,
2. i god orden, og
3. utilgjengelig for uvedkommende

§ 2-4. Det må til enhver tid foreligge forsvarlige rutiner for

1. å holde oversikt over hvilke varer som befinner seg på varelageret. Rutinene skal sikre oversikt over beholdningen og inn- og uttak av varer.
2. oppfølging når det avdekkes manko i beholdningen
3. kontroll med at uvedkommende personer ikke har adgang til lageret og de alkoholholdige varene som oppbevares der

§ 2-5. Varelager hvor brennevin eller sats og gjærende væske til fremstilling av brennevin oppbevares skal være sikret med forsvarlig alarmsystem. Sosial- og helsedirektoratet kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra dette kravet dersom varelageret er forsvarlig sikret på annen måte.

Merknader til kapittel 2 Sikring av varelager

Se merknadene til alkoholloven § 6-2.

Kapittel 3. Søknadsgebyr

§ 3-1. Ved søknad om bevilling for tilvirkning betales følgende søknadsgebyr:

- alkoholholdig drikk som ikke er brennevin: kr 12000
- brennevin: kr 15000
- all alkoholholdig drikk: kr 15000

§ 3-2. Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin til å omfatte all alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr 3600.

Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for brennevin til å omfatte all alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr 1000.

§ 3-3. Søknadsgebyret må være betalt når søknaden leveres bevillingsmyndigheten. Søknaden må vedlegges tilfredsstillende dokumentasjon på at søknadsgebyret er betalt.

Merknader til kapittel 3 Søknadsgebyr

Dette kapittelet gir nærmere regler om beregningen av søknadsgebyret. Gebyrets størrelse avhenger av hvilken gruppe alkoholholdig drikk bevillingssøknaden gjelder. Dersom bevillingshaver ved en senere anledning ønsker å utvide eksisterende bevilling til å omfatte en annen gruppe alkoholholdig drikk, skal det betales tilleggsgebyr.

Sammen med søknaden skal det vedlegges kvittering som viser at søknadsgebyret er innbetalt. Søknadsgebyret blir ikke refundert selv om søknaden skulle bli avslått eller avvist.

Kapittel 4. Bevillingsgebyr

§ 4-1. Gebyrpliktens omfang

Gebyrplikten omfatter bevilling for tilvirkning av alkoholholdig drikk.

§ 4-2. Løpende gebyr

Bevillingsgebyret beregnes på grunnlag av omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk. Gebyret differensieres etter alkoholinnhold og alkoholtype.

Med omsatt mengde menes

- uttak fra lager, herunder tyveri, brann mv., med mindre varen overføres til et annet av bevillingshaverens godkjente lagre
- salg uten at varen er innom lager
- svinn/manko, unntatt driftsmessig svinn.

Omsetningen er gebyrpliktig også om varen tidligere har gitt grunnlag for gebyrplikt.

Gebyret skal betales etter en sats som fastsettes av Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med det årlige statsbudsjett.

Endret ved forskrift 10 jan 2006 nr. 62.

§ 4-3. Minstegebyr

Bevillingsgebyret utgjør minimum kr 5000 pr. år.

Dersom bevilling gis etter 1. juli, betales halvt minstegebyr.

Løpende gebyr avregnes mot minstegebyret ved kalenderårets utløp.

§ 4-4. Oppgavefrist

Bevillingshaverne skal for hver måned sende oppgave til Sosial- og helsedirektoratet over månedens gebyrpliktige omsetning fordelt på kategoriene for alkoholinnhold og alkoholtipe innen den 18. i påfølgende måned.

Oppgaven gis på skjema fastsatt av direktoratet.

Det skal sendes oppgave selv om det ikke har vært gebyrpliktig omsetning (0-oppgave).

§ 4-5. Betalingsfrist

Løpende gebyr betales til Sosial- og helsedirektoratet innen utløpet av oppgavefristen, jf. § 4-4. Alternativt kan bevillingshaver betale gebyret forskuddsvis til Sosial- og helsedirektoratet for ett år av gangen på grunnlag av forventet omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk. Dersom gebyret betales forskuddsvis skal Sosial- og helsedirektoratet ved årets slutt beregne avvik mellom forventet og faktisk omsetning og det skal foretas etteroppgjør.

Sosial- og helsedirektoratet kan sette kortere gebyrperiode ved forsinkelse av oppgave eller betaling, eller dersom det er opplysninger om virksomhetens forhold som gjør det overveiende sannsynlig at innbetalingen ikke vil skje rettidig.

Minstegebyret betales forskuddsvis til Sosial- og helsedirektoratet når bevillingen tas i bruk, og deretter innen 1. februar de påfølgende år.

§ 4-6. Utfyllende bestemmelser

Sosial- og helsedirektoratet kan gi nærmere bestemmelser til presisering, utfylling og gjennomføring av forskriften.

Merknader til kapittel 4 Bevillingsgebyr

Dette kapittelet inneholder nærmere bestemmelser om beregning og innbetaling av løpende gebyr for utøvelse av bevilling, jf. alkoholloven § 6-9. Bevillingsordningen skal være selvfinansierende, og gebyrsatsene er fastsatt med sikte på at samlede gebyrinntekter skal tilsvare det offentliges samlede utgifter med ordningen, herunder Sosial- og helsedirektoratets tilsyn og kontroll med utøvelsen av bevillingene.

Gebyret beregnes på grunnlag av omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk målt i vareliter og differensieres etter alkoholinnhold og alkoholtipe, jf. forskriften § 4-2. All omsetning av tilvirket alkoholholdig drikk er gebyrpliktig. Det skal ikke beregnes gebyr på alkoholholdig drikk som er kjøpt inn for videresalg, kun på det som er produsert av bevillingshaver selv og deretter omsatt. Returnerte varer som omsettes på nytt, skal det beregnes gebyr på. Flytting av alkoholholdig drikk innenfor en bevillingshavers virksomhet, f.eks. fra ett godkjent lager til et annet, utløser ikke gebyrplikt.

Gebyrets størrelse pr. omsatt liter vare fordelt på de forskjellige typene alkoholholdig drikk beregnes på grunnlag av satser fastsatt av departementet i forbindelse med vedtakelse av statsbudsjettet.

Bevillingshaver kan velge om han vil betale gebyr forskuddsvis basert på forventet tilvirkning (minimum minstegebyret), eller om han vil betale hver måned basert på faktisk tilvirkning.

Forskriften gir for øvrig regler om bevillingshavers plikt til å avgi månedlige oppgaver over omsetningen samt betalingsfrist for det løpende gebyret.

Uavhengig av omsatt mengde tilvirket alkoholholdig drikk skal det hvert år innen 1. februar betales et minstegebyr for utøvelsen av bevillingen, jf. forskriften § 4-3. Dersom bevilling gis etter 1. juli, betales halvt minstegebyr hvis bevillingen tas i bruk samme halvår. Minstegebyret skal første gang betales når bevillingen tas i bruk. I tillegg til minstegebyret skal det betales løpende gebyr beregnet etter omsetning.

Etter utløp av hvert kalenderår avregnes beregnet løpende gebyr mot minstegebyret/innbetalt gebyr, jf. §§ 4-3 siste ledd og 4-5 første ledd.

Avregningen vil medføre tilbakebetaling av minstegebyret når bevillingshaver har hatt et beregnet løpende bevillingsgebyr i henhold til omsetningsoppgave som overstiger minstegebyret. Beløpet kan eventuelt bli stående til dekning av minstegebyret for neste kalenderår. Bevillingshavere som i løpet av kalenderåret har hatt et beregnet løpende bevillingsgebyr mindre enn minstegebyret, vil få tilbakeført det gebyret som er innbetalt i løpet av året.

Sosial- og helsedirektoratet kan gi utfyllende bestemmelser.

DEL II Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

Kapittel 5. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

§ 5-1. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan bare skje på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten.

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-3 tredje til femte ledd, § 5-4, § 5-5 så langt den passer, § 5-6 annet ledd, § 5-7 så langt den passer og § 5-9 gjelder tilsvarende for engrossalg med varer som det er betalt særavgift for.

§ 5-2. Innehaver av tilvirkningsbevilling har rett til å drive engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten etter forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-1 bokstav a.

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-9 gjelder tilsvarende for kontroll med tilvirkeres utøvelse av engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for.

Merknader til kapittel 5 Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

Kontroll med engrossalg er knyttet til den gjeldende registreringsplikten for særavgiftsbelagte varer, som administreres av toll- og avgiftsetaten. For grossister som driver import, er vilkårene for engrossalg regulert i særavgiftsforskriften.

Til § 5-1

For grossister som ikke driver import, er vilkårene regulert i engrosforskriften § 5-1.

Første ledd oppstiller krav om registrering hos toll- og avgiftsetaten. Annet ledd gir nærmere regler for vilkår for engrossalg mv. og gir aktuelle bestemmelser i særavgiftsforskriften tilsvarende anvendelse som for importører.

Selve utøvelsen av engrossalg er fortsatt regulert i alkoholloven § 1-4c og engrosforskriften.

Til § 5-2

§ 5-2 første ledd regulerer tilvirkeres rett til å drive engrossalg. Etter særavgiftsforskriften

§ 5-1 bokstav a plikter produsenter av avgiftspliktige varer å registrere seg hos toll- og avgiftsetaten, slik at innehavere av tilvirkningsbevilling har rett til å drive engrossalg i samsvar med alkoholloven § 1-4c. Dette fremgår uttrykkelig av engrosforskriften § 5-2 første ledd.

Tilvirkeres rett til å importere alkoholholdig drikk følger av alkoholloven § 2-1, se merknadene til § 2-1.

§ 5-2 andre ledd regulerer kontrollen med tilvirkeres utøvelse av engrossalg. Det følger av alkoholloven § 1-4c femte ledd at det er toll- og avgiftsetaten som fører kontroll med utøvelsen av engrossalg. Engrosforskriften § 5-2 andre ledd fastslår at særavgiftsforskriften § 5-9, som blant annet gir kontrollmyndigheten adgang til virksomhetens lokaler og regnskaper mv., også gjelder for kontroll med tilvirkeres utøvelse av engrossalg.

Det understrekes at toll- og avgiftsetatens kontroll med tilvirkere etter alkoholloven kun gjelder tilvirkeres utøvelse av engrossalg. Kontrollen med tilvirkningsvirksomheten generelt og vandelsvurderingen av sentrale personer tilligger Sosial- og helsedirektoratet.

Del III. Utøvelse av tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg

Kapittel 6. Opplysninger til statistiske formål

§ 6-1. Plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål

Bevillingshaver og den som driver engrossalg plikter etter anmodning å avgi opplysninger til statistiske formål til Sosial- og helsedirektoratet.

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder

- import, herunder avgiverland, bulk- eller flaskeleveranse
- omsetning av alkoholholdig drikk, herunder vareliter, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, selgere/kjøpere
- tilvirkning av alkoholholdig drikk, herunder omfang, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, kjøpere.

§ 6-2. Innhenting og bearbeiding av opplysninger

Sosial- og helsedirektoratet kan bestemme hvordan opplysningene skal innhentes og hvorledes statistikken skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.,
- datainnhenting, herunder registreringsskjemaets form og innhold,
- databearbeidingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parters kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Merknader til kapittel 6 Opplysninger til statistiske formål

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parters kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Kapittel 7. Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling

§ 7-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevillinger.

Registeret skal bare nyttes til å innhente opplysninger som er nødvendige for å kunne føre kontroll med og avgjøre søknader om bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 6-1.

§ 7-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 7-3. Føring av registeret

Registeret kan føres både manuelt og ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 7-4. Registerets innhold

Registeret kan inneholde følgende typer opplysninger:

- bevillingshavers fødselsnummer og adresse
- fødselsnummer og adresse for person som nevnt i alkoholloven § 6-2 nr. 1
- organisasjonsnummer/foretaksnummer
- opplysninger som kan innhentes av Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 5 og § 6
- opplysninger om overdragelse av virksomheten eller av aksjer eller andeler i et selskap som eier slik virksomhet
- opplysninger avgitt fra næringsmiddeltilsynet, tollmyndighetene, politiet og skattemyndighetene, jf. alkoholloven § 6-5
- virksomhetens kapital og omsetning
- innbetalt og eventuelt skyldig gebyr og sikkerhetsstillelse
- annen virksomhet foretaket driver
- avbrudd eller nedleggelse i driften
- lageradresse
- sikkerhetstiltak for lager
- distribusjonsnett og -organisering
- omfanget av bevillingen, jf. alkoholloven § 6-1
- eventuelle andre bevillinger etter alkoholloven som virksomheten innehar

§ 7-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Utlevering av personopplysninger er ikke tillatt uten i følgende tilfeller:

1. når den person eller foretak opplysningene gjelder har gitt skriftlig samtykke
2. til statistisk formål, jf. alkoholloven § 6-6 fjerde ledd.

For øvrig kan utlevering skje når lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for dette.

§ 7-6. Retting og sletting av opplysninger

Den behandlingsansvarlige skal slette opplysninger som ikke lenger har betydning.

Den behandlingsansvarlige skal av eget tiltak eller på begjæring av den registrerte rette mangelfulle personopplysninger og slette personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å gjennomføre formålet med behandlingen, jf. lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 27 og § 28.

§ 7-7. Sikkerhet

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at det settes i verk sikkerhetstiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang til registeret og at opplysninger kommer på avveie.

Bare spesielt utpekte personer skal ha tilgang til personopplysninger i registeret. Utpekingen skal spesifisere hvilke typer opplysninger vedkommende kan få. Adgang til registeret skal bare gis til personer som har behov for opplysninger for å utøve pålagte oppgaver.

Manuelle deler av registeret skal holdes nedlåst under den behandlingsansvarliges kontroll. Likeledes skal lagringsenheten for de edb-baserte opplysningene være betryggende sikret. Hvis opplysninger fra registeret skal overføres til datanettverk utenfor det område som virksomheten kontrollerer, skal opplysningene krypteres.

Tilgangskontrollen skal avvise forsøk på tilgang fra brukere som ikke er utpekt, og begrense tilgangen for utpekte brukere. Enhver tilgang eller forsøk på tilgang til registeret skal logges.

Det skal etableres rutiner for kontroll av opplysninger og relasjoner mellom opplysninger som skal sikre at data er korrekte, komplette og aktuelle i forhold til det de representerer.

Det skal gjennomføres tiltak som sikrer at registeret og opplysninger er tilgjengelige når det er behov for dem. Kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres med tanke på rekonstruksjon av registeret etter tap. Opplysninger og registeret skal være sikret slik at de heller ikke midlertidig faller bort.

Dersom det påvises et datainnbrudd i anlegget, skal Helse- og omsorgsdepartementet umiddelbart underrettes.

For øvrig gjelder reglene i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 13 og forskrift 15. desember 2000 nr. 1265 om behandling av personopplysninger kapittel 2.

Endret ved forskrift 10 jan 2006 nr. 62.

§ 7-8. Taushetsplikt/innsynsrett

Ved praktiseringen av forskriften her gjelder offentlighetsloven og forvaltningslovens regler om taushetsplikt, og reglene om innsynsrett i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 18.

Merknader til kapittel 7 Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling

Dette kapittelet inneholder detaljerte bestemmelser om føring og bruk av registeret, som er et internt saksbehandlingsregister for Sosial- og helsedirektoratet.

Kapittel 8. Register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og den som driver engrossalg

§ 8-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og registreringspliktige etter alkoholoven § 1-4c.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har tilvirkningsbevilling og rett til å drive engrossalg.

§ 8-2. Behandlingsansvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 8-3. Føring av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

Det skal legges til rette for at det kan benyttes opplysninger fra Enhetsregisteret der det er praktisk mulig, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 annet ledd tredje punktum.

§ 8-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger:

1. om virksomheten utøves på grunnlag av tilvirkningsbevilling eller registrering etter alkoholloven § 1-4c og hvilke rettigheter som omfattes av tilvirkningsbevilling, jf. alkoholloven § 6-1 første ledd
2. bevillingshavers eller den som driver engrossalgs firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer
3. virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger
4. bevilling gitt eller registrering foretatt (dato)
5. bevilling inndradd eller registrering tilbakekalt (dato).

§ 8-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 8-6. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Merknader til kapittel 8 Register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og den som driver engrossalg

Bestemmelsene i kapittel 8 regulerer den delen av Bevillingsregisteret som inneholder opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling, grossister og importører som er registrert etter særavgiftsforskriften. Dette fremkommer av bestemmelsen i § 8-1 om registerets formål.

Registeret inneholder også opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevillinger. Bestemmelser om dette finnes i alkoholforskriften kapittel 13. Bestemmelsene om registeret er således delt mellom engrosforskriften og alkoholforskriften.

Bakgrunnen for opprettelsen av registeret er behovet for at tilvirkere, grossister og importører på en enkel måte skal kunne kontrollere at deres kjøpere innehar bevilling etter alkoholloven eller er registrert som grossist/importør. Tilsvarende vil registeret lette toll- og avgiftsetatens kontroll med at importører og grossister utøver sin rett til engrossalg i henhold til alkoholloven.

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret, jf. § 8-2. Etter § 8-3 er det likevel bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten som skal foreta registreringer og vedlikeholde opplysningene i registeret. Dette foregår elektronisk via Internett.

§ 8-4 regulerer hvilke opplysninger registeret skal inneholde. Registeret skal kun inneholde opplysninger som er nødvendige for å kunne kontrollere om en aktør har gyldig bevilling eller er registrert hos toll- og avgiftsetaten, og kun opplysninger som ikke er underlagt taushetsplikt. Registeret er offentlig tilgjengelig på Internett, jf. § 8-5.

Det er i § 8-6 inntatt en uttrykkelig henvisning til personopplysningsloven. I henhold til personopplysningsloven er en personopplysning "opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkelt-person", jf. § 2 nr. 1. Bevillingshavere etter alkoholloven kan være både fysiske og juridiske personer, noe som innebærer at registeret vil kunne inneholde personopplysninger. Reglene i personopplysningsloven vil i så fall gjelde.

Registeret er tilgjengelig på følgende nettadresse: www.shdir.no/bevillingsregisteret.

Kapittel 9. Adgang til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk

§ 9-1. Det er ikke tillatt for bevillingshaver og den som driver engrossalg å gi alkoholholdig drikk som gave i markedsføringsøyemed til andre enn innehavere av bevilling til omsetning av alkohol og den som driver engrossalg.

§ 9-2. Bevillingshaver og den som driver engrossalg har ikke adgang til å benytte alkoholholdig drikk som lønn eller utbytte.

§ 9-3. Bevillingshaver og den som driver engrossalg kan selge fire kvoter alkoholholdig drikk i året til ansatte og personer som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten.

Som ansatt regnes person som har arbeidet i selskapets tjeneste sammenhengende i minst 3 måneder.

En kvote utgjør:

- alternativ 1: 24 liter drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, eller
- alternativ 2: 10/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, eller
- alternativ 3: 2/1 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer og 4/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent.

De forskjellige typene alkoholholdig drikk kan kombineres. 3 flasker av alternativ 2 tilsvarer da 8 liter av alternativ 1 eller én flaske drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer. Det er likevel ikke tillatt å selge mer enn 2 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer per kvote. Det kan bare selges en kvote i løpet av tre måneder. Kvoteene reduseres forholdsmessig for deltidsansatte.

Prisen på varene må ikke settes lavere enn bevillingshavers eller den som driver engrossalgs salgpris inklusiv alkoholavgift.

Merknader til kapittel 9 Adgang til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk

Dette kapittelet regulerer adgangen til innehaver av tilvirkningsbevilling og den som kan drive engrossalg, til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt salg til ansatte. Se også alkoholoven § 8-6a om forbud mot utdeling av alkoholholdig drikk i markedsføringsøyemed.

Til 9-1

Det er i utgangspunktet tillatt å gi alkohol som gave, men forskriften § 9-1 er et unntak fra denne hovedregelen. Grossister, importører og tilvirkere har bare lovlig adgang til å gi alkohol som gave til andre enn bevillingshavere etter alkoholoven og registrerte grossister/importører når gaven ikke gis i markedsføringsøyemed. Hva som ligger i markedsføringsøyemed er et skjønsmessig spørsmål, som må avgjøres etter en konkret vurdering av den reelle hensikten med gaven.

Til 9-2

Forskriften § 9-2 setter forbud mot at alkoholholdig drikk gis uten vederlag til ansatte eller aksje-/andelseiere o.a. som lønn eller utbytte. Grensen mot gaver trekkes slik at det er tillatt å gi reelle gaver til ansatte o.a. så lenge gavene ikke har noen sammenheng med arbeidsinnsatsen. Gaver som en del av godtgjørelsen for utført arbeid er med andre ord ikke tillatt. Grensene i skattelovgivningen kan her være et moment i vurderingen. Arbeidsgiveren kan derfor gi alkoholholdig drikk til sine ansatte som en påskjønnelse for lang tjenestetid i selskapet, eller som gave ved jubileum e.l.

Til 9-3

Forskriften § 9-3 gjør unntak fra hovedregelen i alkoholloven 1-4c om at engrossalg bare kan skje til den som har bevilling til detaljsalg, skjenking eller tilvirkning av alkoholholdig drikk, eller som kan drive engrossalg. Innehaver av tilvirkningsbevilling og den som har rett til engrossalg (importør og grossist) har adgang til å selge bestemte kvoter til ansatte og virksomhetens eiere. Det er en forutsetning at den alkoholholdige drikken er bestemt til privat bruk. Prisen må ikke settes lavere enn bevillingshavers salgspris inklusiv alkoholavgiften. Med salgspris menes bryggerienes utsalgspris til detaljist.

Bestemmelsen gjelder bare nåværende ansatte. Det er derfor ikke tillatt å selge kvoter til tidligere ansatte.

Del IV. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Kapittel 10. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 10-1. Denne forskrift trer i kraft 1. juli 2005.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

§ 10-2. Virksomheter som har engrosbevilling ved lovens ikrafttredelse, anses uten forutgående søknad for å være registrert hos toll- og avgiftsetaten til og med 30. september etter § 5-1 i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Engrosbevillingen er i samme periode å anse som slik særskilt tillatelse som nevnt i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 3-2-3, med adgang til innførsel av alkoholholdig drikk. Tillatelsen må i disse tilfellene dokumenteres på innførselstidspunktet.

Dersom virksomheten etter 30. september 2005 ønsker å drive engrossalg med varer som det er betalt særavgift for, må et gis melding til toll- og avgiftsetaten om dette innen 15. august 2005.

Dersom virksomheten etter 30. september 2005 ønsker å importere alkoholholdig drikk, må denne registreres som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Søknad om slik registrering må sendes innen 15. august 2005.

Virksomheter uten tidligere engrosbevilling må søke toll- og avgiftsetaten om den nødvendige registrering.

Tilføyd ved forskrift 21 juni 2005 nr. 666 (i kraft 1 juli 2005).

Merknader til kapittel 10 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Ingen merknader.

Merknader til forskrift av 30. november 1995 nr 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v.

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet (nå Helse- og omsorgsdepartementet) 30. november 1995 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv § 3-1 femte ledd med endringer vedtatt i lov av 23. juni 1995 nr. 42. Endret ved forskrifter 22 sept 2000 nr. 967, 10 jan 2006 nr. 62. Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376.

Generelt om forskriften

Det følger av alkoholloven § 3-1 femte ledd at AS Vinmonopolet ikke skal forskjellsbehandle leverandører og produkter på grunnlag av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Med hjemmel i denne bestemmelsen har departementet gitt forskrift om selskapets innkjøpsvirksomhet. Det vises også til at det med hjemmel i § 3-1 femte ledd er opprettet en nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv., jf. forskrift om nemnd for prøving av Vinmonopolet.

Kapittel 1. Almennelige bestemmelser

§ 1-1. Formål

Vinmonopolets innkjøp og salg av alkoholholdig drikk skal innenfor alkoholpolitiske rammevilkår skje på vanlige forretningsmessige betingelser, tilpasses etterspørselen og sikre like behandling.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-2. Definisjoner

Med grossist menes i denne forskrift person eller selskap som kan drive engrossalg, jf. lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-4c.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-3. Virkeområde

Forskriften gjelder for Vinmonopolets innkjøp og salg av alkoholholdig drikk som omfattes av selskapets enerett i henhold til lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 3-1 første ledd.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 1-4. Vinmonopolets produktutvalg

Vinmonopolets produktutvalg omfatter et basisutvalg, et partiutvalg, et tilleggsutvalg, et testutvalg og et bestillingsutvalg.

Salg fra basis-, parti-, tilleggs- og bestillingsutvalg skjer for Vinmonopolets regning og risiko. Salg fra testutvalget skjer for grossistens regning og risiko, jf. § 5-4 og § 5-5.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 2. Vinmonopolets basis- og partiutvalg

§ 2-1. Definisjon

Med Vinmonopolets basisutvalg forstås i denne forskrift produkter som følger retningslinjene for gjenkjøp i § 2-2. Med partiutvalg forstås produkter som det kjøpes inn et begrenset parti av.

§ 2-2. Retningslinjer

Vinmonopolets basis- og partiutvalg skal være sammensatt ut fra en vurdering av faktisk og forventet etterspørsel. Vareutvalget i de enkelte utsalg skal tilpasses etterspørselen i utsalgenes salgsområder. Andre produkter fra basis- og partiutvalget som utsalget ikke lagerfører, skal kunne leveres etter bestilling.

Basisutvalget inndeles i produktgrupper. For hver produktgruppe fastsettes et maksimalt antall produkter. Produktgruppene skal bestå av produktene med høyest salgsvolum på landsbasis målt i en nærmere bestemt periode. Dersom et produkt ikke har solgt tilstrekkelig til å opprettholde plassen i produktgruppen, skal videre innkjøp av produktet stanses.

Produktgruppenes antall, størrelse og målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Ett nytt parti av en partivare kan kjøpes inn innen 6 måneder etter første innkjøp.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 2-3. Markeds- og produktplan

Vinmonopolet skal utarbeide en årlig markeds- og produktplan som skal redegjøre for hovedtrekkene i sammensetningen av basis- og partiutvalget.

Markeds- og produktplanen er offentlig.

Kapittel 3. Innkjøpsprosedyrer for basis- og partiutvalg

§ 3-1. Generelt

Vinmonopolet skal behandle tilbud om kjøp på like vilkår.

§ 3-2. Innkjøp etter innhenting av konkurrerende tilbud

Innkjøp foretas etter innhenting av et så stort antall tilbud at reell konkurranse oppnås, med mindre vilkårene for kjøp etter § 3-3 er oppfylt.

Ved beslutning om hvilket tilbud som er best, skal det foruten på pris, legges særlig vekt på kvalitet og leveringsdyktighet.

Tilbydere som har fått avslag, skal underrettes skriftlig om dette.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 3-3. Innkjøp uten innhenting av konkurrerende tilbud

Innkjøp uten innhenting av konkurrerende tilbud kan benyttes når

1. produktet på grunnlag av oppnådd salg i testutvalget eller bestillingsutvalget kvalifiserer for listeføring i basisutvalget, jf. § 5-5 og § 6-2,
2. produktet bare kan skaffes fra en grossist, eller
3. innkjøpet på grunn av uforutsette omstendigheter ikke kan utsettes

Vinmonopolet kan fastsette en grense for innkjøp av produkter fra bestillingsutvalget dersom det er nødvendig for å opprettholde en rimelig balanse mellom produkter innkjøpt etter første ledd nr. 1 og § 3-2.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 3-4. Sensorisk prøveinstans

Vinmonopolet kan bestemme at en sensorisk produktbedømmelse inngår i innkjøpsvurderingen. Denne foretas av Vinmonopolets sensoriske prøveinstans.

Prøveprosedyrene skal kunne dokumenteres. Det føres prøveprotokoll over resultatene av prøvingene. Prøveprotokollen er offentlig.

Nærmere regler for den sensoriske prøveinstansen fastsettes av Vinmonopolet.

§ 3-5. Tilbudsprotokoll

Alle tilbud om innkjøp føres inn i en tilbudsprotokoll. Av tilbudsprotokollen skal fremgå hvilke tilbud som er valgt og begrunnelsen for valget. De tilbudte priser føres ikke inn i protokollen.

Tilbudsprotokollen er offentlig.

Kapittel 4. Tilleggsutvalg

§ 4-1. Opprettelse

Hvert utsalg skal ha et lokalt tilleggsutvalg. Utvalget skal ha et rimelig omfang, og sammensetningen skal ta hensyn til lokal etterspørsel. Hvert utsalg skal ha tilgjengelig informasjon om eget tilleggsutvalg. Produkter til det lokale tilleggsutvalget kan enten velges fra Vinmonopolets liste for produkter til tilleggsutvalg, jf. § 4-2 annet ledd, eller fra bestillingsutvalget, jf. kapittel 6.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 4-2. Retningslinjer

Interesserte grossister må gi skriftlig melding til Vinmonopolet om produkter som ønskes ført i lokale tilleggsutvalg, med angivelse av pris og kvantum som kan leveres.

Listen over produkter som er meldt forelegges alle Vinmonopolets utsalg. Med listen skal det følge en kort produktomtale fra grossisten.

Nærmere retningslinjer for tilleggsutvalg fastsettes av Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 5. Testutvalg

§ 5-1. Opprettelse

Vinmonopolet skal ha et testutvalg. Testutvalget har til formål å sikre markedsadgang for produkter som ikke er tatt inn i Vinmonopolets basis- eller partiutvalg.

§ 5-2. Opptak

Grossister som retter skriftlig henvendelse til Vinmonopolet om opptak har rett til å få et bestemt antall produkter inn i testutvalget. Vinmonopolet bestemmer antallet produkter per grossist ut fra hensynet til likebehandling og størrelsen på testutvalget.

Når et produkt er lansert i testutvalget, kan grossisten melde inn et nytt produkt innenfor rammen av den til enhver tid fastsatte kvote per grossist.

Vinmonopolet kan bestemme at det skal betales et gebyr til dekning av kostnadene forbundet med lansering av produktet i testutvalget. Nærmere regler om gebyrets størrelse og innbetaling fastsettes av Vinmonopolet.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5-3. (Opphevet ved forskrift 24. mars 2006 nr 376 (i kraft 1.juli 2006).)

§ 5-4. Salg fra testutvalget

Produktene fra testutvalget føres for salg i en representativ andel av Vinmonopolets utsalg. Antallet utsalg med testutvalg og deres beliggenhet fastsettes av Vinmonopolet. Grossisten mottar oppgjør periodevis etter hvert som produktene blir solgt. Nærmere vilkår fastsettes av Vinmonopolet.

§ 5-5. Testperiode

Testutvalget inndeles i de samme produktgrupper som gjelder for basisutvalget. Oppnådd salgsvolum på landsbasis måles i en nærmere bestemt testperiode, og justeres i forhold til salgsvolumet i utsalg med testutvalg, jf. § 5-4. Målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Dersom et produkt i testutvalget oppnår et tilstrekkelig høyt salgsvolum, jf. § 2-2 annet ledd, kjøpes produktet inn til Vinmonopolets basisutvalg etter utløpet av testperioden.

Dersom salget av et produkt i testutvalget blir lavere enn nødvendig for å kvalifisere til innkjøp til basisutvalget, returneres usolgt restlager av produktet til grossisten for hans regning og risiko.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5-6. Pris

Grossistens pris for produktene i testutvalget legges til grunn for Vinmonopolets fastsetting av utsalgsprisen. Prisen fra grossisten skal være fast og kan ikke endres i testperioden. Ved eventuell overføring av produktet til basisutvalget etter testperiodens utløp, skal grossistens pris som gjaldt i testperioden, opprettholdes uendret i 6 måneder.

Kapittel 6. Bestillingsutvalg

§ 6-1. Registrering - vilkår

Grossistene har rett til å få produkter registrert i en spesiell prislister for et bestillingsutvalg, som er tilgjengelig i alle utsalg. Grossisten må gi Vinmonopolet skriftlig melding om produktets navn med produktomtale og pris.

Bestillingsutvalget skal være tilgjengelig på grossistens lager og med samme leveringsvilkår som for produkter i basis- og partiutvalg.

Vinmonopolet kan kreve at en bestilling av produkter fra dette utvalget forskuddsbetales.

§ 6-2. Inndeling i produktgrupper

Bestillingsutvalget inndeles i tilsvarende produktgrupper som gjelder for basisutvalget. Oppnådd salgsvolum på landsbasis måles i en nærmere bestemt periode. Målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget.

Dersom et produkt i bestillingsutvalget oppnår et tilstrekkelig høyt salgsvolum, jf. § 2-2 annet ledd, kjøpes produktet inn til Vinmonopolets basisutvalg etter utløpet av måleperioden.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

Kapittel 7. Bestilling av produkter utenfor produktutvalget

§ 7-1. Omfang

Vinmonopolet er overfor forbrukere forpliktet til å levere på bestilling alle produkter om ikke er representert i produktutvalget, jf. § 1-4, men som kan leveres av en grossist.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 7-2. Bestillingen

Bestillingen skal være skriftlig og inneholde produktbetegnelse og grossistens navn og adresse.

Vinmonopolet kan kreve at bestilling av produkter utenfor produktutvalget forskuddsbetales.

Kapittel 8. Prisfastsetting og innsyn

§ 8-1. Prisfastsetting

Vinmonopolets salgspris skal beregnes med utgangspunkt i grossistens leveringspris tillagt påslag for inndekning av kostnader og fortjeneste. Priskalkylen må være bygget opp slik at det enkelte produkt i produktutvalget, jf. § 1-4, selges til samme pris over hele landet.

Vinmonopolets målsetting skal være at utsalgsprisen for halvflasker skal utgjøre halvparten av prisen for standard helflaske av samme produkt. Hvis innkjøpsprisen betinger en høyere utsalgspris, skal prisen for halvflasker maksimalt utgjøre 60% av prisen for standard helflasker av samme produkt.

Endret ved forskrifter 22 sept 2000 nr. 967 (i kraft 1 jan 2001), 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 8-2. Innsyn

Enhver har rett til innsyn i prisfastsettelsen for produkter omsatt gjennom Vinmonopolet.

Kapittel 9. Leveringsbetingelser

§ 9-1. Grossistens leveringsplikt

Vinmonopolet kan kreve at grossisten skal levere produktet til samtlige utsalg i landet og til samme pris.

Kapittel 10. Diverse bestemmelser

§ 10-1. Tungtveiende alkoholpolitiske grunner

Vinmonopolet kan vedta å unnlate å ta inn et produkt i produktutvalget, jf. § 1-4, eller unnlate å kjøpe inn et produkt dersom tungtveiende alkoholpolitiske grunner tilsier det, jf. § 1-1.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 10-2. Habilitet

Ved behandling av innkjøpssaker gjelder reglene om habilitet i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker kap. II tilsvarende.

§ 10-3. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft fra 1. januar 1996.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 21. desember 1993 nr. 1218 om Vinmonopolets innkjøp og produktutvalg av brennevin, vin og sterkøl gitt med hjemmel i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27 § 2-3.

Merknader til forskriften

Forskriften gjelder AS Vinmonopolets innkjøp og omsetning av alkoholholdig drikk som omfattes av selskapets enerett, jf. alkoholloven § 3-1 første ledd og forskriften § 1-3. AS Vinmonopolets produktutvalg omfatter et basisutvalg, et partiutvalg, et tilleggsutvalg, et testutvalg og et bestillingsutvalg. Det vises til definisjonene i forskriften §§ 1-4, 2-1, 4-1, 5-1 og 6-1.

Det følger av kapittel 2 at produkter i basisutvalget kjøpes inn så lenge etterspørselen er over fastsatte minimumsgrenser. Vinmonopolet fastsetter et maksimalt antall produkter i de enkelte produktgruppene (styringstall). Produktene rangeres etter salgsvolum innenfor styringstallet, og produkter som rangeres dårligere enn styringstallet blir strøket. Partiutvalget omfatter produkter som det kjøpes inn et begrenset parti av. Det kan f.eks. være et sesongprodukt eller et produkt som det bare produseres et begrenset kvantum av eksempelvis vin av en bestemt årgang eller kvalitet.

Kapittel 3 fastsetter prosedyrer ved innkjøp til basis- og partiutvalget.

I kapittel 4 presiseres det at hvert utsalg skal ha tilgjengelig informasjon over eget tilleggsutvalg.

Kapittel 5 inneholder bestemmelser om testutvalget. Grossister som ønsker å melde på produkter til testutvalget, får tildelt en kvote på et bestemt antall produkter de kan lansere i testutvalget. Dersom produktet oppnår minimumskravet til salgsvolum i konkurranse med produkter fra basisutvalget og bestillingsutvalget overføres det til basisutvalget.

Bestillingsutvalget er regulert i kapittel 6. Utvalget er etablert for å fange opp det tilbudet av produkter som grossistene kan ha på lager, men som ikke er tatt opp i de andre produktutvalgene. Det kan f.eks. være varer som er tatt inn for salg til skjenkesteder. Grossistene har rett til å få disse produktene registrert i en prisliste som er tilgjengelig i alle vinmonopolutsalg. Produkter i bestillingsutvalget som oppfyller minimumskravene til salgsvolum kan på nærmere vilkår oppnå lansering i basisutvalget.

Kapittel 7 regulerer AS Vinmonopolets plikt til å levere på bestilling produkter som ikke er representert i produktutvalget. Plikten er knyttet til produkter som kan skaffes fra en bevillingshaver.

I kapittel 8 er det gitt regler for AS Vinmonopolets prisfastsetting, og om at enhver som ønsker det kan få innsyn i prisfastsettingen for de produktene som omsettes.

Kapittel 9 fastslår at AS Vinmonopolet kan kreve at grossisten skal levere produktet til samtlige utsalg i landet og til samme pris. Dette er en forutsetning for at systemet med like priser over hele landet opprettholdes, som igjen er en forutsetning for å opprettholde vareutvalg utover i landet.

AS Vinmonopolets styre fastsetter med hjemmel i forskriften nødvendige utfyllende bestemmelser i reglement.

Nærmere informasjon om AS Vinmonopolets reglement og leveringsbetingelser kan fås ved henvendelse til AS Vinmonopolet.

Merknader til forskrift av 16. januar 1996 nr 24 om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutning om innkjøp m.v.

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 16. januar 1996 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 3-1 femte ledd. Endret ved forskrifter 8 okt 2004 nr. 1395, 10 jan 2006 nr. 62. Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376.

Generelt om forskriften

Det følger av alkoholloven § 3-1 femte ledd at AS Vinmonopolet ikke skal forskjellsbehandle leverandører og produkter på grunnlag av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Med hjemmel i denne bestemmelsen er det opprettet en uavhengig nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv., jf. også innkjøpsforskriften.

§ 1. Formål

Nemnda skal gjennom sin behandling sikre at AS Vinmonopolet likebehandler tilbydere, leverandører og produkter.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 2. Nemndas sammensetning

Nemnda skal ha 4 medlemmer med personlige stedfortredere. Nemndas leder og stedfortreder må fylle kravene etter domstolloven § 54 annet ledd.

Medlemmer og stedfortredere oppnevnes av Helse- og omsorgsdepartementet for 4 år av gangen. To av medlemmene oppnevnes for 2 år ved første oppnevning.

Godtgjørelsen til nemndas medlemmer fastsettes av Helse- og omsorgsdepartementet.

Endret ved forskrifter 8 okt 2004 nr. 1395, 10 jan 2006 nr. 62.

§ 3. Nemndas virkeområde

Nemnda kan oppheve en beslutning truffet av AS Vinmonopolet om prisfastsettelse, om innkjøp av et produkt eller om stansing av videre innkjøp som ikke er i samsvar med forskrift 30. november 1995 nr. 938 om AS Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet mv.

Nemnda kan ikke prøve det forretningsmessige skjønn som AS Vinmonopolet utøver innenfor forskriftens rammer.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 4. Frister mv.

AS Vinmonopolets beslutninger, jf. § 3 første ledd, kan bringes inn for nemnda av den som beslutningen retter seg mot, heretter kalt part.

Fristen er 3 uker regnet fra det tidspunkt vedkommende er blitt kjent med beslutningen eller burde ha skaffet seg kunnskap om denne.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 5. Saksbehandlingen i nemnda

En henvendelse om å få en beslutning prøvet av nemnda, legges fram skriftlig for AS Vinmonopolet. Dersom AS Vinmonopolet ikke endrer sin beslutning, skal AS Vinmonopolet snarest og senest innen 3 uker etter at henvendelsen er mottatt, oversende den til nemnda vedlagt sin uttalelse og alle opplysninger og korrespondanse i saken.

Parten skal ha gjenpart av de dokumentene som sendes nemnda. Samtidig skal AS Vinmonopolet gi parten melding om at mulige merknader må sendes direkte til nemnda innen 3 uker etter at meldingen er mottatt.

Nemnda skal sørge for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Den kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig.

Nemnda behandler henvendelsen på grunnlag av den skriftlige framstilling som partene har gitt og sakens øvrige opplysninger.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 6. Dokumentinnsyn

Den som bringer saken inn for nemnda har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Dette gjelder også etter at nemnda har avgitt sin uttalelse i saken. Vedkommende har ikke krav på å gjøre seg kjent med dokument som nemnda har utarbeidet for sin interne saksforberedelse.

§ 6a. Offentlighet

Lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen får anvendelse på nemndas virksomhet.

Nemndas avgjørelser er offentlige, og skal publiseres på hensiktsmessig måte.

Endret ved forskrift 24 mars 2006 nr. 376 (i kraft 1 juli 2006).

§ 7. Nemndas avgjørelse

Nemndas avgjørelse treffes ved alminnelig flertall. Ved stemmelikhet avgjør lederens stemme.

Uttalelsen skal være skriftlig og begrunnet. Den skal også kort angi tid og sted for nemndas møte, nemndas sammensetning, partenes navn og sakens gjenstand. Partene skal underrettes skriftlig om uttalelsen.

§ 8. Sakskostnader

Hver av partene bærer sine sakskostnader.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 16. januar 1996.

Merknader til forskriften

Forskriften etablerer en særskilt prøvingsadgang for en uavhengig nemnd, som skal ha fire medlemmer.

Nemnda kan prøve om de beslutninger AS Vinmonopolet treffer om prisfastsettelse, om innkjøp av et produkt eller om stansing av videre innkjøp er i samsvar med innkjøpsforskriften. Nemnda kan ikke prøve det forretningsmessige skjønn som selskapet utøver innenfor forskriftens rammer. Den som beslutningen er rettet mot kan bringe beslutningen inn for nemnda til behandling.

Nemnda kan oppheve en beslutning truffet av AS Vinmonopolet når nemnda finner at denne ikke er truffet i samsvar med innkjøpsforskriften. Opphever nemnda AS Vinmonopolets beslutning, må AS Vinmonopolet treffe en ny beslutning. Nemndas avgjørelse er ikke gjenstand for klage etter forvaltningsloven. Muligheten for å prøve AS Vinmonopolets beslutninger for nemnda avskjærer ikke adgangen til å prøve disse for domstolen. Slik prøving kan også gjøres uten å gå veien om nemnda først.

Nemndforskriften inneholder regler om fristen for å bringe en sak inn for nemnda, om saksbehandlingen, rett til innsyn mv. Det er ikke forbundet med kostnader å bringe en sak inn for nemnda til prøving. Hver av partene bærer sine egne sakskostnader.

Nemndas avgjørelser er offentlige, og publiseres på Vinmonopolets hjemmeside www.vinmonopolet.no.

Nærmere opplysninger om nemndas sammensetning og adresse gis av Helse- og omsorgsdepartementet.

DEL V

Vedlegg

Opphevede rundskriv

Rundskriv IS-5/2008 er nå oppdatert i forhold til alle lov- og forskriftsendringer som har trådt i kraft siden 2. juni 1989. Alle rundskriv til alkoholloven fra denne perioden er innarbeidet i dette rundskrivet. Det innebærer at tidligere rundskriv i alkoholloven nå oppheves. Nedenfor følger en oversikt over hvilke rundskriv dette gjelder:

Rundskriv nr	Tittel	Utgiver
I-6/98	Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v	Sosial- og helsedepartementet
I-51/98	Endringer i forskrift av 11 desember 1997 nr 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.	Sosial- og helsedepartementet
I-12/99	Om alkoholloven § 1-7c styrer og stedfortreder - ikrafttredelse og forskrift om dokumentasjon av kunnskaper	Sosial- og helsedepartementet
I-32/00	Rundskriv om forskrift som unntar produkt- og prisopplysninger på internett (nettsalg) fra reklameforbudet i alkoholloven	Sosial- og helsedepartementet
I-46/00	Alkohollovens reklameforbud	Sosial- og helsedepartementet
I-11/01	Salg og skjenking av alkohol - opplysninger til bruk for statistiske formål	Sosial- og helsedepartementet
I-26/01	Fylkesmennenes kompetanse i klagesaker etter alkoholloven	Sosial- og helsedepartementet
I-44/01	Tilleggsplan til landsplan for AS Vinmonopolet	Sosial- og helsedepartementet
U-1/02	Rundskriv til endring av alkoholforskriften - plikten til å føre alkoholfri og alkoholsvak drikk og bevillingsgebyr	Sosial- og helsedepartementet
U-5/02	EFTA-domstolens dom om likebehandling av øl og visse andre drikkevarer som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol	Sosialdepartementet
U-7/02	Utsatt behandling av Ot.prp. nr 89 (2001-2002) om lov om endring i alkoholloven (likebehandling av øl og annen drikk med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent)	Sosialdepartementet
U-11-02	Endringer i omsetningssystemet for vin og brennevin med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent	Sosialdepartementet
U-1/03	Utbygging av Vinmonopolets salgsnett i 2003	Sosialdepartementet

Opphevede rundskriv

U-8/03	Endringer i alkoholloven - nye ordninger for tillatelse til tilvirkning og innførsel for omsetning i egen virksomhet og effektivisering av håndhevingen av alkoholreklameforbudet	Sosialdepartementet
U-9/03	Kommunenes bruk av private vakselskaper som kontrollører etter alkoholloven - forholdet til forvaltningslovens habilitetsregler	Sosialdepartementet
IS-12/05	Om endringer i alkoholloven og tilhørende forskrifter	Sosial- og helsedirektoratet

Lov- og forskriftsregister

Her følger en oversikt over de lover og forskrifter som er omtalt i rundskrivet. I parentes står det kortnavnet som brukes i rundskrivet.

Lov 15. mai 1814 Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814 (Grunnloven)

Lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven)

Lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (Vinmonopolloven)

Lov 26. april 1947 nr. 1 om 1. og 17. mai som høgtidsdager (lov om 1 og 17 mai)

Lov 21. november 1952 om betaling og innkreving av skatt (skattebetalingsloven)

Lov 18. juni 1965 nr. 4 Vegtrafikklov (vegtrafikkloven)

Lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven)

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Lov 19. juni 1969 nr. 67 om avgift på investeringer m.v. (investeringsavgiftsloven)

Lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven)

Lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering (strafferegistreringsloven)

Lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven)

Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Lov 8. juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)

Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven)

Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven)

Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven)

Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven)

Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)

Lov 13. juni 1997 nr. 55 om serveringsvirksomhet (serveringsloven)

Lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Lov 14. april 2000 nr 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Forskrift 15. desember 1972 nr. 22 om Forbrukerombudets og Markedsrådets virksomhet (forskrift om Forbrukerombudet og Markedsrådet)

Forskrift 30. nov 1995 nr. 938 om A/S Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet mv. (innkjøpsforskriften)

Forskrift 16. januar 1996 nr. 24 om nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv. (forskrift om nemnd for prøving av Vinmonopolet)

Forskrift 28. februar 1997 nr. 153 om kringkasting (kringkastingsforskrift)

Forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen for Svalbard (forskrift om alkoholordningen for Svalbard)

Forskrift 11. desember 2000 nr. 1543 om alkoholordningen for Jan Mayen (forskrift om alkoholordningen for Jan Mayen)

Forskrift 8. juni 2005 nr. 538 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholforskriften)

Forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter (særavgiftsforskriften)

Forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. (engrosforskriften)

Den europeiske menneskerettskonvensjon, trådt i kraft 3. september 1953 (EMK)

Oversikt over informasjon bevillingsmyndigheten bør be om i forbindelse med søknad om kommunal skjenkebevilling jf. § 1-6

- Hvem søker bevilling? § 1-4b
  - Hvis søker er en juridisk person, bør også fysisk kontaktperson oppgis
- Hvem eier virksomheten? § 1-7b
  - Hvem får slike inntekter eller har slik innflytelse som beskrevet i § 1-7b?
- Hva slags alkoholholdig drikk søkes det bevilling for? § 4-2
- Gjelder søknaden alminnelig bevilling eller sluttet selskap? § 4-2
  - Hvilke skjenketider søkes det om? § 4-4
- Opplysninger som er nødvendig for å vurdere vandel og egnethet til bevillingshaver, eiere og de som får slike inntekter eller har slik innflytelse som er beskrevet i § 1-7b:
  - fødselsnummer/organisasjonsnummer
  - skattekommune
  - andre virksomheter (tidligere og eksisterende) som sentrale personer er involvert i
  - har bevillingssøker andre bevillinger med hjemmel i alkoholloven fra før, i tilfelle hvilke?
  - hvilke opplysninger skal søkeren eventuelt pålegges å dokumentere, jf. § 1-7 tredje ledd
- Tidspunkt for overdragelse bør oppgis dersom bevilling søkes i forbindelse med overdragelse, jf. § 1-10
- Opplysninger om hvem som er styrer og stedfortreder, jf. § 1-7c. Dokumentasjon av alder, ansettelse og kunnskap om alkoholloven (samt opplysninger som er nødvendige for å vurdere vandel (samme som for bevillingshaver m v)
  - hvilke opplysninger skal søkeren eventuelt pålegges å dokumentere, jf. § 1-7 tredje ledd
- Opplysninger om skjenkelokalet, jf. § 4-2:
  - adresse, gnr, bnr
- Bevilling gjelder for «et bestemt lokale», jf. § 4-2, og bevillingsmyndigheten trenger derfor tegninger av stedet, med oversikt over arealer og funksjoner
- Bevilling gjelder for «en bestemt type virksomhet», jf. § 4-2, og bevillingsmyndigheten trenger derfor en konseptbeskrivelse. Beskrivelsen bør inneholde:
  - målgruppe (ungdom, voksne, eldre, familier)
  - hva gjestene skal gjøre (spise/drikke/overnatte/selskap/dans...)
  - åpningstider
  - evt. underholdning
  - spesiell stil/profil (etnisk/børs/internett/film/kostymer...)
- Opplysninger om forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk første kalenderår, jf. § 7-1

Oversikt over informasjon bevillingsmyndigheten bør be om i forbindelse med søknad om kommunal salgsbevilling jf. § 1-6

- Hvem søker bevilling? § 1-4b
  - Hvis søker er en juridisk person, bør også fysisk kontaktperson oppgis
- Hvem eier virksomheten? § 1-7b
- Hvem får slike inntekter eller har slik innflytelse som beskrevet i § 1-7b?
- Hvilke salgstider søkes det om? § 3-7
- Opplysninger som er nødvendig for å vurdere vandel og egnethet til bevillingshaver, eiere og de som får slike inntekter eller har slik innflytelse som er beskrevet i § 1-7b:
  - fødselsnummer/organisasjonsnummer
  - skattekommune
  - andre virksomheter (tidligere og eksisterende) som sentrale personer er involvert i
  - har bevillingssøker andre bevillinger med hjemmel i alkoholloven fra før, i tilfelle hvilke?
  - hvilke opplysninger skal bevillingshaver eventuelt pålegges å dokumentere, jf. § 1-7 tredje ledd
- Tidspunkt for overdragelse bør oppgis dersom bevilling søkes i forbindelse med overdragelse, jf. § 1-10
- Opplysninger om hvem som er styrer og stedfortreder, jf. § 1-7c. Dokumentasjon av alder, ansettelse og kunnskap om alkoholloven samt opplysninger som er nødvendige for å vurdere vandel (samme som for bevillingshaver m v)
  - hvilke opplysninger skal bevillingshaver eventuelt pålegges å dokumentere, jf. § 1-7 tredje ledd
- Opplysninger om salgsstedet, jf. § 3-1:
  - adresse, gnr, bnr
- Bevilling gjelder for «et bestemt lokale», og ikke i samme lokale som skjenkebevilling, jf. § 3-1, og bevillingsmyndigheten trenger derfor tegninger av stedet, med oversikt over arealer og funksjoner
- Bevilling gjelder for «en bestemt type virksomhet», jf. § 3-1, og det er gitt forskrift om at visse typer salgssteder ikke skal kunne gis bevilling, jf. § 3-8, og bevillingsmyndigheten trenger derfor en konsept beskrivelse. Beskrivelsen bør inneholde:
  - type salgssted (dagligvare, ølutsalg, grønnsakhandel, bensinstasjon, kiosk...)
åpningstider
spesiell stil/profil
- Opplysninger om forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk første kalenderår, jf. § 7-1

Forskrift av 11. november 2001 nr 1451 om særavgifter

Fastsatt av Finansdepartementet 11. november 2001 med hjemmel i lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter.

Kapittel 5. Avgiftsforvaltning mv.

I. Registrering

§ 5-1. Registreringsplikt

Følgende virksomheter skal registreres for den enkelte avgift:

- a) produsenter av avgiftspliktige varer, med unntak av mikrokraftverk og energigjenvinningsanlegg som leverer elektrisk kraft direkte til sluttbruker.
- b) Virksomheter som produserer eller innfører teknisk etanol med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent.
- c) virksomhet som driver deponi eller forbrenningsanlegg for sluttbehandling av avfall,
- d) virksomheter som gjenvinner TRI og PER når gjenvinning skjer med sikte på videresalg,
- e) virksomhet som transporterer elektrisk kraft til forbruker.
- f) importør av alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent, når det ikke foreligger særskilt tillatelse eller bevilling.
- g) virksomheter som eier eller driver NO_x -avgiftspliktige enheter, med unntak av virksomhet som kun har avgiftsfrie utslipp eller utenlandsk virksomhet som benytter representant registrert etter § 5-2 bokstav d,

Endret ved forskrifter 19 des 2002 nr. 1836 (i kraft 1 jan 2003), 19 des 2003 nr. 1758 (i kraft 1 jan 2004), 25 juni 2004 nr. 1040 (i kraft 1 juli 2004), 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005), 15 des 2006 nr. 1442 (i kraft 1 jan 2007), 20 des 2006 nr. 1587 (i kraft 1 jan 2007).

§ 5-2. Registreringsadgang

Følgende virksomheter kan etter søknad til tollregionen registreres:

- a) importører av avgiftspliktige varer som er merverdiavgiftspliktige etter lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 28,
- b) importører av avgiftspliktige varer når varene skal brukes som råvarer eller de er til avgiftsfri bruk etter bestemmelsene i Stortingets avgiftsvedtak,
- c) importører av båtmotorer og virksomheter som driver ervervsmessig produksjon av fartøyer for salg.
- d) representant for utenlandsk virksomhet som eier eller driver NO_x -avgiftspliktige fartøy eller luftfartøy.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 15 des 2006 nr. 1442 (i kraft 1 jan 2007), 20 des 2006 nr. 1587 (i kraft 1 jan 2007).

§ 5-3. Særskilte vilkår for registrering av produsent eller importør av alkoholholdig drikk og teknisk etanol

- (1) Virksomheter som produserer alkoholholdig drikk, må forevise bevilling gitt av Sosial- og helsedirektoratet før virksomheten kan registreres.
- (2) Tollregionen kan gi tillatelse til registrering dersom søknad om bevilling er til behandling i Sosial- og helsedirektoratet. Registreringen gjelder fra det tidspunkt bevilling gis.
- (3) Person som eier en vesentlig del av virksomhet eller selskap som driver virksomhet som produserer eller importerer alkoholholdig drikk eller teknisk etanol, eller oppebærer en vesentlig del av dens inntekter, eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, må ha utvist uklanderligandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tollavgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelavgivningen.

- (4) Virksomhet som produserer eller importerer alkoholholdig drikk eller teknisk etanol skal uoppfordret fremlegge dokumentasjon på de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om vilkåret i tredje ledd er oppfylt. Ved endring av person som nevnt i tredje ledd skal ny dokumentasjon ettersendes Tollregionen.
- (5) Politiet, skattemyndighetene og Mattilsynet plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er av betydning for Tollregionenes vurdering av vilkåret i tredje ledd.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 18 feb 2004 nr. 411, 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005).

§ 5-4. Registreringssted

Registrering skal skje i den tollregionen virksomheten har sitt forretningssted. Virksomheter som har forretningssted i flere tollregioner, skal registrere virksomheten i den tollregion hvor de har sitt hovedkontor.

Endret ved forskrift 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004).

§ 5-5. Registreringsmelding mv.

- (1) Melding eller søknad om registrering skal sendes senest en måned før produksjonen eller innførselen starter.
- (2) Meldingen eller søknaden skal inneholde opplysninger om
  - a) produksjons- og lagerlokalene (tegninger), herunder lokalenes beliggenhet,
  - b) hva slags varer som skal produseres eller lagres,
  - c) når produksjon eller lagring skal begynne,
  - d) varebeholdning,
  - e) budsjettet og nåværende omsetning,
  - f) størrelse på import og mottak av avgiftspliktige varer,
  - g) regnskapsrutiner og lagerhold,
  - h) hvem som skal foreta den løpende innbetaling av avgiften,
  - i) eventuelt tollkreditnummer,
  - j) organisasjonsnummer,
  - k) gate- og postadresse,
  - l) eventuell bevilling, konsesjon eller uttalelser om vandel.
- (3) Endringer om forhold som nevnt i annet ledd skal straks meldes til tollregionen. Videre skal det gis melding når virksomheten opphører eller stanser i over tre måneder, samt ved en eventuell gjenopptakelse av virksomheten.
- (4) For forbruksavgift på elektrisk kraft, sluttbehandlingsavgift på avfall og NO_x -avgift gjelder bestemmelsene i annet ledd tilsvarende med de tilpasninger som er nødvendig av hensyn til avgiftens karakter.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 19 des 2003 nr. 1758 (i kraft 1 jan 2004), 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005), 15 des 2006 nr. 1442 (i kraft 1 jan 2007).

§ 5-6. Nektelse eller tilbakekallelse av registrering

- (1) Tollregionen kan nekte eller tilbakekalle registreringen dersom
  - a) virksomheten, styret eller ledelsen ikke anses kredittverdig,
  - b) virksomheten har uoppgjorte restanser med hensyn til skatter, avgifter eller toll eller har overtrådt regelverket om særavgifter, toll eller merverdiavgift eller
  - c) virksomhetens karakter endres.
- (2) Tollregionen skal tilbakekalle registreringen om vilkårene i § 5-3 ikke lenger er oppfylt, eller den registrerte ikke lenger oppfylder sine forpliktelser etter denne forskriften.
- (3) Ved tilbakekalling av registrering for håndtering av teknisk etanol, eller dersom innehaveren dør, skal eieren eller boet sørge for at lageret med slike varer selges eller overlates til virksomhet som er registrert. Ellers skal varene inndras eller destrueres.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 18 feb 2004 nr. 411, 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005).

II. Godkjenning av lokaler

§ 5-7. Godkjenning av lokaler

- (1) Når avgiftsplikten ikke har oppstått, skal produksjon og lagring av avgiftspliktige varer bare foregå i lokaler som er godkjent av tollregionen. Lokalene skal være forsvarlig låst og sikret, og innrettet slik at de sikrer en forsvarlig kontroll av avgiftsberegning og -betaling mv.
- (2) Tollregionen kan godkjenne flere lokaler for den enkelte virksomhet. Forandringer av et godkjent lokale skal meldes til tollregionen uten ugrunnet opphold.
- (3) Tollregionen kan fastsette nærmere vilkår for godkjenning av lokalet, herunder ved forandringer av lokalet.
- (4) Et lokale kan nektes godkjent dersom kontrollmessige hensyn tilsier det.

Endret ved forskrift 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004).

III. Regnskap

§ 5-8. Regnskap

- (1) For registrerte virksomheter som etter lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) skal føre regnskap, skal regnskapet vise bruk av råstoff og produksjonens omfang. Regnskapet skal videre innrettes slik at omfanget av de avgiftspliktige varene lett kan kontrolleres og påvises. For registrerte virksomheter som deklarerer terminvise særavgifter, skal det føres lagerregnskap over særavgiftspliktige varer som lagres. Lagerregnskapet skal inneholde beholdning, tilgang og levering av særavgiftsbelagte varer, herunder eventuelle avgiftsfrie overføringer til andre registrerte virksomheter eller til eget godkjent lokale, samt uttak til eget utsalg eller eget bruk. Regnskapet skal vise eventuell differanse mellom oppmålt eller opptalt beholdning og beholdning i følge lagerregnskapet.
- (2) Før utløpet av oppgavefristen for vedkommende avgiftstermin skal registrerte virksomheter som skal føre lagerregnskap etter første ledd avstemme de tall som fremgår av avgiftsoppgaven mot lagerregnskapet. Denne avstemmingen inngår sammen med lagerregnskapet som en del av det oppbevaringspliktige regnskapsmaterialet.
- (3) Registrerte virksomheter som ikke er regnskapspliktige etter regnskapsloven, kan av tollregionen pålegges å oppbevare dokumenter av betydning for avgiftspliktens omfang, for eksempel innkjøps- og salgsfakturaer, kontrakter og betalingsbilag. Virksomheten kan videre pålegges å føre lagerregnskap og å foreta avstemminger som nevnt over. Oppbevaringsplikten for dokumenter, eventuelt lagerregnskap og avstemminger gjelder i ti år.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 18 feb 2004 nr. 411.

IV. Kontrollbestemmelser mv.

§ 5-9. Almennelige regler om kontroll

- (1) Tollvesenet kan når som helst kontrollere om korrekt avgift er beregnet og betalt og om vilkårene i § 5-3 er oppfylt. I denne forbindelse kan tollvesenet kontrollere lokaler hvor avgiftspliktige varer produseres eller lagres, tilstøtende rom og transportmidler som frakter avgiftspliktige varer. Videre kan tollvesenet kontrollere hele regnskapet med tilhørende dokumentasjon, herunder elektroniske dokumenter og programvare.
- (2) Tollvesenet kan foreta undersøkelser av avgiftspliktige varer. Vareprøver kan kreves avgitt uten vederlag.
- (3) Undersøkelsene som nevnt over kan foretas hos produsent, importør, eksportør, forhandler, formidler, lagerholder og transportør av avgiftspliktige varer, samt bruker som påberoper seg avgiftslettelse eller -fritak. Undersøkelsen kan videre foretas hos produsent og forhandler av varer som kan brukes i eller til produksjon av en avgiftspliktig vare.

- (4) Virksomhetens eier, styre, daglige leder, samt øvrige ansatte plikter å yte nødvendig bistand og veiledning i forbindelse med undersøkelsen. Regnskapsmateriell og andre dokumenter som skal kontrolleres, skal uten opphold fremlegges, utleveres eller sendes tollvesenet.

Endret ved forskrift 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005).

§ 5-10. Avgift på sluttbehandling av avfall - kontroll

Tollvesenet kan foreta kontroll og undersøkelser av lokaler og regnskapsmateriale, herunder prøve- og analysemateriale, hos enhver som er tilknyttet innsamling, levering, oppbevaring, sortering og sluttbehandling av avfall, også avfall som ikke er avgiftspliktig.

Endret ved forskrift 25 juni 2004 nr. 1040 (i kraft 1 juli 2004).

§ 5-11. Avgiftsreduksjon ved redusert svovelutslipp - kontrollmålinger mv.

Virksomhet som krever redusert avgift etter § 3-7-4 til § 3-7-6 kan av tollregionen pålegges å la Statens forurensingstilsyn eller akkreditert institusjon foreta kontrollmålinger. Kostnadene ved slike målinger skal dekkes av søkeren.

Endret ved forskrifter 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004), 13 des 2005 nr. 1455 (i kraft 1 jan 2006).

§ 5-12. Avgiftsreduksjon ved redusert svovelutslipp - akkreditering

- (1) Utstedelse av sertifikat for svovelinnhold i mineralske produkter, samt kontrollmålinger av massebalanser m.m. skal utføres av organisasjon som er akkreditert etter EN 5001 eller ISO/IEC Guide 25 av Justervesenet ved avdeling Norsk akkreditering eller en utenlandsk akkrediteringsorganisasjon som gir akkreditering etter disse standardene og som selv tilfredsstiller EN 45003 eller ISO/IEC Guide 58.
- (2) Direktoratet kan bestemme at tidligere autoriserte institusjoner kan utføre oppgaver som nevnt i første ledd, samt attestere søknader om godkjenning, til tross for at kravene i første ledd ikke er oppfylt.

§ 5-13. Urettmessig bruk av merket mineralolje - kontroll

- (1) Tollvesenet, Statens vegvesen og politiet kan når som helst uten varsel kontrollere motorvogner, herunder drivstofftanken eller deler av motoren, for å påse at bestemmelsene om bruk av merket mineralolje blir overholdt.
- (2) Ved kontroll plikter føreren å:
  - a) stanse straks, eventuelt forholde seg som det blir anvist ved tegn eller skilt.
  - b) oppholde seg ved motorvognen til kontrollen er avsluttet eller til det er gitt tillatelse til å forlate stedet.
  - c) vise frem offentlige dokumenter som det er påbudt å ha med under kjøringen og gi opplysninger som kontrollmyndigheten mener har betydning for avgiftskontrollen.
  - d) kjøre til anvist veie- eller kontrollplass.
- (3) Dersom det er mistanke om at merket mineralolje er benyttet urettmessig, skal en prøve av drivstoffet sendes Tollaboratoriet via tollregionen. Tollaboratoriet gir en skriftlig uttalelse om prøven. Uttalelsen skal legges til grunn ved en eventuell beregning av avgift etter § 3-11-7. Prøven anses å inneholde merket mineralolje når andelen av merket mineralolje overstiger tre prosent.
- (4) Forhandlere av merket mineralolje skal på forespørsel gi tollvesenet opplysninger om kunder og kundeforhold.

Endret ved forskrifter 25 nov 2003 nr. 1391 (i kraft 1 jan 2004), 12 des 2003 nr. 1533 (i kraft 1 jan 2004).

§ 5-14. Teknisk etanol og etanolholdige preparater - kontroll

§ 5-9 gjelder tilsvarende for virksomheter som er eller skulle vært registrert for håndtering eller bruk av teknisk etanol, og for virksomheter som innfører, produserer, selger eller kjøper etanolholdige preparater.

Tilføyd ved forskrift 22 juni 2005 nr. 682 (i kraft 1 juli 2005).

Adresser

Helse- og omsorgsdepartementet

Folkehelseavdelingen
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO
Telefon: 22 24 87 01
Faks: 22 24 86 56
E-post: postmottak@hod.dep.no
www.regjeringen.no/nb/dep/hod.html?id=421

Sosial- og helsedirektoratet

Avdeling rusmidler
Postboks 7000 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: 810 200 50
Faks: 24 16 30 01
E-post: postmottak@shdir.no
www.shdir.no/rusmidler

AS Vinmonopolet

Pb. 1944 Vika
0125 OSLO
Telefon: 04560
Faks: 22 01 51 90
E-post: kundesenter@vinmonopolet.no
www.vinmonopolet.no

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Postboks 8111 Dep.
0032 OSLO
Telefon: 22 00 35 00
Telefaks: 22 00 35 35
E-post: postmottak@fmoa.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4770

Fylkesmannen i Hordaland

Postboks 7310
5020 BERGEN
Telefon: 55 57 20 00
Faks: 55 57 20 09
E-post: postmottak@fmho.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=1166

Fylkesmannen i Østfold

Statens hus, pb.325
1502 MOSS
Telefon: 69 24 70 00
Faks: 69 24 70 01
E-post: postmottak@fmos.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=5085

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Njøsavegen 2,
6863 LEIKANGER
Telefon: 57 65 50 00
Faks 57 65 50 55
E-post: post@fmsf.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=472

Fylkesmannen i Hedmark

Postboks 4034
2306 HAMAR
Telefon: 62 55 10 00
Faks: 62 55 10 31
E-post: postmottak@fmhe.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=5392

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Fylkeshuset
6404 MOLDE
Telefon: 71 25 84 43
Faks: 71 25 85 10
E-post: postmottak@fmmr.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=1566

Fylkesmannen i Oppland

Serviceboks,
2626 LILLEHAMMER
Telefon: 61 26 60 00
Faks: 61 26 61 67
E-post: postmottak@fmop.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=2198

Fylkesmannen i Rogaland

Postboks 59
4001 STAVANGER
Telefon: 51 56 87 00
Faks: 51 56 88 11
E-post: postmottak@fmro.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4474

Fylkesmannen i Buskerud

Postboks 1604
3007 DRAMMEN
Telefon: 32 26 66 00
Faks: 32 89 32 36
E-post: postmottak@fmbu.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=812

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens hus
7468 TRONDHEIM
Telefon: 73 19 90 00
Faks: 73 19 90 01
E-post: postmottak@fmst.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4153

Fylkesmannen i Vestfold

Postboks 2076
3103 TØNSBERG
Telefon: 33 37 10 00
Faks: 33 37 11 35
E-post: postmottak@fmve.no
www.fylkesmannen.no/enkel.aspx?m=3534

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

7734 STEINKJER
Telefon: 74 16 80 00
Faks: 74 16 80 53
E-post: postmottak@fmnt.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=2839

Fylkesmannen i Telemark

Statens Hus
3708 SKIEN
Telefon: 35 58 61 00/35 58 61 10
Faks: 35 52 85 90
E-post: postmottak@fmte.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=5702

Fylkesmannen i Nordland

8002 BODØ
Telefon: 75 53 15 00
Faks: 75 52 09 77
E-post: postmottak@fmno.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=2527

Fylkesmannen i Aust-Agder

Serviceboks 606
4809 ARENDAL
Telefon: 37 01 73 00
Faks: 37 01 76 10
E-post: postmottak@fmaa.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=3173

Fylkesmannen i Troms

Postboks 6105
9291 TROMSØ
Telefon: 77 64 20 00
Faks: 77 64 21 39
E-post: postmottak@fmtr.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=3841

Fylkesmannen i Vest-Agder

Serviceboks 513
4605 KRISTIANSAND
Telefon: 38 17 66 00
Faks: 381 76013
E-post: postmottak@fmva.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=144

Fylkesmannen i Finnmark

Statens hus
9815 VADSØ
Telefon: 78 95 03 00
Faks: 78 95 03 07
E-post: postmottak@fmfi.no
www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=1870